

Nr 50

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fiskevårdsområden m. m.; given Stockholms slott den 5 februari 1960.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om fiskevårdsområden;
- 2) lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1) om samäganderätt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzen

Propositionens huvudsakliga innehåll

Rätten att fiska är enligt svensk lag antingen förenad med rätt till fastighet (*enskilt fiske*) eller fri för varje svensk medborgare (*fritt fiske*). Utgångspunkten för det nu framlagda förslaget, som praktiskt taget endast berör det enskilda fisket, har varit att rätten till fiske i ett visst vatten vanligen tillkommer så många, att fisket inte kan rationellt utnyttjas och svårigheter uppstår för en effektiv fiskevård. Dessa problem är särskilt påtagliga beträffande de vatten där fisket fortfarande är oskiftat mellan delägarna i en by. Huvuddelen av det enskilda fisket torde fortfarande vara oskiftat.

De möjligheter som gällande rätt erbjuder att åvägabringa rättvisa och samverkan mellan fiskerättsägare — främst 24 § fiskerättslagen och 1913 års lag om gemensamhetsfiske — är klart otillräckliga för det behov som här föreligger. Det är för att lösa sådana problem som fiskevårdsföreningar

bildats. Betydelsen av dem erkännes, samtidigt som det framhålles att deras möjligheter att komma tillrätta med uppkommande svårigheter är begränsade. Genom propositionen avser man att stödja bl. a. denna verksamhet. Vid tillkomsten av 1950 års fiskerättslagstiftning förutsattes av statsmakterna att den då tillkomna reformen skulle följas av en lagstiftning som ersatte 1913 års lag med en modernare lag. Detta är också den huvudsakliga innebörden av det nu framlagda förslaget.

Efter viss förebild av bestämmelserna om jaktvårdsområden föreslås att av ägare och brukare till fiske, oskiftat såväl som skiftat, skall — för ordnande av fiskeförhållandena och främjande av fiskerättshavarnas gemensamma intressen — kunna bildas en sammanslutning, benämnd *fiskevårdsområde*. Beslut härom skall meddelas av länsstyrelsen, som dock på avgörande punkter är bunden av delägarnas beslut. Sålunda kräves för tillkomsten av fiskevårdsområde viss anslutning bland delägarna. Denna skall utgöra antingen enkel majoritet efter huvudtalet jämte anslutning från en tredjedel, räknat efter delaktigheten, eller enkel majoritet efter delaktighet jämte anslutning från en tredjedel efter huvudtalet.

Bildande av fiskevårdsområde skall i regel föregås av förrättning. Därvid skall bl. a. uppgöras förslag till stadgar. Stadgarna fastställas av länsstyrelsen.

Fiskevårdsområdet skall vara till tiden begränsat men med möjlighet till förlängning. Nya delägare är i princip bundna av vad som tidigare beslutats.

Tillkomsten av ett fiskevårdsområde inverkar inte på bestående äganderättsförhållanden. Vid fiskets utövande blir däremot den enskilde fiskerättshavaren bunden av stadgarna och delägarnas beslut. Möjlighet för delägare att anföra besvär kommer att finnas. Även skyddet av tredje mans rätt har i lagförslaget beaktats.

I fråga om rösträtten inom den nya organisationen föreslås, att för vissa i lagen särskilt nämnda beslut, t. ex. om upplåtelse av fiske eller skyldighet att lämna tillskott för gemensamt ändamål, röstning skall ske efter delaktighet eller med viss hänsyn till delaktigheten. I fråga om rösträtten i allmänhet utgår lagförslaget ifrån att röstning skall ske efter huvudtalet ehuru med möjlighet för delägarna att besluta om annan ordning. — Enkel majoritet skall i allmänhet vara tillräcklig.

För beslut om upplåtelse av fiske skall krävas, förutom viss kvalificerad majoritet, samtycke av yrkesfiskare med eget fiske och därmed likställda.

För fiskevårdsområde skall finnas en styrelse, som företräder fiskevårdsområdet utåt och verkställer delägarnas beslut.

Kostnaderna för fiskevårdsområdes bildande skall i princip bäras av delägarna själva. Då det emellertid också får anses vara ett allmänt intresse att fiskevårdsområden kommer till stånd, bör bidrag härtill kunna utgå av allmänna medel. Genom att därvid i viss utsträckning taga i anspråk de enligt vattenlagen utgående s. k. fiskeavgifterna finnes möjlighet att lämna bidrag utan att riksstaten belastas.

I propositionen föreslås att den möjlighet som nu föreligger för delägare

i samfällt fiske att påkalla myndighets medverkan för att få till stånd föreskrifter om dylikt fiskes nyttjande skall kvarstå. Dock föreslås den ändringen att domstols nuvarande befattning med sådant ärende överflyttas till länsstyrelsen.

Fiskevårdsområdet föreslås få rätt att såsom målsägande beivra inte blott förseelse mot lagen om fiskevårdsområden utan även olovligt fiske.

Den föreslagna lagstiftningen medför följdändringar i — förutom fiskerättslagen — lagarna om fiskearronden och samäganderätt. För den närmare tillämpningen av lagen om fiskevårdsområden förutsättes särskilda bestämmelser komma att utfärdas i administrativ ordning.

Förslag
till
Lag
om fiskevårdsområden

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

För samfällt ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiske-rättsägarnas gemensamma intressen må bildas fiskevårdsområde, för vilket delägarna äga besluta på sätt närmare stadgas i denna lag.

Fiskevårdsområde må ej omfatta fiske i allmänt vatten i annat fall än då fisket bedrivs med stöd av stadgandet i 3 § första stycket lagen om rätt till fiske eller förordnande enligt tredje stycket samma lagrum. Ej heller må fiskevårdsområde avse fiske, som enligt lag får bedrivas i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt eller som utövas inom nationalpark eller inom område, vari fisket regleras genom överenskommelse med främmande makt.

Fiskevårdsområde må ej heller avse fiske inom område som blivit anvisat till lapparnas uteslutande begagnande. Genom bildande av fiskevårdsområde må ej inskränkning ske i lapparnas rätt till fiske i vissa övriga delar av riket enligt vad därom särskilt är stadgat.

2 §.

Fiskevårdsområdes delägare utgöras av ägarna till det fiske som ingår i området.

Ägare av fastighet till vars förmån gäller servitut, som innefattar rätt att med uteslutande av fiskets ägare utnyttja fisket,

boställshavare, som själv brukar bostället, samt innehavare av besittningsrätt för obegränsad tid till fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning,

skola dock i fiskerättsägarens ställe anses som delägare.

Innefattar servitut rätt till allenast en del av den besvärade fastighetens fiske, skall i fråga om den delen vad i andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

3 §.

Har viss fastighets fiske upplåtits i sin helhet för längre tid än ett år, skall brukaren i stället för upplåtaren anses som delägare i fiskevårdsområdet. I fråga, där det slutliga avgörandet tillkommer länsstyrelsen, må dock brukaren endast med upplåtarens samtycke föra talan för fisket.

4 §.

Beslut om bildande av fiskevårdsområde meddelas av länsstyrelsen, som i samband därmed har att fastställa stadgar för området.

Stadgarna skola angiva det fiske och det vattenområde som avses samt grunderna för fiskets utövande och fiskevårdsområdets förvaltning. Ej må föreskrivas att fiske skall nyttjas av delägarna i bolag.

5 §.

Beslut enligt denna lag skall gälla mot ny delägare.

Förutsättningar för fiskevårdsområdes bildande

6 §.

Fiskevårdsområde må bildas om samtycke föreligger antingen från delägare, som företräda mer än hälften av delaktighetstalet och tillika utgöra minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare, som utgöra mer än halva antalet delägare och tillika företräda minst en tredjedel av delaktighetstalet. Skall fiskevårdsområdet omfatta ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, erfordras därjämte samtycke från minst en delägare inom varje sådant fiske.

Äro de i första stycket angivna förutsättningarna uppfyllda, skall fiskevårdsområdet bildas, om det befinnes lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt.

Tiden för fiskevårdsområdes bestånd

7 §.

Fiskevårdsområde skall bildas för viss tid, minst tio och högst tjugufem år.

Hava ej senast sex månader före utgången av den sålunda bestämda tiden delägare, företrädande minst en tiondel av delaktighetstalet, hos länsstyrelsen skriftligen anmält att förlängning av sistnämnda tid ej önskas, skall denna anses förlängd med samma tid, som senast gällt för fiskevårdsområdets bestånd. Har sådan anmälan gjorts, skall länsstyrelsen pröva huruvida förlängning skall ske. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad om fiskevårdsområdes bildande är stadgat.

Delaktighet och rösträtt

8 §.

För varje delägare skall bestämmas hans delaktighet i fiskevårdsområdet. Delägarna äga själva bestämma därom då de äro ense. I annat fall skall delaktigheten bestämmas, för samfällt fiske med bestämda andelar efter delägarens andel däri och i övrigt genom uppskattning.

Beträffande fiske, som ej är samfällt, skall uppskattningen, om ej särskilda skäl till annan beräkningsgrund föreligga, grunda sig på omfattningen av de skilda vattenområdena.

9 §.

Där ej annorlunda föreskrivits i denna lag, skall varje delägare äga en röst och den mening gälla, varom de flesta röstande äro ense. Vid lika röster skall lottning ske.

För den som äger flera fastigheter eller fiskerätt med stöd av skilda grunder räknas endast en röst. För dem som med samäganderätt äga en eller flera fastigheter räknas ävenledes endast en röst, dock att där de ensamma äro delägare vad i första stycket sägs skall gälla.

Delägarna må vid fiskevårdsområdes bildande besluta annan beräkningsgrund för rösträttens utövande, om anslutning härtill föreligger i den omfattning som i 6 § första stycket sägs. Eljest må särskild beräkningsgrund för rösträtten bestämmas endast om samtliga delägare äro ense därom.

Upplåtelse

10 §.

Är fisket inom fiskevårdsområde i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, må upplåtelse av fiske ske endast om delägare med mer än hälften av delaktighetstalet samtycka därtill.

Är fisket ej så beskaffat som i första stycket sägs, må upplåtelse ske endast om delägare med mer än två tredjedelar av delaktighetstalet samtycka därtill. Omfattar fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall i stället beträffande varje sådant fiske gälla vad i första stycket är stadgat.

11 §.

Är delägare yrkesfiskare eller är fisket eljest av väsentlig betydelse för hans försörjning, må utan hans samtycke upplåtelse ej ske av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar, eller av fiske, vilket tidigare såsom särskild lott tilldelats honom.

Vad i denna lag stadgas om upplåtelse skall ock gälla, då delägare tilldelas fiskerätt i vatten, där han förut icke ägt sådan rätt.

Skyldighet att lämna tillskott m. m.

12 §.

Beslut om skyldighet för delägare att lämna tillskott eller om åtgärd, som icke kan genomföras utan tillskott, är ej giltigt med mindre samtycke föreligger från mer än hälften av delägarna och dessa tillika företräda mer än hälften av delaktighetstalet. Bidragsskyldigheten skall fördelas efter delaktigheten såvida ej samtliga delägare äro ense om annan beräkningsgrund.

13 §.

Inkomst, som ej användes eller fonderas för fiskevårdsområdes räkning, skall efter delaktighet fördelas mellan delägarna eller, därest inkomsten härleder från upplåtelse av endast viss del av vattenområdet, mellan berörda delägare.

Har fisket i dess helhet upplåtits för längre tid än ett år, må ej, med mindre samtliga delägare äro ense, mer än halva vederlaget användas eller fonderas för fiskevårdsområdets räkning.

14 §.

För fiskevårdsområdes förbindelser skola, därest annan fördelningsgrund ej överenskommits enligt 12 §, delägarna svara envar efter sin delaktighet. Brist hos någon skall fördelas mellan de övriga efter samma grund. Betalningsansvar, som sålunda åvilar delägare, må göras gällande endast av fiskevårdsområdet; och har förty fordringsägare att för betalning söka detta.

Förslå ej de till fiskevårdsområdet influtna medel, som må för ändamålet användas, till betalning av klar och förfallen gäld, skall styrelsen utan dröjsmål hos delägarna uttaxera och indriva vad som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande.

Förfarandet vid fiskevårdsområdes bildande

15 §.

Fiskevårdsområde må bildas allenast efter ansökan av delägare. Ansökningen skall vara skriftlig och ingivas till länsstyrelsen.

I ansökningen skola uppgivas:

1. det fiske och det vattenområde som avses;
2. det huvudsakliga ändamålet med fiskevårdsområdets bildande; samt
3. det huvudsakliga sätt varpå detta ändamål avses skola tillgodoses.

16 §.

Innan fiskevårdsområde bildas skall yttrande inhämtas från fiskeriintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent.

17 §.

Innehåller ansökningen ej de i 15 § andra stycket angivna uppgifterna eller kan ansökningen uppenbarligen icke bifallas, må den omedelbart avslås.

Bildande av fiskevårdsområde skall provas vid förrättning under ledning av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar.

Äro delägarna ense, må länsstyrelsen utan föregående förrättning avgöra ärendet.

18 §.

Förrättningsmannen skall så snart som möjligt kalla delägarna till sammanträde.

Skriftlig kallelse skall senast fjorton dagar före sammanträdet tillställas varje känd delägare. Finnes anledning till antagande att ej alla delägare därigenom underrättas, skall beträffande första sammanträdet kallelsen därjämte inom samma tid kungöras på sätt i 31 § stadgas.

Kallelse till fortsatt sammanträde må jämväl ske genom att meddelas vid sammanträde som i laga ordning utlysts.

19 §.

Förrättningsmannen skall tillse att vid förrättningen förebringas utredning angående de förhållanden som kunna vara av betydelse för frågan om fiskevårdsområde bör bildas.

Sedan delägarna beretts tillfälle att yttra sig över den förebragta utredningen ävensom förslag till stadgar, skall, om enighet ej uppnås, förrättningsmannen genom omröstning bland delägarna utröna deras vilja.

Förrättningsmannen skall därutöver upprätta utlåtande huruvida fiskevårdsområde bör komma till stånd eller ej. I förra fallet skall i utlåtandet tillika intagas förslag till stadgar. I utlåtandet skall städse angivas huru förrättningskostnaderna böra gäldas.

20 §.

Förrättningen skall avslutas med att utlåtandet jämte övriga till förrättningen hörande handlingar under en månad hållas tillgängliga för delägarnas granskning. Meddelande härom skall lämnas i samma ordning som kallelse till fortsatt sammanträde.

Då den i föregående stycke omförmälda tiden gått tillända, skall förrättningsmannen utan dröjsmål översända förrättningshandlingarna jämte avgivna erinringar till länsstyrelsen.

21 §.

Yppas vid förrättning ovisshet om förhållande, som har betydelse för fiskevårdsområdets bildande men är av beskaffenhet att kräva avgörande av domstol eller behandling i annan ordning, skall förrättningen avbrytas och förhållandet anmälas hos länsstyrelsen. I sådant fall må länsstyrelsen efter omständigheterna förklara förrättningen vilande i avbidan på hindrets undanröjande eller ock förklara frågan om fiskevårdsområdets bildande förfallen. Förklaras förrättningen vilande, äger länsstyrelsen, om anledning därtill förekommer, förelägga berörda delägare att inom viss tid väcka talan vid domstol vid påföljd att frågan om fiskevårdsområdets bildande eljest förklaras förfallen.

22 §.

Sedan ärendet av förrättningsmannen överlämnats till länsstyrelsens prövning, har denna, därest ej ansökningen om bildande av fiskevårdsområde finnes böra avslås, att antingen fastställa utlåtandet oförändrat eller återförvisa ärendet till förrättningsmannen för ytterligare utredning vid fortsatt förrättning.

Ändring av stadgar m. m.

23 §.

Vid ändring av beslut om fiskevårdsområdes stadgar eller bestånd skall i tillämpliga delar gälla vad ovan är stadgat. Stadgeändring, som ej avser fiskevårdsområdes omfattning eller grunderna för fiskets utövande, må dock efter delägarnas hörande ske utan att förrättning hållits. I ärende, som avser allenast jämkning av delaktighetstal till följd av ändrad fastighetsindelning, må länsstyrelsen, sedan ägarna till de fastigheter som berörts av indelningsändringen lämnats tillfälle till yttrande, omedelbart besluta.

24 §.

Har naturhändelse, byggande i vatten eller annan omständighet väsentligt förändrat vattenområdet eller fisket eller visar sig förekomsten av fiskevårdsområde kränka tredje mans rätt, må länsstyrelsen på ansökan av del-

ägare eller annan, vars rätt är därav beroende, förordna om fiskevårdsområdes upplösning eller eljest ändra beslut, som rör fiskevårdsområdet.

Upplöses fiskevårdsområde med stöd av bestämmelsen i första stycket, vare ej erforderligt att förrättning hålles, dock skola delägarna samt fiskerintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent höras.

Styrelse

25 §.

För fiskevårdsområde skall finnas en styrelse bestående av en eller flera personer.

Utse ej delägarna styrelse, må länsstyrelsen på ansökan av någon vars rätt är därav beroende tillsätta sådan. Delägare är, om han av länsstyrelsen utses till ledamot av styrelsen, skyldig mottaga uppdraget; han äger dock avgå efter fem år och är sedermera ej skyldig att ånyo mottaga sådant uppdrag förrän ytterligare fem år förflutit.

Ledamot av styrelsen må av delägarna entledigas. Av länsstyrelsen utsedd ledamot skall dock kvarstå till dess hos länsstyrelsen visats att delägarna utsett annan ledamot och denne åtagit sig uppdraget.

26 §.

Styrelsen skall verkställa delägarnas beslut, företräda fiskevårdsområdet mot tredje man samt inför domstolar och andra myndigheter föra områdets talan ävensom i övrigt handhava områdets angelägenheter i alla frågor i vilka beslutanderätten ej förbehållits delägarna.

27 §.

Ledamot av styrelsen må ej deltaga i styrelsens behandling av fråga, vari han äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot fiskevårdsområdets.

Ledamöter av styrelsen, vilka genom att överskrida sin befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda fiskevårdsområdet skada, skola svara för skadan en för alla och alla för en. På sätt nu nämnts skola de jämväl svara för skada, som de genom överträdelse av bestämmelse i denna lag eller i gällande stadgar tillskynda tredje man.

28 §.

Väckes ej talan å förvaltningen inom sex månader från det styrelsens förvaltningsberättelse framlagts å sammanträde med delägarna, skall styrelsen anses hava beviljats ansvarsfrihet. Grundas sådan talan därpå att styrelseledamot begått brottslig gärning, må den ändock väckas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den gärningen.

Straffbestämmelse

29 §.

Delägare, som fiskar i strid med stadgarna eller vad delägarna med stöd av denna lag beslutat, straffes, om ej gärningen eljest är belagd med straff, med dagsböter. Sådant brott må ej åtalas av allmän åklagare, med mindre det av målsägande angives till åtal. Fiskevårdsområdet ävensom delägare däri må därvid anses som målsägande.

Besvär, kostnader m. m.

30 §.

Menar delägare, att beslut, som fattats vid sammanträde med delägarna, eller beslut, som enligt 14 § andra stycket fattats av styrelsen, icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans enskilda rätt, må talan föras hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skola hava inkommit inom två månader från beslutets dag. Avse besvären talan mot styrelses beslut, skall besvärstiden dock räknas från det delägaren fick del av beslutet.

Beslut angående fiskets utövande skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

31 §.

Då beslut som länsstyrelse meddelar enligt denna lag angår så många att avskrift av beslutet ej lämpligen kan tillställas envar av dem, skall meddelande om beslutet på statsverkets bekostnad intagas i en eller flera tidningar inom orten. Delgivning skall anses hava skett den dag då meddelandet först infördes i sådan tidning.

Mot länsstyrelses beslut enligt denna lag må talan föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader efter det delgivning skett.

Länsstyrelses beslut, som avser annat än fiskevårdsområdes bildande, skall, om ej annorlunda förordnas, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

32 §.

Förrättningsman är berättigad till ersättning enligt vad särskilt stadgas. Förrättningskostnader skola förskjutas av sökanden. I den mån bidrag icke utgår av allmänna medel, skola förskjutna kostnader slutligen gäldas av delägarna efter vars och ens delaktighet, om fiskevårdsområdet kommer till stånd, men eljest stanna å sökanden.

33 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961, då lagen den 30 juni 1913 (nr 97) om gemensamhetsfiske skall upphöra att gälla. Sistnämnda lag skall dock alltjämt äga tillämpning på fastställt gemensamhetsfiske.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596)
om rätt till fiske

Härigenom förordnas, att 24, 26, 35 och 40 §§ lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

24 §.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må *rätten* på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser *av domstolen* erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må *länsstyrelsen* på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av — — — — — flera fastigheter.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som *utgör gemensamhetsfiske eller ingår i sådant fiske*.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som *ingår i fiskevårdsområde*.

26 §.

Om *gemensamhetsfiske*, om fiske inom nationalpark, *så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat*.

Om *fiskevårdsområde*, fiske inom nationalpark samt lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

35 §.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats *av länsstyrelse eller domstol* med stöd av 16, 22 eller 24 §, eller anbringar fiskeredskap eller anordning i uppenbar strid med vad som gäller om fiskådra, dömes till straff för olovligt fiske enligt vad i 34 § sägs.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats med stöd av 16, 22 eller 24 §, eller anbringar fiskeredskap eller anordning i uppenbar strid med vad som gäller om fiskådra, dömes till straff för olovligt fiske enligt vad i 34 § sägs.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §.

Brott varom — — — synpunkt påkallat.

För fiske som ingår i fiskevårdsområde må fiskevårdsområdet anses som målsägande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock skall i fråga om fastställt gemensamhetsfiske äldre lag alltjämt tillämpas så länge gemensamhetsfisket består. Har ansökan enligt 24 § första stycket gjorts till rätten före ikraftträdandet, skall den behandlas enligt äldre lag.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390)
om fiskearrenden**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Upplåtelse av fiske skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Upplåtelse av *gemensamhetsfiske* må dock ske för återstoden av den tid, för vilken *fisket bildats*. Därest upplåtelsen angår huvudgård till fideikommiss, boställe eller annan fastighet, varöver upplåtaren icke äger förfoga utöver sin egen besittningstid, må upplåtelsen ske för sådan tid. Är tiden icke så bestämd som nu sagts, skall avtalet anses ingånget för en tid av fem år.

Upplåtelse av fiske skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Upplåtelse av *fiske, som ingår i fiskevårdsområde*, må dock ske för återstoden av den tid, för vilken *fiskevårdsområdet bildats*. Därest upplåtelsen angår huvudgård till fideikommiss, boställe eller annan fastighet, varöver upplåtaren icke äger förfoga utöver sin egen besittningstid, må upplåtelsen ske för sådan tid. Är tiden icke så bestämd som nu sagts, skall avtalet anses ingånget för en tid av fem år.

I fråga — — — motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock skall i fråga om fastställt gemensamhetsfiske äldre lag alltjämt tillämpas så länge gemensamhetsfisket består.

Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1)
om samäganderätt**

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 30 september 1904 om samäganderätt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

19 §.*Gällande lydelse*

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägarnes allmänna behov eller eljest äro samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryt-tare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet.

Föreslagen lydelse

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägarnes allmänna behov eller eljest äro samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryt-tare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, *eller av fiskevårdsområde, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket.*

Beträffande egendomsgemenskap — — — särskilt stadgat.

Vad i — — — — — äger del.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

¹ Senaste lydelse av 19 §, se SFS 1951:291.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 september 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, förslag till *lag om fiskevårdsområden* samt anför därvid följande.

Den 26 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök att med beaktande av vad som anförts i propositionen nr 60 till 1950 års riksdag med förslag till lag om rätt till fiske, företaga en översyn bl. a. av de i fiskerättskommitténs betänkande med förslag till fiskelag (SOU 1947: 47) upptagna bestämmelserna angående fiskevårdsområden samt om upplåtelse av fiskerätt ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill sistnämnda översyn kunde föranleda. Den 8 juni 1951 erhöll styrelsen därefter i uppdrag att i samband med fullgörandet av översynen av de föreslagna bestämmelserna angående fiskevårdsområden jämväl verkställa en utredning angående uttagande av lokala fiskevårdsavgifter samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill sistnämnda utredning kunde föranleda.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 26 maj 1950 samt den 8 juni och den 6 juli 1951 tillkallade dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sistnämnda dag följande personer att såsom sakkunniga biträda styrelsen vid översynen i nämnda delar, nämligen fiskaren A. Aronsson, Ryssebo, Kristinehamn, ledamoten av riksdagens första kammare, förste assistenten F. I. Boo, Borås, jägmästaren E. G. B. Dyberg, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren S. G. E. Ericsson, Näs, Vimmerby, hovrättsrådet K. W. Modigh, Göteborg, och häradshövdingen G. G. Thulin, Lidingö.

Sedan styrelsen såsom en första etapp i fullgörandet av förenämnda uppdrag år 1953 avgivit ett betänkande (stencilerat) med förslag till lagstiftning om upplåtelse av rätt till fiske, har i ämnet den 27 juni 1957 utfärdats lag om fiskearronden (nr 390).

Styrelsen avgav därefter till fullgörande i övrigt av sitt ursprungliga utredningsuppdrag den 2 februari 1956 ett betänkande med förslag till lag om fiskeområde samt övriga därmed sammanhängande författningar (SOU 1956: 17).

De sakkunniga instämde i styrelsens förslag, varvid Boo dock i viss del avgav särskilt yttrande. Sekreterargöromålen utfördes av Modigh.

Den 8 januari 1959 har styrelsen avgivit betänkande med förslag till lag om fiskevårdsavgift m. m. Därmed är de nyssnämnda utredningsuppgifterna slutförda.

Över 1956 års betänkande inhämtades yttranden från ett flertal myndigheter och organisationer. I anledning av bl. a. anmärkningar som framställts under remissbehandlingen har en överarbetning av förslaget skett inom jordbruksdepartementet. Hovrättsassessorn G. M. Bäärnhielm som därvid biträtt har i november 1957 avgivit en promemoria (stencilerad) till lag om fiskevårdsområde m. m.

Över departementspromemorian har efter remiss yttranden avgivits av hovrätterna för Västra Sverige och Övre Norrland, lagberedningen, kammarkollegiet, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, fiskeristyrelsen, samtliga länsstyrelser utom länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt Kopparbergs län, samtliga fiskeriintendenter, samtliga hushållningssällskap utom Göteborgs och Bohus läns, Älvsborgs läns södra, Skaraborgs läns, Kopparbergs läns och Gävleborgs läns hushållningssällskap, fiskerinämnden för Vänern, Sverige fiskares riksförbund, Svenska ostkustfiskarnas centralförbund, Svenska insjöfiskarens centralförbund, Svenska fiskevårdsförbundet, Riksförbundet Landsbygdens folk och Svenska naturskyddsföreningen. Vid ett flertal remisskrivelser har fogats yttranden från underordnade myndigheter och enskilda organisationer. — En skrivelse i ärendet har därjämte inkommit från ett antal ålfiskare i Blekinge län.

Sedan ärendet därefter varit föremål för ytterligare överväganden inom jordbruksdepartementet, anhåller jag nu att få upptaga detsamma till behandling.

I. Gällande rätt i huvuddrag

1. Vissa bestämmelser i lagarna den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde och om rätt till fiske m. m.

Enligt *vattengränslagen* uppdelas rikets vattenområden i allmänt och enskilt vatten. Enligt lagens huvudregel finnes allmänt vatten endast i havet och sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. I övriga sjöar samt alla vattendrag är vattnet enskilt. Även i havet och de nämnda fyra sjöarna finnes enskilt vatten; detta utgöres i regel av vattnet mellan fastlandet och en linje, som tänkes dragen 300 meter från stranden. På sådana platser, där kurvan som markerar tre meters djup går längre ut, är allt vatten inom denna kurva enskilt. Med fastlandet jämföras i sammanhanget ö, som är minst etthundra meter lång. Övrigt vatten ut till territorialgränsen eller, då det gäller de nämnda fyra sjöarna, sjöns mitt är allmänt. Den nu nämnda huvudregeln har flera undantag av såväl allmän som lokal karaktär. Anledning finnes ej att nu ingå på desamma.

För rätten att fiska är uppdelningen i allmänt och enskilt vatten av väsentlig ehuru icke alltid av avgörande betydelse. Sålunda gäller enligt *lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske* att allt fiske med annat än fast redskap är fritt för svenska medborgare i allmänt vatten. Fisket med fast redskap i allmänt vatten är emellertid enligt huvudregeln beroende av myndighets tillstånd. Rätten att fiska i enskilt vatten är däremot enligt huvudregeln (5 §) förbehållet jordägaren, d. v. s. ägaren av den fastighet, till vilken fisket hör. Äganderätten till vattenområdet kan sammanfalla med rätten till fisket i området, men mycket ofta tillhör fisket en annan fastighet eller grupp av fastigheter än vattenområdet exempelvis sålunda att vattenområdet är delat mellan strandfastigheterna, medan fisket är samfällt för alla delägarna i skifteslaget. Från den nämnda huvudregeln stadgar fiskerättslagen åtskilliga delvis mycket långtgående undantag (5—21 §§), vilka bl. a. innebär att fisket med rörligt redskap i Mälaren, trots att där ej finnes allmänt vatten, i stor utsträckning är fritt.

Fiskerättslagen innehåller vissa bestämmelser för fiske, som är gemensamt för flera fastigheter. Sålunda stadgas att fiske, som tillhör häradsallmänning eller sådan allmänning, som avses i lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, äger delägarna i allmänningen rätt att nyttja. Utarrendering av sådant fiske kan ske genom majoritetsbeslut i samma ordning, som finnes föreskriven beträffande sådan allmännings förvaltning i övrigt (23 §).

Fiskerättslagen innehåller vidare i 24 § vissa bestämmelser om fiske, som är oskiftat eller eljest är samfällt för två eller flera fastigheter. Sådant fiske får nyttjas av fastigheternas ägare »efter vad de kunna samsjas». Sistnämnda uttryck lär i enlighet med fiskerättskommitténs uttalande (SOU 1947: 47 s. 279) icke få tolkas så att fiske får bedrivas endast i den mån samtliga delägare är ense därom eller att den som är missnöjd med de övrigas sätt att fiska skulle ha någon vetorätt, utan denne hänvisas, därest han icke föredrager att göra sina synpunkter gällande i annan ordning, exempelvis genom att begära laga skifte eller fiskedelning enligt jorddelningslagen eller gemensamhetsfiske enligt 1913 års lag om gemensamhetsfiske, att efter ansökan till vederbörande allmänna underrätt erhålla dennas föreskrifter huru fisket får nyttjas. Övriga delägare skall beredas tillfälle att yttra sig över dylik framställning, om detta kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Domstolen har vid tillämpning av detta tämligen formlösa förfarande vidsträckta möjligheter att låta föreskrifterna avpassas efter behovet i varje särskilt fall. Domstolen kan sålunda fastställa fiskeriplan eller meddela föreskrift att ingen delägare får utsätta mer än ett visst antal redskap, att fiskeplatserna skall cirkulera mellan delägarna enligt bestämd turordning, att visst område skall vara fredat för fiske etc., ja t. o. m. att viss delägare ej får fiska med mer än ett bestämt antal redskap annat än på villkor att han erlägger en avgift till en gemensam fiskevårdskassa.¹ Av rättsfallet

¹ Se härom närmare prop. nr 60/1950 s. 114, 189 och 228.

NJA 1938 s. 305 framgår att hinder icke möter mot fastställelse av fiskeriplan, som innebär att oskiftat fiske efter auktion upplåtes genom utarrendering.

Önskar en delägare upplåta sin fiskerätt till en annan delägare, lägger lagen ej något hinder därför. Ej heller möter hinder att upplåta andel i oskiftat fiske till utomstående, blott upplåtelsen sker i samband med upplåtelse av jord till brukande. I övriga fall kräver lagen för upplåtelser samtycke från flertalet av övriga delägare, räknat efter huvudtalet. För dem som med samäganderätt innehar *en* fastighet beräknas därvid endast *en* röst liksom för den som ensam äger flera fastigheter. Brott mot föreskrifter, som meddelats av domstol betraktas såsom olovligt fiske (35 §). Dylikt brott får liksom annat olovligt fiske, i det fall det endast kränker enskild fiskerätt, icke åtalas av allmän åklagare med mindre gärningen av målsägande angivits till åtal eller statsåklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

I rättsfallet NJA 1950 s. 20 förelåg till bedömande frågan, huruvida en fiskevårdsförening kunde anses äga ställning av målsägande. Som föreningens stadgar icke innehöll otvetydigt besked att medlemmarna upplåtit sin fiskerätt till föreningen samt densammes medlemstal tydligen icke heller omfattade den (i 10 § i då gällande fiskelag) föreskrivna majoriteten, ansågs föreningen icke äga ställning av målsägande. Hade ifrågavarande båda förutsättningar varit uppfyllda torde utgången ha blivit en annan.

Vid utarrendering och annan upplåtelse av jord till brukande gäller att »brukaren» äger rätt att nyttja det fiske, som hör till fastigheten, om ej annat överenskommits (25 § fiskerättslagen). För de s. k. sociala jordbruksarrendena gäller dock att arrendatorn i regel icke får förbjudas att fiska till husbehov (2 kap. 63 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom). De fiskearrendatorer, för vilka fisket har karaktären av yrkesfiske eller eljest är av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning, har numera fått sin ställning närmare reglerad genom lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden och kungörelsen den 20 september 1957 (nr 526) med särskilda bestämmelser om fiskearrenden, som upplåtes av kronan.

Genom fiskerättslagen ändras icke vad som särskilt stadgats om gemensamhetsfiske, om fiske inom nationalpark eller om lapparnas särskilda rätt till fiske i vissa delar av riket (26 §).

Fiskerättslagen innehåller i 30—32 §§ bestämmelser om åtgärder mot vanskötsel av fiske. Förutsättningarna för ett ingripande från det allmännas sida är att fiskerättshavaren i strid med allmänt intresse uppenbart vansköter fisket antingen genom en alltför hård beskattning eller genom underlåtenhet att utnyttja fisket. I första hand bör ett ingripande ske genom att godvillig uppgörelse träffas om fiskets bedrivande (30 §). Om det visar sig att ett sådant åtagande icke följes eller att överenskommelse icke är möjlig att uppnå, kan länsstyrelsen fastställa föreskrifter om fiskets bedrivande, s. k. fiskeriplan (31 §). För underlåtenhet att följa sådan föreskrift kan länsstyrelsen stadga och utdöma vite (31 och 32 §§).

2. Vissa bestämmelser i fiskeristadgan

De viktigaste administrativrättsliga bestämmelserna på fiskets område, bl. a. de grundläggande reglerna om sättet för fiskets utövande, återfinnes i fiskeristadgan den 24 september 1954. I förevarande sammanhang är särskilt av intresse vissa bestämmelser om fiskevård. Stadgan innehåller sålunda förbud att använda vissa redskap och fångstmetoder, bestämmelser om fredningstid för vissa arter och förbud att i vissa fall fånga fisk som ej uppnått i stadgan angivna mått (6—13 §§).

Fiskeristadgan lämnar vidare länsstyrelserna vidsträckt bemyndigande att meddela lokala bestämmelser om fiskets vård och bedrivande. Innan dylika bestämmelser utfärdas, skall länsstyrelsen hålla sammanträde med sakägare och andra intressenter (14—22 §).

3. Delning av fiske enligt jorddelningslagen

Delägare i ett oskiftat fiske har i vissa fall rätt att påkalla lantmäteriför rättning för att få fisket delat. Utgöres fisket av särskild fastighet eller har fisket med stöd av äldre bestämmelser avsatts som samfällighet, kan delning ske enligt samma regler som gäller för laga skifte (20 kap. 8 §). En förutsättning är emellertid att genom delningen ingen delägare lider förfång. Om förfarandet lämnar lagen i övrigt endast den anvisningen att uppskattning skall ske av fiskeområdet efter de olika delarnas godhet med hänsyn till fisket. Begäres laga skifte av fastighet, vars värde med hänsyn till läge och beskaffenhet i övrigt till huvudsaklig del består av fiske, gäller den än strängare förutsättningen att delning i sådant fall icke må ske mot någon delägars bestridande, om det icke är uppenbart, att delningen icke länder denne till förfång (1: 14). Och har vid skifte enligt jorddelningslagen fiske avsatts såsom för delägarna gemensamt, får särskild delning av fisket överhuvudtaget icke ske (20: 8 sista punkten).

4. Lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske

Lagens huvudpunkter

Föreskriften i 1950 års fiskerättslag (24 §) och dessförinnan i 1896 års fiskerättslag (10 §) att delägarna i oskiftat fiske må nyttja fisket efter vad de kan sämjas har enligt vad som allmänt erkännes icke varit tillräcklig för att lösa de frågor som uppkommer vid gemensamt fiske. På grund härav och då 1896 års lag — i likhet med gällande fiskerättslag — ej alls innehöll några bestämmelser om förhållandet mellan delägarna i skiftat fiskevatten tillkom *lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske*.

I senare huvudavsnitt kommer en mera detaljerad redogörelse att lämnas för lagens innehåll exempelvis beträffande förutsättningarna för gemensamhetsfiskes inrättande, rösträttens utformning etc. Här skall därför endast lämnas en summarisk redogörelse för lagens huvudpunkter.

Lagen är tillämplig på såväl skiftade som oskiftade fisken, men uppställer i vissa fall olika regler för dessa båda kategorier. Lagens huvudsyfte

kan sägas vara att ordna fisket på ett mera ändamålsenligt sätt än som i allmänhet är möjligt, när — såsom vid oskiftat fiske — delägarna i regel måste vara ense eller — såsom vid annat fiske — varje fiskerättsägare ensam råder över fisket.

Enligt 1913 års lag kan delägarna i fiskevatten, som är oskiftat eller eljest tillhörigt två eller flera, besluta att fisket i vattnet skall vara gemensamhetsfiske. Beslut om gemensamhetsfiskes inrättande är ej giltigt med mindre i avseende å fiskevatten, som är i sin helhet oskiftat, mer än hälften av samtliga delägare förenat sig därom och dessa tillika företrätt mer än hälften av samtliga delägars rösttal, och i avseende å annat fiskevatten beslutet biträtts av minst två tredjedelar av samtliga delägare och dessa tillika företrätt minst två tredjedelar av samtliga delägars rösttal. — Beslutet skall av länsstyrelsen fastställas, om med hänsyn till fiskevattnets gränser och omfattning samt förhållandena i övrigt gemensamhetsfiske finnes böra inrättas.

Frågan om inrättande av gemensamhetsfiske skall i regel företagas till prövning vid förrättning på stället.

I fråga om sättet för fiskets tillgodogörande gäller, att gemensamhetsfiske skall antingen nyttjas av delägarna i bolag eller upplåtas på arrende eller ock, om fisket ej är tillgodogjort på något av nu angivna sätt, brukas av delägarna var för sig enligt fastställd plan. Fisket skall nyttjas av delägarna i bolag, om de enhälligt överenskommer därom. Där gemensamhetsfiske skall enligt fastställd plan nyttjas av delägarna var för sig, skall dylik plan antagas av dem. Planen skall innehålla föreskrifter om beskaffenheten och antalet av de fiskredskap som varje delägare får begagna vid fisket samt, då fråga är om oskiftat fiskevatten, ange den ordning, i vilken delägarna får använda de olika fiskeplatserna. Antagen plan för gemensamhetsfiskes brukande skall underställas länsstyrelsen, som tillser huruvida planen tillkommit i laga ordning samt överensstämmer med lag och författning. Planen skall av länsstyrelsen antingen fastställas oförändrad eller ogillas.

Delägarna i gemensamhetsfiske skall, om de är flera än tre eller det eljest yrkas av någon vars rätt är därav beroende, utse syssloman att uppbära och omhänderha samt, i den mån det skall ske, fördela delägarna samfällt tillkommande medel ävensom mottaga uppsägning och annat meddelande, som rör fisket.

Lagens rösträtsregler bygger på principen om röstning efter delaktighet.

Lagen innehåller vidare bland annat föreskrifter om ändring av grunderna för gemensamhetsfiske samt om gemensamhetsfiskes upphörande ävensom vissa straffbestämmelser.

Det tidigare omnämnda stadgandet i 24 § första stycket fiskerättslagen om nyttjande av samfällt fiske äger enligt tredje stycket samma paragraf ej tillämpning å fiske som utgör gemensamhetsfiske eller ingår i sådant fiske. Samma är förhållandet i fråga om det i paragrafens andra stycke upptagna stadgandet, att delägare i samfällt fiske ej må annat än i samband med upplåtelse av jord till brukande utan de flesta övrigas samtycke upplåta fiskerätten åt annan än någon av delägarna.

Tillämpning. Brister. Reformförslag

1913 års lag har vunnit liten tillämpning. Gemensamhetsfisken har inrättats huvudsakligen inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område. Där fanns 61 gemensamhetsfisker vid årsskiftet 1955/56. I riket i övrigt fanns vid nämnda tidpunkt endast några enstaka gemensamhetsfisker.

Orsaken till att lagen tillämpats i så ringa utsträckning har av fiskeristyrelsen främst angivits vara svårigheterna att få gemensamhetsfisker tillstånd. Lagens bestämmelser om anslutning bland delägarna är stränga. Där fullständig enighet bland delägarna icke kan ernås, erfordras dessutom ett omständligt förrättningsförfarande. Styrelsen anser att hela denna procedur ofta avskräcker intresserade personer från att vidtaga erforderliga åtgärder för att inrätta gemensamhetsfisker.

En annan anmärkning som framställts mot lagen är, att den i olika avseenden visat sig alltför stel. Bestämmelserna reglerar in i minsta detalj hur i skilda hänseenden skall förfaras. Fiskeristyrelsen anför i sitt betänkande härom följande.

Det har sålunda icke i erforderlig utsträckning överlämnats åt tillämpningen att lösa uppkommande organisationsspörsmål efter föreliggande särskilda förhållanden. Sålunda torde lagen icke tillåta, att gemensamhetsfisket endast omfattar fisket efter visst fiskslag. Ej heller lärers det enligt lagen vara möjligt att exempelvis upplåta en del av fisket på arrende och låta delägarna i övrigt handha fisket själva enligt fastställd plan. Även dessa förhållanden ha med all sannolikhet bidragit till lagens ringa tillämpning.

Även om lagen sålunda befunnits vara behäftad med åtskilliga brister, synes emellertid lagen, där den kommit till tillämpning, ha varit i icke ringa mån ägnad att främja fisket och fiskevården.

Vid åtskilliga tillfällen har frågan om en revision av 1913 års lag varit aktuell.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 januari 1934 framlade sålunda *lantbruksstyrelsen* förslag till ändring av lagen i vissa delar, vilket förslag dock ej ledde till ändrad lagstiftning. Angelägenheten av att denna fråga snarast måtte upptagas till behandling underströks ånyo av lantbruksstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 januari 1942 med begäran om allsidig revision av bestämmelserna rörande fiskerätt och därmed sammanhängande förhållanden.

I anledning av en motion av herrar Skoglund i Umeå och Levin begärde 1942 års riksdag på hemställan av jordbruksutskottet i utlåtande nr 30 hos Kungl. Maj:t utredning rörande en allmän revision av fiskerilagstiftningen. Riksdagen framhöll bl. a. som en trängande nödvändighet att 1913 års lag omarbetades.

Sedan chefen för jordbruksdepartementet tillkallat *hovrättsrådet P. O. Palmquist* för att utarbeta förslag angående revision av lagstiftningen om gemensamhetsfiske, avgav denne ett betänkande i ämnet den 31 augusti 1943, vari han föreslog, att nämnda lag skulle upphävas och ersättas av en lag om fiskevårdsområde. Förslag till bl. a. sådan lag framlades i betänkandet.

Utredningsmannen redovisade vissa uppgifter om lagens tillämpning. Sålunda vore den samlade erfarenhet, som inom Kalmar läns södra hushållningssällskap erhållits av där år 1943 gällande 55 gemensamhetsfisker, god. Särskilt för insjöfiskets del hade tjuvfisket i stort sett kunnat hejdas. Beträffande insjöfisket anfördes i betänkandet vidare.

Genom systematisk inplantering av lämpliga fiskslag har fiskbeståndet undergått en högst väsentlig förbättring. Vissa sjöar, som till följd av bristande fiskevård varit i det närmaste utfiskade, erbjuda numera relativt goda fångstmöjligheter. Fiskevårdsarbetet har här bedrivits jämväl genom lämplig fridlysning, t. ex. av gäddan vintertid och braxen under lektiden. Samtidigt som gemensamhetsfisket möjliggjort betydande och bestående fiskevårdsåtgärder, ha även andra än delägarnas intressen kunnat tillgodoseas. Sålunda ha både s. k. husbehovsfiskare (lägenhetsägare och andra kring fiskevattnet boende) och nöjesfiskare (industriarbetare, affärsfolk och andra personer från närliggande samhällen) fått tillstånd att utöva visst begränsat slag av fiske mot erläggande av en mindre årlig avgift, som helt använts för fiskevårdande åtgärder.

Jämväl för saltsjöfisket hade de inrättade gemensamhetsfiskerna enligt utredningsmannens uppfattning visat sig betydelsefulla. Här hade utarrendering av fisket till yrkesfiskare tillämpats i betydligt större utsträckning än i fråga om insjöfisket. I denna del yttrade utredningsmannen.

Genom utarrenderingen, som möjliggöres först efter bildandet av gemensamhetsfiske, kunna fiskerättsägarna ekonomiskt utnyttja sin fiskerätt. För en yrkesfiskare, som ofta är nödsakad att anskaffa dyrbara redskap, t. ex. ålbottengarn, är det av vikt att på ett betryggande sätt och under en icke alltför kort tidsperiod få disponera ett bestämt fiskevatten. Beträffande flera gemensamhetsfisker i saltsjön, där fisket nyttjas av delägarna var för sig enligt fastställd plan, har fiskevattnet i enlighet med planen uppdelats å fasta lotter, som brukas av de skilda delägarna med eller utan cirkulation dem emellan. I dessa fall innebär gemensamhetsfiskets inrättande i själva verket ett skifte av fiskevattnet. Denna form av delning av fiskevattnet äger gentemot det laga skiftet särskilt de fördelarna, att det ställer sig billigare för delägarna samt, där uppdelningen sedermera befinnes olämplig eller orättvis, relativt lätt kan jämkas. Härtill kommer att ett formligt skifte av ett fiskevatten ofta ej låter sig genomföra utan kostnader, som icke stå i rimligt förhållande till värdet av fiskevattnet. Omständigheterna kunna också vara sådana, att ett laga skifte av praktiska skäl knappast är genomförbart. I sådana fall blir inrättandet av gemensamhetsfiske den utan tvekan lämpligaste formen för reglering av fisket.

Sammanfattningsvis yttrade utredningsmannen, att behov av och intresse för en ordnad fiskevård i gemensamma fiskevatten föreligger, vilket bestryktes bland annat av det stora antal fiskevårdsföreningar som bildats i olika delar av landet. En jämförelse mellan gemensamhetsfisker och fiskevårdsföreningar gav vid handen, att många fördelar vore förenade med förstnämnda organisationsform. Genom det officiella stöd som gavs åt gemensamhetsfiskerna fick dessa betydligt större fasthet och hade lättare att motstå växlingar i delägarnas person och andra förändringar än föreningarna kunde göra. Dessa band nämligen icke på samma sätt nya delägare

som gemensamhetsfiskena. Av föreningarnas karaktär av helt frivilliga sammanslutningar följde vidare, att dessa ofta icke omfattade samtliga delägare. Härutinnan låg givetvis en svaghet och en fara för att föreningarnas fiskevårdsarbete blev utan egentligt resultat. Intresset hos medlemmarna måste givetvis slappna, i den mån de märkte att deras arbete och kostnader utnyttjades av personer som icke bidrog därtill och kanske till och med vid utövandet av sitt fiske direkt motverkade föreningens strävanden.

Över 1943 års betänkande avgavs yttranden av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Dessa anslöt sig, på några få undantag när, i princip till utredningsmannens förslag.

Ifrågavarade lagförslag föranledde emellertid icke någon lagstiftningsåtgärd, utan frågan upptogs till förnyat övervägande av *fiskerättskommittén*. I kommitténs förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar (SOU 1947: 47) fanns i andra kapitlet i lagförslaget bestämmelser om fiskevårdsområde. Dessa bestämmelser byggde i huvudsak på Palmquists förslag.

Det förslag till ny lag om rätt till fiske, som genom proposition nr 60 framlades för 1950 års riksdag, upptog emellertid inga bestämmelser i förevarande ämne. Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, yttrade i propositionen, att med anledning av vad som anförts i remissyttrandena över kommittéförslaget ytterligare överväganden borde ske på flera viktiga punkter.

I sitt utlåtande nr 23 i anledning av nämnda proposition, vilket utlåtande i denna del godkändes av riksdagen, uttalade tredje lagutskottet den förväntningen, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt utarbeta och för riksdagen framlägga ett överarbetat förslag till lagbestämmelser om fiskevårdsområden.

Frågan om reglering av fisket och fiskevården i vatten som har flera ägare har därjämte vid åtskilliga tillfällen aktualiserats i ett speciellt hänseende, nämligen i fråga om ett helt vattendrag eller ett helt flodsystem. *Svenska fiskevårdsförbundet* berörde detta spörsmål i ett yttrande den 11 oktober 1946 till 1946 års utredning angående central fiskeristyreelse. Utredningen ansåg sig emellertid i sitt betänkande den 30 december 1946 (SOU 1947: 8 s. 70) icke böra framföra konkreta förslag i ämnet.

I en av nämnda förbund den 8 november 1948 till Kungl. Maj:t gjord framställning begärdes, att Kungl. Maj:t snarast ville föranstalta om utredning av möjligheten att till gagn för det svenska laxfisket avsätta några av de viktiga laxälvar, som industriellt är av jämförelsevis underordnat intresse.

Den av fiskevårdsförbundet behandlade frågan har även berörts i *vandringsfiskutredningens* den 5 maj 1951 till chefen för jordbruksdepartementet avgivna betänkande angående åtgärder för åstadkommande av önskvärt samarbete mellan fiske- och kraftintressena samt för bevarande av de svenska laxbestånden m. m. (tryckt såsom Svenska vattenkraftföreningens publikation 423 [1951: 8]). Utredningen har understrukt behovet av en enhet-

lig förvaltning av ett flodsystem för åstadkommande av samarbete mellan fiske- och vattenkraftintressena. Ett dylikt samarbete var enligt utredningen önskvärt särskilt för att begränsa de skador som vattenkraftens utnyttjande förorsakade å fisket och för att verkställa lämpliga kompensationsåtgärder.

II. Huvuddragen i den föreslagna lagstiftningen

1. Behovet av ny lagstiftning. Syfte och omfattning

Palmquists förslag 1943

Beträffande de allmänna riktlinjerna för en revision av lagstiftningen framhöll Palmquist i sitt år 1943 framlagda betänkande, att en dylik revision ansetts påkallad i första hand för att underlätta tillkomsten av gemensamhetsfisken. Hela förfaringssättet måste om möjligt förenklas. De befintliga fiskevårdsföreningarna fyllde i stor utsträckning en viktig funktion, men deras organisation måste bli fastare. En övergång till gemensamhetsfiske tedde sig därvid naturlig. Den nya lagstiftningen borde alltså underlätta en dylik övergång. Redan om endast en större del av de redan befintliga fiskevårdsföreningarna ombildades till gemensamhetsfisken, skulle lagen få en mycket stor tillämpning. Givet var emellertid, att strävandena även och måhända främst måste inriktas på att nå sådana fiskevatten, där fisket och fiskevården ännu ej på något sätt reglerats eller ordnats.

Utredningsmannen underströk, att han vid utarbetande av författningsförslagen eftersträvat att göra reglerna smidigare och lättare att anpassa efter föreliggande speciella förhållanden än bestämmelserna i 1913 års lag. I betydande omfattning hade överlämnats åt tillämpningen att meddela erforderliga regler. Vidare hade de civilrättsliga och administrativa bestämmelserna åtskilt i olika författningar.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Rådande tillstånd karakteriserades av fiskerättskommittén på följande sätt.

Bestämmelserna om fiskerätt i oskiftat fiskevatten äro föga ägnade att befordra en rationell fiskevård. De fall då fråga om fiskets nyttjande i oskiftat vatten dragits under domstols prövning äro lätt räknade. Delägarna i dylika vatten utöva följaktligen som regel fisket »efter ty de kunna samsas», vilket i allmänhet innebär, att var och en söker tillgodogöra sig så mycket som möjligt för tillfället utan tanke på framtiden. Det intresse för att vidta åtgärder till fiskets förkovran, som eventuellt förefinnes, förslappas lätt. Även om sådana åtgärder icke bli alldeles resultatlösa, torde det nämligen finnas föga utsikt till att frukten av dem skall komma just den till godo, som vidtagit åtgärderna. Följden blir därför ofta den att fisktillgången gradvis minskas, till dess den slutligen nedsjunker till en ren obetydlighet.

Liknande förhållanden kunna inträffa i sådana fall då ett sammanhängande fiskevatten äges av flera personer med var sitt område i vattnet. En av dessa personer kan nämligen, utan att överträda gällande lag, genom ett över-

drivet fiskande inom sitt område nedbringa fisktillgången i hela vattnet till en obetydlighet. Att övriga delägare då uppge alla försök att arbeta för en god fiskevård är endast naturligt. Även måste beaktas, att en rationell fiske-drift icke kan med fördel utövas inom områden av alltför ringa omfattning.

Dessa brister i 1896 års lag ha framträtt så mycket starkare, som vårt lands insjö- och skärgårdsfisken till större delen äro oskiftade.¹

Fiskerättskommittén, vars förslag i väsentliga delar överensstämde med Palmquists, uttalade, att en reglering borde ske så smidigt som möjligt och kunna genomföras i alla fall, då behov därav förelåg. Särskilt övergången från frivilliga fiskevårdsföreningar till en fastare organisation borde underlättas.

I fråga om syftet med den föreslagna lagstiftningen anförde kommittén bl. a. följande.

Det förhåller sig utan tvivel så, att många av vårt lands fiskevatten icke tillgodogöras på ett rationellt sätt. Somliga av dem vanskötas på det sätt, att fiskevattensägarna genom alltför stark avfiskning utan motsvarande inplanteringsåtgärder föröda det mera värdefulla fiskbeståndet. Andra vatten åter ligga mer eller mindre outnyttjade. Sistnämnda situation är långt ifrån ovanlig. Ofta kan förhållandet bero på oföretagsamhet eller ha sin orsak i svårigheter att få till stånd ett frivilligt samarbete mellan de olika delägarna i fiskevattnet. Ej sällan inträffar det emellertid, att vidsträckta sammanhängande fiskevatten förvärras av stadsbor i spekulations- eller rekreations-syfte eller av sportfiskeföreningar. I dylika fall saknas i allmänhet intresse för andra former av fiske än dem som pläga utövas som sport eller eljest för nöjes skull. Sådant fiske som bedrivits av yrkesfiskare kan, sedan de nya ägarna kommit i besittning av vattnet, där komma att upphöra. Yrkesfiskarna i trakten gå på detta sätt miste om möjligheten att arrendera eller eljest förfoga över betydande vattenområden. Uppenbart är, att en sådan underlåtenhet att utnyttja fiskevatten är otillfredsställande ur flera synpunkter. För de egentliga yrkesutövarna går en inkomstkälla förlorad, vilken icke tillgodogöres för annat ändamål. Den totala avkastningen av fisket kan därigenom minskas. Ur såväl näringspolitisk som nationalekonomisk synpunkt framstår det därför som angeläget, att lagstiftningen bereder möjlighet för det allmänna att åtminstone i mera flagranta fall ingripa till förhindrande av att fiskevatten vanskötas på sätt nu antytts.

I likhet med 1943 års utredningsman ansåg fiskerättskommittén det vara lämpligt att inom ramen för en lagstiftning av nu ifrågavarande art tillgodose vissa syften utöver dem som bestämmelserna om gemensambetsfiske närmast avsett att fylla. Lagstiftningen om fiskevårdsområde borde sålunda även i andra fall än dem, man velat nå med 1913 års lag, kunna tjäna som instrument för att främja ett rationellt utnyttjande av fiskevattnen. Fiskerättskommittén fann därför skäl föreligga att i nu ifrågavarande hänseende gå något längre än som förutsatts enligt motiven till 1943 års förslag. Ett ingripande från det allmännas sida borde sålunda kunna ske ej blott i syfte att förhindra, att ett fiskevatten vansköttes genom rovfiske och underlåten

¹ SOU 1947: 47 s. 213 f. Det här återgivna yttrandet, vars giltighet icke ändrats genom tillkomsten av 1950 års fiskerättslag, går i allt väsentligt tillbaka på ett uttalande i förarbetena till 1913 års lag, se Betänkande, avgivet till chefen för jordbruksdepartementet den 30 april 1907 s. 25 f.

fiskevård. En tvångsreglering enligt den nya lagen borde i fall av behov även kunna ske för att få till stånd ett rationellt tillvaratagande av de möjligheter till fiske, som vattnet erbjuder.

Den föreslagna lagstiftningen borde enligt kommittén omfatta endast det enskilda fisket.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

I så gott som samtliga över kommittéförslaget avgivna yttranden, där frågan om fiskevårdsområden berördes, framhölls, att det vore angeläget att planmässig ordning för fisket och fiskevården inom slutna eller eljest sammanhängande vattenområden kunde åvägbringas i enklare och effektivare former än vad 1913 års lag erbjuder.

Behovet därav underströks särskilt av *Svenska fiskevårdsförbundet*, som bland annat anförde.

Det torde icke råda något tvivel om att tillgången på fisk i de svenska fiskevattnen numera är avsevärt mycket knappare än för t. ex. femtio år sedan. Detta gäller såväl kustvattnen som, framför allt, insjövattnen. Åtskilliga faktorer ha medverkat härtill. Effektivare fiskemetoder medgiva för yrkesfiskarens del fångster av en helt annan storleksordning än tidigare. Intresset för fiske såsom rekreation eller nöje har ökat i en omfattning, som man knappast tidigare kunnat förutse, samtidigt som de nutida kommunikationsmedlen gjort allt fler vatten tillgängliga för stora skaror av semesterfirare. Jämsides med intensifieringen av denna så att säga naturliga beskattning av fiskbestånden har ett forcerat utnyttjande av vattendragen för flottning samt kraftutvinning och andra industriella ändamål ävensom olika av jordbruksdriften påkallade förändringar i vattenföringen menligt påverkat levnadsbetingelserna för de flesta ur fiskesynpunkt värdefulla fiskslagen och avsevärt minskat förutsättningarna för deras naturliga reproduktion.

Om denna utveckling får fortgå utan samtidiga effektiva motåtgärder, uppstår fara för att fiskevattnen bli utarmade till men för yrkesfisket och därmed för folkförsörjningen samt till förlust för många rekreations-sökande. De sålunda nödiga motåtgärderna, som måste taga sikte på fiskbeståndens såväl skydd som förkovran och vilka man med ett gemensamt namn benämner fiskevård, kunna emellertid icke bli effektiva med mindre de stödjas av en tidsenlig lagstiftning.

Förbundet framhöll tillika att fiskevårdsområdesinstitutet borde kunna utnyttjas för att praktiskt pröva idén om enhetlig flodområdesförvaltning, särskilt i vissa laxälvar.

Även *kammarkollegiet* anförde, att det vore synnerligen önskvärt att få till stånd en enhetlig förvaltning i vissa vattendrag men att föreskrifter om fiskevårdsområden icke vore tillräckliga för detta ändamål. Om ett fiskevårdsområde gjordes alltför stort, blev nämligen organisationen ohanterlig och tungrodd. Den enda möjligheten att få till stånd en effektiv administration för ett helt vattendrag var enligt kollegiets mening att tillskapa ett särskilt organ med nödiga befogenheter, som uteslutande ägnade sig åt uppgiften. En sådan styrelse borde äga ombesörja eller övervaka att alla fiskevårdsåtgärder, som föreskrivits av vattendomstol eller eljest, vederbör-

ligen utfördes samt för ändamålet förfoga över utdömda avgifter och andra medel. Den måste också äga rätt att föreskriva i vilken omfattning fiske finge bedrivas samt att upptaga avgifter att disponeras för fiskevården. Kollegiet vore icke berett att ens skissera ett förslag till lagstiftning om dylik fiskeriadministration. Emellertid hade kollegiet ansett sig böra påpeka att med hänsyn till kollegiets erfarenheter från förandet av det allmännas talan i vattenmål en central förvaltning av ett helt vattendrag i många fall tedde sig som den enda utvägen, om det skulle bli något allvar med sötvattensfiskets upphjälpande.

Liknande uttalanden gjordes av *Svenska lax- och laxöringsföreningen*.

Föredragande departementschefen 1950 i anledning av fiskerättskommitténs förslag

I propositionen nr 60 till 1950 års riksdag med förslag till lag om rätt till fiske, m. m. yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, om behovet av en bättre ordning.¹

Under de senaste årtiondena har en hastig utveckling ägt rum på fiskets område vilket föranlett att åtskilliga spørsmål, som förut haft mindre betydelse, nu påkalla skärpt uppmärksamhet. Särskilt blir frågorna om fördelningen av fiskemöjligheterna och om bevarandet av fiskbestånden alltmera brännande.

Antalet fiskande stiger för varje år. Ej minst ha den ökade fritiden och de förbättrade kommunikationerna medfört en stark tillväxt av det fiske som bedrives i rekreationssyfte. Samtidigt som sålunda efterfrågan på fiskevatten ökats, ha fiskbestånden, framför allt av de värdefullaste fiskslagen, såsom lax, laxöring, sik och gädda, blivit allt hårdare åtgångna genom vattenregleringar, kraftverksbyggen, flottning, vattenföroreningar och rovfiske. För att fiskets upprätthållande icke skall äventyras är det därför angeläget, att en rationell fiskevård kommer till stånd. Härför förutsättes bl. a. att jämförelsevis stora fiskevatten kunna skötas någorlunda enhetligt. Alldeles särskilt gäller detta vandringsfisken, främst laxen.

Med nuvarande lagstiftning möta emellertid avsevärda svårigheter att få till stånd en dylik enhetlig skötsel. Möjligheten för delägare i oskiftat vatten att hos domstol påkalla beslut angående fiskets begagnande har utnyttjats endast i sällsynta fall, och även lagen om gemensamhetsfiske har i praktiken fått jämförelsevis liten betydelse. Detta torde i icke ringa mån ha berott på att förfarandet vid inrättande av gemensamhetsfiske ansetts alltför omständligt, delvis på grund av svårigheten att samla erforderlig majoritet för giltigt beslut.

I likhet med kommittén finner jag därför önskvärt att möjlighet beredes att i enklare former få till stånd en planmässig ordning för fisket och fiskevården inom ett visst, större eller mindre, sammanhängande fiskevatten. Den lagstiftning med motsvarande syfte som genomförts på jakträttens område har enligt vad som allmänt vitsordas givit goda resultat. Kommitténs förslag om fiskevårdsområden är i många avseenden väl ägnat att tillgodose behovet av praktiska och effektiva bestämmelser i ämnet. Genom att kraven på formlig omröstning och kvalificerad majoritet bland delägarna uppgivits ha sålunda utsiktarna att få till stånd ett positivt beslut väsentligt ökats, och även i övrigt har förfarandet förenklats. Förslaget lämnar också större

¹ S. 95 f.

variationsmöjligheter i fråga om fiskets tillgodogörande än lagen om gemensamhetsfiske och medgiver därigenom en smidigare anpassning efter skiftande behov och förutsättningar.

Trots förslaget's obestridda förtjänster anser jag mig emellertid icke böra tillstyrka dess omedelbara genomförande. Med anledning av vad som anförts i remissyttrandena torde nämligen ytterligare överväganden böra ske på flera viktiga punkter.

De betänkligheter som anförts mot förslaget avse i första hand, att det tillägger länsstyrelsen alltför stora maktbefogenheter på bekostnad av delägarnas självbestämmanderätt. Denna anmärkning kan enligt min uppfattning icke lämnas utan beaktande. Det är nämligen av stor vikt att lagstiftningen på förevarande område mötes med intresse och förståelse och icke uppfattas som ett besvärande tvång. Utan medverkan från de närmast berörda lär någon verkligt effektiv fiskevård knappast kunna åstadkommas.

Det synes ej heller vara uteslutet att syftet med förslaget kan uppnås på ett sätt som gör mindre intrång på den enskildes handlingsfrihet utan att effektiviteten därför behöver äventyras. Att kommittén ansett länsstyrelsen böra utrustas med en tämligen vidsträckt rätt att tvångsvis genomdriva vissa åtgärder torde sammanhånga med en önskan att reglerna om fiskevårdsområde skulle kunna användas för flera olika, delvis rätt artskilda ändamål, av vilka några antagits svårigen kunna uppnås på frivillighetens väg. Det kan måhända därför visa sig vara en lämpligare lösning att bereda möjlighet till olika förfaranden allt efter förutsättningarna i det särskilda fallet.

Tredje lagutskottet i anledning av fiskerättskommitténs förslag

Utskottet framhöll i sitt av riksdagen sedermera godkända utlåtande nr 23/1950 över propositionen nr 60 behovet av en lagstiftning om fiskevårdsområden. Utskottet yttrade.

Otvivelaktigt har Sverige bättre förutsättningar än de flesta andra europeiska länder att kunna möta den alltmer ökade efterfrågan på fiskevatten från alla kategorier fiskande: yrkesfiskare, binäringsfiskare och fritidsfiskare. En påtaglig svårighet är emellertid att de svenska fiskevattnen ofta äro uppsplittrade på ett mycket stort antal delägare. Detta försvårar delägarnas eget fiske och utgör ett hinder för upplåtelser till utomstående. Särskilt i turistbygder visar erfarenheten att goda fiskemöjligheter kunna ge icke obetydliga extrainkomster åt ortsbefolkningen, både direkt och indirekt. För att upprätthålla fisket erfordras i många fall en rationell fiskevård med genomtänkta fiskeriplaner, alltsidigt fiske, beståndsvård, övervakning, fredningsområden och, där så erfordras, fiskinplanteringar m. m. Redan nu bedrivs på frivillighetens väg ett omfattande arbete i sådant hänseende, ofta med bistånd från hushållningssällskapen. Emellertid behöver detta arbete stöd av en modernare lagstiftning. Redan 1942 framhöll riksdagen i skrivelse nr 260 såsom en »trängande nödvändighet» att 1913 års lag om gemensamhetsfiske gjordes till föremål för omarbetning enligt närmare angivna riktlinjer. Utskottet vill understryka detta yttrande och uttalar — i anslutning till vad som yrkats i ett flertal motioner — den förväntningen att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt utarbeta och för riksdagen framlägga ett överarbetat förslag till lagbestämmelser om fiskevårdsområden.

Fiskeristyrelsen förslag 1956

Fiskeristyrelsen framhöll i sitt år 1956 avgivna betänkande att de enskilda fiskevattnen inom riket i stor utsträckning var oskiftade. Ofta ägdes ett oskiftat vatten av ett jämförelsevis stort antal personer. I de fall, då ett fiskevatten var skiftat, var varje lott ofta av ringa storlek. Mera sällan förekom det att ett enskilt fiskevatten, som framstod såsom en naturlig enhet ur fiske- och fiskevårdssynpunkt, ägdes av en enda person. Detta medförde betydande olägenheter.

Styrelsen pekade till en början på de fall, då varje lott ej kan för sig utnyttjas på ett rationellt sätt. Ingen av delägarna har måhända de ekonomiska resurser, som behövdes särskilt för anskaffande av erforderliga fiskredskap. Stundom kunde vidare de olika lotterna var för sig vara för små för de stora redskap som erfordrades för ett lönande fiske. Detta förhållande var kanske mest markant vid ålfiskekusterna. Jämväl i övrigt kunde naturligtvis omständigheterna vara sådana, att delägarna med hänsyn till lotternas ringa storlek ansåg det meningslöst att där driva fiske. Även då olägenheter av nu nämnd art icke förefanns kunde det, vad fisket efter vandringsfisk beträffade, vara fördelaktigast att fisket skedde å en enda plats inom fiskevattnet i stället för på ett flertal olika ställen, kanske med begagnande av mindre effektiva redskap.

Emellertid mötte även ur andra synpunkter än de nu angivna hinder för ett rationellt fiske i ett vatten som ägdes av ett flertal olika personer. Intresset att bedriva fisket på lämpligt sätt i sådant vatten kunde lätt förslappas hos den enskilde delägaren. Började en delägare göra sig skyldig till överdrivet fiske, var risken stor att också övriga delägare började förfara på samma sätt. En företeelse — kanske vanligare än rovfiske i egentlig mening — var, att ett fiskevatten beskattades på så sätt att beståndens sammansättning blev ogynnsam. Ofta hade sålunda förekommit att de enskilda delägarna visat bristande intresse att nedbringa bestånden av s. k. ogräsfisk, så att dessa hölls tillbaka för mera värdefulla fiskslag. Vidare hade ofta förbisetts angelägenheten av att beståndet av visst fiskslag exploaterades på så sätt att beståndets sammansättning i avseende å årsklasser blev den ur avkastningssynpunkt bästa. Därjämte förhöll det sig helt enkelt ofta så att det fiskades för litet i ett fiskevatten med påföljd att vattnet kom att innehålla endast småväxt, värdelös fisk. Målet för en rationell drift av fisket borde vara, att med minsta omkostnader och arbete få största möjliga varaktiga avkastning. I vatten med flera delägare kunde detta endast ernås genom samarbete och ömsesidigt hänsynstagande.

De nu berörda olägenheterna av fiskevattnens uppsplittring å ett flertal ägare kunde förebyggas på olika sätt. Härom anförde styrelsen.

Ofta är det påkallat med en omsorgsfull planläggning av fisket med regler bl. a. om vilka slags eller hur många redskap varje fiskande får använda eller å vilka tider eller platser han får fiska. Stundom kan syftet vinnas genom uthyrning av fisket till yrkesfiskare eller annan lämplig person, kanske någon av delägarna. Åtskilliga fiskevatten, särskilt i turistbygder

och vid tätorter, lämna den för fiskerättsägarna högsta ekonomiska avkastningen genom att utnyttjas till husbehovs- och fritidsfiske, antingen genom att utarrenderas till en fiskeklubb eller genom försäljning av fiskekort eller liknande tillståndsbevis i den omfattning som med hänsyn till delägarnas intressen befinnes lämplig.

För främjande av fisket kan det, vare sig fisket bedrivs av delägarna enligt en viss plan eller helt eller delvis utarrenderas, vara önskvärt med sådana regler för fiskets bedrivande som ofta brukar betecknas som regler om fiskevård, nämligen bestämmelser om fredningsområden, fredningstider, fångstminimimått m. m. Att här behöva anlita den ordning för antagande av dylika bestämmelser som är fastställd i fiskeristadgan, kan i många fall framstå såsom onödigt omständligt.

Ett främjande av fisket kan underlättas t. ex. genom sådana åtgärder som upprepning av nätställen, notvarp och ryssjeplatser, anläggning av bryggor och båtupppdragningsplatser o. s. v. Ett ofta anfört motiv för bildande av en samorganisation är nödvändigheten att ordna tillsyn över vattnet till skydd mot tjuvfiske och överträdelser av de stadgar som gälla för vattnet. Sådan tillsyn kan — särskilt i trakter med många fiskeintresserade — knappast effektivt ordnas utan tillsättande av en eller flera tillsynsmän att hålla uppsikt över vattnet. Bland fiskevårdsåtgärder i mera inskränkt bemärkelse som kunna vara av stor betydelse må nämnas utplantering av fisk eller fiskyngel (jfr 13 § fiskeristadgan), bortfiskning av s. k. ogräsfisk, anordnande av vilställen, lekbottnar och ev. fiskvägar (särskilt i laxöringsvatten), gödsling av vatten m. m.

Styrelsen framhöll att det självfallet var angeläget, att kostnader för åtgärder som nu sagts fördelades rättvist mellan samtliga de fiskevattensdelägare, som drog nytta härav. Om flertalet delägare var ense att vidtaga åtgärd som nu sagts, borde möjligheter finnas för dem att få övriga delägare att delta i kostnaden. Även härutinnan framträdde sålunda behovet av en samorganisation.

Även i fall då fisket i ett fiskevatten utnyttjades på ett ur allmän synpunkt tillfredsställande sätt och särskilda fiskevårdsåtgärder ej heller var påkallade, kunde det vara önskvärt med ingripande för att erhålla en rättvis fördelning av fisket mellan delägarna inbördes. Ovanligt var sålunda icke att delägare i oskiftat fiskevatten ej kunde komma överens om hur de skulle utnyttja de olika fiskeplatserna eller att somliga delägare mot de övrigas vilja utnyttjade fisket mer än deras andel i vattnet kunde anses berättiga dem till. De flesta gemensamhetsfiskerier, som inrättats utmed rikets havskuster och som ej utarrenderats, torde ha tillkommit av nu anförda skäl eller sålunda för att reglera förhållandet mellan delägarna i oskiftat vatten. Även i skiftat vatten kunde det förekomma, att en ägare — utan att driva fiske annat än på eget område — till skada för de övriga tillgodogjorde sig en avsevärt större mängd fisk än som var skälig med hänsyn till värdet av hans lott i förhållande till värdet av fiskevattnet i dess helhet.

Fiskeristyrelsen behandlade härafter i ett särskilt avsnitt frågan, huruvida reglering av fisket borde komma till stånd även för tillgodosende av andra intressen än delägarnas. Styrelsen omnämnde

därvid fiskerättskommitténs tidigare berörda förslag i ämnet och uttalade sig i anledning härav om den planerade lagstiftningens syfte. Styrelsen anförde.

Rent principiellt kan det göras gällande, att ett hänsynstagande till angivna intressen spränger den naturliga ramen för den lagstiftning som det gäller att här åstadkomma. Eftersom det icke avsetts att lagstiftningen skall gälla andra enskilda fiskevatten än dem som ha flera ägare, måste väl lagstiftningens syfte vara att söka undanröja de svårigheter som förelegat att få till stånd erforderligt samarbete mellan delägarna och få dem att respektera varandras intressen. Om hänsyn till utomstående intressen skola bli avgörande för frågan, huruvida en gemensam reglering skall komma till stånd, torde dessa hänsyn med samma fog kunna åberopas för ett ingripande i fråga om vatten som endast har en ägare. Det kan därför ifrågasättas, huruvida bestämmelser om ingripanden på de särskilda skäl fiskerättskommittén upptog, även om de i och för sig kunna anses ha fog för sig, verkligen höra hemma i en lagstiftning, som avser att främja fisket och fiskevärden inom vatten som har flera delägare.

Såsom en allmän anmärkning mot den av fiskerättskommittén föreslagna utvidgningen kan andragas, att det är angeläget att en lagstiftning på förevarande område så mycket som möjligt mötes av förståelse från delägarnas sida samt att därför det tvångs-ingripande, som lagstiftningen måste innebära, bör vara tillåtet endast om det är nödvändigt med hänsyn till delägarnas — eller några delägares — bästa. Det är därför av vikt, att ovidkommande hänsyn såvitt möjligt icke spela in vid avgörandet av frågan huruvida en samfällad reglering skall komma till stånd.

Vad särskilt angår de fall, då vanskötsel kan anses föreligga i strid med ett allmänt intresse, synes det kunna ifrågasättas om det icke är lämpligare och åtminstone för de flesta fall tillräckligt att det ingripande som på denna grund kan anses påkallat riktar sig endast mot den eller de delägare, som gjort sig skyldiga till vanskötseln. Möjlighet härtill finnes enligt 30—32 §§ fiskerättslagen. De därstädes angivna förutsättningarna för ingripande äro desamma som kommittén upptog för bildande av fiskevårdsområde tvångsvis på grund av vanskötsel.

Särskilt tveksamt synes vara, huruvida vanskötsel som består i underlåtet utnyttjande av fiskevattnet bör kunna föranleda ett ingripande av nu ifrågavarande slag. För att en reglering här skall ha avsedd verkan torde mestadels erfordras att fisket kan utarrenderas i strid med majoritetens mening. Att sådan utarrendering tvångsvis skall kunna ske synes dock mindre lämpligt.

Det må anmärkas, att de av fiskerättskommittén uppställda förutsättningarna för att vanskötsel skulle kunna föranleda att fiskevårdsområde inrättas äro mycket restriktiva, liksom motsvarande förutsättningar för ett ingripande enligt 30—32 §§ fiskerättslagen. Det kan säkerligen antagas, att dessa förutsättningar endast sällan skulle föreligga. Denna möjlighet till tvångs-ingripande skulle därför, om man härutinnan följde den utformning reglerna fått i kommittéförslaget, endast mycket sällan kunna komma att tillgripas.

Att företaga ett ingripande på de av kommittén i övrigt anförda särskilda skälen torde få anses såsom ett av förhållandena föga påkallat, alltför kraftigt ingrepp i förfoganderätten till fiskevattnen.

Fiskeristyrelsen kom till det resultatet, att ändamålet med den förordade regleringen borde vara att i fråga om vatten, som är oskiftat eller eljest

tillhör två eller flera, främja fisket och fiskevården i delägarnas gemensamma intresse och reglera förhållandet mellan dem.

Fiskeristyrelsen ansåg i likhet med fiskerättskommittén att den föreslagna lagstiftningens omfattning borde begränsas till det enskilda fisket. Den tänkta organisationen skulle till den del den kom att omfatta även s. k. fritt fiske, d. v. s. fisket i allmänt vatten och det fiske som varje svensk medborgare äger bedriva i enskilt vatten, sakna delägare. Redan på denna grund vore det ogörligt att utsträcka den tänkta organisationens funktioner att omfatta även frifisket. Styrelsen anförde vidare härom.

Det kan icke komma i fråga att låta de personer, som ha enskild fiskerätt inom visst vatten, utöva bestämmanderätten över det fiske, som varje svensk medborgare äger bedriva därstädes, ej heller att låta en viss begränsad personkrets bestämma över fisket å allmänt vatten. Otvivelaktigt kunna emellertid stundom starka skäl åberopas för att exempelvis förbud, som inom visst område med stöd av den här förordade lagstiftningen fastställts att gälla mot användande av vissa fiskemetoder eller mot fångande av fisk å viss tid, bli gällande även i angränsande allmänna vatten. Detta är kanske framförallt fallet vid flodmynningar. Länsstyrelsen torde dock i allmänhet ha möjlighet att komma till rätta med här uppkommande svårigheter genom den befogenhet länsstyrelsen har jämlikt 14 § fiskeristadgan att meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och bedrivande.

I fråga om lydelsen av fiskeristyrelsens förslag torde jag få hänvisa till det tryckta betänkandet.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Behovet av en lagstiftning av huvudsakligen det innehåll som fiskeristyrelsens förslag innebär vitsordades allmänt av remissinstanserna. Två av dessa, *länsstyrelsen i Örebro län* och *Älvsborgs läns norra hushållningssällskap*, ställde sig dock avvisande till tanken på en ny lagstiftning på området.

Länsstyrelsen i Örebro län åberopade till stöd för sin ståndpunkt främst, att förslagets genomförande skulle innebära tvångsingripanden och väsentlig ökning av länsstyrelsernas och fiskeritjänstemännens arbetsbörda utan att sådana fördelar stod att vinna att dessa nackdelar uppvägdes.

Älvsborgs läns norra hushållningssällskap motiverade sitt avstyrkande med, att förfarandet skulle bli omständligt, förenat med tvång och kostsamt samt att inom hushållningssällskapets område något större behov av lagstiftning knappast förelåg. Sällskapet anförde.

Inom hushållningssällskapets område förekommer mycket litet yrkesfiske, och det som finns är helt lokaliserat till Vänern. I många av de mindre sjöarna förekommer visserligen sportfiske i relativt stor utsträckning, men där detta är av någon större betydelse, har lokala fiskevårdsföreningar i regel på ett fullt tillfredsställande sätt lyckats bevaka såväl fiskerättsägarernas som fiskevårdens intressen. Det omständliga förfarandet vid bildandet av fiskeområden och det därmed förenade tvånget kommer sannolikt icke att stimulera de fiskeintresserade till att vidtaga åtgärder till fiskevårdens fromma. Den förrättning, som erfordras för fastställande av ett fiskeområde kommer att draga avsevärda kostnader, och redan förut hårt belastade tjäns-

temän kommer att bli nödsakade att sätta sig in i fiskerättens svårbemästrade problem. Utskottet anser därför att fördelarna med den föreslagna lagstiftningen icke kommer att uppvägas av de därmed förknippade nackdelarna och kan därför inte tillstyrka, att förslaget lägges till grund för lagstiftning å ifrågavarande område.

Lagberedningen förklarade, att den inskränkt sitt yttrande till frågor som ur allmän lagstiftningssynpunkt kunde vara av betydelse vid bedömmande av förslaget. Efter sin granskning ur denna synpunkt anförde beredningen sammanfattningsvis följande.

Enligt beredningens mening bör förslaget till lag om fiskeområde icke utan en ingående omarbetning läggas till grund för lagstiftning. Härtill kommer att de föreslagna bestämmelserna i flera fall är till sitt innehåll oklara och icke torde lämna dem, för vilka lagen är avsedd, tillräcklig vägledning vid tillämpningen. Det synes beredningen ej uteslutet att den ringa användning som enligt uppgift i betänkandet lagen om gemensamhetsfiske erhållit berott av liknande brister.

Av de remissinstanser, som tillstyrkt, att en lagstiftning om fiskeområden nu kom till stånd, föreslog *domänstyrelsen*, att den tills vidare begränsades till att avse sådana vatten, där fisket i sin helhet var oskiftat eller eljest samfällt för två eller flera fastigheter. Domänstyrelsen anförde till stöd härför.

Ett icke obetydligt antal egendomar under domänstyrelsens förvaltning utgöres, särskilt i mellersta och södra delarna av landet, av enskilda fastigheter, som inköpts av kronan och omförts till kronoparker. Den till dessa inköpta fastigheter hörande fiskerätten är — till skillnad från vad som gäller för de ursprungliga kronoparkerna — i de flesta fall oskiftad eller samfällt för två eller flera fastigheter. Enligt bestämmelserna i 24 § fiskerättslagen kan kronan i de flesta fall utnyttja sin fiskerätt i dessa vatten endast genom överlåtelse av fiskerätten på någon av sina jordbruksarrendatorer, om en sådan finnes i närheten av vattnet. Då nu föreliggande förslag, därest det upphöjes till lag, enligt styrelsens uppfattning synes ägnat att möjliggöra ett rationellare utnyttjande än nu är fallet av de oskiftade fiskevatten, i vilka kronan är delägare, finner domänstyrelsen sig böra i princip tillstyrka detsamma i vad avser frågan om bildande av fiskeområde i oskiftade vatten. Beträffande de skiftade vattnen däremot ligger frågan annorlunda till bl. a. därigenom att det främst är fiskevärden som ofta måste bedrivas gemensamt, under det att det gemensamma utnyttjandet ingalunda alltid är till fördel. Behovet av samordning är därför icke lika trängande som beträffande oskiftade vatten, och det tvång till gemensam disposition, som förslaget i många fall kommer att medföra, kan få mindre lämpliga verkningar. I fråga om kronans fisken i skiftade vatten bör de föreslagna bestämmelserna sålunda icke bli tillämpliga, innan man förvissat sig om att tillämpningen av dessa bestämmelser vederbörligen tillgodoser de allmänna intressen, som äsyftas i kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken jämte av Kungl. Maj:t samma dag utfärdade tillämpningsföreskrifter. Om området för den föreslagna lagen nu begränsas till enbart de oskiftade vattnen, vilka ju omfattar den större delen av landets fiskevatten, kan man sedermera, när tillräcklig erfarenhet av lagens verkningar i dessa vatten vunnits, genom särslagstiftning söka inrymma även de skiftade vattnen i bestämmelserna om fiskeområde.

De instanser, som i stort sett tillstyrkte förslaget, instämde i allmänhet blott i de allmänna motiv för detta som fiskeristyrelsen anförde. Vissa framförde dock därutöver ytterligare skäl för förslagets genomförande. I ett flertal yttranden underströks värdet av att de talrika *fiskevårdsföreningarna* med stöd av den föreslagna lagstiftningen skulle kunna ombildas och få en fastare form. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anförde härom.

1913 års lag har icke i något fall tillämpats inom länet. Detta torde väl närmast bero på att lagens bestämmelser är invecklade och proceduren för bildande av gemensamhetsfiske omständlig med ganska stränga krav på anslutning från delägarnas sida. Även om det mera betydande fisket inom länet bedrivs i allmänt vatten i Vänern och Vättern, förefinns otvivelaktigt intresse för att genom olika åtgärder från delägarnas sida främja rationellt fiske och god fiskevård i enskilt fiskevatten. Det må härvid framhållas att i Skaraborgs län ägosplittringen är betydande, vilket medför att fiskevattnen mestadels är uppdelade på en mångfald delägare. För att motverka olägenheterna härav har i fiskevårdande syfte på frivillighetens väg bildats 31 fiskevårdsföreningar med ett medlemsantal av cirka 1 300. Det finns anledning antaga, att intresset för god fiskevård skulle befrämjas, därest lagstiftningen så utformades, att delägarna finge större möjlighet än för närvarande att med myndigheternas hjälp organisera fisket inom visst enskilt fiskevatten. Det vill synas länsstyrelsen, som om det nu föreliggande förslaget till lag om fiskeområde skulle på ett lämpligt sätt underlätta och medverka till åstadkommande av en fastare organisationsform för tillgodoseendet av de enskilda fiskeintressena och länsstyrelsen finner sig därför i allt väsentligt kunna tillstyrka förslaget.

Liknande synpunkter framhölls även av *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, *fiskeriintendenterna i mellersta och övre södra distrikten*, samt *hushållningssällskapen i Östergötlands och Värmlands län*.

Sveriges fiskares riksförbund uttalade, att förslaget, om det upphöjdes till lag, skulle komma att fylla ett länge känt behov och ge ett välbehövligt stöd för fisket. Förbundet framhöll emellertid, att vissa farhågor för verkningarna av lagstiftningen uttalats från dess medlemmars sida. Förbundet anförde härom.

Förbundet har tidigare inhämtat synpunkter på denna fråga från medlemsorganisationerna och därvid har framhållits vissa farhågor för att utvecklingen så småningom skulle kunna leda till att yrkesfiskarna skulle komma att uteslängas från möjligheterna att erhålla fiskerätt inom sådant skärgårdsområde, där ett eller flera fiskevårdsområden sammanslås att omfatta samtliga fiskevatten inom ett län eller större kustområde. För vår del anse vi oss böra fästa uppmärksamheten på vad som sålunda framhållits och utgår ifrån att yrkesfiskarnas legala intressen noggrant bevakas i dessa såväl som i andra ävscenden, vilket för övrigt bör vara en förutsättning för förslagets genomförande.

Det närmare syftet med den föreslagna lagstiftningen berördes i några yttranden. *Lagberedningen* framhöll, att ändamålet med fiskevårdsområde borde framgå av lagtexten, och anförde härom följande.

Fiskeområde kan enligt förslaget bildas för ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fisket i övrigt. Såsom framgår av motiven åsyftas härmed uteslutande delägarnas intresse av ett större ekonomiskt utbyte;

detta utbyte skall i samma mån komma varje särskild delägare till godo. Att en delägares fiske skulle helt eller delvis kunna uppofras för tillgodoseende av övriga delägares intresse torde icke överensstämma med lagstiftningens syfte. Det kan ifrågasättas huruvida denna allmänna förutsättning för lagstiftningens tillämpning kommit till tydligt uttryck i den inledande 1 § av förslaget. Ej heller uttalandena i motiven synas på denna punkt fullt klarläggande. — I betänkandet behandlas (s. 45—47) frågan huruvida fiskevårdsområde skall kunna komma till stånd för tillgodoseende av även andra intressen än delägarnas. Denna fråga har i samband med tillkomsten av 1947 års förslag och vid remissbehandlingen av detta tillvunnit sig stor uppmärksamhet. Enligt nämnda förslag skulle fiskevårdsområde kunna, även i strid mot samtliga delägares vilja, bildas exempelvis för att trygga en socialt betydelsefull sedvanerätt för utomstående att fiska i det ifrågasvarande vattnet eller för att eljest bereda en viss befolkningsgrupp tillfälle till husbehovsfiske (s. 45). I betänkandet uttalar fiskeristyrelsen nu att enligt dess mening ändamålet med regleringen bör vara att främja fisket och fiskevården enbart i delägarnas gemensamma intresse och att reglera förhållandet mellan dem. Såsom framgår av vad nyss anförts delar beredningen denna fiskeristyrelsens uppfattning. Emellertid finner beredningen att spørgsmålet är av den grundläggande betydelse för hela lagstiftningen att ett klart besked härom bör lämnas i lagen. Den angivna principen bör därför inskrivas däri, lämpligen på det sätt att såsom ändamål för bildande av fiskevårdsområde anges ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse.

Liknande synpunkter framfördes av *länsstyrelsen i Kristianstads län*.

Svenska fiskevårdsförbundet ansåg att tyngdpunkten i lagen borde laggas på *fiskevården* och anförde.

I förslaget har enbart frågan om regleringen av fisket mellan olika fiskerättsägare i ett vatten upptagits till prövning. Lämpligheten av att lösa denna fråga separat utan att samtidigt ge sig in på de stora framtidsproblemen inom det svenska fisket kan starkt ifrågasättas. 1913 års lag, som det nya lagförslaget avser att ersätta, är ur angelägenhetssynpunkt ej så brådskande att ersätta, att därmed förutsättningarna för en bättre lagstiftning på fiskets område i andra sammanhang skall få motverkas av en dylik speciallagstiftning. Förbundet vill i detta sammanhang framhålla den betydelse som lagstiftningen på jaktvårdens område kommit att få för det svenska jaktvårdsintresset av idag. Ett starkt behov av en utökad lagstiftning på fiskevårdens område har allt mer gjort sig kännbart. Andra vattenintressen, såsom regleringsintressena, torrlägningsföretagen och flottningen, har redan reglerats i den svenska lagstiftningen. Det vore därför önskvärt att det föreliggande lagförslaget lämnade rum för en kommande lagstiftning som mer väsentligt berör det rena fiskevårdsintresset inom landet och ger detta intresse ett tillfredsställande stöd. Ett rationellt tillvaratagande av de möjligheter till fiske som rikets vatten erbjuder, kräver en mer långtgående lagstiftning på fiskevårdens område än det nu föreliggande förslaget, varför en överarbetning måhända vore lämplig.

Svenska naturskyddsföreningen uttalade, att det i och för sig vore önskvärt att fiskevårdsområden skulle kunna bildas även för tillgodoseende av andra intressen än medlemmarnas, men att föreningen avstod från att framföra yrkande härom. Föreningen anförde.

Föreningen finner att ett genomförande av förslagen kommer att innebära att ett betydelsefullt medel tillskapas för att utan en betungande formell procedur åvägabringa ett ur olika synpunkter önskvärt rationellare utnyttjande av vårt lands betydande fiskevatten. Ehuru den föreslagna lagstiftningen främst tar sikte på deras fördelar, som är delägare i ett fiskevatten, synes den, t. ex. genom att outnyttjade vatten kan bli bättre utnyttjade, uppenbart rovfiske motarbetas samt positiva bestandsfrämjande åtgärder vidtages, kunna komma att, i varje fall indirekt, tjäna vidare intressen. Även ur fritidsfiskarnas synpunkter torde förslagets genomförande sålunda komma att medföra avgjorda fördelar. Betydelsen härav torde icke behöva närmare utvecklas. Från de synpunkter föreningen har att företräda hade det visserligen varit önskvärt, att, på sätt fiskerättskommittén på sin tid föreslog, inrättande av fiskeområden skulle kunna beslutas även för tillgodoseende av andra intressen än delägarnas. Föreningen, som vill erinra om att den av fiskeristyrelsen nu avlämnade utredningen är den tredje, genom vars förslag man sökt ersätta lagen om gemensamhetsfiske, anser med hänsyn härtill, att det är av så stor betydelse att ny lagstiftning i ämnet äntligen blir genomförd, att föreningen avstår från att i nyssnämnda del nu framföra något yrkande.

Med anledning av fiskeristyrelsens förslag att en lag om fiskevårdsområden icke skulle — med undantag för de särskilda i 3 § fiskerättslagen omförmälda fallen — omfatta det s. k. frifisket, framställde några remissinstanser erinringar.

Örebro läns hushållningssällskap ansåg sålunda, att den föreslagna lagstiftningen icke i oförändrad form borde göras tillämplig på vatten där både enskilt och fritt fiske förekom. Sällskapet framhöll att i sjöar som Vättern och Hjälmaren förekom ett omfattande frifiske. Fiskeristyrelsen syntes i sitt förslag icke ha tagit tillräcklig hänsyn till det förhållandet att genom inrättande av fiskevårdsområde delägarna däri kunde åläggas att nedlägga arbete och kostnader som kunde förväntas i betydande utsträckning komma frifiskarna och icke dem själva tillgodo, vilket givetvis icke var tillfredsställande. Tydligt i anledning av den möjlighet som enligt 19 § fiskerättslagen föreligger för varje svensk medborgare till fritt fiske med rörligt redskap i vissa delar av det enskilda vattnet i Mellanfjärden i Hjälmaren (jfr 6 § vattengränslagen) uttalade vidare sällskapet, att fiske med rörligt redskap i enskilt vatten även innebar rätt att fiska med not och liknande mycket effektiva redskap, vilket förhållande för de enskilda delägarna i ett fiskevårdsområde kunde leda till det resultatet att de belastades med betydande kostnader för en förbättring av fiskbeståndet, som ej kom dem eller den yrkesfiskande befolkningen till godo.

Liknande synpunkter framhölls av *Jämtlands läns hushållningssällskap*, *Sveriges fiskares riksförbund* och *Svenska insjöfiskarens centralförbund*. Nämnda remissinstanser ville emellertid lösa frågan så, att fiskevårdsområde skulle kunna omfatta även det allmänna vattnet och frifiskarna åläggas att underkasta sig åtminstone vissa av de regler som gällde för delägarna i fiskevårdsområde.

Fiskerikonsulenten för Vänern uttryckte farhågor för att fiskevårdsområdena skulle göra det svårare för yrkesfiskare att genom arrende erhålla

lämpliga och billiga fiskeplatser och föreslog att lagen överhuvudtaget icke gjordes tillämplig på Vänern. Den för åtskil iga hushållningssällskap gemensamma *fiskerinämnden för Vänern* var emellertid härvidlag av motsatt uppfattning och tillstyrkte lagförslaget.

Departementspromemorian 1957

Efter en redogörelse för huvuddragen i tidigare förslag samt remissinstansernas allmänna inställning till dessa framhålles i departementspromemorian att behovet av en snar reform av gällande rätt på föreliggande område får anses vara tillfredsställande klarlagt. Den föreslagna lagstiftningen innebar såväl enligt fiskeristyrelsens som promemorians förslag att vissa åtgärder skulle kunna genomföras utan samtycke från alla delägare. En jämförelse med lagstiftningen om jaktvårdsområde, vilken lagstiftning i flera hänseenden stått som förebild, gav vid handen att — enligt förslagen — tvångsingripanden på fiskets område skulle kunna genomföras lättare och ävenledes bli mera långtgående. I promemorian anfördes vidare härom.

Enligt ett avgörande av högsta domstolen (NJA 1951 s. 74) torde det sålunda i regel icke vara möjligt att genom bildande av jaktvårdsområde beröva fastighetsägaren rätten att jaga på egen mark, och detta icke ens om han hänvisas att jaga på annat håll inom området. Så skall emellertid enligt den föreslagna lagstiftningen kunna ske i fråga om rätten att fiska i eget vatten, därvid det visserligen förutsättes, att fiskerättsägaren, som utsättes för dylikt intrång, kompenseras antingen genom att han hänvisas att fiska på annat håll eller — om fisket upplåtes — får taga del av influtna upplåtelseavgifter. Någon motsvarighet till ersättningsregeln i 23 § 1913 års lag föreslås icke.

Självfallet inställer sig betänkligheter inför tvångsbestämmelser av detta slag. Emellertid är förhållandena på fiskets område sådana att dessa betänkligheter måste falla, därest man lagstiftningsvägen vill söka bereda ökade möjligheter för fiskerättsägare att ordna fiskeförhållandena på ett rationellt sätt.

Vad till en början angår oskiftade fisken synes mångenstädes enligt fiskerättskommitténs beskrivning råda så otillfredsställande förhållanden att behovet av åtgärder för att bringa rättvisa mellan delägarna och organisera fiskevården torde vara uppenbart. Stadgandena i 24 § fiskerättslagen är visserligen avsedda för dessa fall, men bestämmelserna lider av vissa brister och torde vara för knapphändiga för att svara mot det behov som här föreligger. Att även 1913 års lag här visat sig otillräcklig är allmänt omvitnat.

Vad därefter angår fiske som är skiftat, varunder inbegripes även fiske som utgör för sig bestående fastighet, ter sig ett ingripande icke lika självklart, men då ett dylikt fiske lätt kan utnyttjas på ett sätt som länder grannarna till förfång, synes betänkligheterna mot vissa tvångsbestämmelser även i dylikt fall kunna falla, helst som själva principen accepterats redan i 1913 års lag.

Av dem som ställt sig kritiska till den föreslagna lagstiftningen har bl. a. framhållits, att de missförhållanden som påtalats i allmänhet kunnat bemästras av de talrikt förekommande *fiskevårdsföreningarna*. Detta kan i många fall i och för sig vara riktigt. Emellertid har det också

från andra håll framhållits att fiskevårdsföreningarna är i behov av stöd i sin verksamhet. Den mest iögonenfallande bristen i denna organisationsform är, att den saknar möjlighet till tvångsanslutning och att en ny fiskerättsägare icke är bunden av företrädarens åtaganden. En eller ett fåtal fastighetsägare kan därför i en sjö eller annat vatten, som ur fiskesynpunkt ter sig som en enhet, lätt sabotera fiskevårdsföreningens verksamhet.

Huru än förhållandet mellan fiskevårdsförening och fiskevårdsområde ordnades torde det, uttalas vidare i promemorian, vara klart, att blotta förekomsten av en lag med vissa inslag av tvång skulle utgöra ett utomordentligt stöd för fiskevårdsföreningarna i deras fortsatta arbete och därmed på sitt sätt gagna den föreslagna lagstiftningens syfte. Det kunde nämligen förväntas att en fiskerättsägare, som nu undandrog sig att medverka i en frivillig fiskevårdsförening, inför möjligheten av att mot sin vilja få sitt fiske indraget i ett fiskevårdsområde föredrog att gå in i föreningen. Mot en dylik utveckling torde intet vara att erinra. Från Svenska jägareförbundet hade upplysts att vid sidan av de omkring 1 000 jaktvårdsområden, som organiserats enligt jaktlagen, fanns ungefär ett lika stort antal frivilliga jaktvårdsföreningar, vilka — med gott resultat — bedrev en verksamhet med i huvudsak samma syfte som jaktvårdsområdena.

Med anledning av vad som under remissbehandlingen av fiskeristyrelsens betänkande yttrats om lagstiftningens syfte föreslogs i departementspromemorian den ändringen, att den i lagtextens första paragraf angivna förutsättningen: »För ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fisket i övrigt...» ändrades till: »För ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse...»

I promemorian behandlades därefter spörsmålet om den föreslagna lagstiftningens omfattning. Från skilda håll framförda förslag om inskränkning av lagens tillämpningsområde tillbakavisades därvid i allmänhet. I promemorian anfördes härom.

Domänstyrelsen har gjort gällande, att något egentligt behov av ny lagstiftning beträffande skiftade fisken icke föreligger och hemställer att från en ny lag i varje fall undantages kronans fisken i skiftade vatten.

Ett undantag erinrande om det av domänstyrelsen nu ifrågasatta har nyligen gjorts i lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden (nr 390), vilken trätt i kraft den 1 oktober 1957. Undantaget, som tillkommit på riksdagens begäran (skrivelse nr 365), avser kronans fisken och är i tiden begränsat till fem år. Undantaget har belingats dels av uppfattningen att lagar, vilka i likhet med fiskearrendelagen är av huvudsakligen social karaktär, i regel icke — eller i vart fall icke alltid — skall äga tillämpning gentemot kronan, dels ock av farhågor för att fiskearrendelagen skulle komma att försvåra genomförandet av de syften, som tagit sig uttryck i kungörelsen den 8 juni 1951 ang. förvaltningen av kronans fisken med tillämpningsbestämmelser samma dag (se tredje lagutskottets utlåtande nr 21 och memorial nr 24/1957). Emellertid har — i enlighet med uttalande av riksdagen — kronans fiskearrendatorer genom en i administrativ ordning tillkommen författning (SFS 1957: 526) redan fr. o. m. den 1 oktober 1957 beretts i huvudsak samma skydd som andra fiskearrendatorer.

De skäl som ifråga om fiskearrendelagen åberopats för kronans undantagande torde knappast äga någon motsvarighet på nu föreliggande område. Därest i ett konkret fall de intressen, som 1951 års nämnda kungörelse avser att tillvarata, skulle genom tillskapande av ett fiskevårdsområde sättas i fara, torde man kunna räkna med att detta beaktas av den fastställande myndigheten på så sätt att fastställelse vägras eller områdets gränser och stadgar modifieras med hänsyn till kungörelsens innehåll och syfte. Eftersom såväl 1951 års kungörelse som den nu föreslagna lagstiftningen syftar till ett rationellt fiske och en förbättrad fiskevård, är det dock troligt att de påtalade konfliktsituationerna icke kommer att bli vanliga.

Med anledning av att Sveriges fiskares riksförbund, som i princip ställt sig positivt till den föreslagna lagstiftningen, uttalat farhågor för att lagstiftningen kunde komma att medföra att yrkesfiskare utestängdes från fiskevatten som de hittills brukat, uttalades i promemorian, att den föreslagna lagstiftningen i likhet med den svenska fiskelagstiftningen i allmänhet — men i motsats till fiskearrendelagen — icke tillerkänt det yrkesmäsiga fisket någon särställning i förhållande till annat fiske. Anledningen härtill var främst den att en motsatt ståndpunkt skulle medföra många ytterst vanskliga gränsdragningsproblem. Då tanken ju dessutom var att genom den föreslagna lagstiftningen söka förbättra *allt* fiske, syntes anledning icke föreligga att i förevarande sammanhang särskilt gynna det yrkesmäsiga fisket. En viss modifikation av fiskeristyrelsens förslag till yrkesfiskets förmån vidtogs dock i promemorian beträffande upplåtelse av fiske, som ägdes av yrkesfiskare eller likställd.

Frågan om den föreslagna lagstiftningens förhållande till frifisket behandlades ävenledes i promemorian, därvid det vitsordades vad remissinstanserna i denna del framhållit, nämligen att i vatten där frifiske förekom — d. v. s. vid kusterna och i sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmarén och Storsjön i Jämtland — den föreslagna lagstiftningen kom att medföra motsättningar mellan frifiske och enskilt fiske, vilket spörsmål icke närmare beaktats i betänkandet. Det var självfallet icke tilltalande att ett fiskevårdsområde i sådant vatten kunde ålägga sina medlemmar att lämna tillskott för fiskevårdande åtgärder, som kunde beräknas komma att i mera avsevärd mån komma andra — t. ex. frifiskare — till godo. Med exempel belystes de olika möjligheter att lösa det påtalade dilemmat som därvid syntes stå till buds.

1. Från den föreslagna lagstiftningens tillämpningsområde undantages allt vatten där frifiske bedrivs vid sidan av enskilt fiske eller undantag göres för vissa delar av vatten, exv. — såsom föreslagits — Vänern. — Tankegången, som redan från början s. a. s. kapitulerar för de svårigheter, som lagens tillämpning beträffande en stor del, måhända huvuddelen, av det enskilda fisket kan väntas medföra, synes böra avvisas. 1913 års lag känner ej heller till någon dylik inskränkning.

2. Ansvar och kostnaderna för den del av fiskevården, som ej hänförs till fiskets bedrivande, alltså fiskevården i mera inskränkt mening övertages i de vatten varom nu är fråga helt eller till större delen av det allmänna. — Som princip överensstämmer emellertid denna tankegång icke med de utgångspunkter som ansetts böra vara vägledande för förevarande lagstiftning.

3. Man kan, som exv. Jämtlands läns hushållningssällskap antytt, låta fiskevårdsområdet omfatta även frivattnet. Onekligen talar mycket för denna lösning. För att den skall kunna genomföras tarvas emellertid att hela det föreliggande lagstiftningskomplexet angripes från helt andra utgångspunkter än som hittills skett. Initiativrätten bör i sådant fall ej begränsas till de enskilda fiskerättsägarna. Frågorna om rösträtt, delaktighet och skyldighet att lämna tillskott etc. måste även prövas från helt andra utgångspunkter. — Detta alternativ till frågans lösning synes sålunda i vart fall f. n. böra förfalla.¹

4. Vidare kan fiskevårdsområdet konstrueras så, att det enbart reglerar fiskets utövande, medan den egentliga fiskevården lämnas obeaktad. — Denna utväg förefaller dock mindre lämpig, enär — förutom att fiskevården sättes i efterhand — det kan förväntas att även i detta fall den enskilde fiskerättsägaren icke så gärna underkastar sig fiskevårdsområdets allehanda bestämmelser om begränsning av fisket, då han ser frifiskaren omedelbart utanför fiskevårdsområdets gräns utöva sitt fiske, måhända utan varje inskränkning.

5. Det alternativ till frågans lösning, som härefter osökt inställer sig, är att i dessa fall införa särskilda lokala fiskevårdsavgifter, vilka i nu ifrågavarande vatten för frifiskarna skulle bli en motsvarighet till de tillskott, som delägarna i fiskevårdsområde föreslås kunna åläggas. Enligt de direktiv fiskeristyrelsen erhållit beträffande utredandet av lokala fiskevårdsavgifter skall dessa avse just fiske i sådana vatten, där förekomsten av fritt fiske kan antagas medföra påtagliga faror för fiskbeståndet.

Enär fiskeristyrelsen ännu icke redovisat resultatet av denna utredning, torde även den fråga som här diskuterats i avvaktan på utredningen till vidare få bero.

Sammanfattningsvis framhölls i promemorian att huru än frågan om fiskevårdsavgifter slutligen löstes², densamma ej syntes böra hindra genomförandet av den nu föreslagna lagstiftningen. Den lösning av problemet frifiske-fiskevårdsområde som — intill dess frågan om fiskevårdsavgifter avgjorts — syntes mest ändamålsenlig var den som behandlats vid 4. härövan. Samtidigt framhölls dock att man torde ha anledning att räkna med att antalet fiskevårdsområden i nu ifrågavarande vatten icke kom att bli stort. Då det kunde förutsättas att länsstyrelsen i samband med stadgarnas fastställande beaktade de särskilda förhållanden som i dessa fall kunde föreligga, syntes anledning saknas att särskilt jämka lagtexten med hänsyn till dessa situationer.

De i departementspromemorian intagna lagutkasterna torde som *bilaga A* få fogas till detta protokoll.

Remissyttranden över departementspromemorian

I huvudfrågan — behovet av ny lagstiftning — hänvisar remissinstanserna i allmänhet till vad de tidigare anförut. Flera har dock ånyo uttryckligen framhållit att behovet av en ny lagstiftning är påtagligt och att 1913 års lag snarast möjligt bör ersättas av en modern lag.

¹ Jfr betänkandet s. 46 f.

² Jfr jordbruksutskottets utlåtande nr 13/1957 och riksdagens protokoll den 12/11 1957 I nr 13 s. 22 ff och II nr 13 s. 28 ff, allt i anledning av motioner om utredning om införande av en *allmän* fiskevårdsavgift, ävensom fiskeristyrelsens betänkande i ämnet den 8 januari 1959.

Länsstyrelsen i Örebro län och Älvsborgs läns norra hushållningssällskap anser fortfarande att behov av ny lagstiftning ej föreligger. Till samma mening har nu även anslutit sig *Kalmar läns norra och Örebro läns hushållningssällskap*.

Länsstyrelsen i Örebro län säger sig icke vilja i och för sig förneka behovet av en rationellare ordning på området men anser, att den föreslagna ordningen innefattar alltför långtgående ingrepp i den enskildes rättssfär utan att däremot svarande fördelar torde kunna vinnas. Länsstyrelsen vidhåller sålunda sin tidigare intagna ståndpunkt samt anför.

Promemorian har minskat men ej eliminerat orsakerna till de erinringar ur civilrättslig synpunkt, som enligt länsstyrelsens mening kunna riktas mot fiskeristyrelsens förslag. Promemorians redogörelse för de med lagstiftningen förenade rättsliga problemkomplexen synes länsstyrelsen avskräckande, helst om man besinnar, att det här dock rör sig om ett område, som visserligen icke saknar vikt men som dock endast är av tämligen begränsad betydelse. Med hänsyn ej minst till sist antydda omständighet synes fiskevårdssynpunkten i allt för hög grad tillåtits att vid den gjorda avvägningen dominera över hänsyn till hävdvunna rättsprinciper.

Det primärmateriel, ur vilket upplysningar om de ofta svårgripbara fiske-rättsfrågorna måste hämtas, förvaras i lantmäterikontorens förrättningsarkiv och måste ofta med möda i och för bearbetning och sammanställning utvinnas ur ett historiskt materiel, som understundom är åldrigt och allt annat än lättillgängligt. Även i dess nu föreliggande form skulle lagförslaget, om det realiserades, komma att kräva ej obetydliga arbetsinsatser främst från lantmätarna och deras medhjälpare men även av länsstyrelserna och av de i praktiken säkerligen svåranskaffade förrättningsmännen.

Kalmar läns norra hushållningssällskap åberopar till stöd för sitt avstyrkande i huvudsak samma skäl som länsstyrelsen i Örebro län. Sällskapet anför därjämte.

De redan befintliga fiskevårdsföreningarna fungera i stort sett bra och ha fördelen att vara byggda på frivillighetens grund. Man kan beträffande de likartade jaktvårdsområdena tydligt märka, att där sådana bildats utan att helt frivillig enighet varit för handen, stora svårigheter uppstått i synnerhet då det gällt förnyandet av desamma.

Örebro läns hushållningssällskap anför.

Ehuru det i vissa speciella fall skulle kunna vara önskvärt med en fastare organisationsform för att uppnå ordnade fiske- och fiskevårdsförhållanden i sjöar och vattendrag synes dock föreliggande lagförslag i allt för stor omfattning medföra intrång på den enskilda fiskerätten. En dylik tvångsbetonad organisationsform lär icke kunna främja fisket och fiskevården utan torde förr komma att utlösa osämja mellan olika fiskeintressen och omtintgöra det nu rådande ideella intresset för fiskevården. Den organisationsform som fiskevårdsföreningar innebär och som utarbetats och utbyggt med stöd av nuvarande lagbestämmelser och den erfarenhet, som vunnits vid praktisk tillämpning, synes vara att föredraga mot de i förslaget föreskrivna tvångsbestämmelserna. I vissa speciella fall, då fisket uppenbarligen vanskötes, kan det vara nödvändigt att tillgripa tvångsåtgärder för reglering av fisket. Dylika fall äro dock numera mycket sällsynta, och därest det någon gång skulle förekomma kan åtgärder vidtagas enligt 30—32 §§ fiskerättslagen.

Om tvist skulle uppstå mellan fiskerättsägare inom ett samfällt vatten kan den, som anser sin rätt kränkt, få rättelse enligt 24 § samma lag genom hänvändelse till domstol. Enligt §§ 14—22 fiskeristadgan äger ju dessutom länsstyrelsen, där så erfordras, meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och bedrivande. Med det stora intresse för fiske och fiskevård, som numera kommer till synes från fiskerättsägarnas sida, borde nuvarande bestämmelser täcka behovet av regleringsåtgärder.

Flera remissinstanser har dock även nu uttryckligen framhållit behovet av ny lagstiftning. *Fiskeriintendenten i mellersta distriktet* anför sålunda.

Det är uppenbart att ett behov föreligger att främst i oskiftade vatten bringa rättvisa i fördelningen av fiskets avkastning mellan de olika delägarna. Detta kan, som framgår såväl av fiskeristyrelsens förslag som departementspromemorian, ej åvägabringas utan ett visst tvång. Då emellertid mycket härigenom står att vinna anser jag att ett sådant är tillåtligt. Särskilt viktigt är att därigenom alla måste medverka till gemensamt bästa, vilket nu ofta icke är fallet. Fiskande som nu ej vill deltaga i sådant gemensamt arbete behöver ej göra det, och kan både sabotera det eller också utan särskild insats fritt utnyttja andra delägars arbete.

Stockholms läns och stads hushållningssällskap betonar lagstiftningens medelbara verkan.

Denna lagstiftning kommer att få stort värde för de nu befintliga talrika frivilliga fiskevårdssammanslutningarna inom länet. I många fall kan förbättrade lokala förhållanden uppstå för fiskevårdsföreningar, som direkt äro i stånd att ombilda sig till fiskevårdsområden, men den allra största betydelsen kommer att bestå i enbart förefintligheten av lagen.

Samma synpunkt har också framhållits av *Svenska fiskevårdsförbundet*.

Södermanlands läns hushållningssällskap finner det värdefullt att man genom den föreslagna lagstiftningen skulle kunna åstadkomma områden med fastare organisation än de nuvarande fiskevårdsföreningarna.

Kristianstads läns hushållningssällskap finner förslaget vara av särskilt värde därför att ett genomförande av detsamma i många fall skulle göra eljest måhända omständliga och dyrbara laga skiften av fiske onödiga.

Flera remissinstanser, som tillstyrkt en reform, har samtidigt tillkännagivit vissa kritiska synpunkter av principiell natur.

Lantmäteristyrelsen anför sålunda.

Lantmäteristyrelsen vill till en början framhålla att övervägande skäl synes tala för att nu gällande rätt på området ersättes av ny lagstiftning, vars främsta syfte bör vara att åstadkomma en sakrättsligt tryggad organisationsform för samverkan beträffande fiske mellan ägare till fastigheter var till hör rätt till fiske inom visst vatten. För att få till stånd en dylik samverkan, varav enligt de motiv som åberopats i promemorian stort behov föreligger, är det enligt lantmäteristyrelsens mening av betydelse dels att förutsättningarna för bildandet av fiskevårdsområden och för reglering av fisket inom dylikt område utformas på sätt som gör berörda fastighetsägare benägna att utnyttja lagstiftningen, dels att förfarandet vid bildandet av fiskevårdsområden blir så enkelt och smidigt som möjligt. Det kan eljest föreligga risk för att lagen om fiskevårdsområde icke blir tillämpad i större utsträckning än lagen om gemensamhetsfiske.

Förslagets inslag av tvång har på flera håll väckt betänkligheter av olika slag. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* anför sålunda.

Genom länsstyrelsens fastställelseprövning kommer att skapas s. k. begränsade sakrätter med vittgående rättsverkningar icke bara för de personer, som vid tiden för fastställelsen voro berörda fastighetsägare utan även för framtida ägare under avsevärd tid. En lagstiftning, som i likhet med den nu föreslagna, innehåller så långt gående tvångsbestämmelser i syfte att inskränka den enskilde fiskerättsägarens förfoganderätt, måste enligt länsstyrelsens förmenande kringgärdas av väsentligt strängare bestämmelser till skydd för enskild rätt än vad fallet är i föreliggande lagutkast.

Länsstyrelsen i Kalmar län berör samma spörsmål.

Den föreslagna lagstiftningen har vissa inslag av tvång, vilket stundom kan tänkas leda till svårigheter vid tillämpningen. I samband med länsstyrelsens lämplighetsprövning av beslut om bildande av fiskevårdsområde och av stadgar för sådant område synes goda möjligheter föreligga att överbrygga sådana svårigheter.

Länsstyrelsen i Hallands län anser att flera viktiga frågor ännu ej blivit tillfredsställande utredda. Länsstyrelsen anför.

Länsstyrelsen, som i sitt utlåtande år 1956 uttalade farhågor för att tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen komme att medföra stora praktiska svårigheter, anser sig även nu böra kraftigt framhålla detta. Åtskilliga av de svårbemästrade problem, vilka, såsom påvisats i flera av 1956 års utlåtanden, kunna uppkomma i samband med bildande av fiskevårdsområden, synas hava blivit alltför lättvindigt avfärdade i promemorian, varför länsstyrelsen vill ifrågasätta, huruvida icke en ytterligare sakkunnig överarbetning av lagförslaget är erforderlig.

Remissinstanserna har i allmänhet funnit att tidigare framförda anmärkningar nu blivit beaktade och att departementspromemorian utgör en förbättring av fiskeristyrelsens förslag. I en del fall har dock lagförslagen missförstått. Lagförslagets formella utformning har också utsatts för kritik. *Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* anför sålunda.

De omarbetade lagförslagen har blivit mera omfattande än fiskeristyrelsens och synes på flera punkter vara svårtolkade även för juridiska experter, vilket ger anledning till vissa farhågor. Det är av största vikt, att icke huvudsyftet med det nya lagförslaget, nämligen att utgöra en användbar ersättning för 1913 års lag, blir bortglömt i diskussionen om detaljerna. Det är emellertid synnerligen angeläget att en ny lagstiftning snarast kan ersätta nämnda lag.

Den nya lagstiftningens närmare syfte, vilket i departementspromemorians lagtext angivits vara »ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse» har i allmänhet tillstyrkts av remissinstanserna eller ej föranlett någon särskild erinran. Vissa anmärkningar har dock framförts. *Länsstyrelsen i Uppsala län* erinrar om att den föreslagna lagen främst torde ha till uppgift att främja fisket och fiskevården, låt vara att detta sker i delägarnas gemensamma intresse. Mot bakgrunden härav förordar länsstyrelsen i stället den av fiskeristyrelsen föreslagna formuleringen »ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fisket i övrigt».

Länsstyrelsen i Stockholms län anser det vara motsägende att använda benämningen fiskevårdsområde på en organisation, som i första hand skall tillvarata delägarnas gemensamma ekonomiska intresse. Med hänsyn till vad som i dessa och andra sammanhang uttalats i promemorian finner länsstyrelsen det oklart, huruvida fiskevård i egentlig mening kommer att ingå bland de syften som fiskevårdsområde skall främja. Länsstyrelsen finner därför ett förtydligande erforderligt.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet och fiskerinämden för Vänern anser att syftet bör angivas såsom »fiskets vård och lämpliga bedrivande». *Västerbottens läns hushållningssällskap* ställer sig även tveksamt till värdet av den i promemorian gjorda ändringen och anför.

Förändringen kan innebära en viss begränsning av fiskevårdsområdets uppgift att mera allmänt verka för fiskevårdens befrämjande i berörda vatten. Med den i fiskeristyrelsens förslag givna formuleringen skulle lagen kunnat bli ett värdefullt stöd för fiskevårdsföreningarna i deras arbete på fiskevårdens område och genom angivandet av uppgiften »främjande av fisket» öka allmänhetens förståelse för nödvändigheten och behovet av dylika åtgärder. Då sällskapet emellertid hoppas att lagen det oaktat skall verka även i nämnda aysende, finner sällskapet ej skäl till allvarligare invändning mot den nu föreslagna formuleringen.

Överlantmätaren i Örebro län anser att syftet bör angivas på annat sätt och att det här gäller även andra intressen än rent ekonomiska. Han anför härom följande.

Den i förslaget gjorda bestämningen av ändamålet med regleringen synes vara alltför allmänt hållen. »För ordnande av fiskeförhållandena» synes vara en bestämning, som av en majoritet kan utnyttjas såsom täckmantel för helt andra syften än de som avsetts med lagen eller i varje fall lämpligen böra uppställas för en lagstiftning på området. »Oordnade fiskeförhållanden» inom ett eller flera skifteslag vid en sjö skulle exempelvis kunna åberopas såsom skäl för en reglering, som i själva verket syftade till en utvidgning av fiskerätten för delägarna i dessa till att omfatta jämväl exempelvis ett enstaka hemmans enskilda fiskevatten i samma sjö o. s. v. Ej heller bestämningen »främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse» synes vara lämplig, då fisket numera i stor omfattning har ett ideellt värde såsom sportfiske, förströelse och rekreation, vilket vida överstiger det rent ekonomiska avkastningsvärdet.

Svenska naturskyddsföreningen uttalar, att förslaget synes innebära ett värdefullt medel för ett rationellare utnyttjande av fiskevattnen, vilket ur naturvårdssynpunkter hälsas med tillfredsställelse. Föreningen anför angående lagstiftningens syfte.

Förslaget innebär dock en begränsning såtillvida, att det blott tillgodoser delägarnas intressen. På längre sikt — bl. a. av hänsyn till fritidsfisket — torde det dock vara önskvärt att fiskevårdsområden kan tillkomma även för att tillgodose andra intressen än delägarnas. Med hänsyn till vikten av att en ny lagstiftning nu blir genomförd avstår föreningen — liksom i sitt föregående yttrande — från att framföra något yrkande i denna del.

Domänstyrelsen föreslog i sitt yttrande över fiskeristyrelsens förslag att den nya lagstiftningen ej skulle omfatta fiske, som blivit skiftat.

och i varje fall icke kronans skiftade fisken. Dessa domänstyrelsens förslag vann ej beaktande i departementspromemorian och har ej heller vunnit gensvar bland övriga nu hörda remissinstanser. *Hushållningssällskapen i Stockholms län och stad samt Östergötlands län* ävensom *Svenska fiskevårdsförbundet* och *Svenska naturskyddsförbundet* framhåller uttryckligen att den nya lagstiftningen bör omfatta även kronans fisken.

Domänstyrelsen framhåller att den föreslagna lagstiftningen synes kunna möjliggöra att oskiftade fisken, vari kronan är delägare, utnyttjas rationellare än nu är fallet. Vad åter angår skiftade fisken vidhåller domänstyrelsen sin tidigare uppfattning och anför i denna del i huvudsak följande.

Med hänsyn till de erfarenheter, som ett mångårigt organisationsarbete för att bereda allmänheten möjlighet att bedriva sport- och fritidsfiske i kronans vatten givit, kan styrelsen icke dela den uppfattning som i detta fall kommit till uttryck i departementspromemorian. Länsstyrelserna inhämta i regel yttranden i fiskefrågor endast från länens fiskerinämdar och bruka fästa stort avseende vid dessa nämnders yttranden. En stor del av fiskerinämdarna torde vara ensidigt sammansatta av företrädare för enbart yrkes- och binäringsfisket och hysa av den anledning ett ljumt intresse för de statsmakternas direktiv beträffande ökade möjligheter för allmänheten att bedriva sportfiske i kronans vatten, som givits i kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken. Icke obetydliga kronovatten i t. ex. två mellansvenska län, där s. k. licenssvång råder — d. v. s. i länsfiskestadgan infört förbud mot att inom länet utan länsstyrelsens särskilda tillstånd använda vissa sportfiskeredskap — kunna trots att stort behov därav föreligger icke ställas till allmänhetens förfogande för sportfiske, då länsstyrelserna, med stöd av fiskerinämdarnas uttalanden, icke bevilja »licenser» i erforderlig omfattning. Så länge länens fiskerinämdar i sin nuvarande sammansättning kunna påverka länsstyrelsernas beslut i fiskefrågor måste domänstyrelsen vidhålla sitt krav på att kronans skiftade vatten undantages från lagstiftningen.

Målet för lagstiftningen bör, enligt promemorian, vara att fiskevårdsområden skulle kunna bildas, å ena sidan, under enklare former och på mindre stränga villkor än som nu kräves för gemensamhetsfisken men, å andra sidan, med minsta möjliga intrång i den enskildes rätt och intressen. Detta uttalande tolkar domänstyrelsen även som ett stöd för sin uppfattning, att de skiftade vattnen böra undantagas från lagstiftningen. Så länge lagstiftningsförslaget behandlar enbart de oskiftade vattnen är framställningen enkel och lättförståelig men så fort de skiftade vattnen komma med i bilden blir förslaget genast krångligare och mycket svåröverskådligt till sina konsekvenser, röstningsbestämmelserna bliva invecklade, en dyrbar och tidsödande förrättning för uppskattning av delaktigheten blir obligatorisk och intrånget i jordäganderätten träder i förgrunden. Det i promemorian skisserade målet för lagstiftningen kan alltså enligt domänstyrelsens mening endast nås för sådana vatten, där fisket är oskiftat eller eljest samfällt för två eller flera fastigheter.

Promemorians uttalande angående förhållandet frifiske—fiskevårdsområde föranleder *Svenska insjöfiskarens centralförbund* att uttala att den föreslagna lagstiftningen bör omfatta även det fiske som bedrivs på allmänt vatten. Denna fiskets allmänning bör även den vara underkastad reglering i någon form. *Hushållningssällskapen i Uppsala* och

Jämtlands län samt Uppsala läns mälarfiskareförening anser det vara en brist i förslaget att fiskevårdsområde ej kan omfatta även frifiske. — Länsstyrelsen i Uppsala län anser att, med den uppläggning av problemet som skett i promemorian, någon erinran mot densamma knappast synes kunna göras. Länsstyrelsen finner det dock önskvärt att utredningen om fiskevårdsavgifter kommer att ge till resultat, att vid behov bidrag till fiskevårdande åtgärder kan uttagas av alla som drar nytta av fiske i vatten där fritt fiske kan utövas. Liknande synpunkter har framförts av hushållningssällskapet i Västerbottens län.

Genom den i departementspromemorian framförda tanken att konstruera fiskevårdsområdena som juridiska personer kan, såsom *kammarkollegiet* i sitt yttrande framhåller, den föreslagna lagstiftningen få betydelse i beskattningshänseende. Kammarkollegiet anför härom.

Den föreslagna konstruktionen med fiskevårdsområdena som självständiga juridiska personer kan medföra beskattningsmässiga konsekvenser av natur att i vissa fall kunna påverka delägarnas inställning till frågan om fiskevårdsområde bör bildas eller icke. Enligt gällande skatteförfattningar kommer nämligen fiskevårdsområdet att såsom svensk juridisk person skattläggas för all inkomst, som förvärfvas av fiskevårdsområdet (53 § 1 mom. f) kommunalskattelagen och 6 § 1 mom. b) förordningen om statlig inkomstskatt). Den statliga inkomstskatten kommer att utgå med 15 % av den beskattningsbara inkomsten (10 § 2 mom. e) förordningen om statlig inkomstskatt). När delägarna sedan från fiskevårdsområdet uppbära envar sin andel av den behållna inkomsten, sker däremot icke någon beskattning; dubbelbeskattning av inkomsten sker ju endast i fråga om aktiebolag och ekonomiska föreningar. De angivna reglerna innebära att, om en fastighetsägare har stor inkomst och för den högst liggande delen av inkomsten betalar statlig inkomstskatt efter en skattesats av 50 à 60 %, han kan göra en betydande skattevinst genom att föranstalta om bildandet av ett fiskevårdsområde. Å andra sidan kan en annan fastighetsägare, vars inkomster äro obetydliga, göra en skatteförlust genom att han tvingas in i ett fiskevårdsområde.

Kammarkollegiet förordar därför att uppmärksamhet ägnas åt förslagets skattemässiga verkningar.

Departementschefen

Fisket som naturtillgång låter sig inte fritt skattas utan fara för dess framtida bestånd. På samma sätt som skogsbruk och jakt ej längre kan tänkas utan skogsvård och viltvård kan ett rationellt inhemskt fiske på längre sikt inte bedrivas utan fiskevård. För fiskevården gäller emellertid i än högre grad än för själva utövandet av fisket att den för att leda till framgång och bestående resultat måste omfatta lämpligen stora områden, vilka om möjligt bör utgöra biologiskt naturliga enheter.

Den nuvarande lagstiftningen på området motsvarar enligt min mening inte de krav fiskets utövare — de må vara yrkesfiskare eller inte — har rätt att ställa.

Som av den tidigare redogörelsen framgår har varje svensk medborgare

rätt att fiska med rörligt redskap i allmänt vatten. Fiske får även i avsevärd utsträckning fritt utövas i enskilt vatten vid havskusten och i de fem största sjöarna. I övrigt är fisket i enskilt vatten förbehållet fastighetsägaren eller den som eljest därstädes har enskild fiskerätt. Den lagstiftning som jag nu föreslår har endast avseende å enskilt fiske.

Det fiske som bedrivs inom Sveriges gränser kan visserligen i ekonomisk betydelse numera inte mäta sig med det fiske som av svenska fiskare bedrivs utanför territorialgränsen. Det inhemska fisket har dock ekonomisk betydelse och tjänar dessutom för en stor del av vårt lands befolkning som rekreation och tidsfördriv. Det finns därför enligt min mening all anledning att lagstiftningen stöder strävandena efter rationellt fiske och effektiv fiskevård. Det finns inte någon statistik, som visar hur fisket inom territorialgränsen fördelar sig på »frifiskare» och »enskilda» fiskare, men åtskilliga skäl talar för antagandet att det enskilda fisket ur såväl ekonomisk som annan synpunkt inte är det minst betydelsefulla.

I den mån fiskerätten inte gjorts till föremål för särskild reglering gäller fastighetsrättens regler även för enskilt fiske. Detta betraktas därvid vanligen som del av fastighet, men det förekommer också, att fisket som sådant utgör en särskild fastighet; jag syftar därvid främst på s. k. jordboksfisken eller särskilt skattlagda fisken »varmed äganderätt till grunden ej är förenad». Med denna karaktär hos det enskilda fisket följer att reglerna om laga skifte och annan fastighetsbildning är tillämpliga på enskilt fiske.

Under de senast förflutna 200 åren har i vårt land pågått en omfattande skiftesverksamhet, vars mest intensiva skede kan sägas sammanfalla med 1800-talet. Denna verksamhet har för den alldeles övervägande delen av det svenska fastighetsbeståndet inneburit — förutom att varje fastighet från att tidigare ha bestått av flera från varandra skilda områden sammandragits till ett eller ett fåtal områden med ur brukningssynpunkt bättre arrondering — att de totalt sett väldiga områden, som tidigare utgjorde byars och andra kollektivs samfällda ägor uppdelats på de enskilda, i samfälligheterna delägande fastigheterna.

För de talrika fall, då skifteshandlingarna inte lämnar uttryckligt besked, är det sedan gammalt en omstridd fråga, huruvida de samfällda vattenområdena i allmänhet gjordes till föremål för delning då övriga samfälligheter delades. Däremot synes det råda enighet om att fisket i sådana fall i regel undantogs från delningarna. Det säger sig också självt att fiske inte på samma sätt som fast mark lämpar sig för delning. Delning av fiske har likväl förekommit i inte ringa utsträckning och då ofta vid särskild förordning. Slutresultatet av den nu redovisade utvecklingen har likväl för fiskets del inneburit att en stor del av det enskilda fisket — och sannolikt huvuddelen därav — fortfarande är oskiftat. I fråga om fisket lever sålunda en inte oviktig del av den urgamla bygemenskapen fortfarande kvar.

I de fall då fisket är oskiftat, är antalet delägare ofta så stort att det inte är möjligt för vare sig alla eller flertalet att där bedriva ett rationellt

fiske. Är fisket återigen skiftat är ofta — och detta gäller i synnerhet de skiften som tillkommit före tillkomsten av 1926 års jorddelningslag — varje skifteslott för liten för att kunna tillåta ett rationellt fiske. I de flesta fall kan de olika skifteslotterna inte anses som var för sig biologiskt naturliga enheter. Det kan därför lätt inträffa att en fiskerättsägare genom överdrivet fiskande, olämpliga fångstmetoder eller på annat sätt skadar fisket för sina grannar. Oavsett om fisket är skiftat eller oskiftat är samverkan mellan fiskerättsägarna i de flesta fall en förutsättning för fiskets och fiskevårdens ändamålsenliga bedrivande. Det säger sig självt att en sådan samverkan inte kan bli effektiv utan att äga stöd i lag. Jag skall därför nu något uppehålla mig vid frågan om gällande bestämmelser kan anses ändamålsenligt utformade.

Är fisket oskiftat regleras delägarnas förhållande till varandra och till samfälligheten av 24 § fiskerättslagen. Utöver detta kortfattade stadgande, för vilket jag tidigare närmare redogjort, finns inte någon i lag given reglering som är omedelbart tillämplig på detta slag av samfälligheter. Lagrummets föreskrift att oskiftat fiske av delägarna må nyttjas »efter vad de kunna sämjas» har allmänt ansetts innebära inte blott att varje delägare äger rätt att fiska var som helst inom det oskiftade fiskets område, utan även att han inte utsätter sig för straff, om han fiskar i större omfattning, än vad som motsvarar hans andel i samfälligheten. Den citerade lagregeln ger vidare vid handen att beslut om oskiftat fiskes nyttjande inte kan fattas av delägarna själva med mindre de är eniga. En aldrig så kvalificerad majoritet kan sålunda inte mot minoritetens vilja genomdriva antagandet av en fiskeplan eller besluta om utarrendering eller försäljning av fiskekort. De som önskar få en sådan åtgärd genomförd hänvisas i stället att vända sig till myndighet. Denna är antingen allmän underrätt — för åtgärd enligt 24 § första stycket andra punkten fiskerättslagen — eller länsstyrelse — för åtgärd mot vanskötsel enligt 30—32 §§ samma lag, fiskevårdsbestämmelse enligt 14 § fiskeristadgan eller inrättande av gemensamhetsfiske enligt 1913 års lag — eller lantmätare eller annan fastighetsbildningsmyndighet. Kravet på enhällighet för beslut av delägarna erinrar om det tillstånd, som i fråga om andra bysamfälligheter rådde intill antagandet av 1921 års lag om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämställda samfällda ägor och rättigheter. Dessförinnan var det i regel inte möjligt för delägarna i en by att sälja, upplåta eller eljest besluta om samfällid ägas användning om inte alla var eniga. Detta tillstånd medförde betydande olägenheter och bysamfällighetslagens möjligheter till förvaltning genom majoritetsbeslut fyllde vid sin tillkomst ett länge känt behov. Lagen är av supplerande natur och den äger sålunda inte tillämpning på förvaltning eller användning av oskiftat fiske. Dock synes inte uteslutet att å oskiftat fiske tillämpa bysamfällighetslagens regler om försäljning.¹

Det förhållandet att möjlighet att åstadkomma majoritetsbeslut i fråga om förvaltning av bysamfällighet saknades före 1921 berodde emellertid inte på

¹ Jfr NJA 1950 s. 111.

en tillfällighet. Enligt tidigare rådande jordpolitisk uppfattning sökte man nämligen så mycket som möjligt uppmuntra enskild drift på bekostnad av samfällid. Samfällida ägor borde i så stor omfattning som möjligt skiftas. Det fanns därför ur lagstiftarens synpunkt inte någon anledning att meddela regler om dylik egendoms användning och förvaltning, eftersom sådana regler skulle ha motverkat det angivna syftet. Emellertid brukade fisket, som jag nyss framhöll, vid skiftena i regel undantagas från delning och lagstiftaren har i varje fall under de senaste decennierna sökt motverka delning av oskiftat fiske. Det måste därför betecknas som anmärkningsvärt att lagstiftningen i den stora utsträckning som är fallet saknar bestämmelser om oskiftat fiskes nyttjande och förvaltning. Då det inte heller i dagens läge torde finnas anledning att slå in på någon annan väg ifråga om de oskiftade fiskenas framtid, är det enligt min mening uppenbart att gällande rätt på denna punkt inte är utformad på ändamålsenligt sätt.

Om delägarna i ett oskiftat fiske inte kan samsas, anvisar 24 § fiskerättslagen dem att hos allmän underrätt påkalla föreskrifter hur fisket skall nyttjas. Det har uppgivits att bestämmelsen endast sällan tillämpas. Om anledningen härtill är det svårt att yttra sig. Bestämmelsen har fördelen att vara enkel och kortfattad, men detta innebär å andra sidan att den inte ger vare sig allmänhet eller domstol någon egentlig vägledning. I flertalet fall då åtgärd enligt 24 § fiskerättslagen påkallas torde även behov föreligga av en organisation i en eller annan form för den fortsatta verksamheten. Lagen ger dock inte någon anvisning om hur organisationsfrågan skall lösas, vilket får anses såsom en väsentlig brist.

Min kritik av gällande rätt har hittills tagit sikte på bestämmelserna i 24 § fiskerättslagen om oskiftat fiske. Någon motsvarighet till detta lagrum finns inte i fråga om skiftade fisken. Som jag nyss framhållit föreligger emellertid mången gång behov av organiserad samverkan i lika hög grad i fråga om skiftat som oskiftat fiske. Flertalet av de brister i gällande rätt, varpå jag nu fäst uppmärksamheten, torde ha varit väl kända för statsmakterna redan vid tiden för tillkomsten av 1913 års lag om gemensamhetsfiske. Man hyste då den förhoppningen att föreliggande svårigheter skulle låta sig bemästras med hjälp av 1913 års lag. Så blev emellertid inte fallet. Lagen har, bortsett från södra delen av Kalmar län, praktiskt taget blivit en lag på papperet. Orsakerna härtill har främst ansetts vara lagens stränga krav på kvalificerad majoritet för gemensamhetsfiskes inrättande och vissa andra beslut, vidare det omständliga förrättningsförfarandet och slutligen den stela och detaljerade regleringen av organisationens hela verksamhet. Vad sålunda andragits mot 1913 års lag må i och för sig vara riktigt. Det synes mig likväl inte utgöra hela förklaringen till att lagen kommit att tillämpas i så obetydlig utsträckning. Den omständigheten att lagen inom en viss del av Kalmar län, där förutsättningarna i och för sig varken varit bättre eller sämre än annorstädes, erhållit en ganska betydande tillämpning såväl i saltsjön som i sötvattnen och därtill enligt uppgift visat sig kunna tjäna till betydande gagn för fisket ger mig anledning till antagande att den

personliga insatsen där varit av väsentlig betydelse. Även om det väl i och för sig låter sig tänkas att genomföra en reform på det sättet att man med bibehållande av grundvalarna i 1913 års lag genomför smärre ändringar på de punkter där lagen visat sig särskilt otidsenlig eller ohanterlig, anser jag likväl att denna metod i förevarande fall inte är ändamålsenlig. Däremot finner jag det angeläget att man vid en reform försöker bevara grundprinciperna i 1913 års lagstiftning. Dessa torde kunna sammanfattas så att man med lagens stöd inom ramen för bestående äganderättsförhållanden men utan hänsyn till fiskets karaktär av skiftat eller oskiftat ordnar det enskilda fisket på ett ur delägarnas egna synpunkter så rättvist och ändamålsenligt sätt som möjligt.

Vid en granskning av gällande rätt måste ytterligare några lagrum beröras. Bestämmelserna om åtgärder mot vanskötsel av fiske utgjorde en nyhet i 1950 års fiskerättslag. I händelse av vanskötsel kan länsstyrelse som en yttersta åtgärd fastställa en fiskeriplan, vilken fiskerättsägaren vid påföljd av vite har att följa. Självfallet kan fall tänkas då missförhållanden, vilka har sin grund i sådana brister i gällande rätt som jag nyss pekat på, kan avhjälpas genom tillämpning av bestämmelserna om vanskötsel. I enlighet med vad man räknade med vid tillkomsten av dessa bestämmelser torde de tillämpas endast i undantagsfall.¹ Redan av denna anledning ter det sig mindre tilltalande att för de syften, som man inom ramen för exempelvis 1913 års lag tänkt sig att kunna tillvarata, tillgripa vanskötselbestämmelserna. Förhållandena kan också vara sådana att situationen ur allmän synpunkt inte berättigar till ingripande samtidigt som den exempelvis för en enskild delägare i ett oskiftat fiske kan vara högst otillfredsställande. I sådana fall torde bestämmelserna om vanskötsel av fiske inte vara tillämpliga. Därtill kommer att en tillämpning av dessa bestämmelser svårligen kan tänkas stimulera fiskerättsägarna till den självverksamhet, som måste utgöra grundvalen för en ny lagstiftning på området.

Under diskussionen om behovet av en reform av gällande rätt har även framhållits att länsstyrelses möjlighet att med stöd av 14 § fiskeristadgan meddela lokala bestämmelser gör ytterligare lagstiftning överflödig. På sina håll har denna möjlighet begagnats i stor omfattning, vilket medför att det inte sällan både för allmänhet och myndigheter är svårt att veta vad som i det särskilda fallet är gällande rätt. Länsstyrelsen i Stockholms län har framhållit att det är önskvärt att begränsa och förenkla dessa lokala bestämmelser men att detta inte låter sig göra förrän en lagstiftning om fiskevårdsområden kommit till stånd. — Medräknas även de bestämmelser som kan komma att inflyta i fiskevårdsområdenas stadgar, är det inte sannolikt, att den sammanlagda mängden av bestämmelser vid ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen kommer att minska, men man vinner å andra sidan den fördelen att länsstyrelsens föreskrifter inte i samma utsträckning som nu behöver belastas med bestämmelser av utpräglat lokal karaktär utan kan begränsas till sådant som har betydelse för hela länet

¹ Prop. nr 60/1950 s. 100.

eller eljest är av intresse för en större allmänhet. Härtill kommer att det givetvis ur alla synpunkter är att föredra att lokala bestämmelser av den detaljkaraktär, som det här ofta gäller, i största möjliga utsträckning tillkommer under fiskerättsägarnas egen medverkan och genom deras egna beslut än att det sker genom myndighets påbud, låt vara att sakägarnas mening även därvidlag i regel skall inhämtas.

Om rätt till oskiftat fiske missbrukas eller missförhållanden av annan art förekommer, kan understundom laga skifte eller delning av fisket enligt jorddelningslagen medföra en bättre ordning. De möjligheter som jorddelningslagen erbjuder att komma tillrätta med de problem, som uppkommer då fiskerätt är gemensam för flera fastigheter, är emellertid på skilda sätt starkt begränsade. Det torde sålunda endast sällan inträffa att lagens krav, att delning av fiske blott får ske i det fall då inte någon delägare lider förfång, kan uppfyllas; särskilt inte då vattenområdet är litet eller delägarna många. Då en fiskedelning liksom ett laga skifte är avsedd att bestå för framtiden och därför måste förutsätta en mycket grundlig undersökning av fiskets värde i skifteslagets olika delar, kommer en dylik förrättning i regel att kräva lång tid och betydande kostnader. I de fåtaliga fall, där laga skifte eller delning faktiskt kommer till stånd, får förrättningen ofta den formen att särskild lott utlägges för en eller annan delägare, medan för de återstående liksom tidigare utlägges en gemensam — men efter delningen minskad — ägolott. Belysande för de problem som här möter är ett av högsta domstolen nyligen avgjort mål, refererat i NJA 1958 s. 713.

Med hänsyn till det senast sagda och då den fråga som jag i detta sammanhang anser vara så väsentlig, nämligen hur den nödvändiga samverkan skall komma till stånd, inte lösts inom jorddelningslagstiftningen anser jag det vara berättigat att påstå att av denna lagstiftning anvisade förfaranden för nu föreliggande spörsmål är av mindre intresse.

Redan tidigare har jag framhållit, att det enskilda fisket liksom fiskevården har behov av i lag grundade regler för åvägabringande av samverkan och rättvisa mellan delägarna. Av den granskning av innehållet i gällande rätt som jag därefter redovisat torde ha framgått att behovet av ny lagstiftning i dessa ämnen är starkt och påtagligt. Denna uppfattning delas av det övervägande antalet remissinstanser. Jag har därför beslutat framlägga förevarande förslag, som innebär tillskapande av en ny organisationsform, kallad fiskevårdsområde och avsedd att träda i stället för gemensamhetsfiske enligt 1913 års lag. De kritiska röster som höjts gentemot förslaget om en helt ny lagstiftning har i allmänhet åberopat att gällande rätt är tillfredsställande eller att de remitterade förslagen rymt så många inslag av tvång att en ny lagstiftning skulle komma att mötas med misstro eller, slutligen, att lagstiftningens genomförande skulle ställa sig så kostsamt och bereda myndigheterna så mycket besvär och arbete att fördelarna inte skulle stå i rimligt förhållande till nackdelarna.

Behovet av lagstiftning har jag tidigare berört. Invändningen att de re-

mitterade förslagen rymmer inslag av tvång drabbar i och för sig även det nu framlagda förslaget. De inslag av tvång som nu kvarstår är dock av den beskaffenhet att de enligt min mening måste accepteras för att en lag på området skall fylla någon funktion. De är av begränsad omfattning och har i intet fall till syfte att tillgodose andra intressen än delägarnas. Den enskilde sakägarens rättssäkerhet har i lagförslaget tillmätts största beaktande.

Att tillskapandet av fiskevårdsområden kommer att medföra *k o s t n a d e r* och *b e s v ä r* är uppenbart. Som jag i ett annat avsnitt kommer att närmare utveckla har initiativrätten helt lagts i delägarnas egna händer. Storleken av uppkommande kostnader och besvär blir därför beroende av det intresse, varmed den nya lagstiftningen kommer att omfattas av allmänheten. Jag har emellertid utgått ifrån att, hur än kostnaderna för det tänkta förfarandet slutligen skall gäldas, den föreslagna lagstiftningen skall komma till tillämpning endast om detta för berörda sakägare kan beräknas medföra en verklig båtnad, låt vara att denna inte alltid låter sig uppskattas i pengar. Under alla förhållanden lär dock vissa kostnadsökningar uppkomma för det allmänna. Eftersom det allmänna i sin egenskap av lagstiftare får anses bära en väsentlig del av ansvaret för att rådande tillstånd är mindre tillfredsställande, är det enligt min mening också ofrånkomligt att staten påtager sig en skälig andel av kostnaderna för en reform. Det sätt varpå fiskevårdsområde enligt det nu framlagda förslaget skall komma till stånd torde komma att åsamka myndigheterna, närmast länsstyrelserna, betydligt mindre arbete än ett genomförande av något av de tidigare förslagen.

Syftet med den nya lagstiftningen har indirekt delvis framgått av vad jag redan sagt. I detta ämne vill jag ytterligare framhålla följande.

1913 års lag har inte till syfte att tillgodose andra intressen än delägarnas. Det har under diskussionen om en reform av lagen hävdats att en lagstiftning på området lämpligen borde tillvarata även andra intressen, t. ex. det allmännas intresse att ett fiske inte vanskötes, vid fiskevattnet boendes intresse av att legalisera en gammal sedvänja att fiska eller en sportfiskande allmänhets intresse att förvärva lämpliga fiskevatten. För egen del är jag av den uppfattningen att även om nu nämnda och måhända även andra besläktade intressen väl kan vara värda att stödjas av statsmakterna, bör detta dock inte ske inom ramen för den här föreslagna lagstiftningen. Flera av de nämnda intressena är det f. ö. möjligt att redan nu tillgodose på annat sätt. En reform som skall ersätta 1913 års lag med en ny bör därför ha till syfte att ordna fiskeförhållandena, bringa rättvisa mellan fiskerättsägarna och i övrigt främja deras gemensamma intressen. Det sagda utesluter inte att lagen samtidigt kan tillgodose också andra intressen, t. ex. det allmännas intresse att fisket som naturtillgång utnyttjas och vårdas på bästa sätt eller sportfiskarnas intresse att få tillgång till för dem lämpliga vatten.

Under remissbehandlingarna har från vissa håll föreslagits att i lagtexten skall fastslås att regleringen skedde i delägarnas ekonomiska intresse. Jag ansluter mig därvidlag dock till dem som ansett att en dylik fixering

av syftet inte är påkallad. Även för fiskerättsägarna själva har fisket numera för många erhållit karaktär lika mycket av fritidssysselsättning som förvärvsarbete. Jag anser därför att det bör överlåtas åt delägarna själva att efter majoritetsregler bestämma vilket syfte de inom lagens ram vill fullfölja. I linje med det nu sagda ligger att den föreslagna lagstiftningen i princip inte velat tillgodose någon viss kategori av fiske, t. ex. yrkesfiske, framför någon annan. En annan sak är, vilket jag senare skall närmare beröra, att förslaget innehåller bestämmelser varigenom man velat säkerställa att yrkesfiskare och annan, för vilken fisket är av väsentlig betydelse för hans försörjning, inte skall behöva vidkännas avbräck i sin näring.

Det har från några håll gjorts gällande att de brister som kan vidlåda gällande rätt i flertalet fall har avhjälpits genom förekomsten av fiskevårdsföreningar. Från ett förhållandevis stort antal remissinstanser har å andra sidan anförts att fiskevårdsföreningarna är i starkt behov av lagens stöd för sin fortsatta verksamhet. Bland dem som anslutit sig till denna uppfattning märks bl. a. fiskevårdsföreningarnas gemensamma riksorganisation, Svenska fiskevårdsförbundet. För en fiskevårdsförening finns inte någon möjlighet att tvinga någon att bli medlem eller att mot en enda delägares bestridande genomföra en åtgärd som alla andra anser ändamålsenlig. Vad en sådan förening beslutar är inte bindande för ny ägare av en tidigare medlems fiskerätt. Dessa förhållanden har medfört att — om än inom föreningarna många gånger utförts ett berömvärt och oegennyttigt arbete till gagn för fisket — föreningarnas verksamhet i betydande utsträckning försvårats. Ett av de viktigaste syftena med den nya lagstiftningen har varit att i detta läge räcka fiskevårdsföreningarna en hjälpende hand.

Frågan om den nya lagstiftningens omfattning har varit föremål för vissa meningsskiljaktigheter. Domänstyrelsen har sålunda föreslagit, att de skiftade fiskena och i vart fall kronans skiftade fisken skall lämnas utanför en lagstiftning om fiskevårdsområden. Redan tidigare har jag framhållit att behovet av lagstiftning i och för sig kan vara lika påtagligt beträffande skiftade som oskiftade fisken. I denna principfråga intager 1913 års lag samma ståndpunkt. I likhet med samtliga tidigare förslagsställare är även jag av den uppfattningen att den nya lagstiftningen bör omfatta även de skiftade fiskena. En annan sak är att ett skiftat fiske rättsligen intager en annan ställning än en andel i oskiftat fiske, vilket föranlett mig att i likhet med vad som skett i de flesta tidigare förslagen kringgärda de skiftade fiskena med särskilda garantier. — När det gäller kronans skiftade fisken vill jag inte förneka att skäl någon gång kan föreligga att undantaga dem från den nya lagstiftningen. Något motsvarande undantag har inte gjorts i 1913 års lag. Jag anser att kronan i regel inte har något att förlora men däremot mycket att vinna på att lagstiftningen också blir tillämplig å kronofisken. I de fall där skada eller olägenhet för kronan är att förvänta, kommer säkerligen situationen ofta att vara den att förutsätt-

ningarna för bildande av fiskevårdsområde över huvud taget inte är för handen.

Några remissinstanser har föreslagit att fiskevårdsområde skall kunna omfatta även frifiske. Andra har hemställt att fiskevårdsområde inte skall kunna inrättas i sådana vatten där frifiske förekommer och detta oavsett om frifisket och det enskilda fisket bedrives i samma eller angränsande vatten. I detta sammanhang uppkommande problem har ingående belysts i departementspromemorian.

Förekomsten av frifiske och enskilt fiske i samma eller angränsande vatten kan naturligtvis understundom vålla komplikationer. Vid inrättande av fiskevårdsområde i sådana fall måste självfallet hänsyn tagas till förekomsten av frifiske och fiskevårdsområdets stadgar och verksamhet anpassas därefter. Vidare torde vissa av de skäl som anförts mot fiskevårdsområden i sjöar, där frifiske förekommer, väsentligt komma att försvagas därest fiskeristyrelsens nyligen avgivna förslag om lokala fiskevårdsavgifter genomföres. Därigenom skulle även frifiskarna få ekonomiskt bidra till fiskevårdsåtgärder. Däremot saknas enligt min mening anledning att vare sig inrymma frifisket i detta lagstiftningskomplex eller i lagen införa särskilda undantagsbestämmelser med tanke på dessa fall.

I detta avsnitt vill jag till slut beröra en fråga som inte närmare behandlats i den tidigare diskussionen. Man har i de föregående förslagen tänkt sig att fiskevårdsområde liksom gemensamhetsfiske skall omfatta — förutom oskiftat fiske — endast fiske som tillhör två eller flera fastigheter. Härigenom skulle fiskevårdsområde inte kunna bildas av ett skiftat fiske eller av en fastighet, vartill hör dylikt fiske och som äges av flera personer. I de fall då sådant fiske angränsar annat enskilt fiske och de tillsammans kan anses som en lämplig fiskevårdsenhet föreligger inget problem. Förhållandet är emellertid inte sällan sådant att särskilt skattlagda fisken eller fastigheter med betydande enskilt fiske är så belägna att de inte angränsar andra enskilda fisken. Dessa fastigheter, som i regel är obebodda, har ofta sitt huvudsakligaste värde i fisket.¹ Delägarnas antal är ofta mycket stort. Fall har uppgivits då antalet uppgår till över 200. Sämjedelning har i regel inte ägt rum. Å dylik fastighet är varken 24 § fiskerättslagen eller 1913 års lag tillämplig.² I fall där delägarna varit många och enighet inte förelegat har man i praktiken försökt lösa uppkommande svårigheter med stöd av 1904 års lag om samäganderätt genom förordnande av god man. Denne skall emellertid enligt lagens 3 § förordnas på viss tid. Erfordras efter utgången av sådan tid fortsatt behov av god man, måste nytt förordnande utverkas. I regel hyser emellertid delägarna inte någon önskan att rubba på bestående äganderättsförhållanden, varför mången gång ett kontinuerligt behov av god man föreligger. Den kritik som jag tidigare riktat mot 24 § fiskerättslagen torde med minst samma berättigande kunna riktas mot samäganderättslagens användbarhet för föreliggande ända-

¹ Jfr det nyss återopade rättsfallet NJA 1958 s. 713.

² NJA 1935 s. 288.

mål. Det synes mig därför angeläget att den nya lagstiftningen utformas så att den kommer att omfatta även dessa fisken. I de fall då den föreslagna lagen skiljer mellan skiftat och oskiftat fiske torde de nu behandlade fiskena i allmänhet inte böra betraktas som oskiftade.

Kammarkollegiet har i sitt sista yttrande uttalat, att den föreslagna lagstiftningen kan tänkas få skatterättsliga konsekvenser som inte är önskvärda. Samfälligheter av samma slag som nu skulle skapas finns emellertid redan på ett flertal lagstiftningsområden. Erfarenheten ger knappast stöd för antagandet att gällande skattelagstiftning inom dessa områden skulle missbrukas i nämnvärd utsträckning. Skulle de farhågor som kammarkollegiet uttalat komma att besannas, synes ändring av skattereglerna böra övervägas.

I anledning av vad jag nu anfört om behovet av lagstiftning framlägger jag förslag till lag om fiskevårdsområden samt till vissa följdändringar i andra lagar. Lagförslagen torde som *bilaga B* få fogas till detta protokoll.

2. Namnfrågan

Palmquists förslag 1943

I 1943 års förslag diskuterades möjligheten att även i en reformerad lagstiftning behålla benämningen *gemensamhetsfiske*. Utredningsmannen anförde härom.

Från praktiskt håll har anmärkts, att redan själva benämningen gemensamhetsfiske är mindre lyckligt vald samt till och med i sin mån bidragit till lagens ringa tillämpning. Allmänheten får sålunda lätt den uppfattningen, att det med nödvändighet är fråga om att bedriva själva fisket gemensamt, vilket ju ingalunda behöver vara förhållandet. I andra fall har man utgått från att lagen endast avser gemensamma och icke skiftade vatten. Redan vid lagens tillkomst voro meningarna om benämningen delade och föreslogs i sådant hänseende både fiskeriområde och föreningsfiske. Ej heller dessa benämningar torde vara helt lämpliga och äro i varje fall icke bättre än gemensamhetsfiske. I förslaget har i stället benämningen *fiskevårdsområde* kommit till användning. Denna benämning torde mera tydligt angiva vad som här i allmänhet närmast åsyftas, även om en dylik benämning måhända icke är särskilt lycklig i sådana fall då en reglering närmast har till syfte att ordna utövandets av visst slags fiske, t. ex. utarrendering av bottengarnsfiske. Genom benämningen fiskevårdsområde ernås överensstämmelse med vad som gäller å jaktens område.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén anslöt sig i denna fråga till Palmquists förslag och förordade benämningen *fiskevårdsområde*.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen fann i likhet med föregående utredningar att *gemensamhetsfiske* icke var någon lämplig benämning på den nya organisationsfor-

men. Fiskeristyrelsen förordade i stället benämningen *fiskeområde* och anförde till stöd därför.

Mot den benämning som förekommit i de båda föregående förslagen, nämligen *fiskevårdsområde*, har riktats bl. a. den anmärkningen, att den är ägnad att alltför starkt framhäva *fiskevårdssynpunkten* utan att tillräckligt beakta att syftet med regleringen ej behöver vara några direkt *fiskevårdande åtgärder* (t. ex. kustfiske med ålbottengarn). Även om modern *fiskevård* — på motsvarande sätt som t. ex. »skogsvård» och »skogsskötsel» — främst äsyftar ett bättre ekonomiskt utbyte av näringen och som sin främsta arbetsmetod sätter ett planmässigt bedrivande av beskattningen — torde dock ordet *fiskevård* ännu på sina håll leda tanken närmast på *fiskevårdsåtgärder* i mera traditionell och inskränkt bemärkelse, såsom *fiskodling* och *fredningsbestämmelser*. Man bör därför enligt styrelsens mening hellre välja en benämning med mera allmän syftning. Benämningar som tidigare varit på tal är *fiskeområde* eller *fiskeriområde*. Mot ordet *fiskeområde* har emellertid anmärkts, att detta ord förekom i 1900 års *fiskeristadga* som benämning för ett begrepp, vars betydelse i lagtekniskt avseende väsentligt avvek från det varom nu är fråga. Benämningen *fiskeriområde* ansågs redan under förarbetena till 1913 års lag vara alltför snarlik förstnämnda uttryck för att vara lämplig. 1900 års *fiskeristadga* har emellertid fr. o. m. den 1 januari 1955 ersatts av en ny, där denna term ej användes. Med hänsyn härtill torde invändningen mot benämningarna *fiskeområde* eller *fiskeriområde* ha förlorat sin bärkraft. Av dessa båda benämningar anser styrelsen *fiskeområde* vara att föredraga framför *fiskeriområde*.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Remissinstanserna hade i allmänhet ej något att erinra mot benämningen *fiskeområde*. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* och *Svenska naturskyddsföreningen* ansåg emellertid att *fiskevårdsområde* var att föredraga. *Länsstyrelsen* anförde härom.

I motiven anges, att benämningen *fiskevårdsområde* som förekommer i tidigare förslag ansetts för starkt framhäva *fiskevårdssynpunkten* när syftet med regleringen icke är direkt *fiskevård*. *Fiskerättskommittén* (s. 290 f.) framhöll emellertid att begreppet *fiskevård* kan tas i en vidsträcktare betydelse än vanligt. Benämningen *fiskevårdsområde* skulle därvid bli analog med termen *jaktvårdsområde*. Enär *länsstyrelsen* anser att termen *fiskeområde* lätt för tanken till *vattenområdet*, vilket är olämpligt när det uteslutande gäller en teknisk term får *länsstyrelsen* förordra termen *fiskevårdsområde* som tydligt anger benämningens karaktär.

Svenska naturskyddsföreningen anförde.

Föreningen kan icke godtaga argumenteringen i betänkandet mot benämningen *fiskevårdsområde* och för *fiskeområde*. Det sistnämnda ordet synes vara alltför intetsärande för att beteckna ett institut, till vilket är knutet rättsliga funktioner av den valör det här är fråga om. Och det kan vidare framhållas, att så gott som samtliga de åtgärder, vilka skall kunna vidtagas inom de föreslagna områdena, går in under vad man numera betecknar med *fiskevård*. Föreningen vill ock erinra om att den i 1936 års *jaktlagstiftningsbetänkande* i motsvarande fall använde benämningen *jaktområde* i den antagna *jaktlagen* ändrades till *jaktvårdsområde*. Föreningen hemställer att enahanda ändring vidtages i det nu föreliggande förslaget.

Departementspromemorian 1957

I departementspromemorian uttalades, att av de benämningar fiskeristyrelsen diskuterat valet syntes böra träffas mellan fiskeområde och fiskevårdsområde. På de skäl Svenska naturskyddsföreningen anfört syntes därvid *fiskevårdsområde* vara att föredraga. Det anmärktes att uttrycket fiskeområde förekom i jorddelningslagen (20:8) och där användes såsom beteckning för ett vattentäckt område, varest fisket är oskiftat.

Emellertid var icke heller benämningen fiskevårdsområde helt tillfredsställande, särskilt icke efter den omarbetning av fiskeristyrelsens förslag som med beaktande av lagberedningens kritik nu verkstälts.

Fiskeområdet i den skepnad det skulle komma att erhålla enligt fiskeristyrelsens förslag torde — i likhet med gemensamhetsfiske — sålunda icke komma att få karaktär av juridisk person. Så torde däremot bli fallet med fiskevårdsområdet enligt promemorians förslag. Organisationsformen bleve väl med rättegångsbalkens terminologi att hänföra till sådant annat samfund än förening varom talades i 33 kap. 9 och 17 §§ rättegångsbalken.

Med tanke härpå hade det måhända varit önskvärt med en benämning som tydligare framhävde denna sida hos den nya organisationsformen. I promemorian användes dock benämningen fiskevårdsområde.

Remissyttranden över departementspromemorian

Hos de remissinstanser, som ägnat namnfrågan någon uppmärksamhet har meningarna varit delade. De flesta anser att *fiskevårdsområde* är att föredraga framför *fiskeområde*. Åtskilliga är dock av motsatt mening. Andra återigen har föreslagit helt nya benämningar.

Fiskeristyrelsen, som vidhåller sin tidigare intagna ståndpunkt, anför.

I promemorians förslag till lagtext har i 1 § såsom ett väsentligt syfte med ifrågavarande rättsinstitut angivits »främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse», varigenom den fiskevårdande synpunkten skjutits i bakgrunden. Under sådana förhållanden synes benämningen fiskevårdsområde knappast vara fullt adekvat, och styrelsen anser för sin del, att den av styrelsen föreslagna benämningen fiskeområde på ett bättre sätt svarar mot den realitet det här rör sig om, nämligen ett rationellt utnyttjande av gemensamt fiskevatten.

Kalmar läns södra hushållningssällskap och *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* framhåller liknande synpunkter. Den senare anför.

Förevarande lagförslag avser i första hand ordnandet av fisket. Fiskevården är en sekundär företeelse, som stundom men långt ifrån alltid, kommer med i bilden. Särskilda bestämmelser om fiskevård finns för övrigt redan i fiskeristadgan. Någon anledning att frånga fiskeristyrelsens förslag på denna punkt föreligger sålunda ej.

Kammarkollegiet och *länsstyrelsen i Jämtlands län* förordar, att den nya organisationsformen får en benämning, som tydligare markerar dess karaktär av juridisk person. Dessa remissmyndigheter föreslår därför benämningen *fiskevårdssamfällighet*. Kammarkollegiet finner det i lagtexten bru-

kade förkortade uttrycket »området» vara föga lämpat såsom beteckning på en juridisk person.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet föreslår benämningen *fiskebruksområde*.

Den i promemorian föreslagna benämningen fiskevårdsområde är missledande med hänsyn till den tilltänkta organisationens huvudsakliga ändamål. Då uttrycket fiskeområde i lagtext använts för att beteckna annat förhållande än här är fråga om, får jag i stället föreslå benämningen fiskebruksområde. Ehuru denna term är nyskapad torde den ej kunna missförstås — den utsäger att denna organisationsform syftar till ett utnyttjande av fisket inom ett visst område.

Departementschefen

Även om frågan om den nya organisationens benämning under de olika remissbehandlingarna inte tilldragit sig större uppmärksamhet, bör man å andra sidan inte underskatta denna frågas betydelse, i synnerhet som det i princip lagts i berörda delägares egen hand att avgöra när lagen skall tillämpas.

Benämningen gemensamhetsfiske är av flera orsaker inte lämplig. Det har inte heller från något håll föreslagits att denna beteckning i framtiden skall komma till användning. Fiskeristyrelsen har föreslagit fiskeområde. I såväl Palmquists och fiskerättskommitténs förslag som i departementspromemorian har föreslagits fiskevårdsområde. Andra förslag är fiskeriområde, fiskevårdssamfällighet och fiskebruksområde. I finsk rätt användes för motsvarande fall fiskelag (för samfällt fiske) och fiskevårdssammanslutning.

Möjligheten att bilda jaktvårdsområden har nu förelegat i mer än 20 år. Det torde vara en allmän uppfattning att jaktvårdsområdena varit av stort värde för såväl den egentliga jakten som för vården av det vilda. Jaktvårdsområde har därför för många blivit ett välbekant och välkänt begrepp. Även om villkoren för fiske på flera sätt är andra än för jakten och den nu föreslagna lagstiftningen ingalunda utgör någon kopia av lagstiftningen om jaktvårdsområden, är dock det allmänna syftet i båda fallen likartat. Jag finner det därför naturligt att anknyta till den terminologi som sålunda redan finns i jaktlagen. Det sagda rubbas enligt min mening inte av att fiskevårdsområdet redan i lagen erhåller en mera fullständig organisation och vidsträcktare befogenheter än jaktvårdsområdet. Jag är inte heller benägen att fästa alltför stort avseende vid invändningen att många med fiskevård endast avser utplantering av yngel, fridlysning av vissa fiskarter och dylikt. Någon legal eller eljest allmängiltig definition på fiskevård finns inte. För egen del vill jag däri inlägga allt som är ägnat att främja tillkomsten av ett rikt och allsidigt sammansatt fiskbestånd och ett i vidaste mening ändamålsenligt utnyttjande av fisket. Om den nya lagen kommer att få den allmänna tillämpning som jag hoppas, är jag också övertygad om att uttrycket fiskevård hos den stora allmänheten snart kommer att få den mera allomfattande innebörd, som jag anser att man har rätt att inlägga i ordet.

Jag föreslår därför att den nya organisationen benämnes fiskevårdsområde.

3. Delaktighetens bestämmande

Lagen om gemensamhetsfiske

För att bestämma varje fiskerättsägares delaktighet i ett gemensamhetsfiske bör enligt 1913 års lag i första hand enhällig överenskommelse eftersträvas (4 och 9 §§). Kan sådan ej åstadkommas anvisar lagen skilda metoder för oskiftade och skiftade fisken. Är fisket oskiftat bestäms delaktigheten omedelbart av envars andel i det oskiftade fisket (4 §). Är fisket åter skiftat skall delaktigheten bestämmas genom en uppskattning, som verkställs av förrättningsman, i visst fall biträdd av gode män (9 §). Till grund för uppskattningen skall läggas värdet av den årliga avkastning, som fisket i varje skifteslott kan beräknas lämna vid en sådan utövning av fisket att fisktillgången icke minskas.

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

I lagstiftningen om jaktvårdsområden finns inte någon motsvarighet till reglerna i 1913 års lag om bestämmande av delaktighet. Dock skall vid jaktvårdsområdes bildande bestämmas de grunder efter vilka jakten och viltvården skall bedrivas. Därvid skall hänsyn tagas till jaktvårdsområdets beskaffenhet, antalet delägare samt vilttillgången på de särskilda fastigheterna. I sistnämnda avseende skall tillses att å de olika fastigheterna ej göres större intrång än vad ett ändamålsenligt utövande av jaktvården på området oundgängligen kräver (10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen samt 39 § 3 mom. och 40 § 2 mom. jaktstadgan). Då beslut om bildande av jaktvårdsområde underställes länsstyrelsen för fastställelse, skall länsstyrelsen därjämte tillse att beslutet överensstämmer med lag och författning, att det är tjänligt för jaktvårdens främjande och icke kränker enskild rätt (11 § 1 mom. jaktlagen).

Palmquists förslag 1943

Enligt 1943 års förslag skulle beräkningsgrunden för delägarnas delaktighet i fiskevårdsområdet bestämmas i enlighet med vad delägarna enhälligt beslutade eller jämlikt förslag i ansökningen, vilket av delägarna lämnats utan erinran; i annat fall skulle envar av dem njuta delaktighet, om vattnet vore i sin helhet oskiftat, efter sin andel däri och i annat fall efter det jämlikt uppskattning — verkställd vid förrättning på stället — bestämda värdet å hans andel i avkastningen av det fiske som avsågs skola ingå i fiskevårdsområdet.

Utredningsmannen erinrade i motiven om att de regler som sålunda föreslagits för fall, då enighet om viss beräkningsgrund ej föreläge, överensstämde med vad som stadgats i 1913 års lag samt yttrade vidare.

Som ett önskemål har från några länsfiskeritjänstemän framställts, att enklare och mera summariska regler skulle gälla för beräkningsgrunden för delaktigheten i fiskevårdsområdet. Att i detta sammanhang genom en speciallagstiftning rubba på själva äganderätten till fisket i de gemensamma fiskevattnen genom att frångå ett system, varigenom man eftersträvar att efter en reglering av fisket i ett gemensamt fiskevatten tillerkänna envar

delägare delaktighet efter hans verkliga andel i vattnet, synes emellertid knappast lämpligt. Det må erinras, att beräkningsgrunden för delaktigheten har betydelse särskilt för det ekonomiska utbytet av fisket. Genom utarrendering och annan upplåtelse av fiske uppkommen behållning torde sålunda böra fördelas mellan delägarna efter deras delaktighet. Vidare lär det kunna te sig naturligt att, i den mån avgifter behöva upptagas för fiskevårdande åtgärder, låta dessa utgå efter delaktigheten. Utövas fisket av delägarna själva, bör deras inbördes rätt till fiske också bestämmas efter delaktigheten, t. ex. i fråga om lotternas storlek eller rätten att använda fiskeredskap. Där annan överenskommelse icke träffats, bör slutligen delägarnas rösträtt bestämmas i enlighet med delaktigheten.

Där fisket i ett vatten är uppdelat på ett stort antal relativt små lotter, kan det emellertid synas opraktiskt att använda den verkliga delaktigheten såsom beräkningsgrund. I sådana och andra fall är det naturligare, att en annan och enklare beräkningsgrund kommer till användning. Mångenstädes, exempelvis i Dalarna, torde man finna det rättvist och lämpligt att varje delägare anses ha lika rätt i vattnet. Förslaget lämnar som förut nämnts möjlighet öppen för delägarna att överenskomma om sådan beräkningsgrund för delaktigheten, antingen genom enhällig överenskommelse eller genom förslag i framställningen om inrättande av fiskevårdsområde, vilket förslag av delägarna lämnats utan erinran. Denna anordning lider emellertid av den svagheten, att invändning från endast en delägare kan förhindra tillämpningen av en enkel och i allt väsentligt rättvis beräkningsgrund för delaktigheten.

Remissyttranden över Palmquists förslag

Palmquists förslag föranledde gensagor i ett flertal yttranden. Sålunda anförde *fiskeriintendenten i mellersta distriktet*.

Bestämmelsen att delaktigheten i ett fiskevårdsområde i vissa fall, då det gäller skiftat fiskevatten, skall bestämmas efter det jämlikt uppskattning bestämda värdet å vars och ens andel i avkastningen av fisket är synnerligen olycklig och torde som regel vara omöjlig att tillämpa i praktiken. Även under vanliga förhållanden är det hart när omöjligt att erhålla uppgifter om värdet av avkastningen. Vid sammanträde för inrättande av fiskevårdsområde, då stridiga intressen som regel komma att stå emot varandra, blir det helt visst omöjligt att erhålla sådana uppgifter. Det räcker ingalunda med att förrättningsmannen biträdes av gode män. För att förrättningsmannen skall kunna bilda sig en uppfattning om avkastningen, måste han ej sällan under flera dagar före förrättningen göra undersökning på platsen. Detta drager givetvis onödigt dryga kostnader och åsamkar tidsspillan. I stället är det önskvärt med en viss enkel, i lag fastställd beräkningsgrund. Inom varje skifteslag synes mig sålunda böra uträknas rösträtt på grund av fastigheternas mantalsbeteckning (vilket gäller vid oskift fiskevatten). Sedan böra skifteslagens storlek läggas till grund för bedömningen mellan skifteslagen på så sätt att bifall av minst så många skifteslag, som motsvarar minst hälften av storleken av de fiskevatten, som skola ingå i fiskevårdsområdet, erfordras.

Liknande synpunkter framfördes från åtskilliga håll, varvid ett enklare förfarande påkallades. Enligt *lantbruksstyrelsens* mening kunde man tänka sig en bestämmelse om att de olika delarna av fiskevattnet skulle jämföras med varandra och åsättas relativa värden i förhållande till övriga delar av vattnet; i så fall krävdes endast en ungefärlig uppskattning av vattnets pro-

duktionsförmåga, som med stöd av gällande arrendepreiser på orten och eventuellt uttalande av gode män kunde läggas för beräkning av värdet.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén anslöt sig i denna del till utredningsmannens förslag och yttrade.

Enligt fiskerättskommitténs mening bör liksom i det tidigare förslaget såsom allmän grundsats gälla, att bildandet av fiskevårdsområde icke skall medföra rubbning av bestående äganderättsförhållanden i vidare mån än som hänför sig till själva förvaltningen. Med hänsyn härtill torde de regler, 1943 års förslag innehåller i denna del, böra i huvudsak bibehållas. För att möjliggöra en förenkling av själva förfarandet vill emellertid kommittén, i nära anslutning till lantbruksstyrelsens ståndpunkt, förorda att den uppskattning av fiskeavkastningen, som i vissa fall måste göras, skall få ske efter delvis andra regler än dem som upptagits i 1943 års förslag. Det lärersålunda i allmänhet bli tillräckligt att åsätta de olika delarna av vattnet vissa jämförelsetal. En på så sätt gjord uppskattning synes innebära en avsevärd lättnad i förhållande till det tidigare förslaget.

Detta kommitténs ställningstagande innebär icke ett frångående av utredningsmannens förslag, att delägarna själva skola kunna besluta om annan beräkningsgrund för delaktigheten än som framgår av det nyss sagda. En förutsättning härför är emellertid, att delägarna äro eniga eller att förslag i frågan framlagts i ansökningsen om bildande av fiskevårdsområde och lämnats utan erinran av delägarna.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

Kommittéförslagets regler på denna punkt föranledde invändningar i åtskilliga remissyttranden. Sålunda uttalade *fiskerintendenten i mellersta distriktet, förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns hushållningssällskap* och *fiskerinämden för Väneren*, att de bestämmelser kommittén föreslagit om grunden för delaktighet när vattnet vore skiftat, vore verklighetsfrämmande och alltför invecklade.

Å andra sidan yttrade *lantbruksstyrelsen* — närmast i anledning av fiskerintendentens i mellersta distriktet anmärkning mot förslaget på denna punkt — att den av de sakkunniga föreslagna beräkningsgrunden för delägarnas delaktighet i skiftat vatten säkerligen vore den enklast tänkbara samt att densamma i tillämpningen icke torde erbjuda några större svårigheter.

Domänstyrelsen fann tveksamt, huruvida delägarna borde äga frihet att besluta om andra grunder för delaktigheten än dem som enligt förslaget i första hand skulle tillämpas. Även om därför krävdes enhälligt beslut, kunde ett dylikt tillkomma på grund av liknöjdhet eller bristande förmåga att bedöma följderna. Enhälligheten kunde sedan lätt hos många förbytas i missnöje med beslutet.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen framhöll, att en uppskattning av delaktigheten var ofrånkomlig samt att, eftersom bildande av fiskeområde ej skulle rubba bestående äganderättsförhållanden, det var uteslutet att vid uppskattningen till-

lämpa annan princip än den av fiskerättskommittén föreslagna. Obestridligt kunde reglerna stundom komma att bli svåra att tillämpa. Svårigheterna torde dock i de nyss avsedda remissyttrandena ha överdrivits. Såsom fiskerättskommittén föreslagit borde delägarna liksom enligt 1913 års lag genom enhälligt beslut kunna bestämma annan grund för beräkning av delaktigheten.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Flera remissinstanser gjorde erinringar mot fiskeristyrelsens förslag rörande sättet att bestämma delaktigheten. Särskilt berördes därvid följderna av att ägare av avstyckningar, till vilka hörde andel i stamfastighetens fiske, kunde bli delägare och erhålla rösträtt vid sidan av stamfastighetens ägare. Flera skilda ändringsförslag framfördes i denna fråga. Bland annat förordade *fiskeriintendenten i nedre södra distriktet, Jönköpings läns hushållningssällskap* och *Hallands läns hushållningssällskap* att delaktighet skulle beräknas endast för ägare av i mantal satt jord. Dessa remissyttranden kommer jag i likhet med vad som skett i promemorian att närmare behandla i samband med reglerna om rösträtten.

Beträffande den uppskattning, som i fråga om skiftat vatten föreslås skola ske av värdet av delägares fiske, framhöll ett stort antal remissinstanser att en sådan uppskattning var ytterst svår att verkställa på ett rättvist sätt.

Lagberedningen anförde i denna del.

Delaktigheten skall i visst fall bestämmas efter det genom uppskattning bestämda värdet å delägares andel i avkastningen av det fiske som skall ingå i fiskeområdet. Huruvida med nämnda uttryck avses allenast den avkastning, som fisket tidigare lämnat, eller däri — för det fall av fiskevårdande åtgärder skall vidtagas — inbegripes även den förbättring, som fisket därigenom beräknas komma att vinna, är oklart. Beredningen vill icke närmare ingå på denna fråga, men det synes dock som om det förstnämnda alternativet åtminstone i vissa fall skulle leda till otillfredsställande resultat.

Länsstyrelsen i Hallands län anförde.

Länsstyrelsen hyser farhågor för att uppskattningen av delaktigheten kommer att medföra stora praktiska svårigheter, i all synnerhet om värdet av avkastningen av fisket skall utgöra beräkningsgrund, varför de i vissa remissyttranden gjorda uttalandena härom knappast torde kunna, såsom fiskeristyrelsen gjort, avvisas såsom överdrivna. Vidare är att märka, att sedan ett fiskeområde väl blivit bildat, svårigheterna ingalunda är slut. Så snart exempelvis det från någon i fiskeområdet ingående fastighet göres en avstyckning, därvid till det avstyckade området lägges andel i fiske, synes ändring av delaktigheten böra ske, därvid enligt § 19 i lagförslaget hela proceduren som vid bildande av fiskeområde skall tillämpas. Eller avses måhända i § 19 med »ändring av delaktigheten» endast ändring i beräkningsgrunden för delaktigheten, och skall i så fall ägaren av det avstyckade området automatiskt inträda som delägare i fiskeområdet? Med all sannolikhet kommer de gamla delägarna, helst de som är ägare till i mantal satt jord, icke att med glädje hälsa den nye delägaren, som ifråga om rösträtten blir likaberättigad enligt förslaget.

Länsstyrelsen i Stockholms län anförde.

Såvitt länsstyrelsen kan finna skulle den föreslagna huvudregeln ej sällan bli svår att tillämpa, vilket fiskeristyrelsen också medger. Då uppskattningen skulle verkställas vid förrättning, skulle förrättningsmannen bli nödsakad att före förrättningen företaga besvärliga och tidsödande undersökningar angående fiskevattnet. Det oaktat skulle det säkerligen ofta inträffa, att delägarna inte godkände förrättningsmannens uppskattning. Därigenom skulle bildande av fiskeområde försvåras eller kanske helt omöjliggöras. Eftersom bildande av fiskeområde inte skall rubba bestående äganderättsförhållanden och en uppskattning av delaktigheten till följd därav synes erforderlig, finner sig länsstyrelsen emellertid icke i stånd att förorda någon för ändamålet mera lämpad regel än den av fiskeristyrelsen föreslagna.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet ifrågasatte huruvida icke även i skiftat vatten delaktighet skulle kunna bestämmas efter mantalet. Han yttrade härom.

I regel har i ett skiftat vatten andelen bestämts av ägodelningsrätten efter en gradering. Jag finner det därför onödigt att vid inrättande av ett fiskeområde i skiftat vatten upprepa graderingsproceduren. Delaktigheten kan därför enligt min mening i skiftat vatten som tillhör ett skifteslag bestämmas på samma enkla sätt som i oskiftat vatten. Vid sammanläggning av två eller flera skifteslag kan givetvis svårigheter uppstå vid bestämmande av delaktigheten särskilt om ett skifteslag har ett fiskeområde av större värde än det eller de andra. I så fall ifrågasätter jag om ej sådan annan beräkningsgrund som talas om i sista stycket i paragrafen kunde tillämpas, d. v. s. då får en gradering ske.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet ansåg däremot, att en uppskattning regelmässigt måste ske, men även han framhöll, att svårigheter därvid kom att föreligga. Han anförde.

En särskild procedur i syfte att bestämma den enskildes eller skifteslagets delaktighet i fisket synes nödvändig, även om den i vissa fall kan stöta på betydande svårigheter. Kan delaktigheten i ett fiskevatten grundas på en jämförande arealberäkning, torde större svårigheter icke möta, men är däremot de olika skifteslagens fångstresultat uppenbarligen ej proportionella mot respektive skifteslags vattenområde utan beroende av att fisken under vissa tider samlas inom olika delar av sjön (t. ex. sik, som samlas vid lekgrund), kan delaktighetsberäkningarna bli svåra att genomföra. Kräves i dylika fall noggranna uppgifter över den faktiska relationen mellan olika skifteslags fångster, kan en förrättning förutsätta insamlandet av såvitt möjligt fullständig fångststatistik.

Östergötlands läns hushållningssällskap uttalade, att i vissa fall det torde bli missvisande eller felaktigt att lägga den årliga avkastningen till grund för delaktighet. I sådana fall borde i stället bedömningen grundas på vattenvärdet. Även *Kalmar läns norra hushållningssällskap* förordade att vid beräkning av andelstal utgångspunkten skall vara fiskevattnets bonitet. *Fiskerinämnden för Vänern* ansåg, att den föreslagna uppskattningen av värdet å delägarnas andel i avkastningen var omöjlig att tillämpa. *Sveriges fiskares riksförbund* förordade, att ett fiskeområde skulle kunna bildas även om delaktigheten blott ungefärligen bestämts. Förbundet anförde härom.

Med hänsyn till rådande förhållanden på fiskets område kommer säkerligen många svårigheter att uppstå innan nya fiskeområden kunna bildas.

Vi tänker därvid närmast på problem i samband med fastställande av omfattningen av delaktigheten i fiskevattnet och fiskerätten samt beträffande upplåtelse av fiskerätt och liknande. Den blivande lagstiftningen på detta område bör, enligt vår uppfattning, utformas på sådant sätt att fiskevårdsområden om möjligt kunna inrättas utan allt för omfattande procedurer. Några långa och tidsödande utredningar bör inte erfordras i förväg, utan ett område bör kunna bildas även om fiskerätt och delaktighet till att börja med måste ungefärligen uppskattas.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet, i vars yttrande i denna del *länsstyrelsen i Värmlands län* instämde, avstyrkte, att uppskattning skedde och förordade att delaktighet alltid bestämdes efter jordareal eller procentuell andel. Han anförde till stöd härför.

För en uppskattning måste en undersökning av fiskevattnet göras av förrättningsmannen. En sådan undersökning kan beräknas ta lång tid i anspråk. Härigenom försvåras bildandet av fiskeområde. Emedan delägarna med all sannolikhet synnerligen ofta ej kommer att godkänna förrättningsmannens förslag till uppskattning, kommer otvivelaktigt den i betänkandet föreslagna bestämmelsen att i stor utsträckning omöjliggöra bildandet av fiskeområden. Detta kommer att bli så mycket mera fallet som det hör till rena undantagen att fisket är i sin helhet oskiftat. Flertalet sjöar åtminstone i södra och mellersta delarna av landet, består av flera, ofta ett mycket stort antal skifteslag och betraktas sålunda såsom skiftade. Såväl då det gäller oskiftat som skiftat fiskevatten bör delägare åtnjuta delaktighet i fiskeområdet efter hans andel däri. Med andel bör härvid förstås storleken av hans jordareal eller vid avstyckning den procent av stamhemmanets fiskevatten, som tillerkänts honom.

Liknande synpunkter framfördes av *Älvsborgs läns norra och Örebro läns hushållningssällskap*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhöll att möjlighet borde finnas att ändra delaktighetstal och anförde härom.

Länsstyrelsen kan icke biträda förslaget om att den gradering, som skall ske för att bestämma delaktigheten, skall gälla för hela den tid fiskeområde består. Under den ofta mycket långa följd av år, som det här kan bli fråga om, kan av olika skäl sådana förhållanden inträffa, vilka motiverar en annan beräkningsgrund för delaktigheten än den ursprungligen fastställda. Länsstyrelsen vill därför föreslå, att efter framställning av delägare ny gradering bör kunna ske, om länsstyrelsen anser att tillräckliga skäl föreligger för en omprövning.

Departementspromemorian 1957

I promemorian framhölls, att allmän enighet torde råda om att varje delägares delaktighet i fiskevårdsområde bör beräknas, i fråga om oskiftat fiske i förhållande till delägares andel i samfälligheten, och eljest i förhållande till delägares uppskattade andel i området. Ur principiell synpunkt torde några större svårigheter i regel ej föreligga att bestämma delaktigheten i oskiftade fisken. Beträffande åter de fiskevårdsområden, som kom att bildas av skiftade fisken, kunde som remissinstanserna allmänt framhållit svårigheterna bli betydande. — Uppskattning och värdering av fiske förekom i flera sammanhang. De vanligaste och principiellt viktigaste syntes vara

laga skifte och fiskedelning enligt 20 kap. 8 § jorddelningslagen, skada på fiske i samband med byggande i vatten, torrläggning eller annan åtgärd enligt vattenlagen, bestämmande av ersättning för mistad fiskerätt enligt lagen den 1 december 1950 i samma ämne samt taxering till beskattning. Oberoende av det olika syftet med de nu nämnda olika förfarandena syntes likväl målet för värderingen i samtliga nämnda fall principiellt sett vara det samma, nämligen att enligt objektiva normer beräkna ett fiskes faktiska värde. Från detta mål skilde sig målet för den värdering, som enligt föreliggande förslag tänktes skola ske, i principiellt avseende icke på annat sätt än att inga absoluta utan endast relativa värden erfordrades.

Även om således i första hand en fullständig och exakt uppskattning borde eftersträvas, låg det å andra sidan i fiskets i viss mån hasardartade natur att en sådan uppskattning i praktiken aldrig eller nästan aldrig kunde ske. Vid en konferens, som den 25 och 26 februari 1955 hölls å jordbruksdepartementet angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet, utvecklades i en serie föredrag ett flertal beaktansvärda synpunkter på frågan om beräkning av skada å fiske. Föredragshållarna gav anvisning om de metoder, som lämpligen borde anlitas för att åstadkomma en så fullständig och exakt uppskattning som möjligt av ett givet fiske. I och för sig mötte inga betänkligheter mot användandet av dylika metoder. De torde emellertid i regel bli tämligen dyrbara och tidskrävande. Det torde vid bildande av fiskevårdsområde av skiftat fiske allenast i undantagsfall vara motiverat att söka åstadkomma en fullständig och exakt uppskattning av varje delägares fiske. Till stöd för denna ståndpunkt talade förutom lätt insedda praktiska skäl jämväl dels det förhållandet att fiskevårdsområdet till tiden var begränsat, låt vara med möjlighet till automatisk förlängning, dels det förhållandet att lagförslaget räknade med att en ändring av delaktigheten utan större svårighet skulle kunna ske under fiskevårdsområdets bestånd.

Promemorians förslag till lagtext (6 §) anslöt sig i denna fråga i huvudsak till de tidigare förslagen. Delägarna skulle sålunda, då de var eniga, själva kunna bestämma envars delaktighet, och i fråga om oskiftade fisken skulle delaktigheten i samfälligheten vara avgörande för delaktigheten i fiskevårdsområdet. Delaktigheten i fiskevårdsområde, vari ingick skiftat fiske, skulle, då enighet ej rådde, enligt promemorian bestämmas efter uppskattning, som skulle grunda sig på omfattningen och värdet av delägarens rätt till fiske inom området. Den tankegång som låg bakom denna formulering var att uppskattningsmetoden skulle lämpas efter förhållandena i varje särskilt fall. I promemorian anfördes tre exempel, avsedda att närmare belysa det sagda.

1. I de allra flesta fall torde man uppnå ett rättvist resultat genom att bestämma envars delaktighet i proportion till arealen av hans vattenområde. Eftersom denna metod är den enklaste bör den i första hand begagnas. Kammarkollegiet uppgiver — utan närmare kommentar — att fiskevärderingsnämnden för Mälaren och Hjälmaren i beslut den 31 juli 1956 i ett mycket omfattande mål angående ersättning för mistad fiskerätt i Mälaren vid ett stort antal fastigheter i Veckholms m. fl. socknar utgått ifrån att av beslutet berörda vattenområden var i avkastningshänseende på det hela ta-

get likvärdiga och bestämde ersättningarna till samtliga sökande med ett enhetligt belopp för hektar. Beslutet som i förevarande avseende vunnit laga kraft bygger på ett av *fiskeristyrelsen den 8 juni 1956 avgivit yttrande* vari styrelsen bl. a. uttalar.

Vad beträffar frågan, huruvida bruttoavkastningen är likartad å samtliga de fjärdar av Mälaren, varest ensamrätten till fiske med rörligt redskap frångått strandägarna, kan fiskeristyrelsen med ledning av inhämtade upplysningar icke finna, att någon väsentlig olikhet i avkastningshänseende föreligger mellan de skilda fjärdarna. Givetvis förekommer lokala differenser, betingade av exempelvis olikheter i avseende å vattendjup, strömförhållanden m. m., vilka kan göra vissa platser mer begärliga ur fiskerisynpunkt än andra, men sådana lokala olikheter torde icke ge anledning till att de skilda fjärdarna i sin helhet bör bedömas såsom olika ur avkastningssynpunkt. Det har i det till fiskeristyrelsen översända utredningsmaterialet ifrågasatts, att Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden borde åsättas ett något lägre värde per hektar vattenyta än Norra Björkfjärden och Prästfjärden. Orsaken härtill torde sannolikt ha varit, att det rent yrkesmässiga fisket bedrivits intensivare i de sistnämnda fjärdarna, medan amatör- och sportfisket florerat starkare i de förra och särskilt i Södra Björkfjärden, möjligen på grund av dessa vattenområdens lättare tillgänglighet för invånare i närbelägna tätorter såsom Stockholm och Södertälje. Den totala fiskavkastningen samt den potentiella produktionsförmågan och följaktligen även storleken av den förlust som ägaren av vattenområdena ifråga tillfogats genom den nya lagstiftningen bör emellertid enligt fiskeristyrelsens mening betraktas såsom ensartade i samtliga här ifrågavarande delar av Mälaren.

2. Finnes anledning att antaga att fisken ej förekommer i stort sett jämnt inom det ifrågasatta fiskevårdsområdet, kan det finnas skäl att undersöka om icke vid laga skifte eller annan jorddelningsförrättning verkställd gradering eller skattetalet (jordtalet) kan läggas till grund för bestämmandet av varje delägars andel. Metoden får naturligtvis användas med stor försiktighet, men det är å andra sidan troligt att den i ett stort antal fall skall visa sig användbar.

3. Visar utredningsmaterialet tydligt att icke någon av de båda nämnda metoderna ger ett rättvisande uttryck för omfattningen och värdet av varje delägars fiskerätt, måste en undersökning ske av vad fisket med iakttagande av god fiskevård kan tänkas avkasta. På grundval härav måste sedan en uppskattning ske. Hur pass omfattande och grundlig undersökningen skall bli får bestämmas med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall. I de lägen då förmögenhetsvärden i mera betydande omfattning icke står på spel, bör förrättningsmannen vara berättigad att tillämpa tämligen schematiska beräkningsgrunder.

Frågan vilken tidpunkt eller tidrymd, som den för delaktigheten bestämmande avkastningen skulle hänföra sig till, hade genom den sålunda föreslagna justeringen mist något av sin betydelse men kunde dock icke förbigås. Lagberedningen hade ifrågasatt om icke den avkastning, som kunde beräknas föreligga i framtiden efter det att exempelvis fiskevårdande åtgärder vidtagits, borde vara avgörande.

Måhända kunde fall tänkas, då det ur teoretisk synpunkt tedde sig mest tillfredsställande att följa den av lagberedningen sålunda anvisade vägen. Emellertid var det väl vid fiskevårdsområdes bildande, då ju även delaktig-

heten skulle bestämmas, i regel oklart vilka bestämda åtgärder i fiskevårdande syfte som skulle komma att vidtagas och ännu mera oklart vilket resultat dylika åtgärder kunde beräknas ge, varför den av lagberedningen ifrågasatta metoden endast i undantagsfall torde visa sig användbar. Enklast och riktigtast syntes i stället vara att — i de fall avkastningen ansågs böra ligga till grund för delaktighetsberäkningen — låta den närmast förflutna tiden vara avgörande. Längden av densamma borde få bli beroende av hur pass ingående undersökning som i det särskilda fallet kunde anses böra verkställas. Visade det sig, sedan fiskevårdsområdet någon tid varit i funktion, att grunderna för delaktigheten på grund av fiskevårdande åtgärder eller av annan anledning behövde jämkas, syntes det tillvägagångssätt varom utkastets 17 § gav anvisning vara att förorda.

Remissyttranden över departementspromemorian

Promemorians förslag har av flertalet remissinstanser lämnats utan erinran. De som uttalat sig i frågan har i allmänhet framhållit att en förrättning för uppskattning av fiske ofta kommer att innebära mycket stora svårigheter.

Länsstyrelsen i Stockholms län medger att viss förenkling i förrättningsmannens arbete kan i vissa men långt ifrån alla fall tänkas bli följden av de förslag till delaktighetens bestämmande som promemorian innehåller. *Länsstyrelsen* finner dock, att den föreslagna bestämmelsen lätt kan ge upphov till segslitna tvister, vilken av de rekommenderade metoderna, som i det enskilda fallet skall tillämpas. I de fall, där en uppskattning av avkastningen måste ske, kvarstår emellertid de tillämpningssvårigheter, som av länsstyrelsen påtalades i utlåtandet över fiskeristyrelsens förslag.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet ställer sig tvekan till möjligheten att i praktiken överhuvud kunna genomföra en uppskattning av den typ som här föreslagits och anför.

Jag vidhåller på det bestämdaste att någon bestämmelse om sådan uppskattning, som grundar sig på värdet av delägares andel i avkastningen, ej skall intagas i lagen. Själva uppskattningen skulle bli i hög grad tidsödande och svår att utföra. Utom i rena undantagsfall skulle den helt visst ej godkännas av sakägare med motstridiga intressen. Om denna bestämmelse ej borttages, kommer lagen ej att kunna tillämpas annat än i rena undantagsfall. En sådan lag är meningslös. Om ändring ej sker i denna del, avstyrkes hela lagförslaget.

Älvsborgs läns norra hushållningssällskap anser, att det kommer att bli omöjligt att göra en rättvis uppskattning.

Lantmäteristyrelsen föreslår att den i förslaget upptagna möjligheten för delägarna att, om de är enhälliga, genom överenskommelse bestämma delaktigheten bör slopas. Styrelsen anser att genom förslaget enskild rätt kan kränkas. Styrelsen syftar därvid bl. a. på det fall, som enligt förslaget understundom kan tänkas inträffa, nämligen att lagförslagets krav på enhällighet kan vara uppfyllt, ehuru *alla* delägarna ej deltagit i beslutet.

Departementschefen

Då delaktigheten skall bestämmas i ett fiskevårdsområde som utgöres av ett oskiftat fiske bör givetvis delaktigheten i området grunda sig på det för varje delägende fastighet gällande andelstalet i den ifrågavarande samfälligheten.

Om, såsom jag tidigare föreslagit, fiskevårdsområde skall kunna bildas även av fiske som icke är i sin helhet oskiftat, måste däremot en särskild bestämning av delaktigheten ske. Att delaktigheten verkligen blir klart bestämd anser jag av flera orsaker nödvändigt. Delaktigheten kommer nämligen att vara av betydelse vid bedömande av förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande, vid bestämmande av tillskotts-skyldigheten, vid fördelning av avkastningen samt vid beslut om upplåtelse. Då man i ett fiskevårdsområdes stadgar skall bestämma i vilken utsträckning och på vilket sätt varje delägare får fiska kommer delägarna visserligen att själva få besluta härom, men jag utgår likväl ifrån att man därvid — om än måhända med vissa modifikationer — kommer att lägga delaktigheten till grund för fördelningen. — Hur den omstridda frågan om grunderna för rösträttens utövning än löses är det dock under alla förhållanden ur praktisk synpunkt uteslutet att därvid inte ta viss hänsyn även till storleken av de skilda delägarnas fiskerätt, d. v. s. till delaktigheten. — Jag anser mig genom det sagda ha klargjort, att det är oundgängligt att en lagstiftning sådan som den föreslagna innehåller regler för delaktighetens bestämmande.

Delägarna i ett gemensamhetsfiske kan genom enhällig överenskommelse själva bestämma grunden för delaktigheten. Lantmäteristyrelsen har anfört betänkligheter mot att införa motsvarande bestämmelse i en lag om fiskevårdsområden och synes därmed åsyfta den risk som föreligger att såväl tredje mans som en i beslutet inte medverkande delägars rätt kan äventyras. Anmärkningen är naturligtvis principiellt berättigad. Emellertid anser jag det vara mycket värdefullt att den nya lagen liksom 1913 års lag erbjuder möjlighet att skänka sakrättslig giltighet åt en av delägarna enhälligt beslutad överenskommelse om delaktighetens bestämmande. Risken att en delägars rätt utan hans medverkan därigenom skulle komma att lida intrång har i propositionens lagförslag eliminerats genom att, som jag vid behandlingen av reglerna om rösträtten ämnar närmare utveckla, enhälligheten skall föreligga inte blott bland de i omröstningen deltagande utan bland samtliga delägare. Skulle det vid länsstyrelsens prövning visa sig att tredje mans, t. ex. inteckningshavares, rätt uppenbart är i fara, skall fastställelse självfallet inte ske.

Det har från några håll gjorts gällande att svårigheterna att med erforderlig grad av noggrannhet bestämma delaktigheten skulle vara helt eller i det närmaste oöverstigliga. Ehuru även jag inser att stora svårigheter understundom kan föreligga, kan jag likväl inte dela den anförda uppfattningen. Redan nu förekommer uppskattning av fiskes värde i flera olika sammanhang. Att fullt exakta värden därvid inte

alltid kan uppnås ligger i själva fiskets natur. Den värdering som vid bildande av fiskevårdsområde kommer i fråga är dock såtillvida enklare än flertalet övriga fall av fiskevärdering som den i förevarande fall kan inskränka sig till en jämförelse de olika fiskena emellan. Någon uppskattning i absoluta värden erfordras således inte.

En annan väsentlig skillnad består också mellan den uppskattning av fiskets värde som sker exempelvis enligt jorddelningslagen, vattenlagen eller lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt, å ena, samt förevarande lagstiftning å andra sidan. Den uppskattning som sker med stöd av de tre förstnämnda lagarna avser nämligen i princip förhållanden som avses bli för framtiden orubbliga medan fiskevårdsområde, som inrättas endast för viss bestämd tid — låt vara med möjlighet till förlängning — inte medför någon rubbning i bestående äganderättsförhållanden. Vid ändrade förhållanden skall vidare inom fiskevårdsområde finnas möjlighet att utan större omgång få till stånd jämkning av delaktighetstal. Det bör därför vara motiverat att i allmänhet tillämpa en uppskattning efter schematiska principer.

De förhållanden varunder fisket utövas växlar starkt. Det är därför inte vare sig lämpligt eller möjligt att i lagen närmare ange hur uppskattningen i varje särskilt fall skall ske. Uppskattningsmetoden får i viss mån avpassas efter de föreliggande förhållandena därvid riktmärket alltid bör vara att med så enkla och billiga medel som möjligt beräkna jämförelsevärden för skilda delägares fisken.

I departementspromemorian har ett försök gjorts att anvisa olika tillvägagångssätt för uppskattningen. Alla de där anvisade metoderna kan i och för sig vara användbara. Uppskattning som grundar sig på vattenarealen är för det övervägande flertalet fall säkerligen det enklaste och torde i allmänhet leda till rättvisande resultat. I praktiken tillämpas allmänt denna metod vid bestämmande av delaktigheten inom jaktvårdsområde. I lagförslaget har därför intagits föreskriften att uppskattningen skall, om inte särskilda skäl till annan beräkningsgrund föreligger, grunda sig på omfattningen av varje delägares vattenområde. Har fisket under senare tid undergått laga skifte kan detta vara ett särskilt skäl att i stället följa den värdering som därvid skett.

Ett annat sådant skäl att frångå arealprincipen kan föreligga om fisketillgången till följd av exempelvis väsentligt olika vattendjup eller strömförhållanden någonstades uppenbarligen avviker från genomsnittet. Uppskattning som grundar sig på värdering av fiskets avkastning bör göras endast i undantagsfall, t. ex. då fråga är om verkligt yrkesfiske och arealprincipen kan antagas ge ett inte rättvisande utslag.

4. Initiativrätten

Lagen om gemensamhetsfiske och lagstiftningen om jaktvårdsområden

Rätt att taga initiativ till bildande av gemensamhetsfiske eller jaktvårdsområde tillkommer endast delägare.

Palmquists förslag 1943

Rätt att göra ansökan om bildande av fiskevårdsområde skulle enligt 1943 års förslag tillkomma ej blott delägare utan även vederbörande hushållningssällskap och fiskeriintendent.

Utredningsmannen framhöll, att eftersom lagstiftningen borde ha till syfte också att hindra »vanhävd» av fiskevatten han fann det vara naturligt att hushållningssällskapet och fiskeriintendenten vore behöriga sökande. Hinder borde givetvis icke möta att framställning gjordes av hushållningssällskap och fiskeriintendent även i andra fall än då fiskevården i ett vatten fullständigt eftersatts; för en driftig fiskeritjänsteman som särskilt inriktat sitt arbete på hithörande frågor kunde det vara betydelsefullt att själv få ta initiativ, där dessa måhända eljest uteblev. Då länsfiskeritjänstemännen vore anställda hos hushållningssällskapen, syntes det lämpligt att förslag härrörande från dessa tjänstemän framlades genom sällskapen.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Kommittén föreslog en ytterligare utvidgning av initiativrätten. Sådan föreslogs tillkomma förutom delägare, statens fiskeritjänsteman och hushållningssällskapets förvaltningsutskott jämväl länsfiskeritjänsteman samt fiskarorganisation i orten.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

Domänstyrelsen förklarade att den ansåg det tveksamt om initiativrätt borde tillkomma fiskarorganisation, eftersom sådan torde äga möjlighet att — i de fall då ett berättigat intresse föreläge — genom medlem som vore delägare i fiskevattnet eller genom fiskeritjänstemännen bringa frågan under prövning.

Kammarkollegiet anförde i denna del.

Initiativrätten bör, synes det kollegiet, huvudsakligen tillkomma delägarna. I och med det att fiskevårdsområde kommer att bildas tvångsvis blir den ställning statens fiskeritjänsteman kommer att intaga ömtålig. Skall han både ha initiativrätt och dessutom vara förrättningsman, kommer han att förena funktionerna av åklagare och domare, något som ej bör komma i fråga. Dessa tjänstemän böra därför ej äga befogenhet att ansöka om fiskevårdsområdes bildande. Hushållningssällskapets förvaltningsutskott eller fiskerinämnd synes däremot vara lämpliga organ att företräda det allmänna intresset. Det synes tillfyllest, att detta erhåller en företrädare, som kan bedöma frågan i ett vidare sammanhang. Ur denna synpunkt anser kollegiet det lämpligast, att varken fiskerikonsulenterna eller fiskeriinspektörerna, som ej alltid kunna antagas ha nödig överblick, eller fiskarorganisation i orten, som företräder ett ensidigt yrkesintresse, få initiativrätt. De äro å andra sidan oförhindrade att hänvända sig till vederbörligt organ hos hushållningssällskapet.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

I sitt förslag 1956 anför fiskeristyrelsen, att om, såsom styrelsen förordat, fiskeområde skulle ha till syfte allenast att tillgodose delägarnas egna intressen, det ur principiell synpunkt kunde göras gällande, att endast delägare

borde ha initiativrätt till bildande av fiskeområde. Erfarenheten visade emellertid, att enskilda delägare i fiskevatten ofta hade svårt att ta initiativ i frågor som fordrade samverkan mellan delägarna. Därest fråga om bildande av fiskeområde aktualiserades genom framställning från någon representant för det allmänna fiskeriintresset, kunde det visa sig att det ändå fanns betydande latent intresse bland delägarna i frågan.

Rätt att göra ansökan om bildande av fiskeområde borde därför tillkomma — utom delägare — även vederbörande fiskeriintendent. Vidare borde initiativrätt tillerkännas hushållningssällskap. Däremot syntes tillräckliga skäl ej föreligga att, såsom fiskerättskommittén föreslagit, låta jämväl länsfiskeritjänsteman eller fiskarorganisation erhålla sådan rätt.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Ett flertal remissinstanser ansåg, att fiskeriintendent ej borde ha initiativrätt. Denna ståndpunkt motiverades huvudsakligen med att han ofta torde komma att bli förordnad som förrättningsman. Som exempel må nämnas följande uttalande av *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet*.

Fiskeriintendenterna skall kunna vara initiativtagare för bildande av fiskeområde. Dessutom skall de i vanlig ordning utgöra remissinstans och i denna egenskap kunna höras av länsstyrelsen och slutligen kan de förordnas till förrättningsmän. Detta måste anses vara högst otillfredsställande. Särskilt olämpligt förefaller detta vara i sådana fall, där bildande av fiskeområde blivit en stridsfråga. Om fiskeriintendenten skall kunna höras i ärendet av länsstyrelsen, bör han vara obunden och därför i vart fall icke kunna vara initiativtagare till bildande av fiskeområde.

I remissyttranden av *hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet och länsstyrelsen i Kristianstads län* förordades, att endast delägare skulle ha initiativrätt. Till stöd härför anfördes av kammarkollegiet att fiskeområde innebar en reglering, som tog sikte på delägarnas gemensamma intressen, och att fiskeriintendent eller hushållningssällskap, som ansåg att ett fiskeområde borde bildas, därför i stället borde söka intressera delägare för att taga initiativ. Eljest kunde fiskeområdet för delägarna te sig som något utifrån påtvunget.

Mot dessa yrkanden om mera inskränkt initiativrätt stod några remissinstanser, som förordade utvidgning av denna. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* ansåg sålunda att initiativrätt borde tillkomma jämväl arrendator och länsstyrelse. Till stöd härför anfördes.

Den som på grund av arrende innehar fiskerätt har icke tillerkänts initiativrätt. Arrendator har däremot tillerkänts rätt att föra talan för fisket. Enligt länsstyrelsens mening bör arrendator även få rätt att väcka fråga om bildande av fiskeområde. Däremot bör arrendator icke utan samtycke av ägaren till fisket få framställa begäran om bildande av fiskeområde eller lämna medgivanden enligt stadgandena i lagförslaget.

Länsstyrelsen torde med hänsyn till sin ställning inom länet böra äga möjlighet att själv taga initiativ till bildande av fiskeområde. Länsstyrelsen finner det lämpligt att detta direkt kommer till uttryck i lagtexten.

Sveriges fiskares riksförbund och *Svenska insjöfiskarens centralförbund* ifrågasatte, huruvida initiativrätt icke borde tillkomma jämväl större fiskarorganisationer.

Några remissinstanser, bland andra *Svenska naturskyddsföreningen*, gjorde uttryckligt uttalande om att det ur allmänna synpunkter vore välbetänkt att initiativrätt i enlighet med förslaget tillerkändes även andra än delägare.

Departementspromemorian 1957

I departementspromemorian påpekas, att enligt 1913 års lag initiativrätt icke förelåg för andra än delägare. Huruvida detta förhållande bidragit till att lagen i så ringa utsträckning kommit att tillämpas var svårt att veta. Emellertid torde den utpräglade koncentrationen av gemensamhetsfisken till just södra delen av Kalmar län vara att i betydande utsträckning tillskriva en enskild fiskeritjänstemans personliga intresse.

Frågan om initiativrätten sammanhänge nära med frågan om syftet med hela lagstiftningen. Om man i enlighet med fiskeristyrelsen — och häremot syntes remissinstanserna i stort sett icke ha haft något att erinra — angav syftet vara att tillgodose delägarnas egna intressen, borde det föreligga alldeles särskilda motiv för att tillägga någon utomstående initiativrätt.

I promemorians lagutkast (10 § andra stycket) gjordes både fiskeriintendent och fiskerikonsulent till obligatoriska remissmyndigheter vid förfarandet hos länsstyrelsen. Enär någon av nämnda båda tjänstemän därjämte ofta torde komma att förordnas till förrättningsmän, borde — på de skäl som beträffande fiskeriintendenterna anförts av fiskeriintendenten i nedre norra distriktet — initiativrätt icke tillerkännas vare sig intender eller konsulenter.

I promemorian begränsades initiativrätten helt till delägarna själva.

Arrendator tillerkändes i förslaget (utkastet 2 § andra stycket) en rätt som i flera avseenden erinrade om en delägares. I vissa särskilt ingripande frågor — däribland initiativrätten — gjordes emellertid denna arrendatorns ställning beroende av samtycke av upplåtaren. Om än praktiska skäl måhända kunde anföras till stöd för åsikten att arrendator borde tilläggas ovillkorlig initiativrätt torde detta likväl innebära ett alltför långtgående ingrepp i upplåtarens rätt. Sålunda skulle exempelvis — om arrendator tillades initiativrätt — på dennes tillskyndan ett fiskevårdsområde kunna bildas för tid långt efter det arrendet upphört.

Remissyttranden över departementspromemorian

Promemorians förslag att i likhet med 1913 års lag begränsa initiativrätten till delägarna själva godtages i allmänhet av remissinstanserna. Detta framhålles uttryckligen av *fiskeristyrelsen*, *länsstyrelsen i Gäbleborgs län* samt *fiskeriintendenterna i mellersta och nedre norra distriktet*.

Några remissinstanser är dock av den uppfattningen att en lagstiftning om fiskevårdsområden sannolikt icke kommer att få större praktisk bety-

delse, om icke initiativrätten utsträcker utanför delägarnas krets. *Svenska naturskyddsföreningen* anser sålunda, att man åtminstone så långt bör tänka på vad som är bäst för området och dess fiske, att även något allmänt organ ges initiativrätt. *Sveriges fiskares riksförbund* finner det motiverat att fiskeriintendent icke får initiativrätt; däremot bör sådan rätt tillkomma hushållningssällskap, länsstyrelse och större fiskarorganisation. Med sistnämnda uttryck menar förbundet länsförbund eller annan sammanslutning av ungefär samma omfattning. Om kretsen av initiativberättigade vidgas på sätt förbundet föreslår anser förbundet att man skulle kunna komma till rätta med sådana fall, där fisket uppenbart vanskötes och delägarna själva av någon anledning ej önskar taga något initiativ. *Kristianstads läns hushållningssällskap* finner det i princip riktigt att initiativrätten förbehålles delägarna. Detta hindrar emellertid icke att dylik rätt också bör kunna tillerkännas hushållningssällskapen, vilka kan anses tillräckligt neutrala för att ej bli missänkta för att vilja framprovocera ett fiskevårdsområde mot delägarnas önskan. Samma förslag har också med liknande motivering framförts av *Jönköpings läns hushållningssällskap*. *Jämtlands läns hushållningssällskap* föreslår en utvidgning av initiativrätt för speciella fall och anför härom följande.

Att initiativrätten begränsats till enbart sakägare är i princip riktigt. Det kan dock förekomma fall då det skulle vara berättigat att annan än sakägare kommer med initiativet. Ett sådant fall är då frifiske ingår i området, ett annat då det gäller fiskevårdsområden för större vattenområden, exempelvis mindre vattensystem. Skall initiativet enbart komma från fiskerättsägarehåll kommer det sannolikt i regel att gälla mindre områden omfattande ett skifteslags vattenområde eller enstaka sjö. För de specialfall som här berörts, föreslås att även fiskeristyrelsen, hushållningssällskap och länsfiskevårdsförbund erhåller initiativrätt.

Departementschefen

Spörsmålet om behörighet att påkalla bildande av fiskevårdsområde sammanhänger nära med frågorna om lagstiftningens syfte. Detta har i lagförslaget angivits vara »ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen». Med denna utgångspunkt är det klart att initiativrätt bör tillkomma delägare. Detta har inte heller under frågans tidigare behandling ifrågasatts från något håll. Sådan rätt bör tillkomma varje delägare.

Åtskillig diskussion har däremot förekommit i frågan om initiativrätt därjämte bör tillkomma annan än delägare. Under tidigare skeden av frågans behandling framförde ett stort antal remissinstanser förslag om initiativrättens utvidgning i skilda hänseenden. Sedan lagens syfte i departementspromemorian preciserats i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag nyss angav och initiativrätten samtidigt begränsats till delägarna har detta i allmänhet godtagits av remissinstanserna. De som har annan mening hänvisar i allmänhet till det förhållandet att även där ett latent in-

tresse föreligger behövs det många gånger en påstötning utifrån för att någonting skall bli gjort. Delägarna drar sig av lojalitet eller andra hänsyn för att påkalla en åtgärd som kanske alla inte är eniga om. Initiativrätt borde därför ges åt något organ för det allmänna såsom länsstyrelse, fiskerintendent, hushållningssällskap eller större fiskarorganisation.

Därest avsikten med den mera omfattande initiativrätten är att man därigenom lättare skall kunna få fiskevårdsområde till stånd i sådana fall då delägarna själva av någon anledning inte vill framträda offentligt, anser jag att det inte finns någon anledning att i lagstiftningen särskilt beakta en dylik inställning. — Initiativrätten beträffande jaktvårdsområde och gemensamhetsfiske är begränsad till delägare. Om initiativrätten beträffande fiskevårdsområde utvidgas att omfatta utomstående, kan man rimligtvis räkna med att det kommer att bildas flera fiskevårdsområden än vad som eljest blev fallet. Ur allmän synpunkt skulle detta säkerligen många gånger vara av värde. Man skulle t. ex. på det sättet kanske komma till rätta med fall av uppenbar vanskötsel av fiske. Som jag tidigare sagt är det emellertid inte meningen att den nya lagen såsom självständigt syfte skall ersätta eller komplettera fiskerättslagens vanskötselbestämmelser.

Även om kraven på anslutning från delägarnas sida inte sättes alltför lågt, föreligger enligt min mening alltid risken att ett fiskevårdsområde, som bildats på initiativ av någon utomstående, för delägarna kommer att framstå såsom något som påtvingats dem utifrån, med de menliga följder detta kan komma att få för den fortsatta verksamheten.

Jag anser det därför inte förenligt med den nya lagens syfte att utvidga initiativrätten till någon utanför delägarnas egen krets.

5. Föreläggningar för fiskevårdsområdes bildande

Lagen om gemensamhetsfiske

1913 års lag intager den ståndpunkten att gemensamhetsfiske såtillvida är en delägarnas egen angelägenhet, att utomstående ej erhållit initiativrätt och viss anslutning bland delägarna måste föreligga, innan gemensamhetsfiske kan komma till stånd. Dessutom gäller såsom en allmän föreläggning, att fiskevattnets gränser och omfattning samt förhållandena i övrigt skall vara av den beskaffenhet att sådant fiske »finnes böra inrättas» (14 §). Det ankommer på länsstyrelsen att pröva huruvida sistnämnda föreläggning är för handen.

Kravet på viss anslutning bland delägarna är strängare för »skiftat fiskevatten» än för oskiftat. För fiskevattnet, som i sin helhet är oskiftat, fordras enkel majoritet i såväl huvudtal som delaktighet, medan för annat fiskevatten fordras två tredjedels majoritet likaledes i såväl huvudtal som delaktighet (11 §).

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

För bildande av jaktvårdsområde kräves beslut av delägarna. För att giltigt beslut skall föreligga skall den mening som önskar att jaktvårdsområde

bildas utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och samtidigt representera minst fyra femtedelar av den mark varom fråga är. Frånvarande delägare anses motsätta sig förslaget. Beslutet skall för fastställelse underställas länsstyrelsen. Därest fastställelse sker, skall den avse delägarnas beslut i oförändrad form.

Palmquists förslag 1943

I fråga om de allmänna förutsättningarna för bildande av fiskevårdsområde framhölls i 1943 års betänkande, att vad som särskilt försvårat tillkomsten av gemensamhetsfiske vore kravet på att beslut därom skulle fattas av viss majoritet bland samtliga delägare i fiskevattnet, varvid övervikten skulle avse såväl delägarnas rösttal som deras antal. Erforderlig majoritet hade, enligt vad utredningsmannen uppgav, stundom icke kunnat erås därför att ett antal delägare av bristande intresse för fisket eller av annan orsak överhuvud taget uteblivit från det förrättningsammansatrade, då beslut skolat fattas. Härom anförde utredningsmannen vidare.

I sådana fall, då fiskerätten i ett vatten delvis uppdelats på mycket små fastighetslotter, vilka innehas av nöjesfiskare (sommargäster o. dyl.), har det inträffat, att dessa, utgörande majoriteten av antalet fiskare, motsatt sig ett ordnande av fisket med hänsyn till att det skulle medföra viss inskränkning i deras tidigare ganska obegränsade rörelsefrihet, medan ägarna till de större andelarna, vilka vanligen representera klar majoritet i fråga om rösttalet och måhända för sin utkomst äro mera beroende av fisket, önska inrättande av gemensamhetsfiske. Under åberopande av dylika förhållanden ha krav framkommit på att minska fordringarna på majoritet. Lantbruksstyrelsen har sålunda tidigare föreslagit, att hänsyn endast skulle tagas till de närvarande delägarna. Givet är, att en sådan regel ibland underlättar tillkomsten av gemensamhetsfiske. Emellertid blir regeln knappast tillräcklig i alla fall och skulle icke råda bot mot den angivna olägenheten i fiskevattnet med många delägare med mycket små andelar i fiskevattnet.

Att enbart genom jämkningar i gällande omröstningsregler åstadkomma en mera väsentlig ökning i nybildandet av gemensamhetsfiske torde få anses uteslutet. En mångfald, delvis ganska svårbestämbara faktorer torde inverka härvidlag. Av särskild betydelse här som på andra områden är den personliga insatsen. Detta har även tillämpningen av lagen om gemensamhetsfiske visat. Uppenbart är vidare att innehållet i lagbestämmelserna, jämväl vid sidan om reglerna om själva bildandet, är av stor vikt. Ju mera invecklade och svåröverskådliga dessa äro ju mindre locka de till tillämpning. Det måste alltså, även med hänsyn till önskemålet att få lagens regler tillämpade i väsentligt ökad omfattning, vara av framträdande betydelse, att ifrågakommande regler överhuvud taget göras så enkla och lättfattliga som möjligt.

Enligt utredningsmannens mening skulle kravet på viss majoritet i allmänhet komma att hindra nybildning av sådana sammanslutningar som här avses. Önskade man helt eliminera ett dylikt hinder, syntes det mest effektiva vara att överflytta beslutanderätten i fråga om själva bildandet av sammanslutningen från delägarna till myndighet. En sådan åtgärd borde givetvis vidtas endast om starka skäl talade därför. Det finge nämligen icke förbises, att det här vore fråga om ett ingrepp i privata rättigheter, där av ålder

de enskilda ansetts själva böra besluta. Å andra sidan kunde framhållas, att det allmänna beträffande en så viktig livsmedelstillgång som fisken måste förbehålla sig vissa avgöranden framför allt i syfte att förhindra att ett fiskevatten vanvårdades så att det icke lämnade den avkastning, som vid en rationell fiskevård vore möjlig. Utredningsmannen yttrade härom följande.

Där ett fiskevatten genom rovfiske och underlåten fiskevård utsatts för vanhävd torde enda möjligheten till ett upphjälpande av fisket i vattnet vara att systematiska fiskevårdande åtgärder vidtagas, framförallt genom lämplig inplantering och fridlysning. En förutsättning för att sådana åtgärder skola få avsedd effekt lär vara, att delägarna i fiskevattnet sammansluta sig för gemensamma åtgärder. Där delägarna motsätta sig en sådan anordning till upphjälpande av vanhävderna utav fiskevattnet, framträder det som ett statens intresse, att det allmänna liksom i fråga om jordbruk och skogsbruk kan ingripa för att rätta till missförhållandet. Härvidlag måste jämväl uppmärksammas, att en tvångsreglering å området icke bör avse annat än själva ordningen för fiskevattnets utnyttjande. Den rätt som den enskilde verkligen har torde därigenom åtminstone på något längre sikt icke komma att förminska. Tvärtom bör fisket i vattnet genom själva regleringen tämligen snart betydligt stiga i värde. Vidare förtjänar i detta sammanhang att framhållas, att myndighet redan nu har saklig prövningsrätt vid bildande av gemensamhetsfiske genom fastställelseförfarandet. Slutligen må erinras, att länsstyrelsen jämlikt 9 § fiskeristadgan¹ äger att för viss ort meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och lämpliga bedrivande. I och med utfärdande av sådana bestämmelser, som kunna tillkomma även gentemot fiskerättsägarnas uttalade mening, vidtagas ofta lika ingripande inskränkningar i den enskildes rättigheter och rörelsefrihet som genom bildandet av ett gemensamhetsfiske. Bestämmelserna kunna nämligen innehålla såväl fridlysning av skilda fiskslag som förbud att använda vissa fångstredskap.

Utredningsmannen fann att avgörande principiella betänkligheter knappast kunde resas mot att frågan om inrättande av fiskevårdsområde åtminstone i vissa fall finge avgöras av myndighet. Tvärtom skulle ur fiskevårdsynpunkt en sådan anordning få anses förenad med betydande fördelar.

Utredningsmannen behandlade herefter frågan huruvida beslutanderätten borde tillkomma domstol eller länsstyrelse och stannade därvid för det sistnämnda alternativet. I motiven till detta förslag framhölls.

Skäl kunna anföras för att beslutanderätten skall tillkomma domstol; framför allt ur rättssäkerhetssynpunkt är detta betryggande. Själva förfarandet med domstolsförhandlingar blir emellertid sannolikt för parterna onödigt omständligt och dyrbart. Domstolsförfarandet jämlikt 10 §² 1896 års lag om rätt till fiske har ej heller fått större praktisk användning. Då förslaget i stället tillagt länsstyrelsen avgörandet i dessa frågor, har detta skett också därför att denna myndighet redan nu har att handha ett stort antal fiskerättsliga ärenden, bland vilka särskilt flera enligt fiskeristadgan har nära beröringspunkter med ifrågavarande.

Även om förslaget sålunda utgår från att beslutanderätten beträffande inrättandet av fiskevårdsområde i princip skall tillkomma länsstyrelsen, förutsättes dock att största möjliga hänsyn toges till uppfattningen bland delägarna i fiskevattnet. Innan slutligt avgörande träffas, skall tillfälle så-

¹ Motsvarande 14 § i gällande fiskeristadga.

² Motsvarande 24 § i gällande fiskerättslag.

lunda beredas dessa att uttala sin mening i frågan. I förslaget har vidare uttryckligen angivits, att länsstyrelsen endast om särskilda skäl därtill för-
anleda äger förordna om inrättande av fiskevårdsområde gentemot en ut-
talad uppfattning hos flertalet delägare i fiskevattnet. Av vad förut anförts
framgår, att ett sådant beslut av länsstyrelsen i första hand är befogat, om
frågan gäller ett vanhävdad fiskevatten. I sådana fall synes nämligen ett in-
gripande av myndighet vara i hög grad påkallat. Vidare torde det vara befo-
gat att frånga majoritetens uppfattning, då flertalet bland fiskerättsägarna
endast äger en ringa del i fiskevattnet, och minoriteten, som innehar större
delen av vattnet, önskar en reglering av fisket och fiskevården. Även i sist-
nämnda fall måste givetvis förutsättas, att det ur fiskevårdssynpunkt får
anses särskilt önskvärt att fiskevårdsområde inrättas. Länsstyrelsens beslut
om inrättande av fiskevårdsområde förutsättes skola kunna överklagas hos
Kungl. Maj:t. I detta besvärösförfarande ligger en tillfredsställande garanti
för att den enskildes behöriga rätt kommer att tillvaratas.

Remissyttranden över Palmquists förslag beträffande beslutande myndighet

Utredningsmannens förslag att det allmännas beslutanderätt skulle ut-
övas av länsstyrelserna tillstyrktes allmänt. Kammarkollegiet ansåg dock
att prövningen borde förläggas till domstol. Kollegiet yttrade.

Utredningsmannen har anfört, att vissa skäl talade för att beslutanderät-
ten i ärenden om inrättande av fiskevårdsområde skulle tillkomma domstol,
men stannat vid att låta länsstyrelse avgöra dessa frågor. Kollegium anser
för sin del övervägande skäl tala för ärendenas behandling vid domstol. Den
föreliggande lagstiftningen har ett innehåll, som sammanhänger med van-
hävds- samt med skiftes- och sammanläggningslagarna och äger jämväl
starka beröringspunkter med bysamfällighetslagen och samäganderättslagen.
Enligt samtliga dessa lagar handläggas ärendena i domstolsväg. Enligt den
allmänna expropriationslagen lämnas visserligen expropriationstillståndet i
administrativ väg av Kungl. Maj:t men den fortsatta behandlingen sker vid
domstol och expropriationsnämnd. Expropriation enligt vattenlagen och
stadsplanelagen handlägges däremot helt av domstol. Redan nu angivna skäl
synas tala för att jämväl frågan om inrättandet av fiskevårdsområden och
vissa därmed sammanhängande frågor borde handläggas i domstolsväg i
likhet för övrigt med bestämmelserna i 10 §¹ lagen om rätt till fiske.

I vissa detaljer framstår angelägenheten av domstolsbehandling särskilt
stark. Detta gäller t. ex. fråga, huruvida fisket är oskiftat, beräkningen av
andel och värde. Råder tvist om äganderätten till fiske eller dess rätta om-
fattning, utgör detta givetvis domstolsfråga.

Skulle, emot vad collegium anser, ägare av särskilt skattlagt fiske kun-
na mot sitt bestridande tvingas in i fiskevårdsområde — genom delägarnas
majoritetsbeslut och fastställelse å detta — är detta för fiskets ägare av så
ingripande art, att jämväl den frågan borde i rättssäkerhetens intresse hand-
läggas av domstol.

I föreliggande betänkande har såsom skäl för domstolshandläggning angi-
vits, bland annat, att därmed skulle tillgodoses rättssäkerheten. Kollegium
vill erinra, att såmedelst också skulle kunna tillgodogöras den lokalkänne-
dom, som nämnden representerar.

Det kan också tänkas, att en övergång till domstolsbehandling skulle un-
danröja en del av de betänkligheter, som motverkat tillämpningen av nu
gällande lag om gemensamhetsfiske.

Såsom en väsentlig fördel av prövningens förläggande till domstol — lämpligen ägodelningsrätt — skulle kunna vinnas att de oklara rättsfrågor, som enligt förslaget föranleda att frågan om fiskevårdsområdes bildande förklaras förfallen, i stället kunde, i analogi med vad som gäller i vattenmål, av domstolen prövas. Prövningens förläggande till domstol synes på så sätt öppna möjligheter att göra lagstiftningen mera effektiv än förslaget. Vilken omfattning denna prövning bör erhålla och huru reglerna för densamma skola utformas måste givetvis mera ingående övervägas.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

I enlighet med den ståndpunkt fiskerättskommittén intagit i frågan om den föreslagna lagstiftningens syfte biträdde kommittén utredningsmannens förslag, att bildandet av fiskevårdsområde i vissa fall borde kunna beslutas av myndighet, oaktat en majoritet bland fiskevattensdelägarna uttalat sig däremot. I likhet med utredningsmannen ansåg emellertid kommittén, att myndighet icke borde meddela beslut i sådant hänseende utan att särskilda skäl därtill förelåg. Härom anförde kommittén.

I första hand komma i fråga sådana fall, då ett fiskevatten, i strid med allmänt intresse, till väsentlig del uppenbart vanskötes genom att fiskbeståndet utarmas. Vid bedömandet härav har man att ta hänsyn ej enbart till den vanskötta delens omfång utan även och framför allt till dess betydelse för fisket inom det ifrågavarande området; om exempelvis vandringsfisk (såsom lax och laxöring) på sin väg till eller från sina lekplatser på något ställe utsättes för hänsynslös avfiskning, kan detta vara av väsentlig betydelse oavsett att det område, där dylik rovdrift förekommer, rent arealmässigt är relativt litet. Å andra sidan är det uppenbart, att en kraftig beskattning av fiskbeståndet icke behöver innebära att fiskevattnet vanskötes; om nämligen avfiskningen motväges genom fiskevårdande åtgärder, såsom inplantering av fiskyngel, eller eljest ingår som led i fiskets planmässiga bedrivande, kan densamma icke i och för sig åberopas som skäl för en tvångsreglering.

Motsvarande gäller i fråga om fall av underlåtet utnyttjande av fisket inom ett visst fiskevatten. Dylik vanhävd bör kunna föranleda att vattnet även mot delägarnas vilja intages i fiskevårdsområde, förutsatt att vanhävden strider mot allmänt intresse och att det för det blivande fiskevårdsområdet i dess helhet är av väsentlig betydelse att det outnyttjade fiskevattnet införlivas därmed.

Beträffande andra särskilda skäl som kunna åberopas i detta sammanhang erinras om att det på åtskilliga håll i landet sedan gammalt varit vanligt, att de enskilda fiskevattnen nyttjas ej blott av ägarna utan även i viss utsträckning av den övriga bofasta befolkningen i den by, fiskevattnet tillhör, eller inom den socken där det är beläget. Det kan ur social synpunkt vara synnerligen önskvärt att sistnämnda befolkningsgrupp, som merendels hör till de ekonomiskt sett svagaste i samhället, får denna sedvanemässigt utövade rätt tryggad. Även för sådant ändamål torde en lagstiftning med den utformning, 1943 års förslag erhållit, kunna bli av betydelse. Om sålunda fiskerättsägarna ej vidare vilja tillåta ett sådant sedvanemässigt fiske som nyss nämnts, bör, om saken är av tillräcklig allmän vikt, myndighet äga möjlighet att besluta om bildande av fiskevårdsområde även mot de flesta fiskevattensdelägarnas mening. Även oberoende av dylik praxis kan det måhända i vissa fall framstå som angeläget att bereda en befolkningsgrupp tillfälle till husbehovsfiske; detta gäller huvudsakligen inom mera avsides belägna skogs- och fjällbygder.

Enligt kommitténs mening bör det knappast ifrågakomma att genom tvångsvis inrättande av fiskevårdsområde tillgodose befolkningens i tätorterna behov av fiske för nöjes- eller rekreationsändamål.

Onekligen kan, fortsatte kommittén, en lagstiftning, som inrymmer befogenhet för myndighet att till och med mot en enhällig opinion bland fiskevattensdelägarna inrätta deras vatten till fiskevårdsområde, synas innebära ett mycket starkt ingrepp i äganderätten. Med hänsyn till de svårigheter som erfarenhetsmässigt förelåg att få till stånd tillräckligt omfattande överenskommelser på fiskets område fann emellertid kommittén det vara nödvändigt, att nu ifrågavarande åtgärder för fiskets främjande skulle kunna vidtas, även om detta till viss grad skedde på bekostnad av enskildas rätt att förfoga över sina fastigheter. Framhållas finge, att enligt vad kommittén inhämtat från ett närliggande område, nämligen jaktvårdens, den återhållsamhet som lagstiftaren lagt i dagen, då det gällt att bilda jaktvårdsområden utan delägarnas samtycke, åtminstone på vissa håll torde ha i hög grad motverkat tillkomsten av dylika områden.¹ — Vid den avvägning av intressena, som i varje särskilt fall måste göras av den beslutande myndigheten, vore det dock angeläget att såvitt möjligt undvika sådant intrång i enskild rätt, som med fog kunde betecknas som kränkning av denna.

För bildande av fiskevårdsområde i andra fall än dem då bildandet skedde mot delägarnas vilja skulle enligt kommittén fordras enkel majoritet efter huvudtalet oavsett om fråga var om skiftade eller oskiftade fisken.

I frågan om vilken myndighet som skulle handha det allmännas beslutanderätt anslöt sig kommittén till Palmquists förslag. Kommittén anförde.

Att förlägga prövningen till domstol — förslagsvis ägodelningsrätt — synes knappast praktiskt, även om helt visst åtskilligt kan åberopas till förmån för en sådan ordning. Ett domstolsförfarande lär regelmässigt bli såväl tyngre och långsammare som för sökandena kostsammare än handläggningen vid länsstyrelse. Vad särskilt beträffar rättssäkerhetskravet torde enligt kommitténs mening detta bli på tillfredsställande sätt tillgodosett jämväl om prövningen ankommer på länsstyrelsen. Man bör i detta sammanhang ej förbise, att länsstyrelserna förvärvat omfattande sakkunskap i hithörande frågor genom handläggning av ett flertal ärenden enligt allmänna fiskeristadgan m. m. De ärenden som här avses äro också av närbesläktad natur med åtskilliga spörsmål, till vilka länsstyrelserna redan nu ha att ta ställning.

För att emellertid säkerställa möjligheten till en fullt betryggande prövning av uppkommande mera invecklade rättsfrågor synes lämpligen böra stadgas, att besvär över länsstyrelses beslut angående bildande av fiskevårdsområde — liksom för övrigt även i andra hithörande frågor — skola hos Kungl. Maj:t upptas och avgöras av *regeringsrätten*.

Yttranden över fiskerättskommitténs förslag

Kammarkollegiet vidhöll ståndpunkten att beslutanderätten borde tillkomma domstol. Kollegiet anförde.

¹ Jfr 1949 års jaktutrednings betänkande med förslag till ändringar i jaktlagstiftningen SOU 1950: 40, s. 80 f.).

Kollegiet har ej funnit anledning att frånga sin tidigare uppfattning, att det lämpligaste prövande organet är domstol, närmast ägodelningsrätten med sin kännedom om fastighetsförhållandena i orten och lokalkännedom i övrigt. Ägodelningsrätten kan dessutom utan svårighet sammanträda på platsen, om så skulle erfordras. Kravet på domstolsprövning blir starkare, i den mån fiskevårdsområdet blir ett tvångsförfarande mot fastighetsägarna. Fastställande av stadgar för skötseln av samfällt fiskevatten har kollegiet också ansett böra ankomma på domstol. Kommittén har mot vad kollegiet uttalat anfört, att det skulle vara mest praktiskt att låta prövningen äga rum hos länsstyrelsen. Enligt kollegiets mening kan detta visa sig vara en illusion. Domstolen har bättre möjligheter att komma tillrätta med det mest tidsödande problemet — utredningen om fastighetsförhållandena — och kan på ett enkelt och naturligt sätt vid muntliga förhandlingar upptaga olika synpunkter på frågan. Länsstyrelsernas arbetsbörda är redan mycket stor och den kommer säkerligen ej att minskas om nu pågående utredningar om förvaltningens decentralisation komma att medföra resultat. Granskningen från länsstyrelsens sida kan lätt bli enbart formell. En mera kritisk prövning av förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande, särskilt tvångsvis, vilken kan förväntas från en domstol torde bidra till förtroendet för institutet.

Föredragande departementschefen anförde¹ efter att först ha berört sådana situationer, där särskilda förvaltningar för hela flodsystem kunde tänkas vara motiverade.

Vidare böra möjligen särskilda regler meddelas om fiskevårdsområde i vatten med oskiftat fiske. I fråga om dylikt vatten, där en rättslig gemenskap redan föreligger, möta uppenbarligen mindre betänkligheter än eljest mot att även mot flertalets vilja genomföra en viss reglering i rättvisans och fiskevårdens intresse. Möjligheten därtill skulle få avsevärd betydelse, enär större delen av landets enskilda fiskevatten lära vara oskiftade. — I övriga fall borde då frågan om inrättande av en samorganisation för fiskevården och fiskets tillgodogörande i ett visst vatten kunna i princip överlämnas till fiskerättsägarnas avgörande. Det synes mig tveksamt om det i dessa fall verkligen kan anses påkallat, att fiskevårdsområde skall kunna inrättas trots att det bestritts av en majoritet bland delägarna i fiskevattnet. De syften kommittén velat främja med bestämmelserna om rätt till dylikt tvångsingripande torde åtminstone delvis kunna tillgodoses i annan ordning. Vanskötsel av fiske lär sålunda i åtskilliga fall kunna beivras redan med hjälp av de allmänna bestämmelser i detta ämne som kommittén föreslagit och som jag ämnar förorda till antagande. I viss omfattning kan för övrigt sådan vanskötsel motverkas också genom administrativa föreskrifter, utfärdade med stöd av fiskeristadgan. Vad angår behovet att i förekommande fall trygga rätten till sådant fiske som sedvanemässigt bedrivits utan stöd av strandäganderätt samt att kunna bereda befolkningen på viss ort nödig möjlighet till husbehovsfiske, kan det förtjäna undersökas, om icke en godtagbar lösning kan åstadkommas t. ex. genom statsförvärv av fiskerättigheter och upplåtelser av tillstånd till fiske å kronoegendomar. Såvitt nu kan bedömas synas mig nämligen övervägande skäl tala för att inrättande av fiskevårdsområde i princip bör ifrågakomma endast för att främja delägarnas gemensamma intressen och reglera förhållandet mellan dem.

¹ Prop. nr 60/1950 s. 96 f.

Departementschefen framhöll därefter, att vad han anfört icke innebar, att han ansåg lika stränga krav på anslutning bland delägarna böra uppställas för bildande av fiskevårdsområde som nu gällde i fråga om inrättande av gemensamhetsfiske. Snarast syntes det böra övervägas, om icke kommitténs förslag på denna punkt borde något uppmjukas. Det torde stundom kunna inträffa, att en majoritet efter huvudtalet stod emot en minoritet som förfogade över större delen av fisket i vattenområdet. Med hänsyn till dylika fall kunde det ifrågasättas, om icke rätt att besluta om inrättande av fiskevårdsområde borde föreligga så snart ansökan därom biträts eller lämnats utan erinran antingen av flertalet delägare eller av en majoritet beräknad efter delaktighet. Möjligen borde majoriteten i båda fallen vara på visst sätt kvalificerad.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen uttalade, att i fråga om förutsättningarna för bildande av fiskeområde huvudintresset knöt sig till frågan vilka krav på anslutning från delägarna som borde fordras. Innan denna fråga närmare behandlades ville dock styrelsen understryka, att beslutanderätten huruvida fiskevårdsområde skall bildas ytterst bör tillkomma myndighet. Detta innebar reellt sett ingen nyhet i förhållande till vad som gällde i fråga om inrättande av gemensamhetsfiske. Fiskerättskommittén hade uppställt en motsvarande förutsättning beträffande inrättande av fiskevårdsområde. Det kunde vara anledning att redan i detta sammanhang betona denna skyldighet från myndighets sida att pröva saken. Prövningen skulle avse förutom frågan om lämpligheten av att området bildades jämväl en kontroll att något orättmätigt intrång i enskildas rätt icke skedde.

De i lagen om gemensamhetsfiske uppställda kraven på anslutning från delägarnas sida för bildande av ett gemensamhetsfiske är stränga, vilket enligt styrelsens mening torde ha varit en starkt bidragande orsak till att lagen fått en så liten tillämpning. Om man ville undvika att en lagstiftning om fiskevårdsområde gick samma öde till mötes, torde det därför vara nödvändigt att lätta på dessa regler. Det ville också synas som om detta skulle kunna ske utan åsidosättande av behörig hänsyn till enskilda delägare.

Vid bedömande av frågan vilken majoritet som borde fordras måste enligt styrelsens mening bl. a. beaktas, att bildande av ett fiskeområde i och för sig icke behövde innebära något särskilt betydelsefullt ingrepp mot den enskilde fiskevattensdelägaren. Bildandet av ett fiskeområde kanske endast var föranlett av önskemålet att vissa delägare ålades den inskränkning i fisket, som var motiverad av hänsyn till övriga ägares fullt berättigade intressen. För syftet med fiskeområdet kunde det i ett sådant fall vara tillräckligt med en föreskrift om beskaffenheten och antalet av de redskap varje delägare fick begagna. För en lojal delägare behövde en sådan föreskrift icke innebära någon inskränkning i det sätt varpå han förut utövat sitt fiske. Däremot kunde naturligtvis t. ex. ett beslut om utarrendering av fisket eller

om upptagande av dryga avgifter från delägarna innebära ett väsentligt ingrepp.

Enligt fiskeristyrelsens mening var det därför berättigat att uppställa jämförelsevis små krav på anslutning från delägarnas sida i fråga om beslutet om bildande av fiskeområdet men genom krav på kvalificerad majoritet för åtgärder av mera ingripande art söka tillse att tillräcklig hänsyn togs till delägarnas vilja. Styrelsen diskuterade därefter närmare vilka förutsättningar som borde uppställas vid bildande av fiskevårdsområde av oskiftat fiske, varunder styrelsen inbegrep även de servituträtter som i 24 § fiskerättslagen betecknades såsom »annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter», samt anförde härom.

Vad till en början angår fiskevatten som är i sin helhet oskiftat må erinras, att redan för inrättande av gemensamhetsfiske fordringarna äro mindre stränga än beträffande annat vatten.

Uppenbarligen finnas också goda skäl att ha mildare krav på anslutning från delägarnas sida, när det gäller oskiftade vatten. Liksom i varje annat fall, då viss egendom tillhör två eller flera gemensamt, måste envar delägare ha anspråk på att egendomen förvaltas på ett tillfredställande sätt. Om delägarna ej kunna enas om förvaltningen, är det i ett ordnat samhälle nödvändigt, att lagstiftningen ger bestämmelser om huru det skall förfaras med egendomen. Dylika regler finnas också flerstädes i svensk lagstiftning. I fråga om fiske eller annan rättighet, som tillhör en enda fastighet, ägd av flera personer, skall samäganderättslagen tillämpas; där föreskrives bland annat, att om delägarna ej kunna enas om egendomens förvaltning eller nyttjande, domstol på ansökan av delägare kan förordna god man. I fråga om mark och annan rättighet, samfällad för flera fastigheter, finnas regler i lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter. Denna lag, som skulle ha varit tillämplig även i fråga om oskiftat fiske därest ej särskilt stadgande om sådant fiske funnits i 24 § fiskerättslagen (jfr 16 § bysamfällighetslagen), stadgar, att om delägarna ej kunna träffa överenskommelse om förvaltningen efter majoritetsbeslut enligt närmare angivna föreskrifter, envar delägare äger påkalla att samfälligheten ställes under förvaltning av god man. Den bestämmelse som nu blir avgörande är nyssnämnda stadgande i fiskerättslagen. Detta stadgande, liksom dess motsvarighet i 10 § i 1896 års fiskerättslag, bygger på tanken, att samtliga delägare skola ha medinflytande vid förvaltningen. Om delägarna icke kunna enas om hur fisket skall bedrivas, har envar av dem rätt att hos domstol begära föreskrifter om hur fisket må nyttjas.

Genom hänvändelse till domstol kan således redan nu en delägare i oskiftat fiskevatten få till stånd flera av de åtgärder som kunna föreskrivas jämlikt 1913 års lag och som även avses skola kunna vidtagas inom ramen för ett fiskeområde.

Det kan därför ej innebära något principiellt avsteg från gällande rätt, om samtycke från endast en delägare i oskiftat fiskevatten skulle vara tillräckligt för inrättande av fiskeområde med de funktioner om vilka domstol kan bestämma med stöd av 24 § fiskerättslagen.

Fiskerättskommittén upptog icke i sitt förslag någon bestämmelse om möjlighet att domstolsvägen erhålla föreskrifter för oskiftat vatten. Även om kommitténs förslag till bestämmelser om fiskevårdsområde genomförts, skulle likväl ett stort behov ha funnits av ett stadgande, motsvarande nämnda bestämmelse i 24 § fiskerättslagen. Enligt förslaget hade visserligen en

delägare möjlighet att mot flertalet övriga delägares vilja få till stånd ett fiskevårdsområde men detta gällde endast i fall då viss kvalificerad art av vanskötsel eller eljest särskilda skäl förelågo. En delägare skulle sålunda icke ha haft möjlighet att få till stånd någon reglering av fiskeförhållandena endast för att han kunde påvisa, att övriga delägare gjorde sig skyldiga till alltför hård beskattning av fiskbeståndet. Det fordrades, att det var fråga om uppenbar vanskötsel, ja icke ens detta var tillräckligt, utan vanskötseln skulle dessutom vara sådan, att den kunde anses strida mot ett allmänt intresse. Ytterligare är att märka, att icke heller den starkaste minoritet efter huvudtalet skulle kunna få någon reglering till stånd, om vanskötsel åberopades, så länge som vanskötseln icke var av den sålunda angivna karaktären. Ätminstone skulle detta gälla, därest de uppställda förutsättningarna för ett tvångsvis genomförande av ett fiskevårdsområde tolkades enligt fiskerättskommitténs motivering; stöd saknas nämligen däri för den slutsatsen, att förefintligheten av en stark minoritet bland delägarna till förmån för bildande av ett fiskevårdsområde skulle kunna betraktas såsom ett särskilt skäl för inrättande av ett fiskevårdsområde även mot allas eller flertalets vilja.

Tydligt är alltså, att en lag om fiskeområde icke kan, i enlighet med vad departementschefen 1950 förutsatte,¹ ersätta möjligheten att hos domstol begära föreskrifter om fiskets nyttjande, med mindre vederbörande myndighet enligt lagen skall kunna besluta om inrättande av fiskeområde på begäran endast av en delägare.

Sammanfattningsvis uttalade styrelsen att den fann övervägande skäl tala för att i ett oskiftat fiskevatten varje delägare skulle ha möjlighet att framtvinga fiskeområde — med den reservation som låg i den förut angivna förutsättningen att vederbörande myndighet ansåg det lämpligt att fiskevårdsområde kom till stånd.

Av vad styrelsen förut sagt följde dock, att man inom ett sålunda framtvingat fiskeområde endast borde kunna meddela föreskrifter, huru fisket skulle nyttjas (jämför 24 § fiskerättslagen samt den i 21 § 1913 års lag gjorda beskrivningen av innehållet i plan för fiskets gemensamma nyttjande). Inom ramen för ett fiskeområde, som tillkommit på begäran av en minoritet, borde sålunda kunna meddelas i huvudsak endast föreskrifter om beskaffenheten och antalet av de redskap som varje delägare fick begagna vid fisket, den ordning, i vilken delägarna fick använda de olika fiskeplatserna, avsättande av fredningsområden, förbud mot fångande av fisk under viss storlek, liksom väl även märkning av båtar och utestående fiskredskap. Längre än nu sagts borde ett dylikt fiskeområdes funktioner ej få sträcka sig. Praktiskt sett syntes detta innebära, att inom ett sådant fiskeområde delägarna ej kunde förpliktas att utgiva tillskott i penningar, varor och arbete samt att utarrendering eller annan upplåtelse av fisket ej kunde ske. För att fiskeområdets funktioner skulle omfatta även utgivandet av tillskott samt upplåtelse av fisket borde uppställas krav på majoritet bland delägarna.

Enär rikets fiskevatten i mycket stor utsträckning var oskiftade, kunde det förväntas, att möjligheten att för oskiftat vatten lätt få till stånd ett

¹ Prop. nr 60/1950 s. 96 och 98.

fiskeområde i den enklare formen skulle komma att få stor betydelse. Icke minst torde denna form för fiskeområde kunna lämpa sig i saltsjön. När fråga uppkommit om inrättande av gemensamhetsfiske i saltsjön, hade det önskemål som aktualiserat frågan i allmänhet varit antingen att få till stånd en utarrendering av ett fiskevatten för delägarnas gemensamma räknning eller att åstadkomma en uppdelning av ett oskiftat fiskevatten i lotter mellan delägarna. Önskemål om särskilda åtgärder av fiskevårdskaraktär hade däremot i allmänhet ej framförts av delägarna.

Fiskeristyrelsen övergick härefter till frågan vilka krav på anslutning bland delägarna som borde uppställas för inrättande av fiskeområde med avseende å vatten som ej i sin helhet var oskiftat. Styrelsen anförde i denna del,

Under förevarande kategori inbegripas dels fall då fiskevattnet i sin helhet eller till viss del är uppdelat i lotter med var sin ägare, dels fall, då ingen delägare äger viss bestämd lott men å andra sidan ej heller andel i vattnet i dess helhet utan endast i viss del därav, t. ex. då en sjö tillhör två eller flera skifteslag men vattnet icke är uppdelat inom skifteslagen.

Möjligen skulle det kunna göras gällande, att om problemet ses ur rent praktisk synpunkt det icke finns någon anledning att göra skillnad mellan skiftat och oskiftat vatten, eftersom även den som äger en till gränserna bestämd lott i ett fiskevatten har möjlighet att genom fiske uteslutande i sin lott tillgodogöra sig en oskäligt stor andel av fisken i hela vattnet. Emellertid är det givet, att andelsägaren genom att han kan fiska överallt i fiskevattnet har ändå större möjligheter än ägaren av den avgränsade lotten att inkräkta på de övrigas intressen.

Det synes styrelsen som om någon rätt för en ensam delägare att framtvinga ett fiskeområde knappast kan vara försvarbar i andra fall än då det verkligen kan påvisas, att någon delägare i nyssnämnda hänseende förfarit illojalt mot de övriga eller eljest fiskbeståndet till men för dem uppenbarligen utsatts för alltför hård beskattning. Att påvisa detta torde dock vara möjligt endast i vissa undantagsfall. På grund härav och då det är av vikt att lagstiftningen icke uppfattas såsom ett onödigt långtgående tvång, torde det vara lämpligast att för en samfällid reglering av fisket och fiskevården i skiftat fiskevatten alltid kräva en icke alltför obetydlig anslutning bland delägarna.

Orsaken till att vid tillämpningen av 1913 års lag den erforderliga majoriteten icke kunnat ernås torde i ej ringa mån ha varit det förhållandet att delägare av bristande intresse för fisket eller av annan orsak uteblivit från det förrättningssammanträde, då delägarna skolat fatta beslut om inrättandet. 1943 års förslag liksom fiskerättskommitténs förslag byggde i anledning härav på den principen att delägare, som vederbörligen kallats till förrättningssammanträde men icke lät sig avhöra, skulle anses ha biträtt ansökningen om bildande av fiskeområde. I de fall, då beslutet skulle kunna meddelas utan förrättningssammanträde, skulle likaledes en delägare, som — ehuru delgiven ansökningen — icke svarade därpå, anses ha biträtt densamma. Fiskeristyrelsen ansluter sig till den ståndpunkt som härutinnan intagits i de tidigare förslagen såtillvida, att styrelsen icke anser, att delägare som ej låter sig avhöra skall anses ha motsatt sig ansökningen. Däremot finner styrelsen det vara mindre väl förenligt med vad som gäller på andra liknande områden av rättslivet, att sådan delägare skall anses ha biträtt ansökningen. Detta skulle säkerligen i åtskilliga fall leda till egen-

domliga resultat. Om exempelvis inom ett ifrågasatt fiskeområde finnas 10 delägare, av vilka endast 4 komma tillstådes vid en förrättning, skulle, under förutsättning att enkel majoritet efter huvudtalet fordrades för att fiskeområdet skulle inrättas, frågan härom, såvitt på delägarna ankom, vara avgjord redan vid sammanträdets början. De 4 närvarande skulle ju under alla förhållanden vara »överröstade» av de 6 uteblivna. Mera tillfredsställande är enligt styrelsens mening, att de delägare som ej låta sig avhöra anses ha nedlagt sina röster. Skall fiskeområdets bildande föregås av förrättning, bör sålunda omröstning ske på vanligt sätt mellan dem som äro närvarande. Om förrättning ej skall hållas, bör den ståndpunkt vara avgörande som intages av flertalet av dem som verkligen tillkännagivit sin mening i frågan genom att underskriva ansökningen eller inkomma med svar därå. — Naturligtvis skola delägarna i samband med att föreläggande meddelas dem att svara å ansökningen eller med att de kallas till förrättning underrättas om den påföljd för vilken de sålunda utsätta sig genom att ej svara å ansökningen eller att ej infinna sig till förrättningen.

Då det gällde att i övrigt avgöra hur stor majoritet som skulle vara nödvändig för att få till stånd fiskeområde där fisket ej var i sin helhet oskiftat uttalade styrelsen, att i enlighet med vad departementschefen anfört en uppmjukning av fiskerättskommitténs krav på anslutning från halva antalet delägare kunde diskuteras. Det kunde stundom inträffa, att en majoritet efter huvudtalet stod emot en majoritet som efter andelstal förfogade över större delen av fisket i området. Det syntes motiverat, att — såsom departementschefen antytt — även en majoritet efter delaktigheten fick möjlighet att framtvinga ett fiskeområde. Departementschefen hade emellertid även uttalat, att majoriteten möjligen i båda fallen borde vara på visst sätt kvalificerad. En dylik kvalificering kunde tänkas ske på två sätt. Antingen kunde man i båda fallen öka fordran på majoritetens storlek, t. ex. till två tredjedelar. Eller också kunde man föreskriva, att en enkel majoritet efter den ena grunden skall vara tillräcklig endast om den innefattade en viss mindre del, t. ex. en tredjedel, enligt den andra beräkningsgrunden. Enligt styrelsens mening syntes emellertid någon kvalificering av majoriteten knappast erforderlig, utan den lämpliga avvägningen av frågan, hur stora krav som borde ställas på ägarernas samtycke, syntes vara att antingen en enkel majoritet efter huvudtalet eller en enkel majoritet efter delaktigheten enade sig om att ett fiskeområde skulle komma till stånd.

För särskilda situationer borde emellertid en mera kvalificerad majoritet krävas. Härom anförde styrelsen.

Det är tydligt, att nyss angivna krav på anslutning bland delägarna är alltför ringa för att fiskeområdets funktioner skola avse även uttagande av tillskott från delägarna i form av penningar, varor eller arbete eller utarrendering av fisket eller annan upplåtelse därav. Det anförda innebär emellertid, att ett fiskeområde, som avser skiftat vatten och som i enlighet med den nyss förordade regeln framtvingats av halva antalet delägare eller av delägare som företräda minst halva delaktighetstalet, kan få samma funktioner som ett av endast en delägare framtvingat fiskeområde, avseende oskiftat vatten.

Måhända vågar man antaga, att sedan väl ett fiskeområde — avseende vare sig oskiftat eller skiftat vatten — kommit till stånd, låt vara med de mera inskränkta funktionerna, därigenom åstadkommits en viss bas för ytterligare samarbete mellan delägarna i fiskets och fiskevårdens intresse. Om det på grund av motstånd bland delägarna visar sig omöjligt att genast få till stånd ett fiskeområde med mera vidsträckta funktioner, kan det sålunda kanske vara lämpligt att till en början inrätta ett fiskeområde i den enkla formen. Sedan denna prövats en tid och vunnit delägarnas förtroende, kan det vara skäl att undersöka, om icke därefter anslutning bland delägarna kan vinnas för att giva fiskeområdet vidgade befogenheter.

Om det på grund av bristande anslutning från delägarnas sida är omöjligt att få till stånd ett fiskeområde t. ex. för en sjö som tillhör två eller flera skifteslag, kan det vara anledning undersöka om icke varje skifteslags vatten kan utgöra ett fiskeområde för sig. Redan härigenom kan mycket vinnas för fisket och fiskevården, om också icke allt, som skulle ha kunnat ernås om hela sjön bildat ett enda fiskeområde. Därjämte kunna måhända de sålunda bildade områdena utgöra en grundval för inrättande framdeles av ett för hela sjön gemensamt fiskeområde.

Det allmänna beslutanderätt ansåg fiskeristyrelsen på samma skäl som fiskerättskommittén böra tillkomma länsstyrelse och ej domstol. Fiskeristyrelsen anförde härom följande.

Om betänkligheter kunnat anföras mot kommittéförslaget på denna punkt, medför fiskeristyrelsens förslag att betänkligheterna åtminstone i ett hänseende minskat i styrka, nämligen därigenom att någon prövning aldrig skall ske av den vanskliga frågan, huruvida fiskevattnet varit föremål för den av kommittén angivna kvalificerade vanskötseln eller eljest särskilt skäl för en tvångsreglering föreligger. Göres länsstyrelsen till prövningsmyndighet, innebär detta i praktiken, att, därest fiskeristyrelsens förslag beträffande förutsättningarna för bildande av fiskeområde i oskiftat vatten vinner bifall, handläggningen av ärenden enligt 24 § fiskerättslagen kommer att överflyttas från domstol till länsstyrelse. Häremot torde dock ingen särskild erinran kunna göras. Länsstyrelsen kan jämlikt 1913 års lag fastställa liknande föreskrifter som enligt 24 § fiskerättslagen.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Fiskeristyrelsens förslag att beslut om bildande av fiskeområde skall fattas av myndighet och att denna myndighet bör vara länsstyrelsen vann nästan enhällig anslutning från remissinstanserna. *Kammarkollegiet* förklarade sig nu icke vilja avstyrka, att man åtminstone försöksvis anförtrrodde åt länsstyrelsen att besluta angående bildande av fiskeområde. Kollegiet anför i denna del följande.

Kollegiet anser sig alltjämt böra framhålla, att det torde kunna vålla en länsstyrelse svårigheter att bemästra de komplicerade problem av fastighetsrättslig art — t. ex. frågan huruvida vattnet skiftats med stranden — som kan uppkomma i detta sammanhang. Bildande av ett fiskeområde torde i åtskilliga fall kunna väntas aktualisera spörsmålet om ett definitivt lösande vid domstol av latent motstånd härutinnan. Den situation som uppkommer därest, sedan ett fiskeområde bildats, genom domstols dom eller i annan laga ordning konstateras att fastighetsförhållandena äro andra än vad som antagits, synes även kräva övervägande. I en dylik situation kan rättsförlust uppkomma exempelvis för en av fiskeområdet antagen arrenda-

tor. — Som frågan om fiskeområdes bildande i de fall, då enighet föreligger beträffande rättsförhållandena och om områdets bildande och omfattning, vilka fall torde utgöra flertalet, får anses vara av övervägande administrativ natur, vill kollegiet icke avstyrka att man åtminstone försöksvis anförtror åt länsstyrelsen att besluta angående bildande av fiskeområde. Härvid förutsätter kollegiet att länsstyrelsen vid förekommande oklarhet om rätten till fiske finner det allmänna lämplighetskravet i 8 § ej vara uppfyllt samt för den skull anvisar sökanden att söka få uppkomna rättsfrågor avgjorda i vederbörlig ordning.

Länsstyrelsen i Örebro län, som helt avstyrkt lagförslaget, uttalade under hänvisning till kammarkollegiets ståndpunkt vid behandlingen av de tidigare lagförslagen att beslutanderätten i varje fall borde ankomma på annan myndighet än länsstyrelse. *Älvsborgs läns södra hushållningssällskap* ansåg att, åtminstone då skiftat vatten ingick i ett föreslaget fiskeområde, delägarna själva skulle äga besluta och att beslutet borde underställas ägodelningsrätten för fastställelse. *Hovrätten för Övre Norrland* uttalade, att beslut om bildande av fiskeområde, vari ingick skiftat fiske, skulle fattas av delägarna själva. Här om anförde hovrätten.

Vad beträffar fisken, som är oskiftade eller eljest samfälliga för två eller flera fastigheter, finner hovrätten väl icke några större betänkligheter möta för att beslutanderätten i fråga om fiskeområdes bildande tilläggas länsstyrelse. Vidkommande däremot fisken av annan beskaffenhet än nyss nämnda, finner hovrätten det ägnat att inge starka betänkligheter, att beslutanderätt skulle tillkomma myndighet. Då föreliggande lagförslag såvitt avser dessa fisken måste anses innebära ett betydande ingrepp i delägarnas rätt att förfoga över sin egendom, måste hovrätten bestämt förorda, att beslutanderätten härvidlag tilläggas allenast delägarna. För sådant fall bör beslut och stadgar underställas länsstyrelsen för fastställelseprövning i överensstämmelse med de principer som enligt förslaget skall gälla för länsstyrelsens beslut. Förrättning bör — liksom enligt 1913 års lag — äga rum för det fall, att delägarnas enhälliga beslut icke föreligger.

Beträffande det krav på anslutning från delägares sida, som borde fordras för att länsstyrelse skulle äga fatta beslut om bildande av fiskeområde, uttalades delade meningar bland remissinstanserna. De flesta tillstyrkte dock fiskeristyrelsens förslag eller lämnade det utan erinran.

Hovrätten för Övre Norrland, länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Södermanlands län samt Älvsborgs läns södra hushållningssällskap ansåg, att majoritet borde krävas såväl beträffande antal som delaktighet. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anförde som motiv härför.

I betänkandet framhålles behovet av att på ett enklare sätt än vad för närvarande är möjligt åstadkomma en samverkan mellan olika fiskerättsägare för att rationellt utnyttja fisket med iakttagande av fiskevårdens intressen. Det är enligt länsstyrelsens uppfattning otvivelaktigt, att ett dylikt behov på många håll gjort sig gällande. Föreliggande förslag har uppenbarligen i hög grad beaktat dessa synpunkter. Det vill emellertid synas, som om en strävan efter förenkling av författningsbestämmelserna alltför mycket

fått inkräkta på de enskilda fiskerättsägarnas intressen. Därest förslaget genom att framtvinga en sammanslutning av fiskerättsägare kan skapa större möjligheter än hittills att främja fiskevården, innebär detsamma givetvis fördelar ur allmän synpunkt. Länsstyrelsen kan emellertid icke frigöra sig från farhågor för att ett fiskeområde, som tillkommit mot flertalet fiskerättsägares önskan, kan få svårt att fungera såsom ett positivt verksamt organ. Visserligen synes anledning finnas att räkna med att i flera fall motståndet mot att bilda ett fiskeområde beror på okunnighet om organets mål och syften och att denna inställning kommer att övervinnas, sedan området väl kommit till stånd och delägarna funnit det medföra icke förutsedda fördelar, men ej sällan kan en mera allmän ovilja mot en påtvingad organisationsform befaras komma att fortbestå.

Länsstyrelsen vill därför för sin del förorda, att för beslut om bildande av fiskeområde skall fordras att enkel majoritet uppnås både bland delägare och i fråga om delaktighetstalet, åtminstone i vad angår skiftat vatten.

Hovrätten för Västra Sverige, som ansåg sig icke kunna tillstyrka röstning efter huvudtalet i den utsträckning som fiskeristyrelsen föreslagit, framhöll att röstningen vid omröstning i frågan huruvida fiskeområde skall bildas lämpligen borde begränsas så, att ingen fick tillgodoräkna sig mer än en tredjedel av det företrädade rösttalet.

Några remissinstanser framhöll, att enligt lagförslaget ett helt skifteslag, där fisket var oskiftat, kunde tvingas in i fiskevårdsområde utan samtycke från någon delägare i skifteslaget. Då detta ansågs olämpligt framfördes förslag om jämkning i denna del. *Norrbottens läns hushållningssällskap* ansåg, att i sådant fall borde krävas — förutom majoritet i fråga om antal eller delaktighet inom hela området — samtycke från minst en delägare i varje berört skifteslag. Sällskapet anförde som motiv härför.

På frågan om skiftade fiskevatten saknar hushållningssällskapet anledning ingå, enär sådana ej förekommer inom länet. Under gruppen skiftade vatten har fiskeristyrelsen emellertid intagit även de vanligt förekommande fall, då fiskerätten i exempelvis en sjö är delad mellan två eller flera skifteslag, vart och ett med oskiftat fiskevatten. Att i sådana fall fordra samtycke från flertalet av fiskerättsägarna — eller delägare som sammanlagt äger mer än hälften av fiskerätten — för att fiskeområde skall komma till stånd synes vara ett oeftergivligt krav. Frågan gäller endast hur sådan majoritet skall hava uppnåtts. Utgjorde skifteslagens vattenområden var för sig egna vatten, kunde fiskeområde icke inrättas utan att någon av delägarna inom respektive skifteslag påkallade detta. Utgör skifteslagens (eller däremot svarande enheter, t. ex. kronopark, skattlagt fiske) vatten däremot delar av samma sjö, föreslår fiskeristyrelsen att fiskeområde skall kunna inrättas även mot ett eller flera av de ingående skifteslagens vilja, under förutsättning att de övriga antals- eller ägandemässigt har övervikt. Sådana inskränkningar i samfällighetens fiskerätt har icke tidigare funnits; sålunda kan 24 § fiskerättslagen endast reglera förhållandena inom ett skifteslag men icke mellan olika samfälligheter i samma vatten. Fiskeristyrelsens förslag innebär alltså på denna punkt ett avsteg från nuvarande rätt och ändrar bestående rättsförhållanden.

Visserligen kan det någon gång befinnas önskvärt, att fiskeförhållandena i ett av flera skifteslag ägt vatten kan regleras till majoritetens bästa även

mot ett av skifteslagens samlade vilja. Man kan exempelvis tänka sig det fallet, att ett av skifteslagen inom sina gränser har sjöns utloppsområde och därmed behärskar hela sjöns samtliga laxöring-, harr- och siklekplatser och har möjligheter att genom fiske under lektiderna bortfånga större andel av bestånden, än som rimligen bör tillkomma det med hänsyn till dess andel i fiskevattnet. Vanligen torde emellertid dylika fall icke blott innebära en intern fråga om fångstmöjligheternas rättvisa fördelning utan även beröra allmänt fiskeriintresse, varvid fall som det här relaterade redan nu kan regleras av länsstyrelsen med stöd av 14 § fiskeristadgan.

Av vida större betydelse synes oss vara, att ett litet skifteslag eller ett skifteslag med få delägare genom att det tvingas in i ett fiskeområde förlorar all beslutanderätt om det egna vattnet. Även då det är fråga om s. k. enkelt fiskeområde kan därvid betydande nackdelar tänkas. Fiskeområdet kan sålunda genom beslut om inskränkning i fiskredskapens antal o. d. göra just detta skifteslags vanliga fiskemetoder föga lönsamma eller kan rentav besluta, att ifrågavarande skifteslags vatten mer eller mindre helt skall utgöra fredningsområde. Dylika beslut behöver icke fattas vid områdets inrättande utan kan göras när som helst därefter med stöd av en allmänt formulerad fiskeriplan.

Hushållningssällskapet vill med stöd av det anförda förorda, att det för inrättande av fiskeområde i vatten, som tillhör två eller flera skifteslag men där fiskerätten icke är uppdelad inom skifteslagen, kräves först och främst sammanlagd majoritet — räknat i huvudtal eller delaktighet bland de fiskerättsdelägare som givit sin mening tillkänna — men dessutom att beslutet biträdas av åtminstone någon delägare i vart och ett av de berörda skifteslagen. Äsikten att fiskeområde skall inrättas bör sålunda enligt vår mening vara företrädd inom alla av åtgärden berörda skifteslag och stödja sig på en klar opinion inom sjön i dess helhet. Kan dessa synpunkter icke beaktas, anholder vi att frågan om inrättande av fiskeområde i vatten, vari flera skifteslag har del, blir föremål för mera ingående prövning, innan lagförslagets 8 och 11 §§ slutgiltigt fastställles.

Kammarkollegiet var av samma uppfattning men ansåg dock att den fastställande myndigheten skulle äga bortse från den föreslagna bestämmelsen om samtycke från minst en delägare inom varje skifteslag, då särskilda skäl förelåg.

Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet samt *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapet i Västernorrlands län* ansåg, att det för bildande av fiskeområde borde räcka med samtycke av minst en delägare i varje skifteslag. *Fiskeriintendenten* yttrade om förslaget i denna del.

För att fiskeområde skall kunna bildas gäller i fråga om sjöar, där fisket tillhör flera skifteslag, vilket är det vanligaste förhållandet här, att flertalet av samtliga delägare i skifteslagen eller delägare med mer än hälften av delaktighetstalet skall samtycka därtill. Detta innebär, att om en delägare inom varje skifteslag vill ha fiskeområde för hela sjön inrättat, kan detta endast åstadkommas på så sätt, att ett fiskeområde bildas inom varje särskilt skifteslag, d. v. s. man får flera fiskeområden i sjön. Det finns däremot icke någon möjlighet att inrätta ett enda fiskeområde omfattande hela sjön under ovan givna förutsättning. Här borde det finnas överensstämmelse med vad som gäller för i sin helhet oskiftade vatten.

Jämtlands läns hushållningssällskap förordade, att fiskeområde skulle få bildas endast om flertalet delägare inom varje skifteslag samtyckte därtill och anförde som skäl för detta krav följande.

Det synes som om vid förslaget vissa speciellt norrländska förhållanden ej tillräckligt beaktats. Flertalet vatten inom Jämtlands län, liksom de inom övriga delar av Norrland, är oskiftade. De tillhör var för sig ofta flera olika skifteslag. De enskilda äganderättsbegreppen är dock utpräglade och varje skifteslag hävdar vanligtvis rätten till fisket inom sitt vattenområde. Under långvarigt inflytande av lag och tradition betraktar vederbörande skifteslagsdelägare fisket inom det egna skifteslagets gränser såsom en dem tillhörig del av fastighet. På platser, där fisket är givande eller av betydelse för den bofasta befolkningens försörjning, är anspråken på ett respekterande av skifteslagsgränserna starkare än där fisket spelar mera underordnad roll. Inom länet har fisket sedan länge haft betydelse som husbehovsfiske, varvid nyssnämnda begrepp beträffande äganderätten tydligt gett sig tillkänna. På ställen, där man i fiskevårdsföreningar träffat överenskommelse mellan olika skifteslag om en viss gemensam fiskeutövning, har dock gränserna mellan skifteslagen mer eller mindre utplånats, men det har ej medfört att äganderättsbegreppen på något sätt förvandlats. I ett förslag till lag om fiskeområde bör denna företeelse beträffande fiskeutövning och fiskerätt i Norrland uppmärksammas. Lagens utformning får ej bli sådan, att intrång i enskildas rätt riskeras eller att lagens tillämpning medför men för den vid vattnen bofasta befolkningen.

Enligt förslaget lämnas länsstyrelserna befogenhet att bl. a. tillse, att något förgripande på enskild rätt ej uppstår. Trots detta har dock risken för orättmätigt intrång mot enskilda rättsägare ej helt eliminerats. Enligt lagförslaget kan nämligen, i fall då det gäller fiske som ej är i sin helhet oskiftat — såsom fallet ofta är i sjöar, som tillhör mer än ett skifteslag — fiskeområde bildas om samtycke därtill lämnas av flertalet delägare eller delägare inom varje skifteslag av det föreslagna området med mer än hälften av delaktighetstalet och vidare kan fiskerätt upplåtas under samtycke av delägare inom fiskeområdet med minst två tredjedelar av delaktighetstalet. Detta kan innebära exempelvis, att en talrik bofast befolkning vid en sjö kan mot sin vilja tvingas få fiskeupplåtelser m. m. om detta påfordras av en enstaka delägare (bolag etc.) med stort delaktighetstal. På så sätt kan fiskeområde komma att beröra skifteslag, där delägarna till övervägande del ej önskar att fiskeområde bildas. För värnande av den bofasta jordbruksbefolkningens intressen skulle det i dessa trakter vara förmånligt, om bildande av fiskeområde och upplåtelse av fiskerätt kunde ske efter beslut av enkel respektive kvalificerad majoritet av fiskerättsägare räknat helt efter huvudtal inom varje i området ingående skifteslag. Denna princip har under lång tid tillämpats i de talrika fiskevårdsföreningar, som finns inom länet och synbarligen utan att någons rätt därigenom blivit kränkt.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län ansåg att, då i fiskeområde skulle ingå skiftat fiskevatten, samma krav på samtycke för bildande av fiskeområde borde gälla som vid bildande av jaktvårdsområde, alltså 4/5 majoritet i fråga om såväl antal som delaktighet.

Västmanlands läns hushållningssällskap och *Malmöhus läns insjöfiskareförening* i vars yttrande *länsstyrelsen i Malmöhus län* instämde, förordade, med angivande av exempel och i stort sett med samma molivering, att länsstyrelse om särskilda skäl föranledde därtill skulle kunna besluta om

bildande av fiskevårdsområde även mot en majoritets vilja. Hushållningssällskapet åberopade ett av sällskapets fiskerikonsulent avgivet yttrande, vari anfördes.

Den nya lagen bör ges en sådan utformning att den kan tillämpas under olika lokala förhållanden och ge möjlighet att ombilda nuvarande fiskevårdsföreningar till fiskeområden. Av denna anledning synes det erforderligt att länsstyrelsen gives en något vidgad befogenhet för beslut om bildande av fiskeområde än vad fiskeristyrelsen föreslår.

Enligt fiskerättskommittén skulle länsstyrelsen ges befogenhet att när »särskilda skäl föranleda därtill» besluta om bildande av fiskevårdsområde även om de flesta av delägarna uttalat sig däremot. Av privaträttsliga skäl har fiskeristyrelsen ansett sig inte kunna biträda ett dylikt förfaringsätt.

Med hänsyn till den utveckling som ägt rum på fiskets område under senare tid vill jag ändock ifrågasätta om inte skäl föreligger, att länsstyrelsen ges den av fiskerättskommittén föreslagna befogenheten. Därigenom skulle skapas möjlighet, att utan alltför stora svårigheter ombilda de till över 2 000 uppgående fiskevårdsföreningarna i landet till fiskeområden. Fiskevårdsföreningarnas juridiska struktur är mindre lämplig, särskilt är denna besvärande vid domstolsförfarande för beivrande av olovligt fiske, men å andra sidan har föreningsbildandet underlättats väsentligt och deras arbetsprogram är i överensstämmelse med vad fiskeristyrelsen föreslår skall gälla för fiskeområde. Härtill kommer att fiskevårdsföreningarnas geografiska omfattning i regel är lämplig för nu föreslagna fiskeområden. Då så ej är förhållandet beror detta ofta därpå, att delägare i företrädesvis skiftat vatten ställt sig avvisande till föreningsbildandet. Någon ändring härvidlag kan emellertid ej åstadkommas om fiskeristyrelsens förslag upphöjes till lag. Däremot kan man med all sannolikhet utgå ifrån att stympade fiskeområden kommer att förorsaka mera tvistigheter än vad fallet är med de för närvarande stympade fiskevårdsföreningarna. För att belysa vilka konsekvenser som kan uppstå om ett fiskeområde inte erhåller en ur fiskerisynpunkt tillfredsställande gränsdragning relateras här ett par fall från Västmanlands län som visserligen gäller nu verksamma fiskevårdsföreningar, men analoga förhållanden kan uppstå vid en tillämpning av föreliggande förslag till lag om fiskeområde.

En sjö äges av ett flertal skifteslag. Fiskevattnet är skiftat mellan de olika skifteslagen men oskiftat inom desamma. För 20 år sedan bildades en fiskevårdsförening för sjön. Ett skifteslag, omfattande ca 2/10 av sjöns areal, vägrade att ansluta sig till föreningen. Under de år som gått har föreningen företagit omfattande fiskevårdande åtgärder, bl. a. har kräftor och gös nyinplanterats och givit upphov till ett gott bestånd som spritt sig i hela sjön. Kostnaderna för de fiskevårdande åtgärderna ha bestritts dels av föreningen, dels av anslag från hushållningssällskapet. I trakten boende har beretts möjlighet till fritidsfiske genom lösande av fiskekort och dessutom har en yrkesfiskare bedrivit fiske i sjön. Det utanför föreningen stående skifteslaget har ävenledes sålt fiskekort, som berättigat till fiske i skifteslagets vatten och därmed tillgodogjort sig de fördelar beträffande fiskstammens förbättrande som åstadkommits genom föreningens arbete. Tid efter annan har stridigheter uppstått mellan de olika områdena, enär med hänsyn till skifteslagets relativt ringa areal fiskande därifrån kommit in på föreningens vatten. Om länsstyrelsen i ett sådant fall ägt befogenhet förordna, att hela sjön skulle utgöra ett fiskeområde, skulle dels schismer av här relaterad art aldrig uppstått, dels samtliga som utnyttjade fiskevattnet fått bidra till fiskevårdskostnaderna.

Även det andra fallet utgöres av en sjö med ett flertal skifteslag. Ett av dem tillhör kronan. Fiskevårdsförening bildades för sjön för 25 år sedan. Kronan vägrade att med sitt skifteslag ansluta sig till föreningen. En s. k. stympad förening måste bildas. Sjön, som tidigare ägt ett gott kräftbestånd, härjades av kräftpest under tjugotalet. Åren 1933 och 1934 inplanterades genom fiskevårdsföreningens försorg och på föreningens bekostnad åter kräftor, som numera spritt sig i hela sjön och årligen lämnar ett gott fiskeutbyte. Sedan kräftbeståndet blivit stabilt har kronan emellertid begärt tillstånd att i ifrågavarande sjö få fiska undermåliga kräftor för utplantering i andra kronan tillhöriga vatten. Första gången avslogs framställningen, men numera har domänverket genom ett generellt tillstånd den 15 augusti 1955 meddelats rätt att under en tid av 5 år få fiska undermåliga kräftor i av kronan ägda vatten för inplantering i vissa sjöar. Även i detta fall kan sålunda ett skifteslag, som vägrat ansluta sig till en fiskevårdsförening (fiskeområde) tillgodogöra sig en förenings arbetsresultat. Ett sådant förhållande torde näppeligen kunna uppstå om länsstyrelsen har befogenhet att när »särskilda skäl föranleda därtill» förordna om ett fiskeområdes gränser. Ytterligare fall kan anges, där ett ingripande av länsstyrelsen hade varit önskvärt.

Departementspromemorian 1957

I promemorian framhölls, att bildandet av ett fiskevårdsområde i många fall kunde medföra kännbara ingrepp i den enskildes rätt. Det var därför angeläget att ansvaret därför anförtröddes en högt kvalificerad myndighet. Genom den ytterligare organisatoriska påbyggnad som fiskevårdsområdet erhållit i promemorians lagutkast tedde det sig än mera angeläget att så skedde. Då länsstyrelserna torde vara väl skickade att handha denna uppgift och denna uppfattning nu delades av nästan alla remissinstanserna, saknades anledning att undersöka de tidigare föreslagna alternativa lösningarna av denna fråga.

I fråga om vilka krav på anslutning från delägarnas sida, som borde ställas för fiskevårdsområdes bildande, kunde de förslag som framkommit från remissinstanserna sammanföras i ej mindre än sex olika grupper. Målet för lagstiftningen borde vara, att fiskevårdsområden skulle kunna bildas å ena sidan under enklare former och på mindre stränga villkor än som nu krävdes för gemensamhetsfiske men å andra sidan med minsta möjliga intrång i den enskildes rätt och intressen. Några av remissinstanserna hade velat skärpa, medan andra velat lätta på de villkor som ansetts böra uppställas. Fiskeristyrelsens förslag syntes emellertid på det hela taget innebära en lycklig avvägning av dessa båda motstridiga synpunkter, varför dess förslag syntes böra vara vägledande.

På en punkt i fiskeristyrelsens förslag skedde dock en jämkning (utkastet 5 § andra stycket sista punkten). I promemorian anfördes härom.

Det kan väntas bli en tämligen vanlig situation att ett fiskevårdsområde lämpligen bör omfatta en sjö, vars fiske är skiftat mellan de byar som ligger runt sjön, medan fisket inom varje by är samfällt. Vid bildande av fiskevårdsområde i dylikt fall skall reglerna för skiftat fiske följas. Enligt fiskeristyrelsens förslag kan därvid den situationen inträffa att delägarna i en by påtvingas ett

fiskevårdsområde, trots att icke en enda delägare röstat därför. Det får anses rimligt att det måttfulla krav på anslutning som uppställts beträffande samfällt vatten, nämligen samtycke från minst en delägare inom skifteslaget, även i den nyss behandlade situationen blir uppfyllt, i följd varav samtycke från minst en delägare inom varje skifteslag med samfällt fiske torde böra krävas.

I enlighet med vad som i promemorians speciella motivering närmare utvecklades föreslogs i utkastet — i motsats till fiskeristyrelsens förslag — att 24 § fiskerättslagen skulle kvarstå oförändrad. Vid sådant förhållande kunde det möjligen sägas, att samma starka motiv ej längre förelåg att kunna bilda fiskevårdsområde i samfällt vatten på framställning av allenast en delägare. Det kunde därför ifrågasättas om icke — i likhet med skiftat fiske — samtycke borde föreligga från delägare, representerande ett något större antal eller viss delaktighet. Emellertid var det, trots lagstiftningens syfte att i första hand tillgodose delägarnas egna intressen, samtidigt ett allmänt intresse att fiskevårdsområden i största möjliga utsträckning kom till stånd. Då i utkastet den ändringen vidtagits i fiskeristyrelsens förslag att fiskeriintendent och hushållningssällskap berövats sin initiativrätt, syntes det därför angeläget, att den möjlighet, som fiskeristyrelsens förslag i förevarande del innehöll att tämligen lätt kunna få till stånd fiskevårdsområde beträffande samfällt fiske, icke begränsades. En annan sak var att stränga krav i fråga om anslutning borde krävas för vissa beslut av mera ingripande art.

Remissyttranden över departementspromemorian

Någon invändning har nu ej framställts mot förslaget att beslutarätten i fråga om fiskevårdsområdes bildande skall tillkomma länsstyrelsen.

Starkt delade meningar har däremot kommit till uttryck i frågan vilka krav på anslutning från delägarnas sida som skall fordras för att fiskevårdsområde skall få komma till stånd. I allmänhet återkommer de förslag och synpunkter som kom till uttryck i yttrandena över fiskeristyrelsens förslag. Av dem som yttrat sig anser några att kraven på anslutning är för stränga medan andra anser att kraven bör skärpas ytterligare eller att fiskevårdsområdes bildande bör kringgärdas med ytterligare garantier. Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet anser dock att de föreslagna ändringarna innebär en bättre överensstämmelse mellan de för skiftade och oskiftade fiskena uppställda villkoren, varför han ej finner anledning till erinran mot förslaget.

Hushållningssällskapen i Södermanlands och Jämtlands län anser att majoritet efter såväl huvudtal som delaktighet skall krävas för såväl skiftade som oskiftade fisken. *Kalmar läns norra hushållningssällskap* är av liknande uppfattning men anser att majoriteten i fråga om skiftade fisken bör utgöra fyra femtedelar i antal och delaktighet.

Även *lantmäteristyrelsen* anser att förutsättningarna för fis-

kevärdssområdes bildande i skiftat vatten bör skärpas. Styrelsen anför härom.

Styrelsen delar promemorieförfattarens ståndpunkt såtillvida att lagstiftningen på ifrågavarande område givetvis icke helt kan bygga på frivillighet. Styrelsen har sålunda intet att erinra mot att envar delägare tillagts vitsord att ansöka om bildande av fiskevärdssområde. Likaså måste enligt styrelsens mening godtagas att då fisket är »i sin helhet oskiftat eller eljest samfällt» något krav på viss anslutning till ansökningen icke uppställts såsom förutsättning för fiskevärdssområdes bildande. Lantmäteristyrelsen är däremot — under beaktande av de regler lagutkastet innehåller ifråga om hänsynstagandet till delägare som underlåter att giva sin mening tillkänna — tveksam huruvida icke de i 5 § andra stycket lagutkastet för där avsedda fall uppställda kraven på anslutning satts för lågt.

Ett konkret förslag i samma riktning lämnas av *länsstyrelsen i Södermanlands län* och *överlantmätaren i Jämtlands län*, vilka anser att för bildande av fiskevärdssområde i vatten, där fisket är skiftat bör fordras majoritet efter såväl huvudtal som delaktighet.

Den i fiskeristyrelsens och departementspromemorians lagutkast upptagna regeln om enkel majoritet efter huvudtal eller delaktighet i fråga om skiftade fisken bör enligt *hushållningssällskapet i Värmlands län* gälla även för oskiftade fisken. Därest fiskevärdssområde skall kunna bildas under mindre stränga villkor, befarar sällskapet att organisationen kommer att uppfattas som ett tvång, som kan tänkas leda till likgiltighet för fisket och svårigheter för organisationens ledning, fisketillsyningsmän och aktiva fiskevärdare.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet, Älvsborgs läns norra hushållningssällskap och *fiskerinämden för Vänern* anser, att majoritet bör föreligga efter delaktighet för såväl skiftade som oskiftade fisken.

Några remissinstanser har velat kringgärda bildandet av fiskevärdssområde med den ytterligare garantin att som en förutsättning utöver de redan stipulerade skall gälla att ingen genom åtgärden lider förfång. Denna mening hävdas av *länsstyrelsen*, *hushållningssällskapet* och *överlantmätaren i Jämtlands län* samt *Kalmar läns norra hushållningssällskap*. Ståndpunkten motiveras i allmänhet med att motsvarande krav uppställas i fastighetsbildningslagstiftningen vid omdisposition av fast egendom mot ägarens bestridande.

Även *lantmäteristyrelsen* anser, att möjligheten av förfång måste på ett tydligare sätt beaktas av lagen. Styrelsen anför härom.

I sitt utlåtande över fiskeristyrelsens förslag gav lantmäteristyrelsen uttryck för farhåga att fastigheter med värdefullt fiske kunde åsamkas skada genom fiskets intagande i fiskevärdssområde och den reglering av fisket som kunde bli en följd därav. Enligt styrelsens mening är även departementspromemorians regler i viss mån otillfredsställande i detta avseende. Orsaken härtill anser lantmäteristyrelsen vara dels det förhållandet att lagutkastets tvångsregler i viss utsträckning äro för långtgående, dels den omständigheten att lagutkastet icke tillfullo beaktar att fiske i vissa fall kan

vara av betydelse för fastighets lämplighet att varaktigt giva brukaren och hans familj tillfredsställande bärgrning.

Bland remissinstanserna har emellertid även nu den meningen kommit till uttryck att fiskevårdsområde i flera fall än vad som föreslagits skall kunna komma till stånd mot delägarnas bestridande. Denna mening har med likalydande motiveringar hävdats av *Västmanlands läns hushållningssällskap* och *Malmöhus läns insjöfiskareförening*, som hänvisar till sina över fiskeristyrelsens förslag avgivna yttranden och nu därjämte anmärker att man, om förutsättningarna för bildande av ett fiskevårdsområde ej utformas mindre strängt, kan befara att en ny lagstiftning på området får en lika begränsad tillämpning som 1913 års lag.

En uppfattning som i viss mån är beslätad med den senast redovisade har framförts av det förhållandevis stora antal remissinstanser, som anser att man ur lagförslaget bör avlägsna den i departementspromemorian föreslagna bestämmelsen att samtycke alltid skall föreligga från minst en delägare i varje samfällt fiske, som utgör del av ett fiskevårdsområde. *Fiskeristyrelsen* och *hovrätten för Västra Sverige* anser sålunda, att den föreslagna bestämmelsen kan komma att försvåra eller omöjliggöra bildande av fiskevårdsområde i fall då sådant eljest skulle befinnas önskvärt. Även *länsstyrelsen i Kristianstads län* uttalar, att den föreslagna bestämmelsen ej bör ingå i lagen. *Länsstyrelsen i Uppsala län* ansluter sig i denna fråga till den uppfattning som tidigare uttalats av kammarkollegiet. *Länsstyrelsen* anför.

Ingå i det föreslagna fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig samfällda fisken, skall enligt promemorian därjämte samtycke föreligga från minst en delägare inom varje sådant fiske. Lämpligheten av denna begränsning kan ifrågasättas. Med stöd av bestämmelsen kan i en sjö ett mindre skifteslag av egoistiska skäl motsätta sig inrättandet av ett annars ur flera synpunkter önskvärt fiskevårdsområde för sjön i dess helhet. För undvikande av ett sådant otillfredsställande resultat synes länsstyrelsen böra tillerkännas befogethet att, där bildande av fiskevårdsområde framstår såsom särskilt önskvärt, bortse från att sistnämnda förutsättning icke föreligger. Detta syfte kan tillgodoses genom att till den ifrågavarande undantagsbestämmelsen fogas ett tillägg av följande lydelse: »därest länsstyrelsen ej finner särskilda skäl till annat föranleda».

Departementschefen

Fiskevårdsområde avses skola bli en delägarnas egen angelägenhet och initiativrätten har i konsekvens därmed begränsats till delägarna.

Flera skäl talar emellertid för att frågan om fiskevårdsområdes inrättande och fastställandet av fiskevårdsområdes stadgar inte helt lägges i händerna på delägarna. Möjligheten inom fiskevårdsområde för en majoritet att fatta för minoriteten bindande beslut liksom möjligheten att delägarnas beslut blir bindande för framtida ägare av delägaes fastighet är å ena sidan nödvändiga förutsättningar för att den nya organisationsformen skall kunna fungera på ett effektivt sätt, men rymmer å andra sidan risk för majori-

tetsmissbruk och att tredje mans rätt eller det allmännas intresse äventyras. Detta förhållande utgör enligt min mening det starkaste skälet för att det slutliga ansvaret för fiskevårdsområdes bildande bör anförtros åt myndighet. Vid bildande av fiskevårdsområde, särskilt större sådana, kan ifrågakomma avgöranden, till vars lämplighet den enskilde delägaren kan ha svårt att taga ställning. Även detta utgör ett skäl att låta fiskevårdsområdes bildande beslutas av myndighet under förutsättning att den ifrågavarande myndigheten besitter för uppgiften erforderliga kvalifikationer. Om detta har rätt allmän enighet.

Under de tidigare remissbehandlingarna har däremot förekommit delade meningar om uppgiften bör anförtros domstol eller administrativ myndighet. Under den sista remissbehandlingen har ingen opposition mött förslaget att den beslutande myndigheten bör vara länsstyrelsen.

Omsorgen om enskilds rätt liksom andra goda skäl, vilka här inte behöver upprepas, kan anföras för att fastställelsemyndigheten bör vara den allmänna underrätten eller ägodelningsrätten i orten. Vad som för mig varit avgörande, när jag likväl inte förordar denna utväg, har varit att domstol inte bör belastas med en uppgift av så övervägande administrativ karaktär som den förevarande, vilken länsstyrelserna torde vara väl skickade att handha. Genom den befattning som länsstyrelserna redan nu tar med ärenden angående fiske enligt ett flertal författningar, torde länsstyrelserna dessutom ha en helt annan möjlighet till allmän överblick över fiskets villkor och behov i en viss ort än vad en domstol i allmänhet kan tänkas äga. Jag erinrar om att länsstyrelse varken äger eller föreslås skola äga taga befattning med tvist om fiskets natur eller omfattning.

Länsstyrelses beslut om bildande av fiskevårdsområde skall föregås av en prövning av dels lagenligheten av delägarnas beslut och — i förekommande fall — föregången förrättning dels åtgärdens allmänna lämplighet.

Lämplighetsprövningen skall avse såväl själva bildandet som sådant som stadgarnas olika bestämmelser. Med hänsyn till de mycket växlande förhållanden varunder fiske bedrives, anser jag det inte vare sig möjligt eller lämpligt att mera i detalj söka ange vilka omständigheter som skall beaktas vid denna lämplighetsprövning. Självfallet bör dock fiskevårdsområde inrättas endast i sådana fall där det — med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt — finnes anledning att antaga att det av lagen uppställda syftet — ordnande av fiskeförhållandena och främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen — kommer att förverkligas. Härav följer även att det inte är erforderligt att — i enlighet med några remissinstansers förslag — såsom en särskild förutsättning uppställa kravet att inte någon delägare genom fiskevårdsområdes bildande lider förfång. I samband med fastställelsen skall länsstyrelsen pröva om förfång föreligger och vilken hänsyn som skall tagas till en invändning härom. Givetvis kan det i detta sammanhang inte anses som förfång om en delägare i ett oskiftat fiske ålägges att inskränka sitt eget fiskande till vad som svarar mot hans andel däri eller om, i syfte att höja

värdet av fiskets avkastning, vissa fredningsåtgärder genomföres. Med hänsyn till den föreslagna lagstiftningens förutsättningar bör det inte heller anses såsom förfång om ett enskilt fiskes ägare, som genom överdrivet fiskande eller olämpliga fångstmetoder skadar fisket för sina grannar, ålägges viss begränsning i utövningen av sitt fiske. — I ett speciellt avseende har dock möjligheten av förfång särskilt beaktats i den föreslagna lagen. Det har sålunda befunnits erforderligt att inte utan fiskerättshavarens samtycke medge upplåtelse — ens delägare emellan — av fiske, som innehas av yrkesfiskare eller annan för vilken fisket är av väsentlig betydelse för hans försörjning. Jag återkommer härtill i samband med frågan om förutsättningarna för upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde.

Enigheten bland remissorganen om behovet av en lagstiftning om fiskevårdsområden har varit nästan fullständig. I ett mycket stort antal frågor råder också fullständig eller nästan fullständig enighet om sättet för frågans lösning. I några av de viktigaste frågorna har emellertid meningarna varit starkt delade och särskilt gäller det den kanske viktigaste av dem alla, nämligen kravet på anslutning från delägarna för att fiskevårdsområde skall kunna komma till stånd. Kravet har i allmänhet också ställts olika, beroende på om fråga varit om samfällt eller inte samfällt fiske.

När fråga är om i sin helhet samfällt (»oskift» enligt 1913 års lag) fiske kräver 1913 års lag anslutning av en majoritet i såväl antal som delaktighet. Enligt Palmquist och fiskerättskommittén var någon bestämd anslutning från delägarnas sida inte nödvändig; i regel borde dock halva antalet samtycka. Enligt fiskeristyrelsen och departementspromemorian skulle det för detta fall räcka med *en* delägars begäran. Såväl 1913 års lag som 1956 och 1957 års i denna del sammanställande förslag har vunnit flera anhängare bland remissinstanserna. Andra förslag som från deras sida nämnts har varit krav på anslutning bland en majoritet efter delaktigheten eller också majoritet i antingen antal eller delaktighet. Sistnämnda förslag härrör från Värmlands läns hushållningssällskap.

När fråga åter är om fiske som inte är i sin helhet samfällt kräver 1913 års lag anslutning från två tredjedels majoritet i såväl antal som delaktighet. Palmquist och fiskerättskommittén behandlade dessa fisken på samma sätt som de i sin helhet samfällda, medan i fiskeristyrelsens och departementspromemorians förslag krävdes majoritet i endera antal eller delaktighet. En skiljaktighet förelåg såtillvida mellan dessa båda förslag att enligt promemorian — i det fall ett i sin helhet inte samfällt fiske inom sig rymde ett eller flera samfällda fisken — samtycke alltid krävdes från minst en delägare i varje sådant samfällt fiske. Samtliga nämnda förslag har vunnit anhängare bland remissinstanserna. Andra förslag som från deras sida framförts har varit: anslutning från enkel majoritet i delaktighet, enkel majoritet i huvudtal för varje ingående samfällt fiske, enkel majoritet i såväl antal som delaktighet samt slutligen — i likhet med jaktlagen — fyra femtedels majoritet i såväl antal som delaktighet.

Jag upptar först till besvarande spørgsmålet om man i fråga om kravet på anslutning bland delägarna bör stadga skilda regler för fiskevårdsområde som bildas av i sin helhet samfällt fiske och andra. I denna fråga har de båda sista utredningarna liksom flertalet remissinstanser gjort en bestämd åtskillnad mellan samfällt och inte samfällt fiske. Med tanke på den djupgående skillnad i rättsligt avseende som består mellan de båda kategorierna är det förståeligt, att man också i förevarande hänseende behandlat de båda slagen av fiske olika. Ur praktisk synpunkt lär det däremot knappast finnas större anledning att i nu förevarande hänseende särskilt betona denna skillnad. De tre första utredningarna har alla utgått ifrån att en lagstiftning om fiskevårdsområden skulle helt ersätta den nu bestående möjligheten för varje delägare i samfällt fiske att med åberopande av 24 § fiskerättslagen erhålla rättens föreskrift, hur fisket skall nyttjas. På grund av en ganska utbredd opinion bland de remissinstanser som yttrade sig över fiskeristyrelsens förslag föreslogs i departementspromemorian att den ifrågavarande bestämmelsen i fiskerättslagen skulle stå kvar — här till återkommer jag i den speciella motiveringen till ändringarna av 24 § fiskerättslagen. Förslaget motiverades med att denna paragraf finge anses ha en inte oviktig uppgift att fylla i sådana fall där det av någon anledning inte gick att bilda fiskevårdsområde eller, i de fall där oenigheten gällde endast någon detalj, bildande av fiskevårdsområde framstod som en onödig omgång. I remissyttrandena över departementspromemorian har knappast förekommit någon opposition mot detta förslag. Även om 24 § fiskerättslagen med rätta kritiserats såsom otillräcklig, anser även jag det vara välgrundat att bibehålla bestämmelsen, närmast med tanke på »enkla» fall. Dock föreslår jag, vilket skall närmare utvecklas i den speciella motiveringen, att rättens befattning med förevarande frågor överflyttas till länsstyrelsen. — Bibehålles 24 § fiskerättslagen i huvudsak oförändrad bortfaller emellertid ett av de viktigaste skälen för att på begäran av endast *en* delägare inrätta fiskevårdsområde. För egen del anser jag dessutom att det finns anledning att räkna med att det inom ett fiskevårdsområde, som kommer till stånd på ansökan av endast en delägare, i många fall kommer att bli svårt att från de övrigas sida mobilisera det intresse som är nödvändigt för att fiskevårdsområdet som organisation skall kunna fungera.

Eftersom fisket, t. ex. i en medelstor sjö, ofta är skiftat mellan byarna men oskiftat inom varje by, kan det beräknas bli ganska vanligt, att fiskevårdsområde kommer att utgöras av fiske som inte är i sin helhet oskiftat men där de olika ingående fiskena var för sig är oskiftade. Då den skillnad som den föreslagna lagen i vissa fall måste göra mellan samfällt och inte samfällt fiske bestämts så, att till kategorien samfällt fiske hänförts endast i sin helhet oskiftat eller eljest för två eller flera fastigheter samfällt fiske, blir det många gånger en tillfällighet som avgör om ett visst fiske vid en tillämpning av den nya lagen kommer att hänföras till den ena eller andra kategorien.

Enligt min mening finns det därför inte anledning att för samfällt och inte

samfällt fiske ha olika regler i andra fall än då detta ter sig oundgängligen nödvändigt. I fråga om kravet på anslutning från delägarnas sida för fiskevårdsområdes bildande synes detta inte vara förhållandet.

Nästa fråga blir vilket krav på anslutning från delägarnas sida som i allmänhet bör fordras. Vid besvarandet har man enligt min mening att beakta, å ena sidan, att de som äger fiskerätt i samma vatten, oavsett om fisket är samfällt eller inte, befinner sig i en gemenskap där ömsesidig hänsyn är en nödvändig förutsättning för ett rationellt bedrivet fiske. Envar kan därför med fog kräva att hänsyn tages till hans rätt. Det torde knappast finnas någon praktisk möjlighet att ordna den här för erforderliga samverkan i annan form än genom inrättande av samfälligheter. — Jag bortser därvid från det specialfall som regleras av 24 § första stycket fiskerättslagen. — Nämnda synpunkter talar för att kravet på anslutning sättes lågt. Å andra sidan måste en organisation med det nämnda ändamålet bygga på delägarnas egen medverkan. För att den skall kunna fungera med effektivitet och säkerhet kräves därför att den omfattas med intresse och förtroende bland så många delägare som möjligt. Detta talar för att kravet på anslutning sättes högt. Vid en avvägning mellan dessa båda synpunkter talar till förmån för den förstnämnda även det betydande allmänna intresset av att åstadkomma en bättre organiserad fiskevård.

De anförda synpunkterna synes leda till att viss anslutning bör föreligga i fråga om såväl antal delägare som delaktighetstal. Skulle majoritet i båda dessa avseenden krävas, uppstår emellertid risk för att ett i och för sig önskvärt fiskevårdsområde icke kan bildas trots att en mycket stor majoritet föreligger, i vissa fall efter huvudtalet och i andra efter delaktighet. Jag har därför stannat vid att förorda en av fiskeristyrelsen diskuterad lösning enligt vilken anslutning, som innebär en enkel majoritet efter den ena beräkningsgrunden, skall vara tillräcklig om den tillika innefattar en tredjedel efter den andra grunden.

Den sålunda föreslagna regeln kan understundom tänkas medföra att fiskevårdsområde, vari ingår oskiftat fiske men där fisket inte är i sin helhet oskiftat, kan komma till stånd, trots att inte någon anslutning från i området ingående oskiftat fiske överhuvudtaget föreligger. Såsom ursprungligen framhållits av Norrbottens läns hushållningssällskap, synes det vara ett rimligt krav att samtycke skall föreligga från åtminstone någon från varje oskiftat fiske. Nämnda hushållningssällskaps förslag upptogs i departementspromemorian och skulle enligt denna gälla inte blott varje särskilt, oskiftat fiske utan även andra samfällda fisken. Förslaget har i allmänhet godtagits utan erinran. Några remissinstanser, bl. a. kammarkollegiet och fiskeristyrelsen, har dock påpekat att den föreslagna bestämmelsen kan komma att utgöra ett betydande hinder för lagens tillämpning. Kammarkollegiet föreslår att man skall kunna bortse från bestämmelsen, när särskilda skäl föreligger. För egen del sympatiserar jag med förslaget så som det ursprungligen framfördes. Däremot anser jag det knappast motiverat att,

såsom skett i promemorian, utsträcka den ifrågasatta förmånen för oskiftade fisken också till andra samfällda fisken. I dessa, där samfälligheten i allmänhet torde grunda sig på servitut, är delägarna ofta kanske inte mer än två. Dessa bör då inte tillåtas att inlägga sitt veto mot ett ifrågasatt fiskevårdsområde. Huvudregeln har alltså modifierats med tanke på nu skildrade fall.

6. Rösträtten

Lagen om gemensamhetsfiske

1913 års lag uppställer skilda regler om rösträtt för skilda slag av beslut. Sålunda fordras för inrättande av gemensamhetsfiske i oskiftat fiskevatten enkel majoritet bland samtliga delägare såväl efter huvudtalet som delaktigheten. Är fisket skiftat erfordras i stället två tredjedels majoritet (11 § andra stycket). För beslut att upplåta gemensamhetsfiske på arrende erfordras i fråga om oskiftat fiske enkel majoritet och i fråga om skiftat fiske två tredjedels majoritet, allt räknat efter delaktigheten (17 §). För beslut om ändring av ett tidigare beslut om gemensamhetsfiskes upplåtelse på arrende erfordras — lika för skiftat och oskiftat fiske — enkel majoritet efter delaktigheten (20 §). För beslut om ändring av gemensamhetsfiskes område erfordras dels två tredjedels majoritet efter delaktigheten inom det ursprungliga området, dels — inom det område som ändringen avser — samma majoritet som erfordras för gemensamhetsfiskes inrättande (33 §). Vid omröstning i andra frågor erfordras enkel majoritet efter delaktigheten; ingen får dock därvid rösta för mer än en tredjedel av det vid omröstningen representerade sammanlagda rösttalet. Vid lika rösttal avgöres omröstningen av den mening som samlar majoritet efter huvudtalet. Kan ej heller på denna väg majoritet uppnås avgöres val genom lottning och andra frågor genom ordförandens utslagsröst. Vid omröstning under förrättning träder därvid förrättningsmannen i ordförandens ställe (29 §).

Palmquists förslag 1943

1943 års förslag innebar i fråga om rösträtten icke några egentliga nyheter. Det föreslogs att rösträtsreglerna skulle följa reglerna för delaktigheten, vilket i stort sett innebar att bestämmelserna i 1913 års lag på detta område fortfarande skulle gälla.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén föreslog att röstning skulle ske efter h u v u d t a l e t. I denna princip föreslogs dock vissa modifikationer till förmån för principen om röstning efter delaktighet.

Efter att ha redogjort för rösträtsreglerna i vissa lagar på närbesläktade områden anförde kommittén.

Enligt fiskerättskommitténs uppfattning kan det vara tveksamt, på vilket sätt omröstningsreglerna för ett fiskevårdsområde lämpligast böra utformas.

Skäl kunna härvid anföras såväl för delaktighetsprincipen som den motsatta, d. v. s. att varje delägare erhåller endast en röst. Å ena sidan måste beaktas att genom bildandet av ett fiskevårdsområde bestående äganderättsförhållanden i princip icke böra rubbas annat än såvitt angår själva förvaltningen. Detta talar för att rösträtten skall utövas efter delaktigheten i fiskevattnet. Å andra sidan anser kommittén det vara av väsentlig betydelse för vidmakthållande av intresset inom fiskevårdsområdet, att varje delägare — även den som endast äger en obetydlig andel i vattnet — har ett verkligt inflytande på avgörandet av gemensamma angelägenheter. Särskilt i ett sådant ingalunda ovanligt fall, att ett fiskevatten äges exempelvis till tre femtedelar av en person, medan de återstående två femtedelarna äro uppdelade på flera lotter, framstår det som mindre lyckligt, om den förstnämnde skulle få ensam diktera besluten.

Vid utarbetande av sitt förslag i denna del har kommittén sökt ta hänsyn till samtliga föreliggande synpunkter och intressen. Den omständigheten, att stadgar för fiskevårdsområde skola utfärdas av länsstyrelse, torde vara ägnad att skapa garantier för att missbruk av en majoritetsställning regelmässigt icke skall kunna förekomma. Erinras må särskilt om att stor frihet lämnas öppen att organisera fiskevårdsområdet efter de förhållanden och behov, som föreligga i varje särskilt fall. Med hänsyn särskilt till dessa omständigheter har kommittén ansett sig kunna föreslå som huvudregel, att vid beslut i frågor som röra fiskevårdsområde varje delägare skall äga en röst. Som redan framhållits äro påtagliga fördelar förenade med en sådan enkel omröstningsregel.

För ett par undantagsfall ansåg kommittén det emellertid naturligt att delaktigheten i fiskevårdsområdet skulle ligga till grund för omröstningen. Det ena av dessa fall avsåg utarrendering av fiske och upplåtelse av särtillstånd till fiske inom fiskevårdsområdet. Det andra fallet gällde beslut att avkastning skulle fonderas eller användas till mera omfattande åtgärd, vilken ej heller var förutsedd i stadgarna. — Även beträffande rösträtten skulle det stå delägarna fritt att besluta om annan beräkningsgrund under samma förutsättningar som i fråga om delaktigheten, d. v. s. genom enhälligt beslut.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

Under remissbehandlingen anfördes från många håll betänkligheter mot den föreslagna regeln att i allmänhet röstning skulle ske efter huvudtalet utan hänsyn till olika delaktighet. Bl. a. yttrade *länsstyrelsen i Östergötlands län*, att en sådan anordning skulle stå i så uppenbar strid med hittills vedertagna rättsgrundsatser att länsstyrelsen icke kunde tillstyrka dess genomförande. *Örebro läns hushållningssällskap* anmärkte, att det måste anses som ett missförhållande att man vid en omröstning efter huvudtalet skulle kunna besluta om utgifter, vilka skulle gäldas av delägarna i förhållande till deras delaktighet. *Sveriges lantbruksförbund* ansåg på liknande skäl att rösträtten i princip borde vara beroende av delaktigheten. De mindre delägarnas intressen kunde lämpligen tillgodoses genom en föreskrift att ingen finge rösta för mer än en tiondel av de vid sammanträdet representerade andelarerna. Även *kammarkollegiet* ansåg röstning efter andelstal vara att föredraga samt anförde till stöd därför följande.

Kollegiet kan ej finna kommitténs motivering för att varje delägare i fiskevårdsområdet skall erhålla en röst bärande. Det gäller dock en ekonomisk sammanslutning och följaktligen måste tillses att de, som huvudsakligen komma att uppbära företaget, få ett tillbörligt inflytande på detsamma. Man tänke sig det fallet, att en sjö är samfälld för en by omfattande ett tiotal hemmansdelar med delaktighetstal, av vilka intet är mer än dubbelt så stort som något av de övriga. Från en av lotterna har emellertid för bostadsändamål avstyckats ett tjugotal ägolotter, vilka alla fått del i fisket. Om varje delägare skulle få en röst, kunna tomtägarna, som endast äro intresserade av vad kommittén betecknar som amatörfiske, erhålla majoriteten mot övriga delägare, som äro intresserade av fiskets ekonomiska bedrivande. Andra liknande situationer, där en majoritet i delaktighet kan få sina berättigade intressen undertryckta av en majoritet i antal, kunna lätt tänkas. Eftersom det gäller ett gemensamt vårdande och tillgodogörande av en nyttighet efter delaktighetstal under förutsättningar, som äro mycket lika dem som förekomma inom en by, anser collegiet, att bysamfällighetslagens omröstningsregler böra tagas till förebild i fråga om grunderna för omröstningen vid fiskevårdsområdena.

Domänstyrelsen ansåg tillräckligt att i lagen angåves de fall då rösträtten skulle beräknas efter delaktigheten i fiskevårdsområdet; beräkningsgrunden för rösttalet i övriga frågor borde, i likhet med vad som gällde beträffande jaktvårdsområden, bestämmas i stadgarna.

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

I den ursprungliga, år 1938 tillkomna lagstiftningen om jaktvårdsområden saknades, bortsett från vissa i lagen särskilt omförmälda fall, regler om rösträtten inom jaktvårdsområde i fråga om jakten, viltvården och förvaltningen i övrigt.

Genom en lagändring år 1951 infördes den bestämmelsen att rösträtten i dessa frågor skall utövas efter *huvudtalet, därest ej annorlunda bestämts i de för området gällande grunderna* för jakten och viltvården (13 § 1 mom. jaktlagen).

Denna lagändring ävensom övriga samtidigt genomförda ändringar i jaktlagen grundade sig på ett av 1949 års *jaktutredning* den 11 november 1950 framlagt förslag (SOU 1950: 40).

Jaktutredningen anförde i denna del (s. 90 ff.), att i de stadgar som antagits för jaktvårdsområdena upptagits bestämmelser om rösträtten. Därvid hade i allmänhet delägarnas rösttal gjorts beroende av storleken av den mark, varmed de ingått i området. Dessa omröstningsregler hade emellertid vid skilda tillfällen utsatts för kritik. Bl. a. hade anmärkts, att dessa regler gav de större delägarna en alltför dominerande ställning. I samband därmed hade det gjorts gällande, att röstningen efter markareal kunde giva ägare av större marker möjlighet att bestämma att vissa slag av vilt ej skulle få jagas på de mindre fastigheterna, ja att till och med fridlysa dessa fastigheter.

Jaktutredningen redogjorde i fortsättningen bl. a. för de i fiskerättskommitténs förslag upptagna reglerna om rösträtt inom fiskevårdsområde och för en av utredningen företagen undersökning rörande verkan av de vanligen

gällande rösträttsreglerna i tolv godtyckligt valda jaktvårdsområden. Utredningen vitsordade att sistnämnda regler i flertalet fall formellt tedde sig oförmånliga för de mindre delägarna. Samtidigt upplyste emellertid utredningen att, enligt vad som uppgivits av flera jaktvårdskonsulenter, stadgarnas föreskrifter om röstberäkning efter markinnehav icke brukade tillämpas utan att röstning regelmässigt skedde efter huvudtalet. Utredningen anförde vidare.

Enligt utredningens uppfattning talar åtskilligt för att rösträttsreglerna utformas så, att de i högre grad än vad hittills i allmänhet varit fallet taga hänsyn till de mindre delägarnas intresse. Vid övervägandet av förevarande spörsmål bör emellertid beaktas att, såsom utredningen i det föregående framhållit, försiktighet synes böra iakttagas då det gäller införandet av lagbestämmelser rörande jaktvårdsområdenas inre angelägenheter. Man kan icke bortse från att principen om rösträkning efter areal i många fall torde utgöra en nödvändig förutsättning för att jaktvårdsområden skola komma till stånd. Att märka är också, att fiskerättskommittén, då den i fråga om fiskevårdsområdena såsom huvudregel föreslog att ingen delägare skulle få tillgodoräknas mer än en röst, utgick från att länsstyrelse skulle ha möjlighet att i vissa fall fastställa fiskevårdsområde även om majoriteten av delägarna röstat mot områdets bildande.

På grund av vad sålunda anförts och då missbruk av ett dominerande inflytande inom ett jaktvårdsområde med hänsyn till vad utredningen i det följande föreslår i fråga om besvärsmätt över jaktstämmas beslut lätt torde kunna förhindras, anser sig utredningen icke böra förorda, att några generella tvingande bestämmelser lagfästas rörande delägarnas rösträtt vid avgörandet av gemensamma angelägenheter. Däremot synes det — i syfte att understödja strävandena att åstadkomma en jämnare fördelning av inflytandet mellan olika grupper av delägare — vara lämpligt att ett dispositivt stadgande härom införes i jaktlagen. Detta stadgande torde kunna utformas så, att varje delägare, där ej annorlunda bestämts i de för jaktvårdsområdet antagna grunderna för jaktutövningen och viltvården, skall äga en röst.

I den proposition, varigenom förslaget till 1951 års ändringar i jaktlagen förelades 1951 års riksdag, anförde *föredragande departementschefen*, statsrådet Sträng, i denna del.¹

I fråga om rösträtten på jaktstämma i vanliga fall delar jag utredningens uppfattning att någon tvingande bestämmelse om röstning efter huvudtalet ej lämpligen bör meddelas men att en rekommendation för sådan röstberäkning bör införas i lagen. Farhågorna för att även detta skulle försvåra bildandet av jaktvårdsområden synas mig överdrivna. Jag vill också framhålla, att även om det med visst fog kan sägas att jaktvårdsområdena bestå av fastigheter och icke av personer, de dock icke kunna jämföras med sådana sammanslutningar av ekonomisk natur, där röstning efter andelstalter sig naturligast.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen uttalade, att den fann frågan om rösträttens utformning uppenbarligen vara av tveksam natur. Efter ingående överväganden fann

¹ Nr 189/1951 s. 46. Jfr tredje lagutskottets utlåtande nr 14/1951 särskilt s. 40, 41 och 44 samt kamrarnas protokoll I: 23 s. 103 ff och II: 24 s. 10 ff.

styrelsen de skäl som talade för att rösträtten borde utövas efter huvudtalet väga tyngre än de skäl som talade i motsatt riktning.

Styrelsen erinrade om att de viktigaste frågorna rörande verksamheten inom fiskeområdet skulle regleras i stadgarna, att enligt förslaget majoriteten av delägarna, räknat efter delaktighetstalet, tillerkänts ett betydande inflytande på stadgarnas utformning samt att den rösträtt, varom nu var fråga, endast avsåg beslut som delägarna, inom ramen för lagen och stadgarna, hade att fatta sedan området bildats. Betänkligheter mot en regel om rösträtt efter huvudtal minskade i styrka, därest delägare bereddades möjlighet att utan större omgång få giltigheten av ett fattat beslut rättsligen prövad.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Flertalet remissinstanser gjorde ingen erinran mot fiskeristyrelsens förslag, att inom fiskeområde omröstning i regel borde ske efter huvudtalet. I några yttranden uttalades emellertid, att för beslut alltid borde fordras majoritet efter delaktighetstal, eller att delägarna i varje fall borde kunna besluta sådan grund för omröstning. En del ansåg, att därvid borde uppställas spärar beträffande de stora delägarnas rösträtt. Några remissinstanser, som i och för sig ej hade något emot röstning efter huvudtal, ansåg att därvid viss begränsning borde ske i avstyckningsägares och andra små delägares rösträtt.

För röstning efter delaktighetstal uttalade sig, bland andra, *kammarkollegiet*, som härom anförde.

Bestämmelserna om rösträtten ha stor betydelse. Även om det för beslut i frågor om upplåtelse och tillskott erfordras viss majoritet efter delaktighet, synes av en jämförelse med 10 § i förslaget samt den där ovan intagna rubriken framgå, att detta gäller blott det principiella beslutet. I fråga om alla övriga beslut, vilka tillsammantagna komma att ge exempelvis en utarrendering dess reella innehåll, blir huvudtalsmajoriteten avgörande. Även om en majoritet efter delaktighet uppställer villkor för sin medverkan till ett principiellt beslut, kan lätteligen förändringar inträffa, t. ex. arrendators fränfalle, som skapar en helt oförutsedd situation med nya möjligheter. Kollegiet anser därför och med stöd av de skäl, kollegiet anförde år 1947, att majoritet efter delaktighet städse bör krävas för beslut. Vanskligheten av majoritetsbeslut kan emellertid icke elimineras, endast minskas, med en dylik regel. Om man som exempel väljer ett fall där en sjö tillhör två stora gods och en mindre gård, synes ägarna av godsen kunna, efter bildande av fiskeområde, utarrendera hela fisket i sjön, träffa valet av arrendator och bestämma villkoren. Detta synes innebära en, låt vara tidsbegränsad, expropriation av den mindre gårdens fiske. I något fall, exempelvis om det gäller en sjö eller ström med mycket inbringande eller eljest eftertraktat fiske, synes en dylik expropriation kunna få betydelse för inteckningshavare. Det synes icke orealistiskt att tänka sig, att det pris som kan uppnås vid en försäljning kan beträffande viss fastighet påverkas av det förhållandet, att rådighet över fisket saknas. Det är ingalunda säkert, att denna bristande rådighet kan kompenseras av rätten till del i utgående arrende eller annat vederlag.

Även *Malmöhus läns hushållningssällskap* förordade, att röstning alltid skulle ske efter delaktighet.

Länsstyrelsen i Örebro län påpekade, att en delägare med stor andel i fiskeområde enligt förslaget skulle kunna åläggas större tillskottsskyldighet än en som har mindre andel. Det var då enligt länsstyrelsens mening icke godtagbart, att han icke skulle få större inflytande på besluten än en delägare med mycket liten andel.

Länsstyrelsen i Uppsala län förordade, att rösträtt skulle utövas efter delaktighet eller att delägarna i varje fall skulle i stadgarna kunna bestämma sådan grund för röstningen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län, som också ansåg att röstning borde ske efter delaktighet, förordade att därvid föreskrevs att ingen skulle få rösta för mer än viss del av det representerade andelstalet.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt ifrågasatte huruvida icke i stadgarna borde kunna föreskrivas, att röstning efter delaktighet kunde få ske om en majoritet i såväl antal som delaktighet beslutade detta. *Värmlands läns hushållningssällskap* uttalade liknande synpunkter och förordade en bestämmelse om att röstning efter delaktighet skall ske om $\frac{4}{5}$ av delägarna enades därom.

Hovrätten för Västra Sverige var inne på en liknande tanke och anförde.

En regel om omröstning efter huvudtal, vilken endast har det undantag som anges i 14 § andra stycket, torde, såvitt gäller direkt ekonomiska angelägenheter, kunna begagnas av delägare med ringa delaktighetstal — exempelvis amatörfiskande tomtägare — på ett sätt som otillbörligt skadar större delägares berättigade intresse av att få ekonomiskt utbyte av fisket och att slippa betungande utgifter för detsamma. Betydelsen av klagorätten till länsstyrelsen får i detta sammanhang ej överskattas. Särskilt bör beaktas, att beslut om disponerandet av ersättning för upplåten fiskerätt och om tillskott skall fattas genom omröstning efter huvudtal, oaktat fördelningen av vinstmedel och påförandet av tillskotten synes skola ske efter delaktighet. Visserligen skall beslut endast kunna fattas inom ramen för stadgarnas föreskrifter därutinnan, vilka föreskrifter, så vitt gäller fiskerättsupplåtelser och tillskott, för sin tillkomst förutsätter samtycke av en efter delaktighet beräknad delägarmajoritet. Det torde emellertid ha varit avsett att stadgarna i dessa hänseenden, liksom i andra, skall lämna förhållandevis stort spelrum för delägarnas beslutanderätt i det enskilda fallet, något som även synes motiverat av att en stadgeändring torde vara en förhållandevis omständlig procedur. — Sett ur en annan synpunkt är nu berörda förhållanden ägnade att i vissa fall leda till återhållsamhet hos en större delägare i ett fiskeområde, då det gäller att samtycka till föreskrifter i stadgarna om fiskerättsupplåtelse och tillskott. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde det kunna ifrågasättas om omröstning efter huvudtal bör ske i den omfattning styrelsen föreslagit. Möjligen skulle en lösning kunna nås genom ett stadgande, att därest delägare för visst fall så påfordrade, omröstning skall ske efter delaktighetstal — närmast på visst sätt maximerade sådana — då fråga är om fördelning av ersättning för upplåten fiskerätt eller om tillskott. Självfallet finge man då taga som en konsekvens att flera frågor utöver de nu nämnda faktiskt kunde komma att avgöras efter delaktigheten.

Länsstyrelsen i Kronobergs län gjorde ett allmänt uttalande om att vid utformning av stadgar rösträtt efter delaktighetstal borde förekomma i större utsträckning än i betänkandet föreslagits.

Flera remissinstanser framhöll, att det kunde leda till orättvisa resultat om små delägare, t. ex. avstyckningsägare med obetydlig andel i stamfastighetens fiske skulle äga samma rösträtt som ägare av mantalsatt jord med stor delaktighet i fiskeområdet. Som tänkbar lösning på detta spörsmål föreslogs i några yttranden, att avstyckningsägare blott skulle äga en röst gemensamt med stamfastighetens ägare. För sådan begränsning uttalade sig *hushållningssällskapen i Östergötlands, Kristianstads och Malmöhus län samt Ostkustfiskarnas centralförbund. Hushållningssällskapet i Kristianstads län* gjorde viss reservation för avstyckningar med stort andelstal. Sällskapet åberopade till stöd för sin ståndpunkt följande.

I synnerhet under senare år har skett en i vissa fall mycket långt gående uppdelning av äganderätten till fisket, genom att viss del, vanligen 1 å 2 %, av fastighets andel i oskiftat fiskevatten tillagts avstyckade fastigheter, mestadels sommarstugetomter. Ganska talrika exempel finns på att inom ett skifteslag bestående av exempelvis 10 ägare av mantalsfastigheter avstyckats t. ex. 50 sommarstugetomter, s. k. ideella andelar, var och en utrustad med 1 % av sin stamfastighets fiskerätt i det oskiftade vattnet. Härigenom har i samfälligheten tillkommit 50 nya delägare, i antal alltså betydligt överstigande det ursprungliga antalet delägare. Var och en av dessa delägare med i många fall minimal andel i fisket erhåller vid omröstning efter den regel fiskeristyrelsen föreslagit, nämligen att varje delägare skall äga en röst, lika stort inflytande på fiskeområdets angelägenheter och skötsel som en delägare med betydande andel. Särskilt markant blir förhållandet när avstyckningarna skett från mindre mantalsfastigheter. Vid omröstning efter fiskeristyrelsens förslag kan en majoritet av ägare av ideella fiskeandelar komma att utöva ett alltför starkt inflytande på fiskeområdets angelägenheter och skötsel, även om detta inflytande i flera viktiga avseenden, t. ex. i fråga om rätt till fiske inom fiskeområdet skall upplåtas, angående föreskrift om lämnande av tillskott o. s. v., begränsas på grund av de föreslagna reglerna för omröstning efter delaktighet.

Utan att vilja närmare gå in på frågan hur en sådan reglering skulle utformas i lagen, må dock framhållas, att, därest detta eljest lagligen är möjligt, ägare av avstyckningar bör få utöva sin rösträtt inom fiskeområdet tillsammans med ägaren av den fastighet, varifrån avstyckningen sålts, i likhet med vad som föreslås beträffande fastighet med flera ägare. Med tanke på att avstyckningar i vissa fall kan omfatta en betydande del av stamhemmanets andel i fisket, exempelvis 50 % och mera, bör dock en lämplig avvägning i fråga om begränsningen av rösträtten i detta hänseende ske.

Tanken att viss begränsning bör ske av de små delägarnas rösträtt efter huvudtalet upptogs även i yttranden av *länsstyrelserna i Kronobergs och Örebro län samt hushållningssällskapet i Hallands län. Sistnämnda hushållningssällskap* föreslog, att begränsningen skedde genom en regel, att ägare av avstyckning, vars andel i fiskerätten var mindre än 25 procent av stamfastighetens, icke skulle äga egen rösträtt. Sällskapet, som ansåg att delaktigheten i fiskeområde, då denna icke bestämdes till lika andel för alla, borde beräknas efter mantal eller eventuellt efter taxeringsvärde, anförde beträffande avstyckningsägars rösträtt följande.

Då fiskeområdet kommer att omfatta även medlemmar, vilka utgöres av avstyckningsägare till vilkas avstyckning tillagts rätt till fiske i stamfastig-

hetens fiske, och dessa utgör ett större antal än ägarna till i mantal satt jord inom ett skifteslag, kommer avstyckningsägarna att å fiskestämma kunna överrösta de sistnämnda. Detta kan för ägarna av ett skifteslags fastigheter medföra oberäknande konsekvenser. Exempelvis kan avkastningen av ett fiskeområdes verksamhet, varav enligt förslaget högst 50 procent får användas för fiskeområdets räkning, begagnas för ändamål för vilket ägarna till den i mantal satta jorden inom skifteslaget äger föga eller intet intresse. I detta sammanhang får ej heller bortses från den möjligheten att med nuvarande rättstillämpning antalet avstyckningsägare med andel i fiske kan komma att väsentligt öka.

Departementspromemorian 1957

I departementspromemorian anfördes till en början, att fiskevårdsområdet avses skola bli en organisation för tillvaratagande i första hand av delägarernas ekonomiska intressen. En erinran härom hade på lagberedningens förslag särskilt intagits i 1 §. Fiskevårdsområde kom därför både med hänsyn till organisation och syfte att förete större likheter med exempelvis bysamfälligheter och häradsallmänningar än med jaktvårdsområden. I bysamfällighetslagen och lagen om häradsallmänningar liksom i andra författningar som reglerade sammanslutningar av ekonomisk art, där majoritetsbeslut i någon form kunde träffas, torde om än icke undantagslöst (se exempelvis 56 § lagen om ekonomiska föreningar) omfattningen av den enskilde medlemmens rösträtt i regel bero av storleken av hans delaktighet, i vissa fall — såsom i bysamfällighetslagen (4 § 3 mom.) — med viss begränsning.

Med en viss rätt kunde det kanske sägas att huvudtalsregeln just på fiskets område erhöll ett visst stöd av traditionen. 24 § andra stycket fiskerättslagen krävde (i likhet med dess föregångare, se SOU 1947: 47, s. 281 not 1) sålunda för upplåtelse av rätt i samfällt fiske i regel samtycke av en majoritet av antalet delägare.

Trots det sist sagda syntes det ur principiell synpunkt i och för sig vara mest tilltalande att låta rösträtten bestämmas av delaktigheten. Med hänsyn till de starka modifikationerna i huvudtalsregeln som skett i fiskeristyrelsens förslag och den stora anslutning förslaget i denna del rönt från remissmyndigheternas sida, hade dock i denna huvudfråga någon ändring ej föreslagits.

Huvudtalsregeln kunde emellertid trots de modifikationerna däri, som styrelsen med hänsyn till vissa slag av beslut föreslagit, i en del fall tänkas komma att leda till resultat som tedde sig mindre tilltalande. Detta gällde i första hand den situation, som uppstod då en minoritet representerande ett överväldigande andelstal överröstades av en majoritet representerande ett obetydligt andelstal. Då denna situation kunde väntas bli icke alltför ovanlig, syntes frågan något närmare böra beröras. I promemorian diskuteras därefter avstyckningsägarnas rösträtt, varom följande anfördes.

Ett flertal remissmyndigheter, särskilt bland hushållningssällskapen, har föreslagit att rösträtten begränsas för ägare av fastighet, som bildats genom

avstyckning men därvid tillagts fiskerätt. Begränsningen skulle därvid ske så att vid omröstning efter huvudtalet rösträtten skulle frångas antingen alla dylika delägare eller ägare av mycket små sådana fastigheter eller också ägare av avstyckad lägenhet, vars andel i stamfastighetens fiske utgör mindre än en fjärdedel.

Man frågar sig emellertid varför begränsningen av rösträtten just skall gälla ägare av fastigheter, som bildats genom avstyckning. De konsekvenser, vartill en sådan inskränkning skulle kunna leda framgår av följande exempel: Ett fiskevårdsområde bildas i en sjö, vars fiske är samfällt för sex fastigheter, av vilka tre utgöres av i mantal satt jord medan de övriga är lägenheter, som vid avstyckningen tillagts andel i stamfastighetens rätt till det samfälliga fisket. Från fastigheten 1^a om 1/10 mantal och 100 hektar har avstyckats 1² om 10 hektar. Från 2^a om 1/100 mantal och 10 hektar har avstyckats 2² om 1 hektar. Från 3^a om 1/1 000 mantal och 1 hektar har avstyckats 3² om 0,1 hektar. Varje avstyckad lägenhet har tillagts andel i stamfastighetens rätt till fiske. Andelen utgör för 1² och 2² 10 % men för 3² 25 %.

Vid en omröstning efter huvudtalet och med iakttagande av något av förenämnda begränsningsalternativ skulle, om ägare av avstyckade lägenheter helt uteslötes, exempelvis ägaren av 1² icke äga någon rösträtt, medan sådan skulle tillkomma ägaren av 3^a, oaktat denne äger mindre än 1/10 av den fiskerätt som tillkommer ägaren av 1².

Bestämmer man återigen begränsningen så att man från rösträtten utesluter ägare av avstyckad lägenhet, vars andel i stamfastighetens fiske är mindre än en fjärdedel eller anser man att den som tillagts en tiondedel av stamfastighetens fiskerätt har en så liten andel, att den ej skall medföra rösträtt, skulle ägaren av 1² ej heller då äga rösträtt, medan sådan skulle tillkomma exempelvis ägaren av 3^a, oaktat denne äger allenast 1/40 av den fiskerätt som tillkommer ägaren av 1².

Det torde under alla förhållanden vara uppenbart att man i rösträttshänseende icke kan tillämpa skilda regler för ägare av i mantal (eller annat skattetal) satt jord och andra fastighetsägare. Den enda möjligheten som då föreligger att på denna väg nå ett icke alltför stötande resultat torde vara att begränsningen göres så att exempelvis *envar* som äger mindre andel än exempelvis 1/100 (eller 1/1000) av det totala fisket uteslutes från rösträtt. Även detta ter sig dock mindre tilltalande.

I promemorian uttalas därefter, att det syntes mera tilltalande att utforma ett undantag så, att en efter delaktigheten starkt kvalificerad majoritet, lämpligen 4/5, tillerkändes rätt att besluta att rösträtten skall utövas efter annan grund än huvudtalsregeln. I det nyss anförda exemplet skulle detta emellertid medföra att ägaren av 1^a ensam skulle kunna utforma reglerna för rösträtten, vilket med den antagna utgångspunkten — huvudtalsprincipen — icke var någon lycklig lösning. Det syntes sålunda som om man vid ett godtagande av huvudtalsregeln icke utan en mycket detaljerad reglering skulle kunna komma tillrätta med föreliggande svårigheter. Då målet emellertid borde vara att uppställa så enkla och klara regler som möjligt samt lagförslaget innehöll åtskilliga garantier mot majoritetsmissbruk i fråga om vissa särskilt betydelsefulla beslut, syntes någon begränsning av vissa delägares rösträtt ej böra göras.

Remissyttranden över departementspromemorian

Av remissinstanserna gör ungefär hälften icke någon erinran mot det framlagda förslaget om rösträtsreglernas utformning. Likväl kan dock denna fråga sägas vara den som framkallat det största intresset under den sista remissbehandlingen. Det är därvid tydligt, att den tidigare starka anslutningen till principen om rösträtt efter huvudtalet nu något minskat, vilket i flera fall tagit sig uttryck i att man förordar olika modifikationer i denna princip till förmån för röstning efter delaktighet.

De enda som nu i en eller annan form uttryckligen förordar huvudtalsprincipen är *länsstyrelsen i Jönköpings län*, *fiskeriintendenten i mellersta distriktet* samt *Jämtlands läns hushållningssällskap*.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför.

I fråga om rösträtten är länsstyrelsen tveksam. Övervägande skäl synes dock tala för förslaget att varje delägare skall äga en röst. Detta är praktiskt och enkelt och ett annat förfarande skulle kräva en detaljerad reglering. Därjämte må framhållas att lagförslaget innehåller åtskilliga garantier mot majoritetsmissbruk i fråga om vissa särskilt betydelsefulla beslut.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet anför.

Röstning bör vid bildandet av fiskeområde eller då eljest ej särskilt därom föreskrivits, t. ex. vid upplåtelse av fiskerätt, ske efter huvudtal. Principen är ju densamma även vid upplåtelse enligt fiskerättslagen och det synes vara det enklaste och bästa förfarandet vid ifrågavarande procedur. Erfarenheterna av röstning efter delaktighet enligt 1913 års lag har varit mindre goda och avgjort bidragit till denna lags ringa tillämpning.

Hushållningssällskapet i Jämtlands län betonar att man vid konstruerandet av fiskevårdsområden bör bygga på de erfarenheter som vunnits inom fiskevårdsföreningarna. Sällskapet anför härom följande.

Inom dessa föreningar utövas medlemmarnas rösträtt i allmänhet efter huvudtalsprincipen. Anledningen härtill är att man velat förbehålla det avgörande inflytandet åt de vid fiskevattnen bofasta fiskerättsägarna. Om rösträtten skulle följa delaktigheten, kan man räkna med att det avgörande inflytandet i stället kommer att ligga hos kronan eller de stora bolagen. Den föreslagna lagstiftningen bör utformas så att det dominerande inflytandet alltjämt förbehålles landsbygdens jordbrukande befolkning, som bor vid fiskevattnen och i större eller mindre utsträckning är beroende av fisket. Det är därför berättigat att reducera inflytandet från ägare av dels stora andelar dels små avstyckningar. Man bör därför sträva efter att på lämpligt sätt kombinera huvudtals- och delaktighetsprinciperna.

Som nämnts förordar flera remissinstanser rösträtt efter delaktighet eller en sådan modifikation i den föreslagna huvudtalsprincipen att ökat utrymme lämnas åt delaktighetsprincipen. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* påpekar att, eftersom det här gäller tillgodogörande av en nytta efter, såvitt ej annat bestämts, delaktighetstal, synes det vara mest i överensstämmelse med vedertagna rättsprinciper att också omröstning sker efter andelstal.

Kammarkollegiet förordar viss modifikation i delaktighetsprincipen till förmån för huvudtalsprincipen och anför härom.

Beträffande frågan om rösträtt har kollegiet i utlåtanden över tidigare lagförslag hävdad och närmare motiverat att i samtliga fall majoritet efter delaktighet bör krävas för positivt beslut. I detta sammanhang må erinras om att förekomsten av fiskerättsägare med försvinnande liten andel av det totala fisket är relativt vanlig.

För att undvika den olägenheten av delaktighetsprincipen att en enda delägare med majoritet efter delaktighetstal ensam dikterar besluten — något som skulle förtaga intresset för fiskevårdsområdet hos övriga delägare — synes emellertid den modifikationen i berörda princip lämpligen kunna föreskrivas, att ingen må utöva rösträtt för mer än en femtedel av delägarnas sammanlagda, hos länsstyrelsen eller å fiskestämma eller förrättningsstämma företrädde andelstal (jfr t. ex. 56 § lagen om enskilda vägar och 119 § punkt 4 lagen om aktiebolag).

Liknande förslag har framförts av *länsstyrelsen i Uppsala län* och *överbantmästaren i Jämtlands län*. Nämnda länsstyrelse yttrar.

Vad utredningsmannen anfört till stöd för huvudtalsprincipen föranleder icke länsstyrelsen att frångå sin tidigare ståndpunkt. En omröstning helt baserad på huvudtalet kan enligt länsstyrelsens åsikt i flera situationer leda till stötande resultat. Sådillvida är dock länsstyrelsen numera beredd att modifiera sitt ställningstagande att länsstyrelsen, därest omröstning efter delaktighet införes, förordar en spärregel av innehåll att ingen må rösta för mer än viss del av det representerade andelstalet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län finner det tveksamt, huruvida inom fiskevårdsområde röstning bör ske efter huvudtalet. Det synes länsstyrelsen lämpligt att modifiera bestämmelsen härom exempelvis så, att majoriteten av de röstande tillika bör företräda visst delaktighetstal.

Jönköpings läns hushållningssällskap hyser betänkligheter mot det sätt varpå huvudtalsprincipen utformats i departementspromemorian. Nämnda princip kunde enligt sällskapet leda till egendomliga och icke önskvärda konsekvenser, vilket belyses med följande exempel.

I ett skifteslag med fyra mantalsfastigheter har från en av dessa avstyc-kats sex sommarstugetomter, och var och en av dessa har vid köpet och avstyckningsförrättningen tilldelats en ideell andel av en procent av stamfastighetens fiske i det oskiftade vattnet. Enligt det föreliggande lagutkastet skulle sommarstugetomternas ägare, oaktat deras sammanlagda delaktighet i fisket sålunda endast utgöra en ringa del därav, kunna överrösta stamfastigheternas ägare i alla beslut rörande fiskevårdsområdet utom i frågor, som rör upplåtelse av fiskerätt och tillskott. För beslut i dessa frågor skulle förutom majoritet efter huvudtalet även erfordras viss delaktighet i fisket.

Enligt sällskapets mening är det icke rimligt, att bestämmelserätten i ett fiskevårdsområdes angelägenheter i så stor utsträckning skulle tillkomma delägare med så ringa delaktighet i fisket som i det anförda exemplet. De med detta exempel belysta förhållandena torde vara tämligen vanliga. Sällskapet hyser därför alltjämt den uppfattningen, att rösträtten bör utformas på annat sätt, än som skett i det föreliggande lagutkastet.

Samma problem har även behandlats av det ganska stora antal remissinstanser, som i en eller annan form önskar reducera det infly-

tande som delägare med små andelar får enligt huvudtalsprincipen. Flera olika förslag till denna frågas lösning har lämnats.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet föreslår att rösträtt överhuvud ej bör tillkomma ägare av fastigheter, som är mindre än ett hektar, liksom ej heller ägare av lägenheter, som bildats genom avstyckning och ej tillagts större andel i stamfastighetens fiske än fem procent.

Hushållningssällskapen i Uppsala, Kronobergs och Hallands län, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund och Uppsala läns målarfiskareförening föreslår, att ägare av lägenhet endast skall få rösta gemensamt med stamfastighetens ägare på samma sätt, som enligt förslaget var fallet med delägare som med samäganderätt äger en fastighet. Belysande för denna uppfattning är vad som anföres av *Hallands läns hushållningssällskap*.

Förslaget om röstning efter huvudtalet avstyrkes, enär eljest, trots de begränsningar i rösträtten som gjorts, en talrik grupp delägare, som äger en liten del av fisket, kan få alltför stort inflytande. Röstning bör därför i första hand ske efter delaktighetstalet. Skulle detta icke kunna genomföras bör i andra hand rösterna fördelas så, att varje delägare av i mantal satt jord tilldelas en röst. De ägare av avstyckningar som skett eller kommer att ske bör endast erhålla del av stamfastighetens rösträtt.

Faran av att tillerkänna ägare av avstyckningar alltför stort inflytande betonas också av *länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Blekinge län, hushållningssällskapet i Östergötlands län samt fiskeriintendenterna i nedre södra och övre södra distrikten*. Belysande för denna uppfattning är vad den sistnämnde anför.

En av orsakerna till att 1913 års lag ej vunnit någon större tillämpning är att för beslut om sådant fiskes inrättande erfordras majoritet såväl beträffande delägare som rösttal. Som regel är det ägare av jordbruksfastigheter, som ansöka om inrättande av gemensamhetsfiske för att få ordning på det fiske, som utövas av ägare av avstyckningar (villatomter). De senare överväga i allmänhet i antal. Gemensamhetsfiske kan sålunda ej komma till stånd, när dessa motsätta sig att sådant fiske inrättas.

En besläktad synpunkt har framhållits av *Svenska insjöfiskarens centralförbund*, som påpekar att särskilt ifråga om rösträtt och uppskattning sådana regler icke bör tillskapas att yrkesfiskare undantränges i sin näring till förmån för mer eller mindre nöjesbetonat fiske. *Hushållningssällskapet i Östergötlands län* tillägger att om det skulle anses omöjligt att skapa en enkel begränsningsregel för att reducera inflytandet från avstyckningsägare kan sällskapet för sin del ej förorda annan metod för rösträttens utövande än efter delaktigheten.

Örebro läns hushållningssällskap finner att förslaget kan leda till att hela fisket i en sjö kan komma att behärras av minoritet i andelstal. Sällskapet anför vidare.

Denna minoritet lär ej kunna bestämma att fisket skall upplåtas men väl hur fisket skall bedrivas utan ekonomiskt ansvar för de kostnader, som

beslutet medför. Ägare av avstyckningar äro i de flesta fall enbart intresserade av sportfiske, och den bofasta lantbruksbefolkningen, vars fritid är begränsad, idkar fiske med fasta redskap och nät, vilket är mindre tidskrävande. I dylika frågor uppstå lätt meningsbrytningar, som vid bildande av fiskevårdsområde kan leda till att ägare av stamfastighet kan helt förhindras att bedriva sitt sedvanliga fiske med fasta redskap.

I några yttranden beröres frågan huruvida delägarna skall ha möjlighet att själva bestämma om annan grund för rösträtten än den i lagen föreskrivna ej blott — som i promemorian föreslagits — vid full enighet utan även genom majoritetsbeslut.

Hovrätten för Västra Sverige, som i sitt yttrande över fiskeristyrelsens förslag uttalade att huvudtalsprincipen erhållit ett större utrymme än som kunde anses välgrundat, vidhåller denna ståndpunkt samt anför vidare.

En alternativ lösning av innebörd att en majoritet av 4/5 efter delaktighet äger besluta att rösträtten skall utövas efter annan grund än efter huvudtal synes hovrätten vara värd ett allvarligt övervägande. Ett stadgande av detta slag torde i många fall vara ägnat att öka större delägares benägenhet att biträda ett förslag om bildande av fiskevårdsområde.

Länsstyrelsen i Kronobergs län framför liknande synpunkter och anför följande.

Den svårlosta frågan om rösträtten anser länsstyrelsen böra ytterligare övervägas med hänsyn till styrkan av de skäl, som i promemorian och däri redovisade remissvar förebragts till stöd för rösträtt efter delaktighet. Bibehålles emellertid huvudtalsregeln, kan ifrågasättas om icke för beslut i fler frågor än som föreslagits bör krävas majoritet efter såväl huvudtal som delaktighetstal. Oavsett hur rösträtten utformas är länsstyrelsen ense med promemorieförfattaren att delägarna bör ha möjlighet att i stadgarna bestämma annan beräkningsgrund för rösträtten än den i lag angivna. Föreslagna kravet på enhällighet mellan delägarna för beslut härom (7 § sista stycket i utkastet) förefaller dock väl strängt och torde kunna jämkas till krav på exempelvis fyra femtedelars majoritet i såväl huvudtal som delaktighetstal.

Departementschefen

Eftersom lagförslaget utgår ifrån att fiskevårdsområde skall vara en delägarnas egen angelägenhet och myndigheternas befattningsdärmed är sekundär i förhållande till delägarnas beslutanderätt, kan man utgå ifrån att rösträttens utformning kanske mer än något annat kommer att vara avgörande för de förhoppningar och det förtroende varmed den nya lagen kommer att mötas.

I förevarande avsnitt ämnar jag behandla frågan om rösträttens utformning i allmänhet. I andra avsnitt har jag behandlat och kommer att behandla de speciella omröstningsregler som ansetts vara påkallade i särskilt viktiga frågor, sådana som kravet på anslutning bland delägare för fiskevårdsområdes bildande, rätten att påkalla prövning av förlängning av tiden för fiskevårdsområdes bestånd, beslut om upplåtelse, skyldigheten att lämna tillskott, bestämmande av delaktigheten annorlunda

än efter delägarnas andelar eller genom förrättning samt användningen av avkastning för fiskevårdsområdets räkning i vissa fall. De rösträttsregler som behandlas i detta avsnitt avser därför reglerna för omröstning i alla andra fall än de nu särskilt nämnda och skall gälla både vid förrättning och annat sammanträde med delägarna.

Vid utformningen av bestämmelser i ämnet har man att välja mellan att tillerkänna varje delägare en röst (*huvudtalsregeln*) eller att för varje delägare bestämma ett rösttal, vars storlek beror av hans delaktighet (*delaktighetsregeln*). Vardera regeln kan modifieras till förmån för den andra. En modifikation kan utformas så att den gäller för alla slag av beslut eller endast vissa.

Omröstning i allmänhet skall enligt 1913 års lag ske efter delaktigheten med den begränsningen att ingen får rösta för mer än en tredjedel av det vid omröstningen företrädde röstetalet. Även Palmquist förutsatte i sitt förslag röstning efter delaktighet. De senare förslagen har däremot alla utgått ifrån röstning efter huvudtalet. Förslaget motiverades av fiskerättskommittén med att man önskade skapa en ordning där varje delägare oavsett omfattningen av sin fiskerätt ägde ett verkligt inflytande. Båda principerna är företrädde bland remissinstanserna. Andra regler som föreslagits har varit att omröstning skall ske efter huvudtalet, om inte en — på ett eller annat sätt — kvalificerad majoritet beslutar om röstning efter delaktighet. Härtill kommer de många förslag som går ut på att man vid omröstning efter huvudtal bör begränsa rösträtten för delägare med små andelar.

Det kan inte bli annat än ofruktbart att närma sig frågan om röstning efter huvudtal eller delaktighet utifrån abstrakta rättvisesynpunkter. Huvudtalsprincipen gynnar uppenbarligen delägare med små andelar, liksom delaktighetsprincipen gynnar delägare med stora andelar. Båda kategoriernas intressen är emellertid i och för sig lika beaktansvärda. Syftet med den nya lagstiftningen och därmed också med reglerna på förevarande område är att främja fisket och åstadkomma rättvisa mellan fiskerättsägarna. Förutsättningarna härför är emellertid olika på skilda håll. Röstning efter delaktighet skulle sålunda i Norrland som regel leda till att de vid fiskeplatserna boende delägarna skulle komma i minoritet; majoriteten skulle ofta komma att innehas av kronan och de stora skogsbolagen. Tillämpad i Stockholms skärgård skulle samma princip som regel medföra att den bofasta befolkningen skulle komma i majoritet, medan minoriteten skulle komma att utgöras av sommarstugeägare, vilka ofta överväger i antal men i regel äger endast mycket små andelar i fisket. Detta dilemma har man i lagstiftningen om *jaktvårdsområden* genom en lagändring 1951 löst så, att lagens omröstningsregler inte gjorts tvingande men innehåller en rekommendation om röstning efter huvudtalet. Före denna lagändring innehöll jaktlagen inte några bestämmelser om rösträtten i allmänhet, vilket medförde att jaktvårdsområdenas stadgar i allmänhet lät rösträtten grunda sig på delaktighetsprincipen. I praktiken synes dock stadgarnas föreskrifter

på denna punkt inte ha följts, utan röstning har i regel skett efter huvudtalet. Enligt Svenska jägareförbundets nuvarande normalstadgar för jaktvårdsområde, vilka stadgar i allmänhet följs vid jaktvårdsområdes bildande, skall röstning ske efter delaktighet med viss begränsning för delägare med särskilt stora andelar. Jägareförbundets riksjaktvårdskonsulent, som tillika är sekreterare i 1949 års jaktutredning, har upplyst att, även där stadgarna föreskriver röstning efter delaktighet, denna föreskrift nu liksom tidigare dock sällan tillämpas i praktiken.

Med hänsyn till den i förhållande till jaktvårdsområdena mera fullständiga organisation som föreslås beträffande fiskevårdsområdena, anser jag att det inte gärna kan ifrågakomma att i likhet med den ursprungliga lydelsen av jaktlagen lämna frågan om rösträtten i allmänhet inom fiskevårdsområde utanför regleringen. De blivande delägarna kan med skäl kräva att inte behöva sväva i okunnighet om hur en så väsentlig del av organisationen kommer att verka.

Den lösning av rösträtten på grundval av huvudtalsregeln som förordas av såväl 1947 som 1956 och 1957 års utredningar har som nämnts mött både instämmanden och kritik. Den övervägande delen av kritiken har emellertid inte gällt huvudtalsregeln såsom grundprincip utan har inneburit krav på modifikationer av huvudtalsregeln för sådana särskilda situationer, där principen kan tänkas få konsekvenser som inte ter sig önskvärda.

Fisket i rinnande vatten och i övrigt närmast stränderna — vilket fiske det här främst är fråga om — betraktas i allt större utsträckning lika mycket som en ideell som en ekonomisk angelägenhet. Vid tillkomsten av gällande omröstningsbestämmelser för jaktvårdsområdena uttalade dåvarande departementschefen, statsrådet Sträng, att även om det med visst fog kunde sägas att jaktvårdsområdena bestod av fastigheter och inte av personer, de dock inte kunde jämföras med sådana sammanslutningar av ekonomisk natur, där röstning efter delaktighet tedde sig naturligast. Även om det icke-ekonomiska inslaget är mera framträdande i fråga om jakten än fisket, synes det dock berättigat att tillämpa det återgivna uttalandet även på sådant fiske varom här är fråga.

Förutom att vara enkel i tillämpningen har huvudtalsprincipen fördelen att ge varje delägare lika stort inflytande som envar av de övriga. Att döma av erfarenheterna från såväl fiskevårdsföreningarna som jaktvårdsområdena röstar man i praktiken nästan alltid enligt huvudtalsprincipen. På nu angivna skäl har jag kommit till den uppfattningen att röstning efter huvudtal för det flesta antalet fall bättre än röstning efter delaktighet är ägnad att främja de syften som den föreslagna lagen är avsedd att tillgodose. Den bör därför utgöra den grundregel, varpå rösträtten i allmänhet inom fiskevårdsområde bör vila.

Frågan inställer sig då om den sålunda antagna principen bör gälla oinskränkt eller i något avseende modifieras. Trots att jag givit min anslutning till principen om röstning efter huvudtal, kan jag självfallet inte underlåta att i viss mån beakta den kritik som både på det principiella

planet och i fråga om detaljspörsmål riktats mot de tidigare förslagen om röstning efter huvudtalet.

En av utgångspunkterna för den föreslagna lagstiftningen har varit att äganderättsförhållandena till fisket inte skall rubbas. Trots att den föreslagna lagen givetvis skall förse med alla de vedertagna kontrollanordningar som kan anses erforderliga, förhåller det sig säkerligen ändå så att det, vilken omröstningsprincip man än väljer, inte torde vara möjligt att helt avlägsna möjligheten av majoritetsmissbruk. Om nu erforderlig anslutning bland delägarna finnes för att bilda ett fiskevårdsområde men endast under förutsättning att röstning där sker efter delaktighet, finns det enligt min mening anledning att i särskilda lägen respektera en dylik uppfattning. Såsom framhållits av ett stort antal remissinstanser kan den situation, varom jag här talar, understundom komma att inträffa då fisket i fiskevårdsområde äges av *dels* ett antal lantbrukare och fiskare, *dels* ett större antal på annan ort bosatta personer, vilkas totala fiskerätt är obetydlig och tillagts fastigheter, vilka i regel bildats genom avstyckning och inte brukas för fast bosättning. Oaktat sistnämnda kategori fiskerättsägare — för enkelhetens skull kallade *sommarstugeägare* — äger en andel i fisket som är avsevärt mindre än de övrigas, skulle de vid röstning efter huvudtalet likväl utgöra majoritet, medan de som äger största delen av fisket och är bosatta i närheten av fiskeplatserna och har fiske som verkligt näringsfång kommer i minoritet. De som tidigare förordat röstning efter huvudtalet har tänkt sig att man skall undgå sådana inte önskvärda följder av huvudtalsregeln på i huvudsak tre olika sätt. Särskilt viktiga beslut — t. ex. om bildande av fiskevårdsområde, upplåtelse eller tillskottsskyldighet — skulle sålunda understundom fordra viss anslutning, räknat efter delaktighet. Länsstyrelsen såsom fastställande myndighet skulle vidare vid stadgarnas fastställande beakta att ingen delägare vederfors något orättmätigt intrång. Slutligen skulle varje delägare genom möjligheten att anföra besvär kunna påräkna rättelse av beslut som kränkt hans enskilda rätt.

Även om nu nämnda korrektiv i och för sig är ägnade att minska risken för majoritetsmissbruk, bör naturligtvis detta syfte om möjligt tillgodoses redan vid de allmänna rösträttsreglernas utformning. Ett stort antal förslag i detta ämne har framlagts av remissinstanserna. Gemensamt för åtskilliga av förslagen har varit att man på ett eller annat sätt velat reducera det inflytande, som vid en tillämpning av huvudtalsregeln skulle komma att utövas av innehavare av små andelar i fisket.

I och för sig anser jag det inte vara oförenligt med den nya lagens syfte att man till förmån för den bofasta befolkningen på något sätt inskränker det inflytande, som kan komma att utövas av sommarstugeägarna. I allmänhet har man tänkt sig att begränsningen i rösträtten skulle drabba ägare av sådan fastighet med fiskerätt, där fastighetsbildningen skett genom avstyckning eller, får det antagas, motsvarande fastighetsbildningsinstitut i äldre lag. De som föreslagit en röstreduktion

efter denna linje tycks emellertid ha förbisett att »sommarestugeägare» och »avstyckningsägare» alls inte är identiska begrepp. Likaväl som en typisk jordbruksegendom med ett betydande fiske kan vara en »avstyckning», kan en sommarstugefastighet utgöras av i mantal satt jord, som ju icke skulle drabbas av reduktionen. Om man trots detta skulle godtaga tanken att lägga fastighetens karaktär av »avstyckning» till grund för gränsdragningen, uppkommer frågan på vilket sätt en reduktionsregel bör utformas. Att såsom föreslagits beröva alla »avstyckningsägare» eller alla sådana med mycket små andelar all rösträtt anser jag vara helt uteslutet. Det har också föreslagits att avstyckningsägaren skulle avge en röst gemensamt med stamfastighetens ägare. För att lösa därvid uppkommande problem har man hänvisat till samäganderättslagen. Denna är emellertid inte tillämplig och det är inte heller lämpligt att ändra lagen enbart med tanke på dessa situationer. Hur man lagtekniskt än förfar måste det vidare med nu angivna utgångspunkt uppstå mycket stora svårigheter i de fall då en fastighet bildats av mark från mer än en stamfastighet. — En tänkbar lösning av problemet med sommarstugeägarna vore att på ett eller annat sätt reducera röstvärdet för den som inte är mantalsskriven å den fastighet för vilken han röstar. Detta alternativ kompliceras emellertid bland annat av svårigheten hur man då i röstningshänseende skall behandla de juridiska personerna, eftersom det naturligtvis inte kan ifrågakomma att för dem genomgående tillämpa en dylik reduktion. Svårigheter skulle även uppstå i fråga om de särskilt skattlagda fiskena och andra fastigheter med fiske där det över huvud taget inte förekommer någon bosättning.

Jag anser att frågan om »sommarestugeägarnas» rösträtt i analogi med vad som gäller enligt jaktlagen bäst löses så att vid omröstning i allmänhet varje delägare skall äga en röst, därest inte annan röstregel — t. ex. delaktighetsregeln — föreskrivits i stadgarna. Innehållet i dessa bestämmes i sista hand av länsstyrelsen, som dock i väsentliga avseenden är bunden av delägarnas mening. Skall sålunda rösträtten enligt det stadgeförslag, vartill delägarna tagit ställning i samband med frågan om fiskevårdsområdets bildande, ordnas på visst sätt, är länsstyrelsen bunden härav, såvitt stadgebestämmelsen ej kommer i strid med det allmänna lämplighetskravet i 6 §, något som man väl — med tanke på det sätt varpå förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande nu utformats — knappast behöver räkna med som ett praktiskt fall. Anser sig länsstyrelsen ej kunna godtaga bestämmelsen, har länsstyrelsen att välja mellan att vägra fastställelse eller att återförvisa ärendet till förrättningsmannen.

Slutligen ämnar jag något beröra en annan fråga som lämpligen bör behandlas i detta avsnitt. I fiskeristyrelsens betänkande och departementspromemorian har intagits bestämmelser, som innebär att i de fall lagen kräver enighet bland delägarna eller anslutning från viss del av dem eller av delaktighetstalet, därmed i allmänhet skulle avses inte alla delägare eller hela delaktighetstalet utan de vid omröstningen närvarande delägarna, respektive det därvid företrädde delaktighetstalet. En sådan regel, vil-

ken kan leda till resultat som ur rättssäkerhetens synpunkt inte är önskvärda, anser jag inte vara påkallad av praktiska hänsyn. Däremot har jag inte funnit anledning att föreslå några begränsningar i rätten att rösta genom ombud.

7. Nödvändigheten av förrättning

Lagen om gemensamhetsfiske

Inrättande av gemensamhetsfiske behöver ej med nödvändighet föregås av förrättning. I princip skall dock förrättning hållas. Förrättning kan underlåtas endast om delägarna är ense ej blott om gemensamhetsfiskes inrättande utan också om fiskeplan, därest avsikten är att fisket skall brukas av delägarna själva enligt dylik plan, ävensom, då fråga är om fiske som ej i sin helhet är oskiftat, grunden för delaktighet och rösträtt (5 § första stycket).

Förrättningsman förordnas av länsstyrelsen. Behörig till uppdraget är endast statens fiskeritjänstemän eller, vid förfall för sådan, annan sakkunnig som fiskeristyrelsen godkänner (5 § andra stycket). Förrättningsmannen kan — om begäran därom framställs av någon delägare — biträdas av gode män (9 § andra stycket).

Förrättningsmannen skall i förekommande fall verkställa uppskattning av fiskets värde, han skall vidare utreda alla de övriga omständigheter, som kan inverka på frågan, samt därefter för delägarna framlägga utlåtande, vari bl. a. skall angivas huruvida förrättningsmannen anser att gemensamhetsfiske bör inrättas samt på vilket sätt fisket enligt hans mening lämpligast bör nyttjas (9 och 10 §§). Inför förrättningsmannen verkställs därefter omröstning bland delägarna i de frågor där sådan skall ske (11 §). Sedan förrättningen avslutats ankommer det på länsstyrelsen att, vare sig förrättning föregått eller icke, efter formell och saklig prövning av förutsättningarna fastställa eller vägra att fastställa delägarnas beslut om gemensamhetsfiskes inrättande (12—14 §§).

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

Bildande av jaktvårdsområde skall i princip föregås av förrättning, som företages av en av länsstyrelsen utsedd förrättningsman. Förrättning kan underlåtas endast om delägarna är ense om jaktvårdsområdes inrättande, om tiden för dess bestånd, om de huvudsakliga grunderna för jakten och viltvården samt om delägares skyldighet att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning som skall tillgodose jaktvården (jaktlagen 10 § 2 mom).

Palmquists förslag 1943

Utredningsmannen framhöll, att en revision av lagstiftningen på området i första hand ansetts påkallad för att underlätta tillkomsten av gemensamhetsfiske. Hela förfarings sättet måste om möjligt förenklas. Den omständigheten att förrättning skulle hållas, bidrog säkerligen till att många fiske-

rättsägare avhöll sig från att överhuvud söka få gemensamhetsfiske till stånd. Å andra sidan syntes förrättning svårligen kunna uteslutas i andra fall än när någon mera betydelsefull invändning mot framställningen icke rests och omständigheterna var sådana att en närmare utredning på platsen befanns överflödig. Framkom däremot en framställning om inrättande av fiskevårdsområde, som var åtföljd av erforderlig utredning, och restes mot denna icke någon invändning av betydelse att inverka på frågans bedömande vare sig från delägarna eller från fiskeriintendenten, borde hinder icke föreligga för länsstyrelsen att avgöra ärendet utan att förrättning hölls. Enligt förslaget skulle det ankomma på länsstyrelsen att i varje särskilt fall avgöra, om förrättning borde hållas. Härvid torde länsstyrelsen få erforderlig ledning för sitt avgörande genom att yttrande inhämtades från fiskeriintendenten.

I de fall, där utredningen var fullständig och någon erinran mot ansökningen, som var av beskaffenhet att inverka på frågans avgörande, icke framställts, förutsatte förslaget, att länsstyrelsen skulle äga förordna om inrättande av fiskevårdsområde utan att förrättning hållits. Genom vad som sålunda föreslagits borde i åtskilliga fall, även där samtliga delägare icke var beredda att biträda en ansökning om inrättande av fiskevårdsområde, själva tillkomsten av fiskevårdsområde kunna underlättas. Framför allt gällde detta i sådana ingalunda ovanliga fall, att några bland delägarna i fiskevattnet, nämligen de som var intresserade av fisket, önskade tillkomsten av fiskevårdsområde, medan återstoden av bristande intresse för saken, av bekvämlighetsskäl eller annan orsak icke ville underskriva en ansökning i ämnet. Med all sannolikhet kom dessa senare ofta att underlåta att framställa erinran mot ansökningen. Denna enklare form för inrättande av fiskevårdsområde borde med särskild fördel kunna begagnas av fiskevårdsföreningarna. I och med att dessa ombildades till fiskevårdsområden, torde som regel någon annan ändring icke komma att ske än att den ordning, som enligt föreningens regler gällt beträffande fisket och fiskevården, i stort sett kunde stadfästas av länsstyrelsen såsom stadgar för det nyinrättade fiskevårdsområdet.

Förrättning borde vidare givetvis icke hållas, om länsstyrelsen fann den gjorda framställningen uppenbarligen icke böra bifallas. Det kunde exempelvis vara fråga om en sådan framställning, som redan under kungörelseförfarandet på goda grunder avstyrkts av ett stort antal fiskerättsägare och ej heller vunnit fiskeriintendentens gillande. I sådana fall var det givetvis onödigt att bekosta en förrättning.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén var även i denna del av samma uppfattning som Palmquist. I fråga om behovet av förrättning påpekade kommittén, att det givetvis i många fall skulle komma att visa sig nödvändigt med förrättning, innan beslut kunde fattas om en fiskereglering av den natur varom här var fråga. Särskilt kunde detta bli fallet, då en särskild uppskattning av delägar-

nas andelar i fiskets avkastning behövde företas, eller då delägarna ej var ense om fiskets ordnande. En förrättning kunde också vara erforderlig för att vinna närmare utredning om de fiskerättsliga förhållandena i vattnet o. dyl.

Remissyttrande över fiskerättskommitténs förslag

Kammarkollegiet uttalade i sitt remissyttrande, att till skydd för såväl allmänna som enskilda intressen kraven på förrättning med dess publicitet och närmare granskning av frågan syntes böra eftergivnas endast om samtliga delägare var ense om fiskeområdes bildande.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

I likhet med fiskerättskommittén ansåg fiskeristyrelsen att det borde överlämnas till länsstyrelsen att pröva huruvida förrättning borde hållas. Beträffande frågan i vilka fall förrättning var erforderlig kunde styrelsen i huvudsak ansluta sig till kommitténs uttalanden. När fiskevattnet icke var i sin helhet oskiftat, blev förrättning nödvändig för uppskattning av delaktigheten, därest delägarna ej var ense om hur delaktigheten skulle beräknas. Även i de fall då vattnet var i sin helhet oskiftat blev det säkerligen ofta, kanske i de flesta fall, nödvändigt med förrättning, åtminstone om delägarna icke var ense om grunderna för fiskets utnyttjande.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Flertalet remissinstanser fann fiskeristyrelsens förslag lämpligt. Det framhölls dock allmänt, att förrättning i de allra flesta fall kom att bli erforderlig. I några yttranden förordades bestämmelse om att förrättning alltid skulle hållas, om delägarna ej var eniga i fråga om bildandet av fiskeområdet och de huvudsakliga grunderna för fiskets utövande inom området. *Kammarkollegiet* anförde i denna del.

Kollegiet har icke funnit anledning att frånga sin år 1947 uttalade uppfattning att kravet på förrättning bör eftergivnas endast om samtliga delägare äro ense om att fiskeområde bör bildas. — För avslag å ansökningen erfordras givetvis icke att förrättning hålles. — Med de vittgående verkningar, som ren passivitet medför enligt förslaget, synes det vara ett minimikrav att tillfälle bjudes att muntligen dryfta frågan på platsen. Risker för att, sedan ett fiskeområde bildats, detta endast blir en konstruktion på papperet torde också minska därest detsamma tillkommit efter en förrättning. Tids- och arbetsbesparingen, som uppkommer om förrättning icke hålles, torde bli obetydlig. Förrättning kan ju icke undgås när det gäller stora, komplicerade ärenden utan endast i fråga om enklare sådana, där uppskattning av värdet å andel icke erfordras. Om dylikt mindre sammanträde hålles av föredraganden i ärendet, torde detta vålla ett i förhållande till fördelarna obetydligt extra arbete.

Hovrätten för Övre Norrland och länsstyrelsen i Norrbottens län uttalade, att redan den omständigheten att icke samtliga delägare gått med på en framställning syntes motivera förrättning. Nämda länsstyrelse anförde vidare.

Godtages detta resonemang, bör det — på motsvarande sätt som gäller för bildande av jaktvårdsområde — ankomma på förrättningsmannen att un-

derrätta samtliga delägare om ansökningen. Genom en sådan ordning torde godtagbart skydd beredas såväl allmänna som enskilda intressen, varjämte länsstyrelsen kommer att beredas en icke oväsentlig arbetslättnad.

Älvsborgs läns södra hushållningssällskap framhöll, att vid bildande av fiskeområde, vari ingick skiftat vatten, så många frågor måste lösas att förrättning alltid borde hållas. Sällskapet anförde närmare härom.

Huru material skall kunna redovisas till grund för delaktighetsberäkningen inom vad i belänkandet kallas »skiftade vatten» är svårt att förstå. Om icke ägare av eller delägare i varje sådant är sökande, äger ju icke någon utomstående tillträde för värdering utan legal förrättning. Frågan om omfattningen av skifteslag i avseende å fisket är därjämte långt ifrån alltid klar. Bl. a. på grund härav borde ifråga om »skiftade vatten» alltid, då länsstyrelsen ej finner ansökan omedelbart böra avslås, förrättning hållas. Även andra skäl tala härför, däribland det moderata kravet på — som departementschefen framhållit — att stadgarna är utformade innan framställningen göres om fiskeområdets bildande.

Även *Riksförbundet Landsbygdens folk* ansåg, att kravet på förrättning borde eftergivnas endast när samtliga delägare i fiskeområdet var eniga om dess bildande. Förbundet framhöll därvid, att innebörden och konsekvenserna av ett fiskeområdes bildande lättare framstod för delägarna vid ett förrättningssammanträde, där de muntligen fick framföra sina synpunkter och kunde få förklaring på tveksamma och oklara punkter, än om de blott skriftligen fick yttra sig över en ansökan.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län föreslog, att bestämmelserna i vart fall när det gällde skiftade fisken utformades på samma sätt som i lagstiftningen om jaktvårdsområden.

Departementspromemorian 1957

Det framhölls i departementspromemorian, att intet av de tidigare förslagen innehöll bestämmelse att förrättning i något fall skulle vara obligatorisk. Bland remissinstanserna rådde emellertid en ganska utbredd opinion för att så i regel skulle vara fallet. Otvivelaktigt skulle en bestämmelse härom medföra att den nya lagstiftningen möttes med större förtroende från allmänhetens sida.

Det var emellertid tydligt att det utan större svårighet gick att redan i förväg utsortera vissa fall, där det skulle te sig som en uppenbar överorganisation med obligatorisk förrättning. Detta gällde först och främst då delägarna var ense eller då den fastställande myndigheten fann uppenbart att ansökan om bildande av fiskevårdsområde borde avslås (jfr utkastet 10 § tredje stycket). Men även förutsättningarna för att av ett oskiftat fiske bilda fiskevårdsområde var, även om full enighet icke förelåg, mången gång så pass klara att förrättning på stället tedde sig överflödig. 12 § i promemorians lagutkast hade därför utformats så att förrättning gjorts obligatorisk då särskild uppskattning av delaktigheten skulle ske. Dylik uppskattning var — bortsett från de fall att delägarna var ense — enligt utkastet obligatorisk beträffande fiskevårdsområde, som bildats av annat än oskiftat

fiske (6 §). I övriga fall lades det i länsstyrelsens hand att avgöra huruvida förrättning på platsen skulle ske eller ej.

Remissyttranden över departementspromemorian

Remissinstanserna har i allmänhet lämnat promemorians förslag utan erinran eller hänvisat till sina tidigare yttranden. *Lantmäteristyrelsen* framhåller, att man med tanke på svårigheten att erhålla erforderliga uppgifter och utröna sakägarnas inställning dock måste räkna med, att det i regel blir nödvändigt att hålla förrättning även i sådana fall då uppskattning av fisket ej skall ske. *Hovrätten för Övre Norrland* anser, att promemorians förslag att förrättning alltid skall ske i sådana fall då uppskattning av fisket göres, innebär en förbättring av tidigare förslag. Hovrätten har likväl ej funnit skäl att frånga sin tidigare uppfattning att förrättning bör vara obligatorisk i alla fall, då delägarna ej är ense om fiskevårdsområdes bildande. Samma uppfattning har framförts av *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Kalmar läns norra hushållningssällskap anser, att bildande av fiskevårdsområde alltid bör föregås av förrättning.

Departementschefen

Är delägarna inte ense skall bildande av såväl gemensamhetsfiske som jaktvårdsområde i princip föregås av förrättning. Enligt Palmquist, fiskerättskommittén och fiskeristyrelsen skall förrättning hållas endast om länsstyrelsen som fastställande myndighet finner detta erforderligt. På grund av kritiken häremot föreslogs i departementspromemorian att förrättning, utom i det nämnda fallet, alltid skulle äga rum, då uppskattning av fisket måste ske, vilket innebar att förrättning — bortsett från de fall då enighet förelåg — skulle vara obligatorisk då fiskevårdsområde bildades av fiske, som inte var i sin helhet oskiftat. På grund av den kritik som även efter det sista förslaget förekommit anser jag att man bör undersöka om det inte är lämpligt att gå vidare i riktning mot att göra förrättning i princip obligatorisk. Det gäller här att väga olägenheterna, främst förrättningskostnaderna, mot fördelarna, främst den ökade rättssäkerheten. I de fall där det måste framstå som uppenbart att en ansökan om bildande av fiskevårdsområde inte kan bifallas, bör självfallet förrättning inte äga rum. Detsamma bör kunna gälla om delägarna är ense och ansökningshandlingarna är så fullständiga att de lämnar möjlighet för länsstyrelsen att göra en allsidig prövning. Detta fall kan beräknas bli vanligt då fiskevårdsföreningar önskar ombilda sig till fiskevårdsområden. I andra fall, d. v. s. framför allt då enighet bland delägarna inte föreligger, anser jag det vara ett väsentligt rättssäkerhetsintresse att fiskevårdsområde inte kommer till stånd utan att saken först behandlats vid en förrättning. Delägarna får då tillfälle att dels genom förrättningsmannen erhålla kännedom om gällande bestämmelser, dels vid sammanträde dryfta ämnet i hela dess vidd.

Lagtexten har därför givits den utformningen att fiskevårdsområdes bildande i princip skall föregås av förrättning.

8. Förutsättningarna för upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde

Lagen om gemensamhetsfiske

Enligt 1913 års lag kan rätt till fiske upplåtas på arrende mot delägares vilja genom majoritetsbeslut av övriga delägare. Lagens krav på majoritet erbjuder viss likhet med vad som fordras för gemensamhetsfiskes inrättande, dock tages vid omröstning för beslut om upplåtelse hänsyn endast till delaktigheten. Lagen kräver sålunda för beslut om upplåtelse på arrende av fiskevatten, som är i sin helhet oskiftat, mer än hälften och i fråga om annat fiskevatten minst två tredjedelar av samtliga delägares rösttal. Därutöver fordras emellertid att beslutet fastställs av länsstyrelsen. Fastställelse kan vägras endast om beslutet ej tillkommit i laga ordning (17 §). Lagen lämnar ej utrymme för prövning av beslutets lämplighet. Någon minoritetsgaranti utöver vad nu nämnts innehåller ej lagen för detta fall. Ej heller innehåller lagen någon bestämmelse om upplåtelse annorledes än på arrende t. ex. genom försäljning av fiskekort eller genom andra s. k. sär tillstånd. Lagen anvisar även den möjligheten att delägarna nyttjar gemensamhetsfisket var för sig enligt av länsstyrelsen fastställd plan. Av intresse är att delägare därvid ej får tilläggas rätt att fiska i annan delägares fiskevatten utan dennes samtycke (21 § tredje stycket).

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

För beslut om upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområde kräves enhällighet. Fastighetsägare kan dock ej förvägras att upplåta den rätt till jakt, som inom området tillkommer honom, därest ej upplåtelsen är olämplig med hänsyn till jaktvården eller eljest länder övriga fastighetsägare till avsevärt men (13 § 3 mom. jaktlagen).

Palmquists förslag 1943

1943 års förslag upptog en bestämmelse, att stadgarna för fiskevårdsområdet fick innehålla att fisket, helt eller delvis, kunde upplåtas på arrende samt att sär tillstånd till fiske kunde beviljas inom fiskevårdsområdet. I stadgarna fick ej föreskrivas att fiske skulle upplåtas på arrende med mindre förslag därom biträts av delägare som företrädde beträffande fiskevatten som vore i sin helhet oskiftat mer än hälften och i fråga om annat fiskevatten minst $\frac{2}{3}$ av samtliga delägares rösttal. Beviljande av sär tillstånd skulle däremot icke kräva kvalificerad majoritet. Anledningen härtill angavs vara att den som erhållit sär tillstånd endast fick rätt att utöva visst fiske utan att i motsats till en arrendator utesluta fiskevattensägarna från möjlighet att fortfarande bedriva fiske i vattnet. Utredningsmannen påpekade, att dylika upplåtelser brukade förekomma i fiskevårdsföreningar. Från 1913 års lag överflyttades bestämmelsen att delägare ej kunde tilläggas rätt att fiska i annan delägares enskilda fiskevatten utan den senares samtycke.

Remissyttranden över Palmquists förslag

I några remissyttranden uttalades, att samma krav på kvalificerad majoritet bland delägarna som föreslagits för beslut om utarrendering av fiske borde gälla med avseende å beslut om upplåtelse av särtillstånd för fiske.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén hade, som jag tidigare framhållit, förordat att röstning i regel skulle utövas efter huvudtalet. I fråga om beslut om upplåtelse ansåg kommittén det dock motiverat att göra vissa avsteg från denna princip. Kommittén anförde i förevarande del.

För ett par undantagsfall anser kommittén det naturligt, att delaktigheten i fiskevårdsområdet skall ligga till grund för omröstningen. Det ena av dessa fall avser utarrendering av fiske och upplåtelse av särtillstånd till fiske. Då sådana upplåtelser kunna väsentligt eller stundom helt och hållet betaga den enskilde fiskevattensägaren möjligheten att själv utöva fiske i sitt vatten, synes det skäligt att besluten i sådana frågor skola fattas efter andra regler än de vanliga. Samma normer böra i detta hänseende gälla vare sig beslutet avser utarrendering eller upplåtelse av särtillstånd. Omröstningen bör härvid enligt kommitténs uppfattning icke ske efter huvudtalet utan efter delaktigheten i fiskevårdsområdet. Det synes tillräckligt att endast ta hänsyn till de i omröstningen deltagande. Framhållas må, att om icke annat föreskrives i stadgarna, obegränsad röstning med fullmakt skall kunna äga rum. Med hänsyn till de nämnda frågornas stora vikt bör som regel kvalificerad majoritet (minst 2/3 av de i omröstningen deltagande delägarnas rösttal efter delaktigheten) fordras för besluts fattande. Denna regel har dock ej ansetts böra gälla ovillkorligt. I vissa fall kan fiskevårdsområde komma att bildas i huvudsakligt syfte att åstadkomma utarrendering av fiskevattnet eller att skapa ett s. k. kortfiskevatten. För att icke delägarna skola kunna förhindra att detta syfte vinnes föreslår kommittén att länsstyrelsen skall kunna i visst fall förordna om utarrendering och upplåtelse av särtillstånd, även om föreskriven majoritet bland delägarna icke föreligger, försåvitt nämligen länsstyrelsen med hänsyn till syftet med fiskevårdsområdets bildande finner sådant påkallat. Naturligt är, att denna möjlighet bör tillgripas endast i trängande undantagsfall.

För att bereda ytterligare skydd åt enskilda delägare i ett fiskevårdsområde föreslår kommittén vidare, att delägare, som menar att beslut om upplåtelse av fiskerätt fattats i strid med de nyss angivna bestämmelserna om kvalificerad majoritet, bör äga rätt att överklaga beslutet hos länsstyrelsen. Det sagda gäller närmast om principiella beslut, att dylik upplåtelse skall få ske. Klagorätt bör emellertid föreligga även beträffande beslut om antagande av arrendeanbud, ehuru något krav på viss särskild röstövertikt ej ansetts böra uppställas för dylika beslut.

Även fiskerättskommittén upptog i sitt förslag till lagtext en motsvarighet till 21 § tredje stycket 1913 års lag.

Yttranden över fiskerättskommitténs förslag

Älvsborgs läns södra hushållningssällskap anförde, att enkel majoritet efter huvudtalet borde vara tillräcklig då fråga vore om utlämnande av fiskekort med begränsad räckvidd, t. ex. för mete och annat krokfiske under sommarsäsongen. Dylika fiskekort försålles allmänt av de fiskevårdsföreningar

som nu funnes i länet. Därigenom finge föreningarna inkomster till sin verksamhet, varjämte tjuvfisket i hög grad motverkades. *Kalmar läns fiskevattensägareförbund* avstyrkte förslaget att länsstyrelsen oavsett delägarnas vilja skulle kunna besluta om utarrendering eller beviljande av särstillstånd. Förbundet framhöll bl. a., att med en extrem tolkning av kommitténs förslag intet hinder syntes möta att inrätta fiskevårdsområde endast för att därmed tillgodose sportfiskeintressena på en ort.

*Föredragande departementschefen*¹ sade sig anse det tveksamt om länsstyrelsen borde ha befogenhet att besluta om dylik tvångsupplåtelse.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen ansåg anledning saknas att i denna fråga göra någon åtskillnad mellan olika slag av upplåtelser. Vare sig upplåtelsen skedde med ensamrätt eller ej, med eller utan avgift, syntes — liksom enligt 24 § fiske-rättslagen — samma krav på samtycke från delägarna böra uppställas. Upp-låtelser genom särstillstånd kunde ju företagas i så stor utsträckning, att de sammanlagt omfattade så gott som allt fisket. Härtill kom, att gränsen mellan utarrendering och andra upplåtelser var flytande.

Alldeles oavsett den ståndpunkt, som intogs till frågan om rösträtten inom ett fiskeområde i allmänhet skulle utövas efter huvudtal eller delaktighet, ansåg fiskeristyrelsen i likhet med fiskerättskommittén, att vid avgörande av frågor, huruvida utarrendering eller annan upplåtelse skulle äga rum, röstning borde ske efter delaktigheten. Att här låta om-röstning ske efter huvudtalet var med hänsyn till frågornas stora ekono-miska betydelse ej rimligt.

Beträffande frågan i vad mån majoriteten skulle vara kvalificerad ansåg fiskeristyrelsen i motsats till fiskerättskommittén anledning saknas att frånga den i 1913 års lag uppställda principiella regeln för vatten som i sin helhet var oskiftat. Beträffande sådant vatten borde sålunda enkel majoritet vara tillräcklig.

I övriga fall borde åtminstone i regel fordras två tredjedels majoritet i enlighet med 1913 års lag och fiskerättskommitténs förslag. Emellertid var till sistnämnda fall hänförliga även de fall då ingen delägare ägde någon bestämd lott men å andra sidan ej heller hade andel i hela vattnet. En sjö hörde exempelvis till två eller flera skifteslag, men vatt-net var ej skiftat inom de olika skifteslagen. Utgjorde vart och ett av dessa skifteslag ett fiskeområde för sig, skulle utarrendering av hela sjön kunna ske, om det funnes enkel majoritet inom varje skifteslag. Samma förutsättning syntes då böra gälla, om hela sjön utgjorde ett enda fiskeområde. En regel härom borde därför i detta fall uppställas såsom ett alternativ till regeln om två tredjedels majoritet inom fiskeområdet i dess helhet.

Vid tillämpningen av de nu förordade majoritetsreglerna syntes man böra använda den princip, som föreslagits i fråga om anslutning bland del-

¹ Prop. nr 60/1950 s. 97.

ägarna för inrättande av fiskeområde i skiftat vatten, nämligen att medräkna endast delaktighetstal som företrädde av de i omröstningen deltagande delägarna. Delägare som lämnats tillfälle deltaga i beslutets fattande men ej låtit sig avhöra borde sålunda anses ha nedlagt sin röst. Delta överensstämde med fiskerättskommitténs förslag på denna punkt.

Den av fiskerättskommittén föreslagna möjligheten för den beslutande myndigheten att oberoende av delägarnas vilja besluta om upplåtelse av fiskerätt borde enligt fiskeristyrelsens mening icke genomföras. En dylik möjlighet var säkerligen att anse som ett alltför långtgående ingrepp i delägarnas bestämmanderätt. Behovet av en sådan befogenhet för myndigheten minskade avsevärt, om man liksom fiskeristyrelsen men i motsats till fiskerättskommittén intog den ståndpunkten att en lagstiftning av ifrågavarande slag skulle tillgodose endast delägarnas gemensamma bästa och reglera förhållandet mellan dem.

I anslutning till de båda tidigare utredningarnas förslag att i enlighet med 21 § tredje stycket 1913 års lag delägare ej fick tilläggas rätt att fiska i annan delägarers enskilda fiskevatten uttalade fiskeristyrelsen, att om inom ett fiskeområde en delägare tillerkändes rätt att fiska i annan delägarers vatten, fick detta anses innebära, att fiskerätt där uppläts till den förstnämnde. För en sådan delupplåtelse gällde de i 11 § av fiskeristyrelsens lagförslag upptagna reglerna. Ansågs fisket i ett fiskeområde med oskiftat vatten böra ordnas så att vattnet uppdelades i lotter mellan delägarna, syntes intet hinder finnas för att, om så ansågs ur fiskerisynpunkt lämpligt, låta flera delägare samfällt nyttja en och samma lott. En sådan anordning kunde förordas särskilt då det fanns en viss grupp av delägare med allenast obetydliga andelstal. Med hänsyn till vad nu anförts upptog fiskeristyrelsen i sitt förslag ej något stadgande, motsvarande 21 § tredje stycket 1913 års lag.

Fiskeristyrelsen erinrade om att i vissa remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag hade uttalats, att bestämmelser borde införas därom att därest fråga om utarrendering uppkom, företräde skulle lämnas åt det yrkesmässiga fisket. Den mening saknade säkerligen icke heller anhängare att om upplåtelse av fiskerätt ansågs böra ske, fritidsfiskets intressen genom lagbestämmelser borde tillgodoses på ett eller annat sätt (jfr 3 § KK den 8 juni 1951 ang. förvaltningen av kronans fisken jämte tillämpningsföreskrifter). Fiskeristyrelsen fann emellertid att delägarnas bestämmanderätt icke borde bindas genom föreskrifter av sådan art. Så långt möjligt är borde sådana bestämmelser undvikas, som kunde vara ägnade att försvåra tillkomsten av fiskeområden.

Med hänsyn till den vikt frågan om upplåtelse av fisket hade borde denna fråga avgöras redan i samband med fiskeområdets bildande.

Som en särskild fråga upptog fiskeristyrelsen spørsmålet i vad mån nyttjanderättshavares samtycke borde krävas för att fiskeområdet

skulle få upplåta fiske som omfattades av nyttjanderätten. Något krav på dylikt samtycke fanns ej i 1913 års lag, bortsett från upplåtelser som skett innan lagen trädde i kraft. Någon anledning att i lagen om fiskeområde frångå denna princip syntes ej föreligga. Ett undantag syntes dock påkallat, nämligen därest det av fiskeristyrelsen den 1 december 1953 framlagda förslaget till lag om vissa upplåtelser av fiskerätt m. m. vann bifall.¹ Med den privilegierade ställning i form av minimitid för upplåtelsen, optionsrätt m. m., som i detta förslag ansetts böra tillkomma där avsedda upplåtelser, syntes det mindre väl förenligt, att sådan nyttjanderättshavare skulle nödgas avstå sin nyttjanderätt till person åt vilken fiskeområdet såsom sådant upplåtit fiskerätt. I tredje stycket av 11 § i styrelsens förslag till lag om fiskeområden hade därför upptagits en föreskrift att beslut av fiskeområde om upplåtelse ej fick meddelas beträffande fiske, som helt eller delvis innehades med sådan nyttjanderätt som avsågs i nämnda lag, såframt ej nyttjanderättshavaren lämnat sitt samtycke.

Inrättande av gemensamhetsfiske innebar ej i och för sig någon inskränkning i den rätt att upplåta fiskerätt som den enskilde delägaren kunde ha. Någon anledning att frångå denna regel beträffande fiskeområde syntes ej föreligga. Styrelsen ansåg därför någon motsvarighet ej erforderlig till den i 13 § 3 mom. jaktlagen upptagna bestämmelsen, att fastighetsägare ej må förvägras att till annan upplåta jakträtt inom jaktvårdsområde, om upplåtelsen icke befinnes olämplig med hänsyn till jaktvården eller eljest länder övriga fastighetsägare till avsevärt men. Hinder mötte emellertid icke att i stadgarna föreskriva de inskränkningar i rätten för delägarna att upplåta sin fiskerätt som med hänsyn till särskilda förhållanden kunde finnas behövliga. — Självfallet var den, som fått nyttjanderätt till sig upplåten, bunden av de bestämmelser som fastställts för fiskeområdets verksamhet.

Riksdagsmannen F. I. Boo, som i egenskap av sakkunnig biträtt fiskeristyrelsen, avgav i fråga om förutsättningarna för upplåtelse genom särtillstånd ett särskilt yttrande. Däri anfördes bl. a.

Det gamla självhushållningssystemet bland den jordbrukande befolkningen har numera ersatts med mer specialiserad näringsutövning och varuutbyte. Med denna omställning har även det gamla husbehovsfisket i stora delar av landet förlorat i betydelse. Den moderna jordbrukaren har inte råd att ödsla effektiv arbetstid på en så oekonomisk sysselsättning. I den mån fiske fortfarande bedrivs är det i allmänhet som hobby, givetvis med undantag för värdefullt fiske såsom kräft- och laxfångst m. m., oftast bedrivet endast under en kort säsong.

Samhällsutvecklingen har för andra stora folkgrupper även gett mer fritid och behov att fylla denna med rekreationsbetonad sysselsättning. Fritidsfisket är därvid en av de stora möjligheterna. Fiskeutövningen är dock ofta begränsad genom den enskilda äganderätten och de invecklade äganderättsförhållandena i de flesta insjöarna. De fiskevårdsföreningar som hittills inrättats säljer visserligen på sina håll fiskekort åt utomstående och med gott resultat, men i många fall är de snarast monopolföreningar, till-

¹ Numera lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden.

komna för att trygga fiskemöjligheterna åt en mycket begränsad krets av medlemmar.

En ny lagstiftning på detta område borde inriktas på en lösning av här berörda problem med hänsynstagande till den förändrade situation samhällsutvecklingen skapat. Föreliggande utredningsförslag har inte gått till botten med dessa spörsmål, utan stannat vid att föreslå vissa regler för delägarnas samverkan.

Fiskeristyrelsens förslag innebär att för all upplåtelse skall erfordras samtycke från delägare med mer än hälften av delaktigheten i fiskevattnet, oavsett om upplåtelsen avser hel utarrendering med avstående av all fiskerätt för delägarna eller den mycket begränsade upplåtelse som kan ske till fritidsfiskare genom s. k. fiskekort. Enligt min mening borde tiden vara inne att redan nu gå ett steg längre till lösning av ovan skisserade, av samhällsutvecklingen betingade problem genom att öppna möjligheter även för ett mindre delägartal att besluta begränsade upplåtelser. I oskiftat vatten borde sålunda minst hälften av delägarna om de tillika företräda minst en tredjedel av delaktighetstalet och i annat vatten hälften av delaktighetstalet, vara tillräckligt för att besluta begränsad upplåtelse med s. k. fiskekort. Arten och graden av upplåtelse kan därvid regleras i varje särskilt fall och från tid till annan.

Det är ju i dylika fall inte fråga om avhändande av den egna fiskerätten, utan endast en utvidgning av nyttjandet, som inte behöver leda till förfång för delägarna. Genom förbättrad fiskevård kan resultatet i stället bli till avsevärd fördel för fisket. Här föreslagna regler skulle också ge större möjligheter till att göra nu outnyttjade vatten tillgängliga för den fiskeintresserade men icke vattenägande allmänheten.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Fiskeristyrelsens förslag angående förutsättningarna för beslut om upplåtelse av fiske godtogs i allmänhet av remissinstanserna. Några ansåg dock att för liten hänsyn tagits till ägare av små andelar. Krav framställdes därför, att för upplåtelse skulle krävas majoritet jämväl efter huvudtalet.

Västerbottens läns hushållningssällskap förordade, att för upplåtelse i oskiftat vatten samtycke skulle fordras från minst hälften av delägarna och att dessa tillika skulle representera minst hälften av delaktighetstalet. För upplåtelse i skiftat vatten borde fordras samtycke av minst hälften av delaktighetstalet inom det område, som avsågs skola upplåtas. Sällskapet motiverade sin ståndpunkt på följande sätt.

Upplåtelse av fiskerätt inom fiskeområde får betraktas som en ingripande åtgärd gentemot den enskilde fiskerättsägaren varför, såsom också fiskeristyrelsen föreslagit, strängare krav på samtycke från delägarnas sida bör föreskrivas. Principen att låta enbart delägarnas delaktighetstal ligga som grund för åtgärdens genomförande kan innebära allvarliga risker för de fiskerättsägare, som har relativt liten andel i fiskevattnet men som för sin försörjning kan vara beroende av fisket som binäring eller husbehovsfiske. I oskiftat fiskevatten har nämligen, såsom förslaget nu är utformat, enstaka eller ett fåtal fiskerättsägare med övervikt i delaktighetstal möjlighet att utarrendera fiskevattnet i strid mot den mening som företrädes av en majoritet i huvudtal. Även i fråga om upplåtelser i andra fall, t. ex. när fiskeområdet består av två eller flera vart för sig oskiftade eller sam-

fällda fiskevatten, kan principen bli till allvarligt förfång för vissa delägare. Visserligen har kravet på anslutning gjorts något strängare då det under vissa förutsättningar här kräves 2/3 majoritet. Detta hindrar dock icke att ett mindre skifteslag helt kan nödgas underordna sig vad en 2/3 majoritet inom övriga skifteslag beslutar om en upplåtelse, som t. o. m. enbart kan gälla det mindre skifteslagets vatten.

En bestämmelse innebärande sådana konsekvenser är otillfredsställande. Det bör därför övervägas, om det vid upplåtelse av fiskerätt icke bör föreskrivas viss anslutning även från de grupper av intressenter som här åsyftas. Att kraven på anslutning från delägarnas sida härigenom skärpes något behöver icke i och för sig betyda, att ur fiskevårdssynpunkt viktiga fiskeupplåtelser försvåras i någon nämnvärd utsträckning. Enligt föreliggande förslag medräknas endast de som tillstädeskommit till förrättning eller, om förrättning ej ägt rum, de som hos länsstyrelsen givit sin mening tillkänna som underlag för den anslutning som här avses. Då man har anledning räkna med att det som regel endast blir de som äro direkt intresserade av fiskets vård och bedrivande, oftast kanske ett mindre tal av delägarna i fiskeområdet, som möter upp till förrättning eller ger sin mening tillkänna, betyder föreskrifterna en väsentlig skillnad i kraven på anslutning från delägarnas sida om jämförelse göres med nu gällande bestämmelser i gemensamhetsfiskelagen, där det föreskrives att anslutningen skall avse viss del av samtliga fiskerättsägare. Samtidigt som det är angeläget, att föreskrifterna om upplåtelse av fiskerätt icke utformas så att sådan upplåtelse onödigtvis försvåras, är det av lika stor vikt, att de inom fiskeområdet av upplåtelsen berörda intressena får ett skäligen inflytande vid beslut om införande av åtgärden i fråga. I enlighet härmed bör i vissa fall föreskrivas strängare krav i fråga om anslutning vid upplåtelse av fiskerätt.

Liknande synpunkter framfördes av *länsstyrelsen i Västerbottens län*.

Hushållningssällskapet i Norrbottens län ansåg, att det för fiskeupplåtelse inom fiskeområden, vari flera skifteslags vatten ingick, alltid skulle fordras samtycke inom varje skifteslag av delägare med mer än hälften av delaktighetstalet. Till stöd härfor anförde sällskapet.

Ätminstone i Norrbottens län är det vanligt, att delaktighet i samfällda fiskevatten anses tillkomma samtliga inom samfälligheten boende, oavsett om dessa äga del i skattetalet eller icke. Det anses vidare önskvärt, att denna byagemenskap förblir orubbad. Detta medför att upplåtelser bli aktuella och därmed att majoritet i delaktighetstal kommer att fordras praktiskt taget i alla fall, där man söker ordna fiskevård m. m. genom att inrätta fiskeområde. Den gamla byagemenskapen blir emellertid allt svårare att tillämpa — praxis är exempelvis olika, när det gäller personer, födda och med föräldrahem i byn men med förvärvsarbete på annat håll — och tillräcklig anledning torde därför saknas att tillämpa olika fordringar för olika slag av upplåtelser, även ehuru de i lagförslaget nämnda komma att ställa stora krav på enighet bland delägarna, för att fiskeområden skall kunna komma till stånd.

Länsstyrelsernas möjligheter att avväga olika intressen vid inrättande av fiskeområde i helt oskiftat vatten kommer väl i princip att gälla även beträffande de olika skifteslagens intressen, när det gäller att bilda fiskeområde i vatten där flera skifteslag har del. Samfällighetens bestämmanderätt över sitt eget vatten har emellertid tidigare varit oinskränkt, och det finnes enligt hushållningssällskapets bestämda mening ingen anledning att ändra

på detta förhållande. Med tillämpning av den föreslagna majoritetsregeln för »skiftade vatten» — samtycke av delägare med minst två tredjedelar av delaktighetstalet — kan sådana oformligheter inträffa, som att ett litet skifteslag ej blott avstänges från allt sitt fiske utan dessutom tvingas göra detta på de villkor de större skifteslagen bestämmer. Detta skulle kunna inträffa exempelvis vid de stora Arjeplogssjöarna, där fisket är en huvudnäring för den jordägande befolkningen, men där endast en obetydlig del av vattnet tillhör byarna och huvudparten är kronovatten.

Södermanlands läns hushållningssällskap förordade, att för upplåtelse av fiskerätt alltid borde fordras samtycke av delägare med minst $3/4$ av såväl delaktighetstal som huvudtal.

Det av riksdagsmannen Boo framförda förslaget om minskat krav på anslutning av delägare för beslut om upplåtelse av särtillstånd tillstyrktes ej oreserverat av någon remissinstans. I fråga om upplåtelse i skiftat fiskevatten anslöt sig *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet och länsstyrelsen i Jämtlands län* till förslaget att delägare som representerade mer än halva delaktighetstalet skulle kunna besluta om upplåtelse. Fiskeriintendenten anförde härom.

I fråga om upplåtelse av rätt till fiske i annat än oskiftat vatten har en i jämförelse med övriga bestämmelser påfallande snäv gräns dragits för länsstyrelsens handlingsfrihet därigenom, att där föreskrives samtycke av delägare med minst två tredjedelar av delaktighetstalet. Jag har här att taga hänsyn endast till rent fiskeribiologiska förhållanden och fiskeförhållanden. Sett enbart ur dessa synpunkter kan det i vissa fall vara minst lika angeläget att fiske upplåtes, som att det bildas fiskeområde. De fall är icke få, där ett intensivare fiske än det som fiskerättsägarna själva kan bedriva skulle vara önskvärt för att höja fiskbeståndets kvalitet. Det är emellertid även uppenbart att det kan inträffa fall, då upplåtelser av fiskerätt icke bör få förekomma, trots att delägare med kanske mer än två tredjedelar av delaktighetstalet, önskar att så sker. I detta sistnämnda fall får man förut-sätta, att länsstyrelsen lämnar önskemålen utan avseende. Även ifråga om inrättande av fiskeområde kan orimliga förhållanden uppstå, om man enbart tar hänsyn till bestämmelserna om röstetal och delaktighet. Här förutsätter man att länsstyrelsen skall åstadkomma en förnuftig lösning. Lika stort förtroende borde man kunna hysa för länsstyrelsen ifråga om upplåtelse av fiskerätt, varför jag ansluter mig till det i Boos reservation framförda förslaget i vad det avser annat vatten än oskiftat vatten, där således hälften av delaktighetstalet borde vara tillräckligt för att upplåtelse av fiskerätt skall kunna ske.

Amatörfiskarnas riksförbund ansåg, att sänkta krav borde gälla för att beslut skulle kunna fattas om fortsatt upplåtelse av särtillstånd i skiftade vatten, där sådan upplåtelse redan nu gjorts. Till stöd härför anförde förbundet.

Ett fiskeområde torde i många fall bildas för en hel sjö eller ett sammanhängande större vatten, där en eller flera fiskerättsägare tidigare sålt fiskekort till fritidsfiskare från närbelägna orter. De som icke tidigare sålt fiskekort kan med stor sannolikhet förmodas motsätta sig, att denna fiskekorts-försäljning får fortsätta. Skall såsom i lagförslaget minst två tredjedelar av delägarna i fiskeområdet, räknat efter delaktighetstalet, lämna sitt samtycke

för fortsatt fiskekortsförsäljning inom det enskilda vattenområdet, så kommer med stor sannolikhet fiskekortsförsäljningen att upphöra på åtskilliga nuvarande kortfiskevatten. Vattenägaren forlorar en inkomst, som han icke på annat sätt kunnat få ut av sitt vatten, och kontrollen över fritidsfiskarna, som visat sig ytterst värdefull för upprätthållande av ordning och laglydighet, kommer att gå förlorad. Fritidsfisket är ett av fiskevårdens största problem, och en god lösning därav kommer att bli av största betydelse även för de blivande fiskeområdena. Om dessa också inte direkt kommer att bygga vidare på den hittills inslagna vägen att ge fritidsfisket ett visst medansvar för ordning och fiskevård, så bör bestämmelserna åtminstone inte utformas så, att det som redan vunnits blir spolerat i åtskilliga fall. Ett status quo skulle kunna vinnas genom att endast hälften av delaktighetstalet krävdes för beslut om fortsatt upplåtelse av begränsad fiskerätt genom fiskekort i viss del av fiskeområdets vatten, där detta är skiftat. I oskiftat vatten, där hälften av rösttalet utgör gränsen redan nu, bör dock denna regel kunna vidmakthållas.

Många remissinstanser vände sig uttryckligen mot tanken på att stadga skilda regler för arrendeupplåtelser och upplåtelser genom särtillstånd. Härvid underströks bland annat fiskeristyrelsens uttalande, att genom särtillstånd upplåtelser kunde ske i så stor omfattning, att de motsvarade arrendeupplåtelse av allt fiske inom området.

Fiskeristyrelsens förslag i fråga om förutsättningarna för bestämmelse i stadgarna om fiskets upplåtande föranledde följande uttalande av lagberedningen.

För det fall, då mot ägarens bestridande upplåtelse av fisket till annan skall äga rum och ägaren alltså, låt vara mot andel i organisationens vinst, fränhändes sin egen fiskerätt, medger förslaget icke något som helst rättsskydd åt ägaren; stadgandet i 11 § tredje stycket (motsvarande utkastet 14 § tredje stycket) avser ej det fall att fastighetens ägare tillika är yrkesfiskare. Även om förslaget på denna punkt har visst stöd i gällande lag om gemensamhetsfiske, synes dock en sådan olikställighet mellan ägaren och nyttjanderättshavaren icke stå i överensstämmelse med allmänna rättsgrundsatser. I detta sammanhang må erinras att enligt 13 § 3 mom. lagen om rätt till jakt rätten å jaktvårdsområde till all jakt eller till jakt efter särskild villebrådsart ej må upplåtas till annan med mindre samtliga fastighetsägare äro ense därom. De skäl som ligga till grund för denna bestämmelse framträda med ännu större styrka i fråga om fiske. Även om ägaren i viss mån kompenseras genom sin andel i organisationens vinst, kvarstår dock den förlust som kan uppkomma för honom genom att hans arbetskraft kanske icke i fortsättningen kan finna en lika lönsam användning. En minsta fördran synes vara att en fastighetsägare, vilken utövar sådant fiske som avses i [lagen om fiskearrenden], skyddas i samma omfattning som den vilken på grund av upplåtelse från fastighetsägaren innehar fiskerätten.

I motsats härtill framhöll länsstyrelsen i Uppsala län att bestämmelsen i förslagets 11 § tredje stycket om veto för sådan arrendator, varpå lagen om fiskearrenden var tillämplig, innebar en väsentlig avvikelse från förslagets principer och var ägnad att från lagens tillämpningsområde undantaga många av de kanske värdefullaste fiskena. Länsstyrelsen avstyrkte därför införandet av en dylik regel.

Några remissinstanser påpekade, att vid fastställande av stadgar borde beaktas bestämmelserna i 19 kap. jorddelningslagen om fiskets betydelse vid bedömandet av ett jordbruks bärkraft. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* åberopade härom ett yttrande från *överlantmätaren* i länet, vari denne anförde.

Inom länet har fisket flerstädes en avsevärd betydelse för den bofasta befolkningens försörjning. Förhållandena i det avseendet är således icke sådana som antytts i början av det av herr Boo avgivna särskilda yttrandet. I från och med den 1 januari 1948 gällande, i 19 kap. jorddelningslagen intagna fastighetsbildningsregler har fiskets betydelse för jordbruksbefolkningen särskilt beaktats. Sålunda stadgas i 3 § 2 mom. punkt 1, att en sådan naturtillgång som fiskevatten skall beaktas vid bedömandet, huruvida jordbruksfastighet varaktigt kan giva brukaren och hans familj tillfredsställande bärning och således må anses lämpad för sitt ändamål. Jämlikt 3 § 1 mom. första stycket må avstyckning från jordbruksfastighet ej äga rum, om ändringen i fastighetsindelningen skulle för jordbruksnäringen medföra men av någon betydelse. Av motiven till lagen framgår, att avskiljandet från jordbruksfastighet av fiske i regel skall anses medföra sådant men. Med hänsyn till förslagets ganska fria regler för fiskeområdes omfattning och med hänsyn till antalet av de fastigheter med fiskerätt, som saknar fast bosättning, torde i ett flertal fall den situationen kunna uppkomma, att den sammanlagda andelen i fisket inom fiskeområde för fastigheter med jordbruk eller eljest med fast bosättning blir så liten, att nämnda fastigheters ägare kan tvingas till upplåtelse av fisket inom fiskeområdet och således tvingas att avstå från den omedelbara dispositionen av fastigheterna tillkommande fiske. Detta får anses vara högst otillfredsställande. Enligt *överlantmätarens* mening bör såsom ytterligare villkor för att föreskrift må meddelas om upplåtelse av rätt till fiske inom fiskeområde eller del därav stadgas, att upplåtelsen prövas icke medföra men av någon betydelse för de delägare inom fiskeområdet, som äger fastigheter med jordbruk eller eljest fastigheter med fast bosättning.

Liknande synpunkter framfördes av *lantmäteristyrelsen* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Hovrätten för Västra Sverige förordade, att man för huvudfallet alltid krävde att de av fiskeristyrelsen föreslagna reglerna — i enlighet med 1913 års lag och fiskerättskommitténs förslag — kompletterades med en bestämmelse om att delägare ej skulle kunna tilldelas rätt att fiska i annan delägarers enskilda fiskevatten utan dennes samtycke. *Lagberedningen* påpekade, att fiskeristyrelsens förslag i denna fråga innebar en avvikelse från gällande rätt och från de tidigare förslagen. Något skäl för avvikelsen hade styrelsen emellertid icke lämnat. Beredningen anförde vidare.

Det sägs allenast att, om inom ett fiskeområde en delägare tillerkännes rätt att fiska i annan delägarers vatten, detta får anses innebära att fiskerätt där upplåtes till den förstnämnde och att för sådan delupplåtelse gälla de allmänna bestämmelserna i förevarande paragraf om upplåtelse av fiskerätt. Tydligt är att i lagen om gemensamhetsfiske och i 1947 års förslag begreppet upplåtelse ej fattats så vidsträckt att det inbegriper även det fall att vid uppgörande av plan för delägarnas eget utnyttjande av vattnet en

delägare tillerkännes rätt att fiska i annan delägares vatten. Bestämmelserna om majoritetsbeslut om upplåtelse äro alltså enligt nämnda lag och förslag icke tillämpliga på ett sådant fall; i stället har vattnets ägare tillagts det särskilda skyddet att hans samtycke erfordras för åtgärden. Det synes uppenbart att de skäl, som kunna åberopas för att i det gemensamma intresset med hänsyn till det rationella utnyttjandet av fisket inom fiskeområdet tillåta upplåtelse även mot delägares bestridande, icke kunna i samma mån göras gällande i fråga om rätt för delägare att, då enligt fiskeriplanen delägarna själva förbehållits fiskets utövande, fiska även inom annan delägares fiskevatten.

Enligt tredje stycket av 11 § får föreskrift om upplåtelse av fiskerätt ej meddelas beträffande fiske, som helt eller delvis innehaves med sådan nyttjanderätt varå [lagen om fiskearrenden] är tillämplig, såframt ej nyttjanderättshavaren lämnat sitt samtycke. Det skydd som av sociala skäl sålunda beretts vissa fiskearrendatorer bör uppenbarligen komma dessa till del även i förhållande till delägare, som enligt förslaget eljest skulle kunna tillerkännas rätt med avseende å fiske som omfattas av arrende.

Departementspromemorian 1957

Det var enligt departementspromemorian sannolikt, att de bestämmelser, som reglerade förutsättningarna för upplåtelse, för den berörda allmänheten i många fall kom att framstå såsom särskilt ingripande i den enskilda handlingsfriheten. Möjligheten att mot en eller flera delägares bestridande framtinga ett beslut om upplåtelse var emellertid av avgörande betydelse för att syftet med den föreslagna lagstiftningen skulle kunna förverkligas. Frågan blev därför i utpräglad grad en avvägningsfråga mellan fiskevårdsintresset och rättssäkerhetsintresset. Fiskeristyrelsens förslag syntes vara ägnat att väl tillgodose båda synpunkterna, samtidigt som en alltför långt gående detaljreglering undvikits.

I likhet med frågan om förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande kunde beträffande förutsättningarna för upplåtelse bland remissinstanserna urskiljas ej mindre än sex alternativ. Några hade velat skärpa villkoren medan andra velat genom liberalare regler underlätta möjligheten att besluta om upplåtelse. Det förslag som framförts av hushållningssällskapet i Södermanlands län innebar sålunda att villkoren för dylikt beslut skulle bli väsentligt strängare t. o. m. än de som f. n. gällde enligt 1913 års lag. Beträffande förslagets närmare utformning anfördes i promemorian.

Vad hushållningssällskapen i de båda nordligaste länen samt länsstyrelsen i Västerbottens län anfört om behovet av ett ökat skydd för vissa minoriteter har såtillvida beaktats i promemorians utkast till lagtext, att upplåtelse av rätt till fiske i fiskevårdsområde, som består av skiftat fiske, vari ingår ett eller flera samfälliga fisker, icke skall kunna komma till stånd med mindre — i likhet med andra »oskiftade fiskevårdsområden» — samtycke föreligger från delägare, representerande minst halva delaktigheten inom varje sådant oskiftat fiske. Detta betyder å andra sidan, att om det »skiftade fiskevårdsområdet» i sin helhet består av två eller flera oskiftade fisker föreskriften om två tredjedels majoritet efter delaktigheten kommer att sakna giltighet. Består ett fiskevårdsområde av såväl skiftade som oskiftade fisker synes två-tredjedelsregeln böra tillämpas på de skiftade fiskerna tillsammans

tagna, medan vart och ett av de ingående oskiftade fiskena såsom ovan angivits följer de för sådana fisken eljest givna reglerna.

Den av samma remissinstanser påtalade risken för ägare av små andelar att berövas möjligheterna till värdefullt husbehovsfiske har ävenledes beaktats i utkastet (14 § tredje stycket). Emellertid har detta ej skett på det sätt dessa remissinstanser föreslagit utan — i anslutning till lagberedningens yttrande — så att den *vetorätt*, som i fiskeristyrelsens förslag tillerkänts arrendator enligt fiskearrendelagen, *utsträcks* att omfatta ej blott »arrendator» överhuvudtaget, d. v. s. alla sådana nyttjanderättshavare för vilka i lag eller författning denna beteckning användes, utan även den som själv äger eller — inom fiskevårdsområdes ram — tilldelats fiske, allt under förutsättning att fisket är av yrkesmässig natur eller är av väsentlig betydelse för utövarens försörjning. Med sistnämnda definition har anknytning skett till fiskearrendelagens terminologi. För uttryckens närmare innebörd och tolkning hänvisas till prop. nr 151/1957 s. 30—33 och tredje lagutskottets utlåtande nr 21/1957 s. 69.

I promemorian uttalades därefter, att det däremot icke ansetts motiverat att, såsom föreslagits av hovrätten för Västra Sverige, införa en sådan allmän vetorätt, som nu fanns i 21 § tredje stycket 1913 års lag och avsåg det fall att en delägare tillades rätt att nyttja en annan delägars enskilda fiske. Om man accepterade det syfte som uppställts för den föreslagna lagstiftningen, behövde några betänkligheter knappast föreligga mot att ersätta berörda bestämmelse i 21 § tredje stycket 1913 års lag med en möjlighet för fiskevårdsområdet att även utan samtycke av en delägare besluta att annan delägare skulle få fiska i den förstnämndes fiskevatten. Eftersom fiskevårdsområdets vatten borde ses som en enhet, kunde det t. ex. i ett fall vara lämpligt att utarrendera en del av detta och inom återstående vattenområde fördela fiskeplatserna mellan delägarna. I ett annat fall kanske det var ändamålsenligt att fiskeplatserna cirkulerade mellan delägarna. Fördelningar sådana som dessa underlättades i hög grad, om man kunde verkställa dem oberoende av den enskilda fiskerätten. Om förutsättningarna för sådan fördelning bestämdes på liknande sätt som förutsättningarna för beslut om egentlig upplåtelse, innebar detta en lösning av problemet som syntes motsvara rimliga krav på rättssäkerhet och effektivitet. Härvid borde särskilt beaktas det nyss redovisade förslaget om vetorätt för yrkesfiskare och därmed jämställda. Fiskeristyrelsen hade emellertid ansett att bestämmelserna om upplåtelse utan vidare skulle bli tillämpliga även på nu avsedda åtgärder. Såsom lagberedningen syntes vilja hävda, torde emellertid fiskeristyrelsens ifrågasvarande ståndpunkt innebära, att man åt begreppet upplåtelse gav en annan innebörd än den hävdvunna. För att undanröja alla tolkningssvårigheter hade därför i promemorians lagutkast intagits en lagregel (14 § fjärde stycket) av innebörd att lagens bestämmelser om upplåtelse även skulle gälla det fall då en delägare tillades rätt att nyttja annan delägars enskilda fiske.

Skulle det trots de i promemorian föreslagna ändringarna i fiskeristyrelsens förslag visa sig att lagens regler icke var tillräckliga för att skydda en minoritets behöriga intressen, kunde dessa beaktas vid prövningen hos länsstyrelsen.

Slutligen bemöttes i promemorian vad hushållningssällskapet i Norrbottens län uttalat om i länet rådande uppfattning om fiskerättens omfattning i vissa fall. Härom anfördes följande.

Den av hushållningssällskapet i Norrbottens län beskrivna uppfattningen inom länet om delaktighet i samfällt fiskevatten, synes grunda sig på en sedvänja, som ej torde ha stöd i gällande fiskerätt. Jfr 23 och 24 §§ fiskerättslagen samt Svensk juristtidning 1947 rf. s. 7. Motsvarighet till den legalisering av sedvanefiske, som genom 15 § fiskerättslagen skett beträffande fiske vid havskust, finns ej för fiske i sötvatten.

Remissyttranden över departementspromemorian

Frågan under vilka villkor upplåtelse skall ske har även nu tilldragit sig stort intresse från remissinstansernas sida. Några har uttryckligen tillstyrkt promemorians förslag medan flertalet lämnat förslaget utan erinran. Några har velat skärpa kraven medan andra uttryckt motsatt åsikt.

Lantmäteristyrelsen, Örebro läns hushållningssällskap och Riksförbundet Landsbygdens folk ifrågasätter, om det är lämpligt att upplåtelse överhuvudtaget skall kunna ske mot delägares vilja. Sistnämnda organisation tillägger, att detta i varje fall gäller i fråga om skiftat fiske.

Södermanlands läns hushållningssällskap framhåller ånyo, att minst tre fjärdedels majoritet efter såväl huvudtal som delaktighet alltid bör föreligga för beslut om upplåtelse. *Jämtlands läns hushållningssällskap* anser, att det bör vara tillräckligt att enkel majoritet efter huvudtal och delaktighet alltid föreligger. *Överlantmätaren i Jämtlands län* uttalar, att beträffande oskiftat fiske alltid bör föreligga enkel majoritet efter huvudtal och delaktighet samt beträffande skiftat fiske bör fordras två tredjedels majoritet efter samma grunder.

Liksom i fråga om förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande har även i förevarande avsnitt från flera håll uttalats den meningen att såsom en särskild förutsättning utöver kravet på viss majoritet skall gälla att ingen genom upplåtelsen lider förfång eller förfång av någon betydelse. *Lantmäteristyrelsen*, som närmast bedömer frågan ur fastighetsbildningssynpunkt, anför härom.

Om sålunda ett visst mått av tvång kan godtagas då det gäller förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande, anmäler sig däremot starkare betänkligheter mot lagutkastets regler då det gäller regleringen av fisket inom fiskevårdsområde särskilt i fråga om upplåtelse av fiske, vilken även kan innebära omfördelning av delat fiske. Styrelsen är icke helt övertygad om det lämpliga i att möjlighet överhuvudtaget bör finnas till tvångsvis upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde. Det torde nämligen vara tveksamt om det för ordnandet av fiskeförhållandena och främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intressen är nödvändigt med dylika regler. Enligt styrelsens mening kan blotta tillvaron av möjligheterna härvidlag verka starkt hämmande på fastighetsägarnas intresse att överhuvudtaget utnyttja lagstiftningen. En sökande kan nämligen befara att resultatet av hans initiativ kan bli att han utestänges från möjligheten att själv utnyttja fisket.

Det förhållandet att lagutkastet enligt lantmäteristyrelsens mening icke tillfullo beaktar att fiske i vissa fall kan vara av väsentlig betydelse för fastighets lämplighet att varaktigt giva brukaren och hans familj tillfredsställande bärning, anser styrelsen sammanhånga med promemorians ståndpunkt till frågan om upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde. Upplåtelse av fiske enligt lagutkastets regler medför i realiteten att fisket för en tämligen lång tidrymd kan komma att avskiljas från den fastighet till vilken detsamma hör. Det blir sålunda i dylikt fall fråga om en åtgärd som temporärt kan få samma effekt som en ändring i fastighetsindelningen.

För att belysa den betydelse som tillgången till fiske tillmätas beträffande jordbruksfastighet vill lantmäteristyrelsen framhålla, att jorddelningslagen (19 kap. 3 § 2 mom.) kräver att en jordbruksfastighet för att kunna anses lämpad för sitt ändamål, allt efter ortens förhållanden och jordbrukets art, skall erbjuda utom annat behövligen naturtillgång såsom skogbärande mark eller fiskevatten. Vidare äger det i 19 kap. 3 § 1 mom. jorddelningslagen uppställda förbudet mot avstyckning från jordbruksfastighet om ändringen i fastighetsindelningen skulle för jordbruket medföra men av någon betydelse tillämpning i fråga om avskiljande av fiske. Mot bakgrunden av den betydelse, som fisket sålunda tillmätas i jorddelningslagstiftningen, framstår det enligt lantmäteristyrelsens mening såsom angeläget att upplåtelse av fiske icke kommer till stånd utan att en noggrann prövning sker av åtgärdens inverkan på fastighetsindelningens lämplighet. De bestämmelser om krav på samtycke i vissa fall till upplåtelse av fiske, som intagits i 14 § tredje stycket lagutkastet, äro enligt lantmäteristyrelsens mening icke tillräckliga i dessa hänseenden. Styrelsen vill därför förordna, därest lagstiftningen överhuvudtaget skall möjliggöra tvångsvis upplåtelse av fiske, att såsom förutsättning härför stadgas att upplåtelsen prövas kunna ske utan men av betydelse för den fastighet vartill fisket hör.

Länsstyrelsen och överlantmätaren i Jämtlands län anser, att vid upplåtelse av fiske alltid måste tillses att delägare, som själv utnyttjar sitt fiske såsom h u s b e h o v s f i s k e eller eljest såsom tillskott till sin försörjning icke hindras i sin verksamhet. Förslaget uppfyller enligt dessa remissinstansers mening ej dessa krav. En liknande uppfattning har framförts av *Stockholms läns och stads hushållningssällskap*. Länsstyrelsen i *Stockholms län* anser däremot, att det sätt varpå detta spörsmål lösts i promemorian innefattar en bättre reglering än fiskeristyrelsens förslag, som knappast överensstämde med allmänna rättsgrundsatser. *Västerbottens läns hushållningssällskap*, *Sveriges fiskares riksförbund* och *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* uttalar sig i samma riktning. De båda sistnämnda organisationerna tillägger, att lagen bör innehålla bestämmelse om att y r k e s m ä s s i g t f i s k e bör ha företrädesrätt till upplåtelse framför fritidsfiske. Sistnämnda synpunkt delas av *Svenska insjöfiskarens centralförbund*, medan *Östergötlands läns hushållningssällskap* uttalar att frågan om yrkesfiskets företrädesrätt förtjänar att övervägas.

Frågan under vilka förutsättningar upplåtelse skall kunna ske, då ett fiskevårdsområde består av såväl skiftat som oskiftat fiske tilldrager sig betydande intresse bland remissinstanserna. *Västerbottens läns hushållningssällskap* uttalar sin tillfredsställelse med prome-

memorians förslag i förevarande avseende. *Fiskeristyrelsen* anser däremot, att den i promemorian föreslagna lösningen kan komma att försvåra eller omöjliggöra bildande av fiskevårdsområde i fall där detta eljest hade varit önskvärt. Denna uppfattning delas av *länsstyrelserna i Västernorrlands och Västerbottens län* samt *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet*. Den sistnämnde anför.

Fiskeristyrelsens förslag som är entydigt och klart är att föredraga. Promemorians förslag tycks ha till följd att en enda fiskerättsägare, som med ensamrätt äger en obetydlig del av vattnet, kan hindra upplåtelse av fiske i hela fiskevårdsområdet. Lagförslaget verkar således i en av de väsentligaste punkterna i rakt motsatt riktning mot vad som avsetts. Fiskeristyrelsens förslag, enligt vilket man alternativt kan räkna med två tredjedels majoritet i fråga om delaktighet inom hela området, ger mycket större möjligheter att genomföra upplåtelse av fisket på rimliga grunder.

Länsstyrelsen i Västerbottens län hälsar med tillfredsställelse det ökade skydd som promemorians förslag innebär för vissa minoriteter, samtidigt som länsstyrelsen instämmer i den kritik mot förslaget som innefattas i det nyss refererade yttrandet av fiskeriintendenten i nedre norra distriktet. Länsstyrelsen anser att bestämmelserna i förslaget måste omarbetas.

Hovrätten för Västra Sverige finner promemorians förslag inkonsekvent och anför.

Flera fastigheter, för vilka ett fiske är samfällt, kunna ju vara i en ägares hand. Ett fiske kan tillhöra två fastigheter med hälften var av andelstallet. Vidare kan ett samfällt fiske med flera än två ägare till hälften tillhöra en fastighet. I samtliga dessa fall har vederbörande fastighetsägare enligt den i utkastet föreslagna regeln vetorätt beträffande upplåtelse av fisket i sitt vattenområde under det att en fastighetsägare, som råder över eget vatten, kan tvingas att upplåta fisket i detta mot sin vilja. Konsekvensen synes fordra att även sådan fastighetsägare tillerkännes vetorätt. En sådan regel synes hovrätten så mycket mer angelägen om inga regler om ersättning för intrång intages i lagen. Det är emellertid möjligt att en så vidsträckt vetorätt skulle äventyra lagstiftningens syftemål. Därför vill hovrätten ifrågasätta huruvida icke den av fiskeristyrelsen föreslagna regeln i kombination med en ersättningsregel av nyss angivet slag är att föredraga. Därest nu förevarande spörsmål löses på detta sätt synes man jämväl kunna uppgiva kravet på samtycke i det fall som regleras i 21 § tredje stycket 1913 års lag.

Även *kammarkollegiet* anser, att det är erforderligt med någon jämkning i de föreslagna bestämmelserna, och uttalar härom.

Förslaget medför den konsekvensen, att exempelvis i en sjö som är delad mellan flera skifteslag även ett litet skifteslag, som ej direkt beröres av en föreslagen utarrendering, får vetorätt mot varje ifrågasatt upplåtelse av fiske inom andra delar av sjön. Ett så långt gående minoritetsskydd synes knappast påkallat.

Hovrätten för Övre Norrland har uppmärksammat samma konsekvens och lämnar följande förslag till frågans lösning.

Hovrätten har i och för sig ingenting att erinra mot att vid upplåtelse ökat rättsskydd tillägges delägarna i samfällt fiske, som ingår i »skiftat fiskevårdsområde». Dock kan ifrågasättas huruvida det icke vore tillfyllest, att

den föreslagna anslutningen bland delägarna kräves endast i fråga om sådant samfällt fiske, som beröres av upplåtelsen, samt att i övrigt huvudregeln tillämpas.

Domänstyrelsen framhåller, att det är lämpligt att andel i oskiftat fiske, som ingår i fiskevårdsområde, kan upplåtas till fiskevårdsområdet på arrende, och anför härom.

Förslaget synes vara ägnat att möjliggöra ett rationellare utnyttjande än nu är fallet av de fiskevatten, i vilka kronan är delägare. Det kan emellertid tänkas att inom ett revir med många oskiftade kronovatten antalet bildade fiskevårdsområden blir så stort att den redan tidigare hårt arbetstygda revirpersonalen måste för att kunna bevaka kronans rätt vid sammanträden inom de olika områdena offra en i förhållande till det ekonomiska värdet av kronans andel i fisket oproportionell tid härför. Det synes därför styrelsen såsom en brist i lagförslaget att möjlighet icke givits delägare i ett oskiftat fiskevatten att upplåta sin del på arrende till fiskevårdsområdet. Detta förfarande har ju, när det gäller jaktvårdsområdena, visat sig vara mycket ändamålsenligt, och övervägande delen av den kronomark, som nu ingår i landets jaktvårdsområden, har anslutits till dessa genom arrendavtal.

Departementschefen

Vill en delägare i ett oskiftat fiske till annan än delägare genom särskilt avtal upplåta sin andel i fisket, får han göra detta endast med samtycke av flertalet övriga delägare (24 § andra stycket fiskerättslagen). I lagen saknas möjlighet att genom majoritetsbeslut arrendera ut ett oskiftat fiske i dess helhet eller att där bedriva försäljning av fiskekort. Inrättas det oskiftade fisket som gemensamhetsfiske enligt 1913 års lag, kan dock utarrendering ske, om en majoritet räknat efter delaktigheten lämnar sin anslutning. Ingår i gemensamhetsfisket fiske, som ej är oskiftat, kräver lagen i stället två tredjedels majoritet. Om möjlighet finns att inom den nämnda lagens ram genom majoritetsbeslut upplåta fiskerätt genom försäljning av fiskekort är tveksamt. Lagen omnämner i varje fall inte denna eventualitet. Inte heller finns möjlighet att genom majoritetsbeslut tillerkänna en delägare rätt att fiska inom en annan delägars fiskevatten.

Alla tidigare utredningar är sinsemellan ense om både att upplåtelse — total eller partiell — skall kunna ske efter majoritetsbeslut och att den erforderliga majoriteten bör räknas inte efter huvudtalet utan efter delaktigheten. Palmquist föreslog enkel majoritet, om fiskevårdsområdet utgjordes av i sin helhet oskiftat fiske men eljest två tredjedels majoritet. Vid upplåtelse av särtillstånd skulle dock enkel majoritet vara tillräcklig. — Fiskerättskommittén föreslog genomgående två tredjedels majoritet. I fråga om särtillstånd skulle dock den fastställande myndigheten i undantagsfall kunna besluta utan hänsyn till vad delägarna beslutat. — Fiskeristyrelsen föreslog liksom Palmquist enkel majoritet om fisket var i sin helhet oskiftat men eljest två tredjedels majoritet, dock att, om fiskevårdsområde utgjordes av två eller flera samfälliga fiskarna, erforderlig majoritet även förelåg om en enkel majoritet inom varje ingående samfällt fiske kunde uppbibras. Dess-

utom föreslogs vetorätt för fiskearrendator enligt fiskearrendelagen i fråga om fiske, som brukades av honom. En av de särskilt tillkallade sakkunniga var skiljaktig och ansåg att mindre stränga krav på anslutning borde ställas i fråga om beslut om upplåtelse av särtillstånd. — I departementspromemorian slutligen föreslogs för huvudfallet i likhet med vad fiskeristyrelsen förordat enkel majoritet då fisket var i sin helhet oskiftat och eljest två tredjedels majoritet; dock skulle om i fiskevårdsområdet ingick ett eller flera samfällda fisken för varje sådant fiske krävas enkel majoritet men för området i övrigt två tredjedels majoritet. Vetorätt föreslogs för yrkesfiskare och därmed likställda, dock i allmänhet endast när fråga var om fiskerätt i icke samfällt fiske.

Under den sista remissbehandlingen, som avsåg promemorians förslag, har starkt delade meningar framförts. Flertalet har dock tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran. Några har tillstyrkt fiskeristyrelsens förslag. Andra åter har föreslagit att upplåtelse över huvud taget inte skall kunna ske genom majoritetsbeslut. Ytterligare andra förslag har varit: tre fjärdedels majoritet efter delaktighet, majoritet i såväl huvudtal som delaktighet samt sådan majoritet för endast oskiftat fiske men två tredjedels majoritet enligt båda grunderna i fråga om annat fiske. — Från remissinstansernas sida har vidare framförts krav att beslut om upplåtelse antingen inte alls skall få medföra intrång för delägare eller — i andra yttranden — för yrkesfiskare, husbehovsfiskare och jämställda eller — i ett yttrande — att ersättning skall utgå för intrång. Det har också väckts förslag att yrkesfiskare skall erhålla företrädesrätt vid upplåtelse.

Det skall inte bestridas att möjligheten att mot en minoritets vilja helt eller delvis upplåta fisket inom ett fiskevårdsområde understundom kan komma att uppfattas som ett betydande intrång. Likaväl är jag övertygad om att denna möjlighet måste finnas och att syftet med lagen till stor del skulle förfelas om den togs bort. Jag erinrar om att redan 1913 års lagstiftare ansett sig inte kunna undvara möjligheten till upplåtelse genom majoritetsbeslut. Förhållandet är ofta det att antalet fiskerättshavare är oproportionerligt stort i förhållande till fiskets storlek. I vissa fall är kanske situationen den att av annan anledning en ändamålsenlig fiskevård eller ett rationellt utnyttjande av fisket inte kan ske vid gemensam drift. I andra fall återigen är kanske läget det att en stor men inte enhällig opinion bland fiskerättshavarna kring en sjö med ett relativt rikt fiske önskar, utan att avstå från den egna fiskerätten, kunna sälja fiskekort. En avsides liggande by kan ju därigenom få inkomster inte blott av själva fiskekortsförsäljningen utan även av den turistström som därav kan bli följden.

Med tanke på de konsekvenser ett majoritetsbeslut om upplåtelse kan få bör givetvis största möjliga hänsyn tas till minoritetens önskemål. Jag anser att de båda motstående intressena bäst avvägs om man därvid följer den lösning som beträffande huvudprincipen är gemensam för såväl 1913 års lag som 1943, 1956 och 1957 års utredningar i ämnet, och som innebär att beslut om upplåtelse bör kräva majoritet räknat efter delaktighet och att

majoriteten, när fråga är om fiskevårdsområde som i sin helhet utgöres av samfällt fiske, bör vara enkel men eljest kvalificerad genom att omfatta två tredjedelar av delaktighetstalet. Såsom jag närmare utvecklat i avsnittet om rösträtten kommer detta enligt förevarande förslag att innebära, att majoriteten skall föreligga inte enbart bland de vid omröstningen närvarande utan bland samtliga delägare.

Av samma anledning som jag i fråga om förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande ansett att särskild hänsyn bör tagas till varje oskiftat fiske som ingår i ett fiskevårdsområde, bör så ske också vid upplåtelse. Således bör enligt min mening för varje ingående oskiftat fiske krävas att anslutning föreligger från delägare företrädande minst hälften av fiskets hela delaktighetstal. Regeln om två tredjedels majoritet kommer sålunda i regel endast att gälla för fiske som utgör särskild fastighet eller från samfällighet utbruten del därav. Utgöres fiskevårdsområdet i sin helhet av oskiftade fisken kommer alltså regeln om två tredjedels majoritet att sakna tillämplighet. Det har påpekats att denna tillämpning av regeln om två tredjedels majoritet ger vetorätt åt ägaren av ett icke oskiftat fiske, som jämte ett oskiftat fiske utgör ett fiskevårdsområde. Detta är riktigt och eftersom delägarna i det oskiftade fisket inte bör kunna på egen hand besluta om upplåtelse av en del av fiskevårdsområdet synes det lämpligaste då vara att söka begränsa fiskevårdsområdet till att omfatta endast det oskiftade fisket. Det anförda exemplet utgör ett sådant gränssfall som aldrig kan undvikas och är därför inte ägnat att rubba de uppdragna riktlinjerna. — I motsats till promemorian men i konsekvens med vad jag uttalat på tal om förutsättningar för bildande av fiskevårdsområde, vari ingår oskiftade delområden, bör de särskilda regler som gäller för dessa inte utsträckas till samfällda fisken i allmänhet utan begränsas till oskiftade fisken, vilket också torde ha varit de ursprungliga förslagsställarnas mening.

Det kan understundom föreligga ett behov att upplåta endast en del av det fiske som ingår i ett fiskevårdsområde och låta fiskevårdsområdets delägare efter sin delaktighet fiska i den återstående delen. För sådana och liknande situationer, vilka inte i gällande rätt kan lösas genom majoritetsbeslut, bör möjlighet finnas att tillerkänna en delägare rätt att nyttja annan delägars fiske. Såsom föreslagits i 1956 och 1957 års förslag bör reglerna om upplåtelse gälla även sådana fall. En regel härom föreslås i 11 § andra stycket.

I likhet med tidigare förslag innehåller inte heller föreliggande förslag uttryckliga bestämmelser om möjlighet för den enskilde delägaren i fiskevårdsområdet att till annan upplåta sin fiskerätt. Domänstyrelsen har ansett detta vara en brist och påpekar att det kan vara praktiskt exempelvis för kronan att såsom delägare kunna upplåta sin fiskerätt till fiskevårdsområdet.

Är det fiske som ingår i ett fiskevårdsområde inte i sin helhet upplåtet, möter intet hinder för den enskilde delägaren att till annan — och således även till fiskevårdsområdet — upplåta sin fiskerätt. Detta i motsats till vad som gäller för delägare i oskiftat fiske enligt 24 § andra stycket fiskerätts-

lagen. Den som sålunda härleder sin rätt från en delägare i fiskevårdsområde får dock givetvis inte därigenom annan eller bättre rätt än den upplåtaren-delägaren ägde. Det av domänstyrelsen ifrågasatta förfarandet anser jag vara att rekommendera. Frågan synes emellertid inte kräva någon särskild reglering i lag.

På de skäl som anförts i departementspromemorian synes yrkesfiskare och annan för vilken fisket är av väsentlig betydelse för hans försörjning, böra tillerkännas vetorätt i fråga om upplåtelse från fiskevårdsområdets sida av fiske, som fiskaren med ensamrätt antingen äger eller på grund av servitut eller nyttjanderättsavtal brukar. Vad nu sagts bör utan särskilt stadgande härom gälla även då flera fiskare med stöd av samäganderätt eller på grund av upplåtelse med ensamrätt gemensamt brukar ett fiske. Vectorätt bör också föreligga för den som tillhör någon av nämnda fiskarekategorier om, efter det att fiskevårdsområde bildats, fråga uppkommer om utarrendering av en sådan del av områdets fiske, som tillagts fiskaren vid en tidigare fördelning delägarna emellan.

Uttrycken »yrkesfiskare» och fiske som eljest för utövaren är »av väsentlig betydelse för hans försörjning» anknyter till liknande uttryck i 1 § fiskearrendelagen. Vid riksdagsbehandlingen av denna lag påpekades av tredje lagutskottet, då det gällde tolkningen av lagens uttryck »yrkesfiske eller ock annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning», att det var angeläget att lagen inte gavs en alltför vidsträckt tolkning utan begränsades till att avse fiske, som verkligen kunde sägas mera varaktigt vara av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning. Vad sålunda och i övrigt vid lagens tillkomst uttalats om tolkningen av uttrycken »yrkesfiske» och »väsentlig betydelse» för utövarnas försörjning är enligt min uppfattning i motsvarande mån tillämpligt även för nu förevarande fall.

9. Skyldighet att lämna tillskott och avstå från inkomst

Lagen om gemensamhetsfiske

Delägare i gemensamhetsfiske kan åläggas att till det gemensamma ändamålet lämna tillskott i pengar, varor eller arbete. Ingen kan dock åläggas sådan skyldighet, därest han ej biträtt beslut därom (28 §).

De inkomster som genom arrendeavgifter tillföres organisationen skall fördelas mellan delägarna efter vars och ens delaktighet, därest icke beslutas att avgifterna skall användas till åtgärder för fiskets främjande. I princip får ej mer än hälften av influtna arrendeavgifter användas på sistnämnda sätt. Om alla delägare är ense får dock en större del av dessa inkomster användas till fiskefrämjande åtgärder.

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

Bestämmelser i förevarande ämnen saknas.

Palmquists förslag 1943

I 1943 års förslag föreskrevs, att stadgarna skulle innehålla föreskrifter om delägarnas skyldighet att lämna tillskott i pengar, varor eller arbete. Nå-

gon begränsning av denna skyldighet föreslogs ej. Stadgarna skulle emellertid fastställas av länsstyrelsen, som därvid — dock endast i händelse av påminnelser — hade att beakta att enskild rätt ej kränktes och att fisket främjades.

Delägarna lämnades frihet att själva fritt förfoga över inkomster som härflöt från upplåtelser genom särtillstånd. I fråga om inkomster från egentliga arrendeupplåtelser gjordes icke någon förändring i förhållande till 1913 års lag.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Även fiskerättskommittén föreslog, att skyldigheten att lämna tillskott i pengar, varor eller arbete skulle regleras i stadgarna, varest maximibeloppet för den årliga prestationen skulle anges. Den som ej fiskade skulle dock ej kunna åläggas att lämna tillskott.

Fiskevårdsområdets inkomster skulle enligt kommittén få användas till bestridande av kostnader, vilka föranleddes av fiskevårdsområdets förvaltning. Dock skulle inkomst icke få fonderas eller användas till mera omfattande åtgärd som ej var föreskriven i stadgarna, med mindre beslutet biträtts av delägare med mer än hälften av de i omröstningen deltagande delägarnas rösttal, beräknat efter delaktigheten i fiskevårdsområdet. I den mån över inkomsten ej förfogades på sätt nu sagts, skulle den fördelas mellan delägarna efter delaktigheten. — Till ledning för bedömande om en åtgärd skulle anses vara av större omfattning eller ej angavs i motiven, att en åtgärd åtminstone under vissa förhållanden finge betecknas som mera omfattande, om kostnaderna för dess genomförande översteg hälften av fiskevårdsområdets inkomster under året.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen erinrade om att åtskilliga kostnadskrävande åtgärder i fiskets och fiskevårdens intresse kunde bli aktuella inom ett fiskeområde, t. ex. utplantering av fisk eller fiskyngel, upprepning av notvarp samt fiskebevakning. Dessutom kunde åtminstone inom större fiskeområden den löpande förvaltningen förorsaka vissa utgifter. En annan utgift kunde uppkomma, därest fisket upplåts, nämligen kostnad för tryckning och distribution av fiskekort m. m.

Om fisket var upplåtet på arrende eller annorledes, borde de utgifter som sålunda kunde förekomma i första hand täckas ur den avgift som nyttjanderättshavaren erlade. I annat fall måste medel erhållas genom tillskott från delägarna.

Det var emellertid nödvändigt att man vid lagens utformning sökte tillse, att delägarna ej skulle kunna över hövan betungas samt att delägarna redan vid områdets bildande skulle kunna överblicka vilka ekonomiska förpliktelser som kom att åläggas dem. Om lagstiftningen var bristfällig på denna punkt, kunde lätt uppkomma obenägenhet hos fiskevattensägare att ansluta sig till ett ifrågasatt fiskeområde. Förhållandevis stränga krav borde

också uppställas på anslutning bland delägarna för att sådana förpliktelser skulle kunna åläggas dem.

Om bestämmelsernas närmare utformning anförde fiskeristyrelsen följande.

Vad först beträffar skyldigheten att utgiva tillskott synes man böra upptaga den av kommittén föreslagna regeln att tillskott ej får åläggas någon som ej bedriver fiske inom fiskeområdet. Detta innebär bl. a., att om fisket i dess helhet utarrenderas, delägare ej kan förpliktas utgiva tillskott. Vidare bör gälla, att tillskott ej får åläggas delägarna, med mindre föreskrift härom upptages i stadgarna. För att sådan bestämmelse skall få meddelas böra uppställas vissa krav på anslutning bland delägarna. Det synes styrelsen som om härvidlag bör fordras, att mer än hälften av delägarna giva sitt samtycke samt att dessa företräda mer än hälften av delaktighetstalet. Liksom eljest bör vid omröstningen delägare som kallats men ändå underlåter att delta i omröstningen, anses ha nedlagt sin röst. — Ytterligare bör utsägas att stadgarna skola innehålla föreskrift om det maximibelopp, som delägarna må kunna förpliktas tillskjuta. Det hade även varit önskvärt om i lagen hade kunnat — antingen i siffror eller såsom viss procentuell del av delägarnas beräknade årliga inkomst av fisket — angivas det högsta tillskott som genom stadgarna kunde åläggas delägarna. Uppenbarligen är det emellertid svårt att här giva en generell regel. Ett fastställande i lagen av ett fixt belopp för det högsta årliga tillskottet torde vara ogörligt redan med hänsyn till de stora variationer, som kunna föreligga i fråga om fiskeområdets storlek. Att redan vid fiskeområdets inrättande kunna beräkna inkomsten av fisket inom fiskeområdet lär vara hart när omöjligt. Det får i stället förutsättas, att länsstyrelsen vid sin prövning av ärendet noga beaktar, att minoriteten ej oskäligt betungas. Tillskott torde normalt ej behövas annat än under de första åren, och en eventuell skyldighet att lämna tillskott kan redan i stadgarna tidsbegränsas.

Det må här också understrykas, att den enskilde delägaren kan göra sitt samtycke i fråga om fiskeområdets bildande beroende av att tillskottet icke överskrider viss gräns eller eventuellt att tillskott icke alls skall förekomma.

Vad därefter angår rätten för fiskeområdet att innehålla avkastning bör i lagen utsägas att stadgarna skola angiva den högsta andel som får innehållas. Dessutom bör i lagen angivas den yttersta möjligheten för delägarnas ekonomiska förpliktelser gentemot fiskeområdet; denna högsta gräns finner fiskeristyrelsen skäligen böra bestämmas till hälften av den löpande nettoavkastningens årliga belopp. Fiskeristyrelsen föreslår sålunda sådan skärpning av fiskerättskommitténs förslag på denna punkt, att delägare aldrig skall kunna förpliktas att för fiskeområdets räkning avstå mer än hälften av sin andel i fiskeområdets inkomst. Här intar styrelsens förslag alltså samma ståndpunkt som 28 § 1913 års lag.

Fiskeristyrelsen framhöll att bestämmelserna i sistnämnda lagrum om skyldigheten att avstå från inkomst gällde även mot den som efter gemensamhetsfiskets inrättande blivit delägare däri och ansåg betänkligheter ej möta mot att de i detta avsnitt behandlade förpliktelserna för delägarna i fiskevårdsområde kom att bli gällande även mot ny delägare.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Mot fiskeristyrelsens förslag att, ej ens genom beslut varom närvarande delägare var eniga, mer än hälften av ersättningen för upp-

låten fiskerätt skulle få användas eller fonderas till utgifter för områdets räkning gjordes erinringar i ett stort antal remissyttranden. Därvid yrkades i vissa fall, att regeln helt skulle utgå och i andra att principen ej skulle tillämpas då upplåtelser huvudsakligen skedde genom fiskekort eller andra sär tillstånd.

Länsstyrelserna och hushållningssällskapen i Värmlands och Kronobergs län, hushållningssällskapet i Malmöhus län, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska fiskevårdsförbundet och fiskeriintendenten i övre södra distriktet ansåg, att den föreslagna bestämmelsen helt borde utgå och att det alltså skulle stå delägarna fritt att besluta om användningen av ersättningsbeloppen. Som exempel på motiv som anfördes för denna ståndpunkt må nämnas följande uttalande av *hushållningssällskapet i Kronobergs län*.

Lagförslaget ger möjlighet att upplåta fisket inom ett fiskeområde helt eller delvis. Därvid skall, enligt 12 §, högst hälften av ersättningen få användas eller fonderas till utgifter för områdets räkning, medan återstoden, enligt 16 §, skall fördelas mellan delägarna efter vars och ens andel. Denna inskränkning i rätten att disponera inkomsterna för fiskeområdet kan vara lämplig, då fisket i dess helhet utarrenderas, men är mindre ändamålsenlig vid upplåtelser i form av sär tillstånd (mot fiskekort). I senare fallet har fiskeområdet kostnader för tryckning av kort, tillsyn över fisket, utläggning av vasar och — därest fisket är av större värde — för anskaffning av båtar, anordnande av bryggor och båtpatser, odling eller inköp av fiskungar, bortfiskning av ogräsfisk m. m. Ifall endast hälften av upplåtelseavgiften finge användas till sådana utgifter, måste antingen avgifterna sättas avsevärt högre, än vad nu är brukligt, eller ock betydande tillskott uttagas av delägarna. Att uppehålla en god avkastning av fisket är av stor vikt och kräver större insatser i samma mån som fiskevattnen bli mera förorenade eller utsatta för regleringar av vattenståndet. Delägarna i fiskeområde bör därför ha frihet att själva bestämma om användningen av upplåtelseavgifter.

Länsstyrelsen i Kronobergs län tillade, att bestämmelsen om användning av influten ersättning syntes kunna utformas på sätt fiskerättskommittén föreslagit.

Även *länsstyrelsen i Uppsala län* ansåg, att den av fiskeristyrelsen föreslagna bestämmelsen borde utgå. Som skäl härför anfördes att, om i enlighet med förslaget i stadgarna skulle angivas den högsta andel i avkastningen som fick innehållas, det skulle ankomma på länsstyrelsen att vid prövning av stadgarna bevaka minoritetens intresse.

Länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Jönköpings län samt Kalmar läns södra hushållningssällskap förordade, att den föreslagna begränsningen skulle gälla endast inkomst av arrendeupplåtelser men däremot icke ersättning för upplåtelser genom sär tillstånd. *Sistnämnda hushållningssällskap* anförde följande.

Skall fiskeområde upplåtas till yrkesfiske eller annat förvärvsmässigt fiske, bör naturligtvis arrendesumman eller största delen av den fördelas mellan delägarna, men är det fråga om endast sär tillstånd genom t. ex. fiskekortsförsäljning för nöjesfiske, torde det ej vara lika självklart, att inkom-

ten helt eller delvis skall utdelas. Inom hushållningssällskapets verksamhetsområde finns ett 50-tal gemensamhetsfiske och fiskevårdsföreningar, huvudsakligen vid insjöarna och de rinnande vattendragen. Dessa föreningar har tillkommit i syfte att tillvarata fiskevattensägarnas intressen genom bl. a. en planmässigt bedriven fiskevård. För att erhålla medel här till upplåter nästan alla föreningar rätt till nöjesfiske genom fiskekortsförsäljning, varjämte många genom tillskott från medlemmarna (fiskevattensdelägarna) skaffar sig erforderliga medel. Denna ordning är så allmänt antagen och självklar, att en ändring till vad fiskeristyrelsen föreslagit, nämligen att endast hälften av influtna upplåtelseinkomster får användas till utgifter för områdets räkning, säkerligen kommer att mötas med oförstående. I många fall torde inkomsterna bli så små att de väl behövs till bestridande av kostnaderna för verksamheten, medan vid en utdelning vars och ens andelsbelopp blir så ringa, att det knappast kan tillmätas någon betydelse för dem. Hela upplåtelseinkomsten bör i dylika fall kunna tagas i bruk för områdets räkning. Genom att begränsa tillämpningen av bestämmelserna i § 12 i lagförslaget till sådana upplåtelseinkomster, som härleder sig från nyttjanderätt, vara lagen om fiskearrenden är tillämplig, och genom att föreskriva visst majoritetsbeslut kanske efter delaktighetstal angående inkomsternas användning synes lagen komma att bättre sammanfalla med den ordning, som redan nu är rådande.

Länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Blekinge län ansåg, att under första hälften av upplåtelse tiden 75 % av ersättningen för upplåtelse skulle få användas eller fonderas för områdets utgifter.

Kammarkollegiet samt Gotlands och Norrbottens läns hushållningssällskap uttalade, att mer än hälften av ersättningen borde få tas i anspråk om delägarna var ense därom. *Västmanlands läns hushållningssällskap* och *Malmöhus läns havsfiskeförening* ansåg, att sådant förfogande skulle få ske om delägare med mer än två tredjedelar av delaktighetstalet samtyckte därtill. Även *hovrätten för Västra Sverige* uttalade, att den föreslagna regeln måhända borde kunna sättas ur kraft genom majoritetsbeslut, t. ex. om medel erfordrades för rättegång mot en arrendator som underlät att betala arrende. Hovrätten anförde vidare, att i sådana fall jämväl delägare, som ej bedrev fiske inom området, borde kunna åläggas att lämna tillskott.

Svenska fiskevårdsförbundet anförde allmänt, att de föreslagna reglerna om användningen av influtna medel och om befrielse för delägare som ej bedrev fiske att lämna tillskott, i praktiken skulle verka hämmande på tillkomsten av fiskeområden.

Svenska insjöfiskarens centralförbund ansåg, att alla delägare borde medverka även ekonomiskt och anförde, att den som innehade fiskerätt säkerligen skulle låta andra i någon form utöva fisket. Det var vidare tveklaktigt om någon kunde låta sin fiskerätt ligga oanvänd. Förmodligen fick man förutsätta, att beslutade åtgärder för vattnet skyddade och möjligen också förbättrade dess värde för ägaren. Alla som hade fiskevatten inom ett fiskeområde borde därför medverka.

Lagberedningen uttalade, att grunderna för delägarnas skyldighet att lämna bidrag måste regleras i lagen och anförde härom följande.

Beträffande fördelningen av delägarnas skyldighet att lämna tillskott torde i princip, såsom i motsvarande fall vid andra samfällighetsbildningar, varje delägars båtnad av företaget böra vara avgörande. Över huvud taget har grunden för delägars bidragsskyldighet icke behandlats i förslaget; ej heller motiven lämnar på denna punkt någon vägledning. Tydligt är att frågan om bidragsskyldighetens fördelning kräver reglering i lag såsom också skett i andra motsvarande lagar (jfr t. ex. 3 kap. 3 § och 7 kap. 23 § vattenlagen samt 11 § lagen om enskilda vägar). Denna fråga är även av betydelse vid tillämpning av andra lagrum i förslaget, t. ex. 12, 16 och 21 §§. Att såsom skett i det i betänkandet intagna förslaget till stadgar för fiskeområde reglera fördelningsgrunden i stadgarna synes uteslutet.

Även *överlantmätaren i Norrbottens län* ansåg, att omfattningen av delägars skyldighet att lämna tillskott borde närmare regleras. Skyldigheten kunde lämpligen bestämmas så att den i intet fall fick överstiga nyttan av de åtgärder för vilka tillskottet var avsett.

Departementspromemorian 1957

I promemorian påpekades, att vad som i detta avsnitt tilldragit sig det största intresset från remissinstansernas sida varit frågan i vilken utsträckning delägars andel i avkastningen skulle kunna användas eller fonderas till utgifter för områdets räkning. Även i denna fråga kunde remissyttrandena sammanföras i sex grupper; de hade dock alla det gemensamt att organisationen föreslogs få större möjligheter än enligt fiskeristyrelsens förslag att besluta om influtna medels användande för gemensamt ändamål. Promemorieförfattaren ansåg att man på denna punkt borde ändra förslaget i den riktning, som remissinstanserna föreslagit och anförde härom.

Även om man i och för sig gärna vill instämma i fiskeristyrelsens åsikt att delägars andel i avkastningen icke utan mycket viktiga skäl bör berövas honom, torde betänkligheter icke behöva föreligga mot att delägarna, i varje fall då alla närvarande är ense (jfr 8 § utkastet och 28 § 1913 års lag), får rätt att fritt bestämma över avkastningen. Närmast på de skäl som anförts av hushållningssällskapet i Kronobergs län har utkastets förslag (15 §) vidare jämkats så, att avkastning, som härflyter från särtillstånd och sådana arrenden som endast omfattar en del av området, icke skall vara underkastad den strängare regleringen. Delägarna skall sålunda kunna förfoga över sådan avkastning enligt samma regler som enligt huvudregeln eljest fordras för beslutförhet.

I promemorian behandlades därefter frågan om skyldigheten att lämna tillskott. Såsom lagberedningen påpekat var det säkerligen ofrånkomligt att grunden för denna skyldighet reglerades i själva lagen. I promemorian anfördes härom.

Det torde vara berättigat att antaga att fiskeristyrelsen utgått från att skyldigheten att lämna tillskott skall bestämmas av delaktigheten. För detta påstående talar den omständigheten att behållen avkastning enligt styrelsens förslag (16 §) skall fördelas efter delaktigheten ävensom den hänsyn, som — särskilt i angelägenheter av större ekonomisk betydelse — även eljest i förslaget tagits till delaktigheten. Lagberedningen föreslår i

viss överensstämmelse med vad beredningen gjort beträffande delaktighetens bestämmande att båtnaden skall vara avgörande för skyldigheten att lämna tillskott. Ur strängt teoretisk synpunkt torde principen vara invändningsfri. Emellertid torde det — som tidigare utvecklats beträffande principerna för bestämmande av delaktigheten — förhålla sig så att det endast i undantagsfall låter sig göra att — med den grad av exakthet som här skulle vara erforderlig — bestämma båtnaden av en planerad fiskevårdande åtgärd. Detta gäller såväl den totala båtnaden som än mer de skilda delägarnas båtnad. Båtnaden måste alltid grunda sig på en uppskattning. Man torde endast sällan få anledning att uppskatta den enskildes båtnad annorlunda än i förhållande till hans delaktighet. Att för dessa undantagsfall stadga en särskild reglering synes icke böra ske. Skyldigheten att lämna tillskott torde därför bestämmas med hänsyn till delaktigheten. Att delägarna om de är ense skall kunna bestämma om annan grund för denna skyldighet ligger även i linje med vad som föreslagits i fråga om bestämmande av delaktighet och rösträtt (utkastet 16 § jämförd med 6 § andra stycket och 7 § sista stycket).

Såsom fiskeristyrelsen själv anför (s. 58) skulle det vara önskvärt att tillskottsskyldighetens begränsning fastställdes icke blott i stadgarna utan även i själva lagen. Överlantmätaren i Norrbottens län har föreslagit, att ingen skall kunna förpliktas lämna större tillskott än som svarar mot hans nytta av de åtgärder för vilka tillskottet är avsett. En sådan regel skulle emellertid medföra ett besvärligt uppskattningsförfarande och synes därför ej böra införas. I samband med stadgarnas fastställande bör i stället i enlighet med utkastets 13 § första stycket punkten 11 tillskottsskyldigheten närmare preciseras, så vitt möjligt med angivande av maximibelopp (jfr 6 § i det å sid. 103 i betänkandet intagna stadgeförslaget).

Slutligen behandlade promemorian i detta avsnitt frågan huruvida skyldigheten att lämna tillskott borde omfatta alla delägare eller begränsas till dem som verkligen fiskar. I promemorian tillstyrktes det förstnämnda alternativet med följande motivering.

Enligt 28 § 1913 års lag kan delägare i princip icke mot sin vilja åläggas att lämna tillskott. Fiskeristyrelsen — liksom före den såväl 1943 års förslag som fiskerättskommittén — föreslår, att den som icke fiskar icke heller skall kunna åläggas skyldighet att lämna tillskott. I motiven till 1943 års förslag i denna del har uttalats, att 28 § 1913 års lag utgjort förebild till ifrågavarande stadgande.¹ Sistnämnda förslag har därefter tämligen oförändrat bibehållits i de senare betänkandena. Emellertid är de båda typerna av inskränkningar av väsentligt olika karaktär; det kan mycket väl hända att en delägare motsätter sig ett beslut att lämna tillskott även av annan anledning än att han icke fiskar. Såsom exempel på fall då tillskott icke skulle kunna utkrävas nämner fiskeristyrelsen (s. 58 st. 3) att fisket i sin helhet är utarrenderat. Huruvida styrelsen utgått ifrån att behov av tillskott i en dylik situation ej föreligger är ovisst. Hovrätten för Västra Sverige har emellertid med sitt exempel om kostnader, som kan uppkomma i samband med rättegång mellan delägare och arrendator, påvisat att behov kan föreligga att kunna utkräva tillskott även av en icke fiskande delägare.

Det kan vidare befaras att delägare, som finner tillskottsskyldigheten besvärande, upphör att fiska för att undgå denna skyldighet. Alldeles bortsett från att lagen i sådant fall skulle komma att motverka sitt eget syfte, skulle

¹ 1943 års betänkande s. 74. Jfr Fiskerättskommitténs betänkande s. 293 f.

en utveckling i sådan riktning ur fiskevårdssynpunkt många gånger te sig olycklig. Tvister kan dessutom lätt tänkas uppstå i frågan om en viss delägare bedriver eller icke »bedriver fiske i området».

Med anledning av det sagda och i anslutning till Svenska fiskevårdsförbundet och Svenska insjöfiskarens centralförbunds yttranden frigjordes i utkastet delägarnas skyldighet att lämna tillskott från frågan huruvida de fiskade eller icke.

Remissyttranden över departementspromemorian

Kalmar läns norra hushållningssällskap anser att man bör gå vidare på den i promemorian inslagna vägen beträffande möjligheten för delägarna att genom majoritetsbeslut förfoga över inkomster från upplåtelser. Delägarna bör i detta avseende ges full frihet att själva bestämma.

Hovrätten för Övre Norrland och fiskeriintendenten i mellersta distriktet finner promemorians ståndpunkt i denna fråga välgrundad.

Fiskeristyrelsen ställer sig mera kritisk till promemorians förslag. Styrelsen medger att det i och för sig förefaller berättigat att skilja mellan upplåtelser på arrende och upplåtelser genom särtillstånd. Emellertid kan ett större antal särtillstånd erhålla samma verkan som egentlig utarrendering.

Hovrätten för Västra Sverige finner att fiskeristyrelsens ståndpunkt i denna fråga är att föredraga framför promemorians. Hovrätten anför.

Hovrätten har intet att erinra mot regeln att delägarna kunna fritt bestämma över avkastningen, om de äro eniga. Däremot kan hovrätten icke förorda att denna regel skall begränsas till ersättning för upplåtelse, som omfattar hela vattenområdet. Med hänsyn till den i 24 § i utkastet givna regeln torde det endast i undantagsfall böra förekomma att inkomster från upplåtelse av en del av vattenområdet till mer än hälften skola användas eller fonderas för delägarnas gemensamma räkning. Tvärtom torde nettointäkterna från sådan upplåtelse regelmässigt böra fördelas mellan berörda delägare. Så mycket mindre anledning föreligger att för dylika fall frångå regeln om enhällighet mellan delägarna för att mera än hälften av inkomsterna skall få disponeras. Härvidlag finnes ingen anledning att göra skillnad mellan intäkter från arrende och sådana från särtillstånd. Vad beträffar inkomster av särtillstånd, som omfattar hela vattenområdet, torde det knappast finnas skäl att antaga att en delägare skulle motsätta sig användning för gemensamma behov av sådana intäkter, om hans vägran att biträda ett förslag härom omedelbart skulle följas av ett beslut av innebörd att han hade att lämna tillskott av samma storlek som den inkomst han genom sin vägran ämnade bereda sig. Slutligen är att beakta att den föreslagna regeln i vissa fall kan vara ägnad att leda till återhållsamhet hos delägare, då det gäller att samtycka till upplåtelse.

Vad i promemorian föreslagits angående skyldigheten att lämna tillskott har i fråga om huvudprinciperna ej föranlett några erinringar från remissinstansernas sida. *Kalmar läns södra hushållningssällskap* har dock i fråga om icke fiskande delägares skyldighet att lämna tillskott avstyrkt promemorians förslag och i stället förordat vad fiskeristyrelsen i denna del föreslagit. Sällskapet anför till stöd härför följande.

Sällskapet, som väl förstår de synpunkter, som motiverat ändringen, måste dock ställa sig skeptisk till densamma. I varje fall är det inte lämpligt med en sådan ordning, där fiskeområde bildats enbart för ett ordnande av husbehovs- och nöjesfiske delägarna emellan och där fiskevårdsintresset är det viktigaste motivet. Det finns som bekant många gemensamhetsfisken inom Kalmar läns södra del, och särskilt de vid sötvattnen har bildats för detta ändamål. Där har alltid tillämpats den ordningen, att de, som fiskar, betalar tillskott (årsavgift), medan det aldrig ifrågasatts, att de, som icke bedriver fiske, skall betala något. Däremot har man nog rätt allmänt tillämpat, att delägare, som efter någon tid vill börja bedriva fiske, skall erlägga tillskott i form av en inträdesavgift. Då det inte är ovanligt, att endast hälften eller tredjedelen av delägarna bedriver fiske, torde en obligatorisk tillskottsskyldighet komma att motverka bildandet av fiskeområden, för att inte tala om det missnöje och den missämja, som säkert kommer att uppstå. Då många av delägarna dessutom inte alls kommer att befatta sig med frågan om fiskeområdets bildande, och kanske inte ens har en aning om att sådant bildats, synes det också av dessa skäl olämpligt att tillämpa obligatorisk tillskottsskyldighet.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet uttalar en motsatt mening och anför följande.

Det synes ifråga om tillskott rimligt att alla i ett fiskeområde har samma skyldigheter. Om en fiskerättshavare ej utnyttjar sin andel eller ej må vara hans ensak. Skulle sådan som icke gör det ej behöva utge tillskott kan orättvisor av ganska betydande art komma att uppstå inom ett fiskeområde.

Departementschefen

De bestämmelser som i 1913 års lag finns om möjlighet att genom majoritetsbeslut förplikta delägare att lämna tillskott kan sägas sakna egentlig praktisk betydelse. Palmquist och fiskerättskommittén ansåg att frågan om tillskottsskyldigheten kunde regleras i de av länsstyrelsen fastställda stadgarna. Några bestämmelser i lag föreslogs inte. I de båda sista utredningsförslagen har däremot tillskottsskyldigheten reglerats i själva lagen och därvid har i båda förslagen stadgats att beslut i frågan skall kräva anslutning från en majoritet i både huvudtal och delaktighet. I fiskeristyrelsens förslag stadgas dessutom, att den som inte fiskar inte skall kunna åläggas tillskott. Denna bestämmelse avlägsnades i promemorieförslaget. I detta återfinns däremot en bestämmelse, som tidigare torde ha ansetts som självklar och innebär att tillskottsskyldigheten skall fördelas efter delaktigheten och att endast enhälliga delägare kan besluta om annan fördelning.

Fiskevårdsområdet är inte i första hand en organisation för ekonomisk verksamhet. Dess främsta syfte är att på ett rättvist sätt ordna fiskeförhållandena för delägarna. Inom fiskevårdsområdets ram skall emellertid även främjas delägarnas gemensamma intressen. Båda dessa syften, som naturligtvis ofta sammanfaller, kan men behöver inte alltid medföra behov av medel för verksamhetens bedrivande. Det skulle därför vara inkonsekvent att inte utrusta organisationen med möjlighet att genom majoritetsbeslut

avkräva delägarna erforderliga tillskott. Detta har också allmänt accepterats av remissinstanserna. I likhet med vad som uttalats i de båda sista utredningsförslagen anser jag det vara lämpligt att för beslut i sådan fråga kräva majoritet i såväl huvudtal som delaktighet. Beslut att inom fiskevårdsområde tillskott över huvud taget skall kunna uttagas får anses vara sådant som angiver grunderna för områdets förvaltning. Det är därför av beskaffenhet att böra ingå i stadgarna och blir därigenom också underkastat länsstyrelsens granskning. I tillämpningsbestämmelser till lagen bör angivas att vid fastställelse av stadgar skall tillses att dessa innehåller dels besked huruvida tillskott får uttagas eller inte, dels i förekommande fall de begränsningar i tillskottsskyldigheten som i det särskilda fallet kan tänkas bli erforderliga. Inom ramen för vad stadgarna angiver kan sedan fattas konkreta beslut om tillskott. Då fiskevårdsområdet givetvis måste svara för finansieringen av de åtgärder, som beslutas av området, bör enligt min mening samma krav på majoritet gälla för beslut, vars genomförande bedömes kräva uttaxering, som för direkta beslut om tillskottsskyldighet. Härigenom tvingas styrelsen och delägarna att taga ställning till om en föreslagen åtgärd kan finansieras med redan tillgängliga medel eller påfordrar tillskott från delägarna. Genomföres en sådan regel, bör styrelsen äga befogenhet att uttaxera och av delägarna indriva medel som erfordras för betalning av klar och förfallen gäld, som området ådragit sig. — Att som från några håll föreslagits från tillskottsskyldigheten utesluta delägare som inte bedriver något fiske anser jag av såväl principiella som praktiska skäl inte böra ifrågakomma.

Den föreslagna lagen rubbar i likhet med 1913 års lag inte äganderätten till fisket. I konsekvens härmed bör sådana fiskevårdsområdets inkomster, som inte genom beslut av delägarna användes för fiskevårdsområdets behov eller fonderas för dess räkning, fördelas bland delägarna i förhållande till envars delaktighet. I 1913 års lag föreskrives viss begränsning i delägarnas möjlighet att genom majoritetsbeslut förfoga över inkomster för gemensamt ändamål. Sålunda skall alltid minst hälften av influtna arrendeinkomster fördelas bland delägarna. Motsvarighet till denna begränsning i delägarnas beslutanderätt har med vissa variationer förekommit i alla de tidigare förslagen. Bland remissinstanserna är det endast ett fåtal som föreslår att delägarna skall äga att besluta fritt.

Även jag anser det vara lämpligt med en motsvarighet till den i 1913 års lag stadgade begränsningen i beslutanderätten. Inkomster från försäljning av fiskekort eller andra mindre omfattande upplåtelser kan dock i allmänhet beräknas motsvaras av betydande utgifter för diverse fiskevårdande åtgärder, varför det knappast synes lämpligt att i dylika fall begränsa beslutanderätten. Har däremot allt fiske utarrenderats torde behovet av sådana åtgärder från fiskevårdsområdets sida i allmänhet vara mindre. För sådana fall synes det därför vara motiverat att tillse att varje delägare tillförsäkras rätten till utdelning av en bestämd del av arrendeinkomsten. I enlighet med dessa principer har 13 § i lagförslaget utformats.

10. Tiden för fiskevårdsområdes bestånd

Lagen om gemensamhetsfiske

Gemensamhetsfiske skall i enlighet med vad delägarna därom beslutar inrättas för ett bestämt antal år, minst tio och högst tjugufem (1 § andra stycket). Lagen saknar bestämmelser om förlängning av tiden.

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

För jaktvårdsområde gäller liksom för gemensamhetsfiske att det i enlighet med delägarnas beslut skall bildas för ett bestämt antal år, lägst tio och högst tjugufem. Dock finnes här — efter en lagändring år 1951 — möjlighet att förlänga tiden. Delägarna kan sålunda före utgången av den tid för vilken området bildats besluta att området skall fortbestå under ytterligare visst antal år, lägst tio och högst tjugufem. För giltigheten av sådant beslut fordras i princip samma majoritet som för jaktvårdsområdes bildande eller fyra femtedelar efter huvudtal och delaktighet; dock har bestämmelsen formulerats så att beslut om förlängning ej är giltigt om nejroster avgivits av mera än en femtedel efter huvudtal och delaktighet, vilket innebär att delägare, som nedlägger sin röst eller uteblir, anses ha tillstyrkt förlängning.

Palmquists förslag 1943

Förslaget innebar ingen ändring av bestämmelserna i 1913 års lag om den tid för vilken ett gemensamhetsfiske skulle bildas. Till följd av att lagen saknade bestämmelser om förlängning, måste utom i de fall delägarna var eniga den omständliga proceduren med förrättning å stället ånyo företagas. Det var uppenbart att vid sådant förhållande risk förelåg, att bildade gemensamhetsfisken automatiskt kom att upphöra. Så hade också visat sig vara förhållandet med några fastställda gemensamhetsfisken. En del av ifrågavarande fiskevatten nyttjades trots detta som om reglerna om gemensamhetsfiske alltså var gällande.

Ehuru proceduren för inrättande av ett fiskevårdsområde enligt förslaget i åtskilliga fall var betydligt enklare än förfarandet för att få till stånd ett gemensamhetsfiske, syntes det lämpligt att om möjligt ytterligare underlätta förlängningen av tiden för giltigheten av fiskevårdsområde. Enligt det tidigare av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget skulle förlängning med oförändrade bestämmelser kunna äga rum utan att förrättning hölls, om viss majoritet bland delägarna begärde sådan förlängning.

Palmquists förslag gick härutinnan än längre och förordade automatisk förlängning av giltighetstiden för fiskevårdsområde med tio år i sänder, där icke delägare med minst $1/20$ av samtliga delägares rösttal senast sex månader före utgången av giltighetstiden hos länsstyrelsen skriftligen meddelade, att förlängning icke önskades.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén yttrade beträffande frågan om förlängning av giltighetstiden att vad som anförts i vissa remissyttranden syntes föranleda till ett par jämkningar i 1943 års förslag. För att en »uppsägning» skulle hindra automatisk förlängning torde sålunda kunna krävas att den eller de delägare, som gjort densamma, representerade en något större andel än föreslagna 1/20 av samtliga delägars rösttal. Fiskerättskommittén ansåg det dock knappast vara tillrådligt att sätta siffran högre än till 1/10 av rösttalet, beräknat efter delaktigheten i fiskevårdsområdet. Vidare borde, om dylik uppsägning skedde, detta ej medföra att frågan om förlängning förföll och följaktligen en fullständig nybildningsprocedur i förekommande fall måste företas, utan endast att nämnda fråga hänsköts till länsstyrelsens prövning. Det borde därvid stå länsstyrelsen öppet att tillämpa ett enklare förfarande än som gällde för nybildning. För att beslut i fråga om förlängning skulle kunna fattas torde i lagen endast behöva uppställas fordran på att delägarna fått tillfälle att yttra sig i ärendet; detta borde allt efter omständigheterna kunna ske genom ett vanligt remissförfarande eller, i mera tveksamma eller komplicerade fall, vid förrättning på stället. Det torde få förutsättas, att länsstyrelsen i alla förlängningsärenden inhämtade utlåtande av statens fiskeritjänsteman.

Den tid, för vilken förlängning skulle ske, föreslog kommittén till 10 år åt gången vid automatisk förlängning samt eljest till högst 25 år; någon begränsning nedåt borde i sistnämnda fall ej behöva anges, men det förut-sattes att tiden endast undantagsvis, om särskilda skäl därtill föranledde, bestämdes kortare än 10 år, motsvarande minimitiden vid nybildning.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

Länsstyrelsen i Kronobergs län ansåg att, då ansökan om bildande av fiskevårdsområde skulle bifallas om flertalet delägare så önskade, det vore rimligt att ett större antal röster än 1/10 av delägarnas rösttal borde erfordras för att få frågan om förlängning av fiskevårdsområde hänskjuten till länsstyrelsens prövning.

Älvsborgs läns södra hushållningssällskap ansåg, att framställningen borde göras av delägare med minst hälften av samtliga delägars rösttal. Det var ju intet som hindrade, att majoriteten i annat fall omedelbart begärde att ett nytt fiskevårdsområde inrättades, med därav följande besvär och onödiga kostnader.

Kammarkollegiet anförde beträffande den prövning som enligt förslaget skulle ske av frågan om förlängning av giltighetstiden följande.

Vid nyprövningen bör undersökas om erforderlig majoritet föreligger för fiskevårdsområdets fortsatta bestånd eller om tvångsskäl föreligga, erforderlig minoritet. Skulle intetdera vara fallet, bör fiskevårdsområdet få upphöra. Det bör ej bibehållas, om något intresse för detsamma ej längre finnes bland delägarna.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Fiskeristyrelsen fann det uppenbart, att man borde söka undvika att ett fiskeområde automatiskt upphörde vid den ursprungligen bestämda giltighetstidens utgång.

Att utforma reglerna om förlängning på samma sätt som beträffande jaktvårdsområde mötte svårigheter redan på den grund att för bildande av fiskeområde enligt styrelsens förslag skulle gälla betydligt lindrigare och även i övrigt annorlunda utformade majoritetsregler än för bildande av jaktvårdsområde.

Om förslagets närmare utformning på denna punkt yttrade styrelsen.

Fiskerättskommitténs förslag på denna punkt har icke i något remissyttrande mött gensaga av principiell art.

Givetvis kan man beträffande fiskeområde icke bortse från risken, att kommittéförslagets reglering av denna fråga kan medföra att delägare, som skulle vilja motsätta sig förlängning, av glömska eller oföretagsamhet försumma att i rätt tid göra anmälan till länsstyrelsen. Denna risk torde dock väsentligt minska, därest det föreskrives, att länsstyrelsen i god tid före anmälningsfristens utgång skall underrätta delägarna om möjligheten att genom anmälan förhindra automatisk förlängning.

Fiskeristyrelsen anser sig därför kunna ansluta sig till kommittéförslagets regler om automatisk förlängning. Bestämmelse om länsstyrelsens berörda underrättelseplikt kan lämpligen upptagas bland tillämpningsföreskrifterna.

Har det föreskrivna antalet delägare anmält, att förlängning ej önskas, bör, såsom kommittén föreslagit, länsstyrelsen pröva huruvida förlängning skall äga rum. Beträffande förfarandet böra i tillämpliga delar gälla de regler som givits i fråga om områdets bildande. I sakens natur ligger, att proceduren mestadels kommer att bli avsevärt enklare vid förlängning. För rättning torde komma att betydligt mera sällan bli erforderlig.

För förlängning böra uppställas samma förutsättningar som gälla för områdets bildande. Bestämmelserna i 8 § böra sålunda vinna tillämpning. Förlängning med oförändrade stadgar bör ej få ske, därest stadgarna, såvida fråga varit om nybildning, ej bort fastställas på grund av bristande samtycke bland delägarna.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Mot fiskeristyrelsens förslag rörande tiden för fiskeområdes bestånd gjordes ingen erinran. Däremot anmäldes i några yttranden avvikande mening rörande förutsättningarna för förlängning av tiden för fiskevårdsområdes bestånd. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* ansåg sig sålunda icke kunna förorda, att under angivna förutsättningar fiskeområdes bestånd automatiskt förlängdes. Till stöd för denna åsikt anförde länsstyrelsen.

Fiskeristyrelsen har enligt länsstyrelsens förmenande ej anfört tillräckligt starka skäl för att beträffande fiskeområde intaga annan principiell ställning i ifrågavarande hänseende än beträffande jaktvårdsområde. Skulle förslaget att fiskeområde i vissa fall skulle kunna bildas på ansökan av endast en delägare bli genomfört, synes detta snarare tala emot än för en automatisk förlängning av tiden för områdets bestånd.

Skulle emellertid förslaget i nu berörda del genomföras, vill länsstyrelsen i allt fall bestämt avstyrka, att länsstyrelsen — på sätt fiskeristyrelsen tänkt

sig — skulle genom särskilda tillämpningsföreskrifter åläggas att »i god tid före anmälningsfristens utgång» erinra delägarna om huru de skola förhindra en förlängning av fiskeområdets giltighetstid. En dylik föreskrift skulle innebära en helt ny princip för bevakning av enskildas intressen. Något bärande skäl torde icke kunna åberopas för att en sådan anordning i dessa ärenden är mera behöfelig än i andra fall, där vederbörandes rätt gjorts beroende av iakttagande av viss tidsfrist. Det bör vara tillfyllest att i stadgarna eller länsstyrelsens beslut intages en uppgift om vad fiskerättsägare i detta hänseende har att iakttaga.

Liknande synpunkter framfördes av *länsstyrelserna i Kalmar och Norrbottens län*.

Beträffande den tid, för vilken automatisk förlängning borde ske, förordade *Kalmar läns norra och Kalmar läns södra hushållningssällskap* med i stort sett lika motivering, att förlängningen alltid borde ske med samma antal år som tidigare gällt. Sistnämnda hushållningssällskap åberopade ett yttrande från sällskapets fiskerinämnd, som anförde.

Det föreslås, att vid utgången av tiden för fiskeområde skall denna under vissa villkor automatiskt förlängas med tio år. I de fall fiskeområde bildats i avsikt att ordna en plan för cirkulation av fiskelotter, motsvarande antalet delägare, och dessa lotters antal icke är två, fem eller tio, blir följden, att cirkulationen kommer att avbrytas, innan lotterna tillfallit delägarna lika antal gånger. Detta kan icke vara lämpligt utan endast medföra olägenheter och osämja. Fiskerinämnden får därför föreslå, att den automatiska förlängningstiden skall vara lika lång som den tid fiskeområdet ursprungligen bildades för.

Kammarkollegiet föreslog, att tiden för fiskeområdes bestånd skulle angivas i stadgarna och framhöll att, om detta iakttogs, förlängning skulle kunna komma att ske på längre tid än tio år även i det fall att anmälan om uppsägning icke gjorts.

Länsstyrelsen i Kalmar län ansåg, att lagen borde innehålla bestämmelser om förlängning efter beslut av delägarna. Sådan förlängning borde kunna avse annan tid än den, som gällde för områdets bestånd.

Departementspromemorian 1957

I promemorian erinrades om att föreskriften att fiskevårdsområde skulle bildas för viss tid och att denna borde bestämmas till mellan 10 och 25 år hade övertagits från 1913 års lag och återfanns i sak oförändrad i samtliga tidigare förslag. Då icke heller någon av remissinstanserna velat föreslå att förordnande meddelades tills vidare, syntes anledning ej föreligga att frånga fiskeristyrelsens förslag. De föreslagna tiderna överensstämde ock med vad som gällde beträffande jaktvårdsområden.

Beträffande förutsättningarna för förlängning hade däremot vissa meningsskiljaktigheter yppats. Till stöd för att automatisk förlängning icke skulle kunna ske hade av länsstyrelsen i Södermanlands län åberopats lagstiftningen om jaktvårdsområden, där möjligheter saknades till automatisk förlängning. I promemorian uttalas häremot, att samtliga ti-

digare utredningar innehållit förslag till bestämmelser om automatisk förlängning. Förslagen hade i allmänhet icke rönt några invändningar i remissyttrandena. Om det blott tillsågs att automatiken tämligen lätt kunde brytas, behövde några betänkligheter knappast föreligga mot en dylik princip, som skulle befria såväl delägare som myndigheter från åtskilligt besvär. Problemet bestod i hur den minoritet som skulle tillerkännas »uppsägningsrätt» lämpligast borde bestämmas. Härom yttrades i promemorian.

Den minoritet av en femtedel i antal *eller* delaktighet, som enligt jaktlagen tillerkänts rätt att vägra förlängning, korresponderar mot den majoritet av 4/5 i antal *och* delaktighet, som fordras för att tvångsvis bilda ett jaktvårdsområde. Sedan väl frågan om fortsatt förlängning av fiskevårdsområde blivit väckt, skall frågan prövas efter samma principer som gäller för områdets bildande. Spörsmålet vilken minoritet, som skall äga »uppsägningsrätt», är helt skilt härifrån. Det är lika mycket en avvägningsfråga som en rätts-säkerhetsfråga. Tydligt är att anledning saknas att ställa kraven på anslutning särskilt högt. Fiskeristyrelsen har föreslagit 1/10 räknat efter delaktigheten, vilket synes kunna väl försvaras. Det må emellertid erinras att 1943 års utredning föreslog att 1/20 skulle vara tillfyllest. Med den betydelse som huvudtalsregeln tillerkänts i de senare förslagen kan även en regel om »uppsägningsrätt» för visst antal delägare försvaras. Promemorians utkast innefattar dock i denna del ingen ändring av fiskeristyrelsens förslag.

På skäl som anförts av de båda hushållningssällskapen i Kalmar län har i promemorian den ändringen vidtagits i lagförslaget, att vid automatisk förlängning tiden för förlängningen bestäms till samma antal år som senast gällt.

Det av åtskilliga remissinstanser framförda förslaget, att föreskrift borde meddelas i stadgarna ej blott om tiden för fiskevårdsområdes bestånd utan även under vilka förutsättningar förlängning skall kunna ske, har ävenledes beaktats i utkastet (13 § första stycket fjärde punkten). Härigenom torde enligt promemorian även behovet ha minskat av den av fiskeristyrelsen ifrågasatta föreskriften om åläggande för den fastställande myndigheten att före anmälningensfristens utgång underrätta delägarna om möjligheten att genom anmälan förhindra automatisk förlängning, en bestämmelse som f. ö. skulle ställa de fastställande myndigheterna inför nya och — vid en mera allmän tillämpning av lagen — icke obetydliga arbetsuppgifter.

Remissyttranden över departementsmemorian

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser, att man i fråga om skiftat fiske bör sträva efter att få likartade bestämmelser för jaktvårdsområden och fiskevårdsområden.

Länsstyrelsen i Södermanlands län och Kalmar läns norra hushållningssällskap motsätter sig förslaget om automatisk förlängning av tiden för fiskevårdsområdes bestånd.

Fiskeristyrelsen, som i sitt förslag tänkt sig att förlängning alltid skulle ske för en tid av tio år, avstyrker promemorians förslag att förlängning skall ske med samma antal år som senast gällt för områdets bestånd. Styrelsen anför härom följande.

Motiveringen för ändringen bygger på tankegången, att en cirkulation av fiskelotter icke bör brytas. Då emellertid detta användningssätt av fiskeområde numera endast undantagsvis bör godtagas ur fiskevårdssynpunkt, förefaller det icke riktigt att av hänsyn till detta föråldrade cirkulationssystem rubba fiskeristyrelsesförslagets tioårsregel, vilken alltså styrelsen anser böra vidhållas i den slutliga utformningen av förevarande lagstiftning.

Departementschefen

En av de mera betydande bristerna i 1913 års lag har ansetts vara att lagen saknar bestämmelser om förlängning av tiden för ett gemensamhetsfiskes bestånd. Då den för området bestämda tiden gått tillända, måste därför, om delägarna önskar bibehålla gemensamhetsfisket, hela den omständliga tillblivelseproceduren upprepas.

Att fiskevårdsområde skall kunna inrättas tills vidare har inte från något håll föreslagits. Alla utredningsförslag och praktiskt taget alla remissinstanser är däremot ense om att förorda möjlighet till automatisk förlängning av tiden för ett fiskevårdsområdes bestånd. Jag finner förslaget välgrundat. — Om bestämmelsen skall få någon större praktisk betydelse, är det emellertid nödvändigt att automatiken inte kan brytas av en helt obetydlig minoritet. Kraven på denna bör å andra sidan, som i promemorian framhålles, inte sättas alltför högt. I överensstämmelse med de tre sista utredningsförslagen föreslår jag att härför skall krävas anslutning från delägare, företrädande minst en tiondel av fiskevårdsområdets delaktighets-tal. — Förlängningen synes på de skäl som anförts av Kalmar läns södra hushållningssällskap, inom vars verksamhetsområde nästan alla existerande gemensamhetsfisker är belägna, böra bestämmas till samma tid för vilket fiskevårdsområdet senast bildats.

11. Stadgarna

Lagen om gemensamhetsfiske

1913 års lag saknar bestämmelser om stadgar. Länsstyrelsens fastställelsebeslut omfattar emellertid icke blott frågan om gemensamhetsfiskes inrättande utan även åtskilliga andra för gemensamhetsfisket väsentliga frågor såsom tiden för gemensamhetsfiskes bestånd (15 §), frågan om fisket skall upplåtas på arrende (17 §) eller brukas av delägarna var för sig enligt plan (22 §) samt huru delägarna skall kallas till sammanträde (27 §). Fastställelsebeslutet kommer således i dessa avseenden att tjäna samma ändamål som stadgar.

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

Ej heller för jaktvårdsområde innehåller lagen några bestämmelser om stadgar. I beslut om jaktvårdsområdes bildande skall emellertid intagas de huvudsakliga grunderna för jakten och viltvården ävensom delägares skyldighet att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende (10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen). Den närmare innebörden av dessa grunder har ej angivits.

Palmquists förslag 1943

Enligt 1943 års förslag skulle stadgar för fiskevårdsområde antagas av delägarna samt underställas länsstyrelsen för fastställelse, därvid länsstyrelsen hade att tillse, huruvida stadgarna tillkommit i laga ordning samt överensstämde med lag och författning. Därest delägare gjort påminnelse i sådant hänseende, skulle även granskas huruvida stadgarna kränkte dennes enskilda rätt eller icke var tjänliga för fiskets främjande. Om icke delägarna inom tre månader från det fiskevårdsområdet skulle anses inrättat antagit stadgar och dessa fastställts av länsstyrelsen, skulle det ankomma på länsstyrelsen att utfärda stadgar.

Beträffande stadgarna föreslogs, att dessa skulle innehålla de huvudsakliga grunderna i fråga om huru fisket finge utövas och fiskevården handhavas ävensom föreskrifter rörande huru delägarna skulle kallas till sammanträde, beslut fattas och omröstning verkställas samt om delägarnas skyldighet att lämna tillskott i penningar, varor och arbete ävensom beträffande beräkningsgrunden för delägarnas delaktighet i fiskevårdsområdet samt delägarnas rösträtt. I stadgarna fick under de förutsättningar som förut angivits föreskrivas att fisket skulle upplåtas på arrende eller genom särtillstånd.

I motiven till förslaget i denna del anförde utredningsmannen, att detta — till skillnad mot vad som gällde i fråga om gemensamhetsfiske — utgick från att stor frihet skulle stå öppen vid inrättande av fiskevårdsområde. Även beträffande själva organisationen av fisket och fiskevården inom fiskevårdsområdet avsåg förslaget, att största möjliga frihet skulle lämnas delägarna att handla efter föreliggande speciella förhållanden.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Fiskerättskommittén ansåg det mest praktiskt att länsstyrelsen utfärdade stadgarna, vilket förutsattes ske i samband med att beslutet om fiskevårdsområdets bildande meddelades; förslag till stadgar borde därför åtfölja ansökningen om områdets bildande. Då man måste utgå från att länsstyrelsen härvid i största möjliga utsträckning sökte tillgodose delägarnas önskemål, torde, anförde kommittén, avvikelser från 1943 års förslag vara av mera formell än reell innebörd. Det förtjänade framhållas, att beslut av länsstyrelse i alla hithörande frågor avsågs skola kunna överklagas hos Kungl. Maj:t.

Yttranden över fiskerättskommitténs förslag

Av remissinstanserna anförde *kammarkollegiet* betänkligheter mot kommitténs ståndpunkt och yttrade följande.

Kollegiet måste reagera mot tendensen att för förment praktiska skäl offra väsentliga rättsliga synpunkter. Om stadgarna utfärdas av länsstyrelsen, få de en annan karaktär, än om de antagas av delägarna. De bli ej delägarnas angelägenhet, utan en myndighetens föreskrift. Innehållet i stadgarna blir måhända precis detsamma, vare sig den ena eller andra metoden användes, då förslag till normalstadgar böra upprättas och i allmänhet torde kunna följas. Det är likväl icke betydelselöst, att stadgarna debatteras och antagas

av medlemmarna, som därigenom erhålla ett annat intresse för dem och för verksamheten.

Några remissinstanser påyrkade sådan ändring av förslaget att ansökan om bildande av fiskevårdsområde obligatoriskt skulle vara åtföljd av förslag till stadgar.

*Föredragande departementschefen*¹ ansåg det böra undersökas, huruvida ej delägarna borde få tillfälle att, innan de yttrade sig över ansökningen om fiskevårdsområdes inrättande, taga del av ett fullständigt förslag till stadgar för området. I många fall kunde nämligen kännedom om stadgarnas innehåll vara av väsentlig betydelse för frågans bedömande.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Enligt fiskeristyrelsen sammanhängde frågan, huruvida det var lämpligt att ett fiskeområde kom till stånd, nära med frågorna, hur fisket och fiskevården inom området avsågs skola ordnas, i vad mån fisket skulle drivas av delägarna själva eller upplåtelse av fiskerätt skulle ske, hur avkastningen skulle disponeras och i vad mån delägarna skulle förpliktas utgiva tillskott m. m. Det syntes därför vara nödvändigt, att stadgarna, som ju skulle reglera dessa frågor, fastställdes i samband med att beslut meddelades om bildande av fiskeområdet. Eftersom länsstyrelsen skulle besluta om fiskeområdets bildande, syntes länsstyrelsen också böra bestämma stadgarnas innehåll. Fiskerättskommitténs förslag att det skulle ankomma på länsstyrelsen att utfärda stadgar syntes därför böra godtagas.

Ehuru länsstyrelsen skulle få beslutanderätten, borde såsom fiskerättskommittén anfört länsstyrelsen härvid i största möjliga utsträckning söka tillgodose delägarnas önskemål. I lagtexten syntes böra utsägas att länsstyrelsen, såvitt det var lämpligt och möjligt, borde följa delägarnas mening. I vissa viktiga frågor skulle delägarnas önskemål vara avgörande för stadgarnas innehåll. För meddelande av vissa föreskrifter — regler om upplåtelse av fiskerätt och uttagande av tillskott — skulle nämligen fordras anslutning av en delägaremajoritet. Genom att delägarna sålunda skulle bestämma i dessa frågor kom de i realiteten även att bestämma hur influtna medel — vare sig arrendeavgift eller tillskott — kom att användas.

Om förslagets närmare utformning framhöll styrelsen, att den av departementschefen år 1950 berörda frågan om icke delägarna borde få tillfälle att, innan de yttrade sig över ansökan om bildande av fiskeområde, taga del av ett fullständigt förslag till stadgar, var av stor vikt. Härom anförde styrelsen vidare följande.

Att en ansökan icke är åtföljd av förslag till stadgar synes ej böra föranleda till att ansökningen avslås. Anses ansökningen böra kompletteras med ett stadgeförslag innan den delgives delägare som icke underskrivit densamma, bör kompletteringen ske genom länsstyrelsens försorg. Länsstyrelsen får

¹ Prop. nr 60/1950 s. 97.

uppdraga åt sakkunnig person — fiskeriintendent eller länsfiskeritjänsteman — att upprätta ett förslag.

Emellertid måste stundom svårigheter uppkomma att upprätta ett någorlunda fullständigt förslag till stadgar utan att förrättning hållits å platsen. Man torde därför icke kunna meddela annan föreskrift än att, därest ansökningen ej är åtföljd av fullständigt förslag till stadgar, länsstyrelsen skall uppdraga åt sakkunnig person att upprätta sådant förslag i den mån så lämpligen kan ske. Sådant föreskrift torde liksom närmare bestämmelser om förfarandet i övrigt böra meddelas i administrativ ordning.

Genom att stadgarna skola reglera alla mera väsentliga frågor om fiskets och fiskevårdens bedrivande, användningen av avkastning m. m. och genom att stadgarna skola fastställas i samband med beslut om fiskeområdets bildande blir det nödvändigt att alla dessa frågor behandlas vid förrättningen eller eljest utredas. Detta är erforderligt också med hänsyn till att delägarnas ståndpunkt till frågan om ett fiskeområde bör inrättas ofta blir beroende av vilka funktioner fiskeområdet skall ha. Sålunda kan ju en delägare exempelvis såsom villkor för sin anslutning till ett beslut om bildande av område uppställa att utarrendering icke får ske. Sådana villkor måste naturligtvis beaktas vid avgörande av frågan, huruvida erforderlig majoritet föreligger för bildande av ett fiskeområde.

De slutligen antagna stadgarna kunna självfallet komma att avvika från det förslag som bifogats ansökningen eller antagits vid förrättning. Därest länsstyrelsen ämnar göra någon avvikelse av betydelse, synas delägarna böra erhålla tillfälle att yttra sig däröver innan stadgarna utfärdas. Detta bör ske genom att stadgarna hållas tillgängliga för granskning hos länsstyrelsen med rätt för delägarna att inkomma med påminnelser. Underrättelse om att stadgeförslaget kan komma att ändras samt om rätten att enligt vad nu sagts inkomma med påminnelser bör givas, då ansökningen om områdets bildande utställes till delgivning med delägarna, samt vid förrättningen.

I fråga om stadgarnas innehåll anför styrelsen följande.

Stadgarna skola innehålla de huvudsakliga grunderna för fiskets och fiskevårdens utövande. Redan härav följer att frågan i vad mån fisket skall bedrivas av delägarna själva eller upplåtas till annan skall i huvudsak regleras i stadgarna. Skall fisket enligt de sålunda fastställda grunderna för fiskets utövande delvis upplåtas, torde emellertid icke minst ur synpunkten, att ett för delägarna fördelaktigt upplåtelseavtal skall kunna ingås, viss möjlighet böra lämnas öppen för dem att utan hinder av stadgarna kunna närmare reglera den omfattning i vilken upplåtelse skall ske. Dessutom torde, även då delägarna vid fiskeområdets bildande ha för avsikt att driva allt fiske själva, möjlighet böra förefinnas att utan stadgeändring kunna tillgodose ett efter hand framkommande önskemål att fisket i viss mindre utsträckning skall upplåtas. Föreskriften att stadgarna skola innehålla de *huvudsakliga* grunderna för fiskets utövande lägger tydligen ej hinder i vägen för tillgodoseende av de nu berörda önskemålen. Av vikt är emellertid att stadgarna angiva den yttersta gränsen för möjligheten att upplåta fiskerätt. Vid sidan av den nyssnämnda föreskriften upptages därför i första stycket regeln att stadgarna skola innehålla bestämmelser i vad mån rätt till fiske skall kunna för gemensam räkning upplåtas.

Även i övrigt kan det stundom, måhända oftast, vara lämpligt att undvika detaljreglering. En sådan skulle kunna förhindra en smidig anpassning av verksamheten inom fiskeområdet efter nya förhållanden och så småningom vunna erfarenheter. Av vikt är emellertid, såsom tidigare anförts, att man redan vid fiskeområdets bildande skall kunna överblicka den yttersta

ramen för de ekonomiska förpliktelser som kunna uppkomma för delägarna. Fördenskull har föreslagits, att stadgarna skola innehålla bestämmelser om hur stor del av ersättningen för upplåtelse av fiskerätt, som årligen högst må användas eller fonderas för gemensam räkning, ävensom föreskrifter, om och i vad mån delägarna må förpliktas att lämna tillskott i penningar, varor eller arbete.

Remissyttrandena över fiskeristyrelsens förslag

Mot förslaget, att stadgarna skulle fastställas av länsstyrelsen hade remissinstanserna — om man bortser från dem som avstyrkte förslaget i dess helhet — icke något att erinra.

I anledning av fiskeristyrelsens förslag att ansökan om bildande av fiskevårdsområde borde vara åtföljd av förslag till stadgar uttalade ett flertal remissinstanser att föreskriften här om borde formuleras icke blott som en rekommendation utan som ett oeftergivligt villkor.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet framhöll sålunda att det var av vikt, att fiskerättsägarna på ett tidigt stadium kunde sätta sig in i stadgeförslaget. Detta skulle ej bli fallet, om stadgarna kungjordes först vid sammanträdet för inrättande av fiskevårdsområde.

Liknande synpunkter framhölls jämväl av *länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län, Älvsborgs läns norra, Värmlands läns och Norrbottens läns hushållningssällskap* samt *fiskerinämnden för Väner*.

Lagberedningen var i princip ense med nämnda remissinstanser men föreslog att frågan praktiskt löstes på annat sätt och anförde härom följande.

Med hänsyn till att enligt förslaget stadgarna skall reglera alla mer väsentliga frågor om fiskets och fiskevårdens bedrivande och att därför en delägars inställning till frågan om bildande av fiskeområde får antagas bli beroende av stadgarnas utformning anser beredningen det nödvändigt att delägarna, innan de har att slutligen tillkännage sin mening, på ett eller annat sätt beredas tillfälle att taga del av förslag till stadgar och att bestämmelse härom inskrives i själva lagen. Det torde därför, lämpligen i 6 §, böra stadgas att om förslag till stadgar ej bifogats ansökningen, ärendet angående bildande av fiskeområde ej må upptagas till slutlig prövning innan genom länsstyrelsens försorg sådant förslag utarbetats och sakägarna erhållit tillfälle att yttra sig däröver.

I många yttranden framhölls, att länsstyrelserna vid stadgarnas fastställande skulle komma att ställas inför en svår uppgift, särskilt då det gällde att bevaka att enskild rätt ej kränktes. Beträffande de synpunkter, som härvid borde beaktas anförde *lagberedningen*.

Med bildandet av fiskeområde uppkommer ur sakrättslig synpunkt en samfällighet, omfattande de fastigheter som ingå i detta område. Varje sådan fastighet ålägges en belastning, som innebär vissa inskränkningar i ägarens förfoganderätt över fastighetens fiske ävensom vissa åtaganden t. ex. skyldighet att utgiva tillskott i penningar, varor eller arbete. Genom länsstyrelsens beslut om fiskeområdes bildande kommer denna belastning i prioritet framför rättigheter som äro gällande i fastigheten, även om sådana rättigheter, såsom panträtt, tidigare inskrivits. Ett dylikt företräde

kan allenast motiveras av att belastningen ur ekonomisk synpunkt är av mindre betydelse än den fördel som fastigheten vinner. Det är av vikt för andra sakägare att denna synpunkt beaktas vid länsstyrelsens tillståndsprövning. Av förslaget framgår emellertid även att en åt annan sakägare upplåten fiskerätt kan komma att helt upphävas utan att, såsom vid expropriation eller andra tvångsförvärv, någon rätt till ersättning tillkommer honom. Ett särskilt skydd åtnjuter emellertid enligt förslaget fiske som helt eller delvis innehaves av yrkesfiskare eller därmed likställda enligt ett samtidigt framlagt förslag till [lag om fiskearrenden]. I de fall som ej omfattas av nämnda förslag finnes allenast den i motiven (s. 82) antydda utvägen att länsstyrelsen vid sin provning beaktar detta förhållande aningen så att det ifrågasvarande fiskevattnet uteslutes eller ock på det sätt att i stadgarna meddelas förbehåll för upplåtelsens bestånd. En förutsättning för att länsstyrelsen skall vad sin provning kunna beakta dessa intressen är att upplåtelser av detta slag, som icke äro blott tillfälliga, bringas till länsstyrelsens kännedom. Enligt förslaget synes emellertid icke någon uppgiftsskyldighet i detta hänseende åligger sökanden (jämför 5 §). Enligt beredningens mening måste det krävas att sådan sakägare såvitt möjligt underlättas om ansökningsen för att sättas i tillfälle att bevaka sin rätt (22 § 3.).

En fråga som i detta sammanhang inställer sig är den om nyttjanderätts-havarens ställning i förhållande till fastighetsägaren, då nyttjanderätten får vika. Enligt beredningens mening torde starka skäl kunna anföras för den ståndpunkten, att nyttjanderätts-havaren icke kan till förmån för annans ekonomiska intresse till följd av ett i administrativ ordning tillkommet beslut fränkännas rätt till ersättning för den förlust som tillskyndas honom genom nyttjanderättens upphörande, t. ex. för fiskredskap, som genom fiskerättens upphörande bli onyttiga för honom. En sådan ersättningsskyldighet måste uppenbarligen beaktas vid bedömning av fastighetens nytta av fiskeområdet.

Även *lantmäteristyrelsen*, *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* och *Västmanlands läns hushållningssällskap* framhöll länsstyrelsens skyldighet att bevaka, att stadgarna fick sådant innehåll att enskild delägare ej led ekonomiskt avbräck.

Hovrätten för Västra Sverige anmärkte särskilt att förslaget icke upptog någon motsvarighet till bestämmelsen i 23 § 1913 års lag, enligt vilken delägare, som led intrång genom föreskrift om fredningsområde i skiftat vatten, var berättigad till ersättning därför.

Norrbottens läns hushållningssällskap underströk vikten av att stadgarna otvetydigt gav vid handen vilka ekonomiska förpliktelser och inskränkningar i enskild rätt som kunde drabba en delägare. Sällskapet anförde i denna del.

Avsikten med att stadgar skall föreligga när området inrättas är ju dels att länsstyrelsen skall få erforderlig kontroll av att ingens rätt trädas för nära, dels att de berörda delägarna skall ha möjlighet att kontrollera, att det är förenligt med deras intresse att ingå i fiskeområdet. Detta förutsätter, att stadgarna göres tämligen detaljerade. Fiskeristyrelsens speciella motivering till 10 § synes icke tillräckligt betona detta. Göres stadgarna så vaga, att de tillåter senare interna beslut om inskränkningar i delägarnas fiskemöjligheter, som kanske komma att drabba synnerligen olika (t. ex.

fredningsområde i ett av skifteslagens vatten), är ändamålet med de viktigaste föreskrifterna i 10 § förfelat. Detta kommer förmodligen också i många fall att hindra inrättande av fiskeområde och äventyrar i varje fall den minoritetens rätt, som länsstyrelsen bl. a. skulle bevaka. Den yttersta gränsen för fiskeområdets befogenheter över huvud taget gentemot de enskilda delägarna bör otvetydigt framgå av stadgarna, sålunda icke blott beträffande ekonomiska förpliktelser utan även i fråga om inskränkningar av olika slag i deras rätt och möjlighet att bedriva fiske, som kan komma att föreskrivas. Formuleringen »de huvudsakliga grunderna» i 10 § bör enligt hushållningssällskapets mening ändras till »grunderna» och närmare administrativa föreskrifter utfärdas om vad stadgarna skall innehålla i detta avseende för att kunna godkännas av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ansåg däremot, att det borde övervägas, huruvida icke länsstyrelsens befattning med stadgarna kunde inskränkas till fastställande av de huvudsakliga grunderna för utövandet av fisket och fiskevården. Som motiv härför åberopas motsvarande bestämmelser i fråga om jaktvårdsområde.

Departementspromemorian 1957

Promemorian uppehöll sig till en början vid gällande rätt och framhöll därvid, att 1913 års lag icke innehöll några bestämmelser om stadgar. Lagen utgick ifrån att icke blott alla sådana beslut, som var grundläggande för tillkomsten av ett gemensamhetsfiske utan även alla frågor om delägarnas rätt att enligt plan nyttja fisket skulle underställas länsstyrelsen för fastställelse. Det sade sig självt att ett dylikt förfarande blev ohanterligt i praktiken.

De spörsmål som sammanförts i detta avsnitt berörde dels frågan om vem som slutligen skulle bestämma stadgarnas innehåll, dels frågan om de grundläggande principerna för stadgarnas utformning.

Då allmän enighet nu syntes råda därom att stadgarna skulle fastställas av länsstyrelsen under tillbörlig hänsyn till delägarnas mening, av vilken länsstyrelsen för övrigt i väsentliga avseenden var bunden, hade härutinnan någon ändring ej företagits i fiskeristyrelsens förslag.

Det syfte som åtskilliga remissinstanser velat vinna genom att stadga en obligatorisk skyldighet för sökanden att alltid förete förslag till stadgar syntes i sak bli fullt tillgodosett genom det förslag lagberedningen lämnat och som innebar att, om sökanden ej företedde stadgeförslag, länsstyrelsen skulle utarbeta sådant förslag och bereda delägarna tillfälle att yttra sig däröver. Då lagberedningens förslag dessutom hade vissa praktiska fördelar, hade detsamma följts i promemorian.

Om förslagets närmare utformning yttrades i promemorian.

Åtskilliga remissinstanser har föreslagit, att den nya lagen skall uttryckligen ange att det åligger länsstyrelse att tillse att stadgarna icke innehåller bestämmelse, som kan innebära kränkning av enskild delägars rätt. Något stadgande härom har dock ej intagits i utkastet. Anledningen härtill är följande. Det har tidigare flera gång-

er framhållits att den föreslagna lagstiftningen för den enskilde kan komma att medföra intrång för vilka han icke alltid kan omedelbart göras skadeslös. Ägaren av ett enskilt fiske ålägges kanske en sådan begränsning i sitt fiskande, att detta endast giver honom hälften av vad han tidigare där erhållit. Han kan med visst fog göra gällande att han kränkts i sin enskilda rätt. Likväl kan den sålunda genomförda begränsningen stå helt i överensstämmelse med lagens princip att samtidigt tillvarata delägarnas gemensamma bästa och bringa rättvisa dem emellan. Samtidigt är det en så självklar princip att länsstyrelser såväl som andra myndigheter alltid har att iakttaga att ingens rätt kränkes på annans bekostnad att en uttrycklig bestämmelse härom är överflödig och snarast skulle verka förvirrande.¹

Vad nu sagts torde i motsvarande mån gälla den av hovrätten för Västra Sverige framställda anmärkningen att det i 23 § 1913 års lag reglerade fallet ej berörts av fiskeristyrelsen. Samma grundsats som återspeglas i nämnda bestämmelse påträffas flerstädes i lagen, t. ex. i 21 § sista stycket och 28 §. Liknande ersättnings- och garantiregler saknas däremot i den nu föreslagna lagstiftningen. Fiskevårdsområde avses skola bli en delägarnas ensak — initiativrätten har ju nu förutsatts komma att begränsas till delägarna själva. Åtgärder skall visserligen kunna genomföras även mot en minoritets vilja, men principen härvidlag liksom för hela lagstiftningen är att alla åtgärder skall syfta till delägarnas gemensamma bästa, samtidigt som ingen skall gynnas på annans bekostnad. Accepteras dessa utgångspunkter torde särskild motivering för varje avsteg från 1913 års lag ej tarvas.

Vad lagberedningen i denna del yttrat synes såsom välgrundat icke böra föranleda erinran. Yttrandet har i viss del föranlett ändring i förslaget till lagtext (utkastet §§ 9 och 10).

En principiellt betydelsefull fråga har upptagits till närmare behandling av hushållningssällskapet i Norrbottens län och föranletts av fiskeristyrelsens förslag att stadgarna skall innehålla föreskrifter om de huvudsakliga grunderna för fiskets och fiskevårdens utövande. Såsom närmare utvecklas i promemorians speciella motivering har i enlighet med flera remissinstansers påpekanden det befunnits erforderligt att göra föreskrifterna om stadgarnas innehåll betydligt mer detaljerade än vad styrelsen föreslagit. Därmed torde väl även en del av vad hushållningssällskapet åsyftat vara vunnet. Det torde som fiskeristyrelsen närmare utvecklat (s. 87 f.) vara lämpligt att undvika en detaljreglering i lagen. Många gånger torde det, såsom nu ofta sker i fiskevårdsföreningarna, vara erforderligt att årligen bestämma i vilken utsträckning fiske skall få bedrivas. Om alla bestämmelser härom måste intagas i stadgarna skulle dessa behöva ändras lika ofta. Ett dylikt förfarande skulle säkerligen befinnas alltför tungrott. I utkastet har den av hushållningssällskapet företrädde synpunkten såtillvida beaktats att ordet »huvudsakliga» strukits (13 § första stycket punkt 5). I stadgarna skall således angivas »grunderna» för fiskets och fiskevårdens utövande. Genom denna formulering torde något nämnvärt intrång ej behöva befaras i det nyss berörda, av fiskeristyrelsen företrädde intresset. Det sagda kan belysas av följande exempel. I stadgarna för ett fiskevårdsområde föreskrives att kräftfångst får bedrivas under högst två veckor om året och med användande av de redskap fiskestämman beslutar; antalet av varje delägares redskap bestämmes med hänsyn till vars och ens delaktighet. Därmed får grunderna för kräftfångsten inom området anses vara angivna. Inom den sålunda uppdragna ramen beslutar sedan fiskestämman varje år erforderliga detaljföreskrifter för kräftfångsten. Att före-

¹ Sundberg, Allmän förvaltningsrätt, Sthlm 1955, s. 113 ff. Herlitz, Förvaltningsförfarandet, SOU 1946: 69 s. 20 f. Besvärssakkunnigas betänkande SOU 1955: 19 s. 58 f.

skrifter som fiskestämman sålunda beslutar, omfattas av straffsanktionen i 26 § (utkastet) torde vara ställt utom tvivel.¹

Om fiskevårdsområdena skulle kunna motsvara lagens krav på funktionsduglighet, syntes det enligt promemorian vara nödvändigt att ett visst mått av handlingsfrihet, på sätt nyss antytts, lades i de beslutande organens hand. Den enskilde delägarens krav att i förväg kunna överblicka de konsekvenser som hans inträde i organisationen kom att medföra för honom fick ej drivas för långt.

Remissyttranden över departementspromemorian

Förslaget att länsstyrelsen såsom fastställande myndighet får bära ansvaret för att stadgeförslag utarbetas och bringas till delägarnas kännedom har i allmänhet ej föranlett erinran. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser dock att fullständigt förslag till stadgar ovillkorligen skall bifogas ansökan om bildande av fiskevårdsområde och anför till stöd härför följande.

Fiskevårdsområde avses skola utgöra en organisation för tillvaratagande av i första hand delägarnas ekonomiska intressen och det synes därför vara av vikt att första initiativet till stadgeförslag lägges å delägare och icke å myndighet. Beträffande stadgarnas tekniska utformning torde det icke ställa sig allför svårt för delägare att därvid erhålla bistånd av företrädare för fiskeorganisationer eller andra sakkunniga personer. Med förslagets nuvarande utformning skulle det bliva fara värt, att upprättandet av stadgeförslag mer regelmässigt kom att överlätas på länsstyrelsernas eller andra fiskerimyndigheters redan hårt arbetstyngda tjänstemän.

Lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen i Västernorrlands län betvivlar, att fiskeristyrelsens och promemorians förslag om en rekommendation till sökanden att alltid förete stadgeförslag kommer att vara myndigheterna till någon hjälp. Lantmäteristyrelsen anför härom följande.

Enligt lantmäteristyrelsens erfarenhet rörande beskaffenheten av ansökningar angående lantmåteriförrättningar och förrättningar enligt lagen om enskilda vägar är det föga sannolikt att nu ifrågavarande ansökningar komma att åtföljas av fullständiga uppgifter om berörda delägare och än mindre av uppgift om delaktigheten i fisket. I sistnämnda avseende måste det nämligen i regel anses vara så gott som uteslutet att sökanden själv kan åstadkomma erforderlig utredning och hans benägenhet att därtill anlita sakkunnig, något som torde åsamka honom betydande utgifter, är säkerligen ytterligt ringa. Att förutsätta att ansökningen skall vara åtföljd av förslag till stadgar av det innehåll varom stadgas i 13 § är enligt styrelsens mening icke praktiskt möjligt. Man torde sålunda ha att räkna med att ansökningen endast sällan kommer att innehålla fullständiga och korrekta uppgifter i överensstämmelse med stadgandet i lagutkastets 9 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län och fiskeriintendenten i övre norra distriktet anser att bestämmelserna om stadgarnas innehåll kan betydligt förenklas. Den sistnämnde tillägger att förslaget innebär en alltför stark begränsning av delägarnas möjlighet att själva bestämma om fiskets nyttjande.

¹ Jfr betr. jaktvårdsområdena Bouveng, Jakträtt och viltvård, Sthlm 1956, s. 103.

Hovrätten för Västra Sverige polemiserar mot den i promemorian närmare utvecklade tankegången, att det vore överflödigt att i lagen särskilt föreskriva att genom stadgarna enskild rätt ej fick kränkas. Hovrätten anför.

Lagen och stadgarna skola utgöra ett rättesnöre för delägarnas handlande. Frånvaron av rättssäkerhetsgarantier lämnar spelrum för allsköns godtycke, vars följder i brist på stadganden kanske icke kunna rättas till besvärsvägen. Vidare måste det vara ägnat att framkalla stridigheter om någon på goda skäl vill hävda att ett beslut länder honom till förfång men vägras ersättning under hänvisning till att lagen utgår från att sakägarna äro pliktiga att utan ersättning tåla visst intrång i sin rätt. Var går i sådant fall gränsen mellan ersättningsgill och icke ersättningsgill skada? Det torde icke nämnvärt motverka lagens syftemål, om i lagen intoges en bestämmelse om att i stadgarna eller i beslut, som fattas med stöd av stadgarna, ej må meddelas föreskrift om åtgärd, som medför intrång i delägares fiskerätt, med mindre ersättning för intrånget beredes delägaren. Denna ersättning skulle givetvis icke behöva utgå i penningar utan skulle till exempel kunna utgå i form av fiskerätt i annan del av vattenområdet.

Departementschefen

Bestämmelser hur gemensamhetsfiske skall nyttjas och förvaltas skall i viss utsträckning meddelas i det beslut varigenom sådant fiske inrättas. Detta har allmänt ansetts vara en olämplig ordning och alla utredningsförslag är eniga om att bestämmelser i detta ämne bör inrymmas i stadgar, som utfärdas eller fastställas av länsstyrelsen.

I fråga om stadgarnas innehåll har det diskuterats, huruvida stadgarna bör vara fullständiga i den meningen att de bör innehålla samtliga de bestämmelser som gäller för fiskevårdsområdet, eller om stadgarna endast bör ange de huvudsakligaste grunderna för fiskets utövande och områdets förvaltning. Jag ansluter mig därvid till den mening som uttalats i promemorian, vilket innebär att stadgarna inte i den meningen bör vara fullständiga att icke också andra bestämmelser, som delägarna inom lagens och stadgarnas ram beslutat, är giltiga.

I de tidigare förslagen har i själva *lagtexten* tämligen utförligt angivits vad stadgarna skall innehålla. Mest fullständig i detta hänseende är departementspromemorian. För min del anser jag dock inte att det är nödvändigt att i lagtexten införa en förteckning över de olika ämnen som stadgarna bör reglera. Det torde vara uppenbart att behovet av reglering genom stadgar starkt växlar i de enskilda fallen. Det är därför enligt min mening tillräckligt att i lagen anges att stadgarna skall angiva fiskevårdsområdets omfattning samt grunderna för fiskets utövande och områdets förvaltning. Därav torde då också förstås att alla sådana viktigare frågor som i lagen ägnats särskild behandling, såsom bestämmandet av delaktigheten och röst-rätten, förutsättningarna för upplåtelse och tillskott samt fördelningen av inkomster i förekommande fall bör regleras i stadgarna. Den närmare detaljreglering som till ledning för berörda myndigheter kan vara påkallad anser jag böra ha sin plats i tillämpningsföreskrifterna till lagen.

Spörsmålet huruvida sökanden eller länsstyrelsen skall bära ansvaret

för att fullständigt förslag till stadgar förelägges delägarna för yttrande har livligt diskuterats under frågans tidigare behandling. Jag har i förevarande förslag infört en ordning för förfarandet vid fiskevårdsområdes bildande som på flera punkter avviker från tidigare förslag. Härtill återkommer jag i den speciella motiveringen till 15—22 §§. Mitt förslag innebär i korthet att utredningen av äganderätts- och fiskerättsförhållanden, inhämtandet av delägarnas mening och den ytterligare förberedelse, som erfordras som underlag för länsstyrelsens fastställelseprövning, i sin helhet anförtrotts åt förrättningsmannen.

Det ter sig då naturligt att denne också får bära ansvaret för att stadgeförslag upprättas och förelägges delägarna innan dessa tar ställning till frågan om fiskevårdsområdet bör bildas. Härigenom tillgodoses både praktiska och rättsliga synpunkter på ett enligt min mening tillfredsställande sätt.

12. Kostnaderna

Lagen om gemensamhetsfiske

Förrättningsmannens och gode männens rese- och traktamentskostnader vid förrättning enligt 1913 års lag ersättes av allmänna medel (kungörelsen den 4 december 1931, nr 403). Övriga kostnader, som uppkommer vid ett gemensamhetsfiskes inrättande, skall förskjutas av sökanden, som också har att svara för dessa kostnaders slutliga gäldande för den händelse gemensamhetsfiske ej kommer till stånd; eljest skall kostnaden fördelas mellan delägarna i förhållande till envars delaktighet (39 §).

Lagstiftningen om jaktvårdsområden

Enligt lagstiftningen om jaktvårdsområden gäldas ersättning till förrättningsman, varom länsstyrelsen beslutar, samt kostnader för kungörelser och dylikt av länsstyrelsen med medel ur jaktvårdsfonden, om framställning där-om göres (42 § jaktstadgan). Jaktvårdsfonden, som förvaltas av statskontoret, bildas av de jaktvårdsavgifter som varje jägare i allmänhet är skyldig att erlagga.

Palmquists förslag 1943

Utredningsmannen föreslog, att alla kostnader för förrättningsmannens och gode männens resor och traktamentsersättning ävensom för länsstyrelsens kungörelser skulle gäldas av allmänna medel.

Fiskerättskommitténs förslag 1947

Kommittén ansåg att kostnaderna för förrättning borde gäldas av allmänna medel.

Remissyttranden över fiskerättskommitténs förslag

Vid remissbehandlingen av förslaget ägnades uppmärksamhet åt frågan om och i vad mån kostnaderna för förfarandet borde bestridas av statsverket.

Från ett flertal håll hemställdes, att även andra av fiskevårdsområdets bildande föranledda kostnader än kostnaderna för själva förrättningen skulle gäldas av allmänna medel. *Kalmar läns södra hushållningssällskap* anförde sålunda.

Inom länsdelen har erfarenheten visat, att den fiskerättsutredning, som alltid medföljer bildandet av gemensamhetsfiske, som regel blir mycket omfattande och tidsödande. Såvitt nämnden kan finna kommer i realiteten att erfordras lika noggrann utredning vid bildande av fiskevårdsområde. Även om, som de sakkunniga anmärkt, länsfiskeritjänstemannen bör göra dessa utredningar, kommer alltid att uppstå vissa kostnader, vilka ibland kunna bli betydande. Härtill kommer av länsstyrelsen debiterade kostnader såsom kungörelseavgift och stämpelavgift.

De sakkunnigas mening är tydligen, att fiskerättsägarna skola stå för dessa och andra utgifter, som kunna uppstå. Endast i de fall länsstyrelsen förordnar om förrättning på stället, skall kostnaderna härför tillskjutas av allmänna medel.

Det har visat sig, att när det gäller bildande av gemensamhetsfiske — förhållandet torde bli detsamma beträffande fiskevårdsområde — kan man aldrig i förväg avgöra utgången av förrättningen. Under utredningsarbetet kan uppdagas fiskerättsförhållanden, som omöjliggör fastställelse av gemensamhetsfiske, eller som klargör för förrättningsmannen olämpligheten av bildande av detsamma. Man kan inte heller utan vidare förutsätta, att erforderlig majoritet förefinnes eller att länsstyrelsen alltid kan fastställa beslut om bildande av gemensamhetsfiske.

Frågan uppkommer då vem som skall betala de kostnader, som kunna ha uppstått. Den fiskerättsägare, som satt sig i förbindelse med länsfiskeritjänstemannen, torde som regel inte göra det och kan väl knappast heller åläggas det. Utredningsmannen bör rimligtvis inte betala dem. Det är av största vikt, att de här framförda synpunkterna beaktas, och att det i lagen finns klara föreskrifter hur därmed skall förfaras. I annat fall kommer detta att utgöra en hämsko för fiskets ordnande genom fiskevårdsområde. Varken en aldrig så intresserad fiskerättsägare eller nitisk länsfiskeritjänsteman torde vilja taga risken att själv stå för kostnaderna.

I viss mån är det ju ett allmänintresse att fisket och fiskevården ordnas i landet, och det synes därför inte orimligt, att alla kostnader bestridas av allmänna medel.

Liknande synpunkter anfördes av *Kalmar läns fiskevattensägareförbund*.

Malmöhus läns hushållningssällskap hemställde, att kostnaderna för bildande av fiskevårdsområde skulle gäldas av allmänna medel, om icke delägarna själva tagit initiativ till bildandet av området. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* ansåg att kostnaderna skulle bestridas av statsmedel i fall då område bildades, ändå att de flesta delägarna i området uttalat sig däremot.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anförde i kostnadsfrågan.

I det förslag till kungörelse med vissa bestämmelser om fiskevårdsområde, som fanns intaget i 1943 års betänkande, hade intagits bestämmelse därom att kostnader för kungörelser om förrättning enligt lagen om fiskevårdsområde skulle bestridas av allmänna medel. Länsstyrelsen ifrågasätter i detta sammanhang, huruvida länsstyrelsen icke kunde tillerkännas samma rätt, som 42 § i jaktstadgan i detta avseende lämnar länsstyrelse vid bildande av jaktvårdsområde. Någon anledning att i förevarande hänseende föreskriva

andra bestämmelser än de, som gälla i jaktstadgan, anser länsstyrelsen icke föreligga. Ersättningar och kostnader i nu angiven omfattning för förrättningar enligt fiskelagen böra emellertid utgå av allmänna medel.

Fiskeristyrelsens förslag 1956

Enligt fiskeristyrelsens mening borde kostnaderna för bildande av fiskeområde i princip bäras av delägarna själva. Med hänsyn till det betydande allmänna intresset av att dylika sammanslutningar kom till stånd borde dock kostnaden för erforderliga sammanträden och kungörelser bäras av det allmänna, likaså kostnaden för sådan utredning av exempelvis lantmäteriteknisk art, som länsstyrelsen fann behövlig.

Remissyttranden över fiskeristyrelsens förslag

Länsstyrelsen i Södermanlands län ansåg, att den av fiskeristyrelsen uttalade principen borde komma till uttryck i lagtexten. I ett *flertal yttranden* framhölls, att en nödvändig förutsättning för att fiskeområden i någon större omfattning skulle komma till stånd syntes vara att kostnaderna för äganderättsutredningen, förrättningar m. m. bestreds av statsmedel och att detta direkt utsades i lagtexten. *Domänstyrelsen* anförde härom.

Domänstyrelsen har under det senaste decenniet genom sin fiskevårdspersonal verkställt äganderättsutredningar på domänverkets bekostnad i många fall i avsikt att få till stånd gemensamhetsfiske, där detta syntes angeläget för kronan. Resultatet härav har i allmänhet varit negativt. Domänstyrelsen kan emellertid med anledning av denna praktiska erfarenhet vitsorda, att de utredningar och sammanträden, som enligt domänstyrelsens mening i nära nog samtliga fall bli nödvändiga för att få till stånd ett fiskeområde enligt det förslag, som nu föreligger, komma att bli både arbetskrävande och kostsamma. Det är därför enligt domänstyrelsens mening av vikt att kostnaderna för bildande av fiskeområde i största möjliga utsträckning bestridas av det allmänna och att bestämmelser härom intages i lagen.

Jönköpings läns hushållningssällskap, i vars yttrande i denna del *länsstyrelsen i samma län* instämt, höll före att i samband med bildande av fiskeområde fullständigt klarläggande av fiskerätts- och äganderättsförhållandena icke torde kunna undvikas. Erforderlig utredning härom borde verkställas genom lantmäterikontorets försorg. Skulle detta ej låta sig göra, kunde ifrågasättas om icke allmänna medel borde ställas till förfogande för bekostande av utredning på annat sätt. Liknande synpunkter framhölls av *hushållningssällskapen i Kronobergs, Skaraborgs, Blekinge och Hallands län*.

Lantmäteristyrelsen ansåg, att beträffande kostnader för lantmäteriets medverkan borde gälla samma regler som för legala förrättningar, och föreslog därför ett tillägg till 21 § lantmäteritaxan. Detta innebar, att delägarna själva fick stå omkring 40 % av statsverkets självkostnader för det utförda arbetet. *Norrbottnens läns hushållningssällskap* uttalade, att det allmänna i den utsträckning fiskeristyrelsen föreslagit borde gälda vissa kostnader samt att därjämte ersättning till förrättningsman borde bestridas på samma sätt som gällde vid förrättningar om jaktvårdsområde.

Länsstyrelsen i Uppsala län förordade, att samtliga kostnader skulle gäldas av allmänna medel och anförde till stöd härför.

Såsom fiskeristyrelsen själv framhållit har det allmänna ett betydande intresse av att fiskeområden bildas. Någon anledning att i förevarande hänseende tillämpa andra grundsatser än de som gälla vid bildande av jaktvårdsområde synes vidare icke föreligga, låt vara att vissa kostnader där utgå ur jaktvårdsfonden. Vidare må framhållas, att det förhållandet att delägarna själva skola bära vissa kostnader kan verka avhållande på delägarnas initiativ till bildande av fiskeområde, varigenom syftet med lagstiftningen kan komma att motverkas.

Samma åsikt uttalades av *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt*, som redovisade vissa erfarenheter och anförde.

Från mina tjänsteår på ostkusten, då jag inrättade en hel del gemensamhetsfisken, har jag ett starkt intryck av att frågan om kostnaderna för det hela spelade en stor roll. Det visade sig många gånger att intresserade personer avhållit sig från att begära inrättande av gemensamhetsfiske inför risken att de eller byalaget därigenom ådroge sig skyldighet att i anslutning till sin ansökan och till förrättningen utbetala ett belopp, om vars storlek de endast hade vaga begrepp. Kunde man klart säga ifrån: »Detta betalar staten!», så stärktes genast handlingsviljan hos de berörda. Jag vill därför starkt understryka önskemålet av att staten står för kostnaderna i samband med inrättande av fiskeområde. Det är mycket viktigt att man redan på förhand kan säga detta till intressenterna. Och det är enligt min mening faktiskt ett så stort allmänt intresse att fiskeområden kommer till stånd att det allmänna bör stå för kostnaderna; så bör ske även i det fall att t. ex. förrättning hålles men sedan av någon anledning fastställelse av fiskeområde ej kan ske.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet, som i stort sett hade samma uppfattning, yttrade.

Så komplicerade som fiskerättsförhållandena äro måste överläggningar ske på platsen för att erforderlig klarhet i dem skall kunna vinnas. Ofta torde även en lantmäteriförrättning bli nödvändig för att skapa klarhet i fiskevattnensgränserna, vilka t. ex. i Dalarna är synnerligen oklara, för att utreda vilka personer som verkligen äro fiskerättsägare i ett blivande område liksom även särskild förrättning för att gradera fiskevattnen för att bestämma varje fiskerättsägars andel däri. Kostnaderna för dylika förrättningar kunna säkert bedömas bli höga, och skola de bestridas av fiskerättsägarna torde följden bli den att antalet fiskeområden som bildas ej blir stort. Förrättningskostnaderna avskräcka. Lagen kan då få samma ringa tillämpning som lagen om gemensamhetsfiske vilket måste undvikas. Endast de kostnader som kunna uppstå genom den till länsstyrelse ställda primäransökan bör åvila fiskerättsägarna, övriga kostnader statsverket. Det synes mig erforderligt att föreskrifter härom intagas i lagtexten.

Departementspromemorian 1957

Vad fiskeristyrelsen uttalat i kostnadsfrågan syntes enligt promemorian vara väl förenligt med den föreslagna lagstiftningens syfte. Styrelsen hade emellertid underlåtit att låta grundsatsen inflyta i lagtexten. Såsom åtskilliga av remissinstanserna framhållit skulle det självfallet vara av stort

värde, om det redan i lagen fastslogs, att vissa kostnader under alla förhållanden kom att bestridas av allmänna medel. Emellertid var det omöjligt att ens tillnärmelsevis uppskatta det totala beloppet av ifrågavarande kostnader. Denna omständighet liksom det förhållandet att frågan om bidrag av allmänna medel icke gärna kunde sägas vara en förutsättning för att den föreslagna lagstiftningen skulle kunna genomföras och vinna praktisk tillämpning, fick anses utgöra tillräcklig grund för ett beslut att icke i själva lagen reglera omfattningen eller principerna för statens ekonomiska medverkan, en tankegång varåt även fiskeristyrelsen om än indirekt givit uttryck. Frågan om statsbidrag syntes i stället böra bestämmas av de erfarenheter lagens praktiska tillämpning kunde komma att lämna.

På en punkt talade emellertid både rättssäkerhet och billighet för att redan i lagen en reglering av det allmännas bidragsskyldighet skedde. Där est ansökan om bildande av fiskevårdsområde hos den fastställande myndigheten föranledde avslag, kunde detta antagas endast sällan ha sin grund i något förhållande, varför sökanden kunde lastas. Då det, som flera gånger framhållits, också var ett allmänt intresse att fiskevårdsområden bildades, hade i utkastets 31 § föreslagits att i händelse av avslag kostnad för förrättning och sådan utredning, som erfordrades för att klarlägga äganderättsförhållandena, alltid skulle stanna på statsverket. Utan uttryckligt stadgande syntes härav framgå att härmed endast avsågs kostnad, som hänförde sig till förrättningsmannen eller utredning som denne eller den fastställande myndigheten verkställt eller låtit verkställa. Ett stadgande av motsvarande innehåll återfanns i 39 § 1913 års lag.

Remissyttranden över departementspromemorian

Länsstyrelsen i Blekinge län framhåller att det är ett betydande samhällsintresse, att fiskevårdsområden, där förutsättningar finns, verkligen också kommer till stånd utan allt för stora uppoffringar av delägarna själva. *Värmlands läns hushållningssällskap* ger uttryck för liknande uppfattning.

Hallands läns hushållningssällskap anser, att samtliga förrättningskostnader bör bestridas av allmänna medel.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet anför.

Det är värdefullt att i förslaget klart utsagts att kostnader, som kunna uppstå vid försök till bildande av fiskevårdsområde, som ej kommer till stånd, skall bestridas av kronan. Det kommer i många fall att medföra att den tveksamhet ur ekonomisk synpunkt, som kan föreligga inför bildande av fiskevårdsområde elimineras. Det vore emellertid önskvärt att det även utsades att förrättningskostnader av mer betydande omfattning, som lantmåteriförrättning eller gradering eller annan beräkning av värdenormer för det blivande fiskeområdet, kunde bekostas av det allmänna. Det skulle väsentligt underlätta tillkomsten.

Kammarkollegiet påpekar, att lagförslaget ej besvarar frågan huruvida sökanden eller det nybildade fiskevårdsområdet skall bära de kostnader, som ej bestrides av statsverket. Spörsmålet synes böra regleras i lagen.

Kollegiet anser det vidare ägnat att inge betänkligheter med den föreslagna regeln att statsverket alltid skall svara för kostnaderna för förrättning och vissa utredningskostnader i händelse ansökan om bildande av fiskevårdsområde lämnas utan bifall. Bestämmelsen kan komma att medföra att det allmänna får svara för kostnaderna för omfattande lantmäteriutredningar som tillkommit på enskilt initiativ.

Till kammarkollegiets uppfattning i sistnämnda spörsmål ansluter sig *hovrätten för Västra Sverige och länsstyrelsen i Norrbottens län*, som befarar att den föreslagna bestämmelsen kan komma att animera till ansökningar jämväl i sådana fall då det redan från början står klart för sökanden att förutsättningar för bildande av fiskevårdsområde ej är för handen. Länsstyrelsen föreslår, att det överlämnas åt länsstyrelsen såsom fastställande myndighet att i varje särskilt fall bedöma, vem som skall gälda kostnaderna.

Departementschefen

Frågan hur kostnaderna för fiskevårdsområdets bildande skall fördelas är väsentlig för den betydelse som den nya lagen kommer att få. Jag har flera gånger framhållit att fiskevårdsområde är en delägarnas egen angelägenhet. De bör då också själva i princip svara för kostnaderna. Detta överensstämmer också med 1913 års lag. Även utredningarna synes ha utgått från samma uppfattning.

Det är emellertid samtidigt ett allmänt intresse att fiskevårdsområden kommer till stånd. Detta talar för att det allmänna bör bidra till kostnadernas täckande. Denna synpunkt gör sig särskilt gällande, när svårigheten att beräkna kostnadernas storlek förmår en delägare, som eljest har goda skäl att begära fiskevårdsområde, att avstå därifrån. Samma motiv som föranleder det allmänna att medverka vid täckande av kostnaderna för laga skifte eller tillkomsten av jaktvårdsområde talar enligt min mening för att så bör ske även vid bildande av fiskevårdsområde.

Jag har undersökt möjligheten att, i likhet med vad som sker med de bidrag som från jaktvårdsfonden utgår till bildande av jaktvårdsområden, kunna täcka det allmännas bidrag till bildande av fiskevårdsområden utan att kostnaden belastar riksstaten. En sådan möjlighet erbjuder de s. k. fiskeavgifterna enligt 2 kap. 10 § och 8 kap. 34 § vattenlagen.

Fiskeavgifterna fastställas av vattendomstol. Avgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen erlägges av ägaren till sådan reglerings- eller kraftverksanläggning som medför en inte obetydlig ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena eller hindrar eller försvårar fiskens framkomst. Avgiften utgår så länge byggnaden består och skall användas »till befrämjande av fisket inom landet». Avgifterna enligt 8 kap. 34 § vattenlagen användes för samma ändamål och erlägges av ägare till anläggning, varifrån utsläppes industriellt avloppsvatten, som kan antagas medföra men för fiske. Om fiskeavgifternas närmare användning bestämmer Kungl. Maj:t. Jag får i övrigt hänvisa till nyssnämnda lagrum samt kungörelsen den 2 oktober 1953 angående

indrivningen och användningen av vissa med anledning av företag i vatten utgående avgifter. Då nämnda lagrum i vattenlagen år 1954 erhöll sin nuvarande lydelse förekom diskussion om fiskeavgifternas användning. Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, framhöll sålunda att det syntes ändamålsenligt att frågan om avgifternas användning inte närmare reglerades i lagen men uttalade som sin uppfattning, att det inte borde föreligga något hinder mot att avgifterna användes till befrämjande av icke blott, såsom dittills, sötvattensfisket utan även kust- och havsfisket. — I motioner hemställdes att avgifterna i större utsträckning än tidigare användes för lokala åtgärder i de direkt berörda bygderna men till främjande av kust- och havsfisket endast i den mån angelägna lokala åtgärder inte därigenom eftersattes i nyss nämnda bygder. Tredje lagutskottet uttalade i sitt av riksdagen sedermera godkända utlåtande (nr 2/1954, riksdagens skrivelse nr 97/1954) att utskottet intet hade att erinra mot att avgifterna användes för att främja även kust- och havsfisket, dock endast i den mån detta avsåg vandringsfisk samt framhöll, att man vid bedömningen av stödåtgärder åt fisket borde betrakta fisket i vattendragen samt fisket vid kusten och i havet som en enhet. Mest angeläget var skyddet för vandringsfisken. Dessutom erfordrades emellertid åtgärder för att bevara det stationära fisket i vattendragen och sjöarna. Vid fördelningen av medel till de lokala åtgärderna föreföll det rimligt att de bygder, från vilka avgifterna influtit, tillgodosågs i första hand.

Jag har tidigare flera gånger framhållit att samtidigt som bildande av fiskevårdsområden i första hand sker i delägarnas intresse, det också är ett betydande allmänt intresse att så sker. Att främja bildandet av fiskevårdsområden får således samtidigt anses vara att »befrämja fisket inom landet», vilket är fiskeavgifternas syfte. Enligt min mening bör det därför inte föreligga något hinder att fiskeavgifterna, vid sidan av de ändamål som därigenom hittills tillgodosetts, även användes till bestridande av kostnader för bildande av fiskevårdsområden. Frågan synes nu lika litet som 1954 vara av beskaffenhet att kräva särskild reglering i lag. Jag förutsätter emellertid att det allmännas bidrag kommer att utgå efter ingående prövning av behovet i varje särskilt fall och att bidrag till större delen av kostnaden för visst fiskevårdsområdes bildande i regel inte skall utgå.

Jag vill i detta sammanhang inte underlåta att påpeka att frågan om det allmännas stöd åt fiskevårdsområdena i vissa delar av landet kan komma i ett för fiskevårdsområdena gynnsammare läge, om fiskeristyrelsens inledningsvis omnämnda betänkande med förslag till lokala fiskevårdsavgifter leder till av styrelsen föreslagna åtgärder.

III. Specialmotivering

1. Förslaget till lag om fiskevårdsområden

1 §.

I 1 § anges lagens syfte och tillämpningsområde. Dessa frågor har utförligt behandlats i den allmänna motiveringen. Vissa spörsmål av mera formell eller teknisk beskaffenhet torde emellertid kräva ett närmare klarläggande.

1 § motsvaras närmast av 1 § första stycket första punkten och 42 § i 1913 års lag, 31 § i 1947 års förslag samt 1 § i såväl 1956 som 1957 års förslag.

Vid en jämförelse med 1913 års lag kommer den nya lagens tillämpningsområde att i ett väsentligt avseende utvidgas. Det gäller de särskilt skattlagda fiskena eller s. k. jordeboksfiskena. Vissa av dessa är nämligen undantagna från 1913 års lags tillämpningsområde men de föreslås nu utan undantag bli omfattade av den nya lagen.

Enligt 42 § 1913 års lag skall den rätt, vilken tillkommer ägare av fiske, varmed äganderätt till grunden inte är förenad och som avser fångst av allenast visst eller vissa fiskslag, inte beröras av gemensamhetsfiskes inrättande. Det framgår av lagens förarbeten att något behov av ändring i gällande lagstiftning i fråga om dessa fisken vid lagens tillkomst inte ansågs föreligga. Enligt *Palmquist* hade det emellertid uppgivits, att det för ordnande av fiskevården i vissa vatten var av betydelse att kunna medta jämväl skattlagda fisken, och förslaget utgick därför från att ett fiskevårdsområde skulle kunna omfatta även sådana fisken.

Förslaget avstyrktes av *kammarkollegiet*, som yttrade.

Dylka fisken hava genom skattläggningen bildats för just utnyttjandet av fisket i fråga, som utgör det väsentliga av fastigheten. Dylk fiskefastighet äger ofta betydande värde och är ej sällan det enda eller för allt fall det mest betydande fisket inom »området». Dess medtagande tvångsvis i fiskevårdsområde skulle beröva dess ägare möjligheten att vidare självständigt bruka sin förvärvade fastighet — annat än eventuellt såsom arrendator av fiskevårdsområdet. — — — Undantaget i 42 § gällande lag om gemensamhetsfiske har anknutits till bestämmelserna i 1895 års lag om vad till fast egendom är att hänföra, 5 §, att såsom fast egendom anses »i jordeboken upptaget fiskeri, varmed äganderätt till grunden ej är förenad», varjämte tillagts »och som avser fångst av allenast visst eller vissa fiskslag». Emellertid synas motiven i 1907 års betänkande med förslag till lag om fiskeriområden m. m. i vad avser förslagets 25 § — som motsvarar 42 § gällande lag — angiva, att där avsåges i jordeboken upptagna särskilt skattlagda fisken i allmänhet. Men sådana fisken omfatta även andra än de, som avses i 5 § av 1895 års lag, nämligen fisken med vilka äro förenade rätt till land (öar och holmar) samt grund. — — — Vidare är att märka, att särskilt skattlagt fiske kan omfatta alla vid detsamma förekommande fiskslag. Det lär få anses, att nu uppgivna slag av särskilt skattlagda fisken — alltså de, vilka utgöra fast egendom oavsett bestämmelserna i 1895 års lags 5 § samt de vilka omfatta all slags

fisk — böra likställas med de, vilka formellt falla under 42 § gällande lag om gemensamhetsfiske. Rätteligen bör det heta »i jordeboken upptagen särskild fiskelägenhet».

Fiskerättskommittén intog samma ståndpunkt som 1943 års förslag. Kommittén utgick sålunda från att ägare av särskilt skattlagt fiske skulle i alla de hänseenden varom här var fråga, vara likställd med annan fastighetsägare.

Kammarkollegiet vidhöll sin ståndpunkt och yttrade.

Kollegiet får fortfarande efterlysa en tillräckligt vägande motivering för de skattlagda fiskenas allmänna intvingande i fiskevårdsområde. Ur de synpunkter, kollegiet anlagt på frågan, bör sådant tvång vara möjligt endast för det fall att förutsättningarna för bildande av fiskevårdsområde tvångsvis äro för handen, d. v. s. när fiskevattnet uppenbart vanvårdas. Dessutom måste krävas att det fiskevårdande syftet uppenbarligen icke kan tillgodoses med mindre det skattlagda fisket ingår i fiskevårdsområdet. Vare sig ett skattlagt fiske med eller mot ägarens önskan ingår i ett fiskevårdsområde, synes det skattlagda fisket ej böra få utarrenderas utan ägarens samtycke eller särstillstånd till fiske inom detsamma upplåtas under annan förutsättning.

Även *domänstyrelsen* framförde allvarliga betänkligheter mot att jämväl särskilt skattlagda fisken skulle kunna mot ägarens bestridande medtagas i fiskevårdsområde; styrelsen åberopade härvid vad kammarkollegiet yttrat i anledning av 1943 års förslag.

Fiskeristyrelsen ansåg i likhet med fiskerättskommittén, att skattlagt fiske (»i jordeboken upptagen särskild fiskelägenhet») borde kunna på samma villkor som annat fiske inbegripas i fiskeområde. Styrelsen tillade, att på vissa håll de skattlagda ålfiskena var av så ringa storlek att de inte kunde rationellt utnyttjas vart för sig med numera begagnade stora redskap.

I yttrande över fiskeristyrelsens förslag framhöll *kammarkollegiet* att förutsättningarna för dess tidigare bedömande av frågan nu i viss mån ändrats. Kollegiet ställde sig fortfarande skeptiskt till förslaget men avstyrkte å andra sidan icke detsamma. Kollegiet yttrade.

I 1950 års fiskelagstiftning har införts den i förhållande till tidigare rätt nya principen att ingen skillnad göres mellan sådant fiske, som stöder sig på skattläggning eller annan särskild rättsgrund och sådant fiske, som grundar sig på strandäganderätt. Med hänsyn härtill vill kollegiet icke avstyrka att särskilt skattlagda fisken skall kunna mot ägarens bestridande medtagas i fiskevårdsområde. Kollegiet vill emellertid understryka att i åtskilliga fall ett indragande av fiskerierna i fiskevårdsområde torde vålla komplikationer, exempelvis när det gäller ålfiskena vid Listerlandet i Blekinge eller laxfiskena i Norrland. Svårlösta frågor om dylika fiskeriers sökområde m. m. synes kunna uppkomma och måhända leda till onödiga motsättningar och processer. Då dessa fisken ofta kräver avsevärda driftsinvesteringar, medför ett osäkerhetstillstånd stora nackdelar. Kollegiet förutsätter att dylika förhållanden kommer att beaktas av länsstyrelserna vid prövning jämlikt 8 § av lämpligheten att bilda fiskevårdsområde. — I varje fall synes ett fiskeri av berörda slag böra tillerkännas vetorätt mot upplåtelse enligt 11 § å fiskeriets område. Anledning torde icke föreligga att giva nyttjanderättshavare, som omförmåles i sista stycket av sistnämnda paragraf, en bättre ställning än den ägaren av ett jordeboksfiskeri erhåller. I detta sammanhang vill kollegiet framhålla att när det gäller ett jordeboksfiskeri eller

annat fiske, som kräver investeringar, redan en i lag given möjlighet till bildande av fiskevårdsområde kan vålla osäkerhet och tvekan inför ekonomiska åtaganden. Skall en lagstiftning av föreslaget innehåll komma till stånd synes därför vissa riktlinjer för lämplighetsprövningen, ägnade att skapa trygghet i berört avseende, böra på ett eller annat sätt markeras.

Enligt *departementspromemorian* hade tillräckliga skäl inte förebragts för att från lagens tillämpning undantaga de särskilt skattlagda fiskena. I *promemorian* erinrades om att den föreslagna vetorätten för yrkesfiskare och likställda beträffande upplåtelse ofta syntes kunna åberopas av innehavare av skattlagt fiske.

Departementschefen. Enligt min mening finns det ingen anledning att i detta sammanhang göra skillnad mellan jordeboksfisken och andra av ålder bestående fisken. Till stöd härför torde jag få åberopa de uttalanden som i denna fråga gjorts i prop. 1956: 127 (s. 34 f., 52 f.). Även för de särskilt skattlagda fiskena torde ofta den samverkan och organisation som fiskevårdsområdet erbjuder kunna vara till gagn. Lagens allmänna lämplighetskrav i förening med yrkesfiskares och likställds vetorätt mot upplåtelse synes mig utgöra en betryggande garanti för att lagens syfte även i dessa fall skall kunna förverkligas. I lagförslaget har därför icke införts något undantag liknande det som enligt 1913 års lag gäller för särskilt skattlagda fisken.

I förhållande till *departementspromemorian*s förslag innefattar föreliggande förslag också i ett annat avseende en utvidgning av lagens tillämpningsområde. *Departementspromemorian* avsåg fiske som var i sin helhet samfällt eller eljest tillhörigt två eller flera fastigheter, vilka inte var i samma ägares hand. Därigenom kom att från *promemorian*s förslag undantagas bl. a. fiske som tillhör eller utgör en fastighet med flera ägare. Dylikt fiske torde nämligen som regel inte vara att anse som oskiftat. *Promemorian*s uttryckssätt, som tillkommit på förslag av lagberedningen, var avsett som ett förtydligande av fiskeristyrelsens förslag. Såsom i den allmänna motiveringen närmare utvecklats får det anses föreligga ett behov att kunna bilda fiskevårdsområden också där fisket utgör endast en fastighet eller tillysenhet till endast en fastighet och delägarna är två eller flera. Genom att lagen sålunda göres i princip tillämplig på alla slag av gemensamma enskilda fisken saknas anledning att i lagtexten uppräknat de olika kategorierna. Den förutsättning som ligger i att delägarna skall vara minst två får anses tillräckligt tydligt angiven av flertalsformerna »fiskerättsägarnas» och »delägarna». Förslaget föranleder i denna del en följdändring i 19 § samäganderättslagen.

Den nya lagen avser inte att lägga hinder i vägen för bildande av fiskevårdsområde som avser endast visst slags fiske, t. ex. fiske med visst slags redskap eller efter viss fiskart. Enligt fiskeristyrelsens mening har i varje fall den senare möjligheten inte förelegat inom gemensambetsfiske.

I 1 § första stycket anges förutom den nya lagens syfte och omfattning att fiske som ingår i fiskevårdsområde, sedan detta bildats, utgör en samfällighet, där beslutanderätten utövas av delägarna. Detta har inte uttryckligen sagts i de tidigare lagtextförslagen men innebär å andra sidan i förhållande till dessa icke någon egentlig nyhet. Tillägget innebär givetvis inte att äganderättsförhållandena på något sätt kan ändras utan har endast skett för tydlighetens skull. Såsom framhållits i den allmänna motiveringen bör de i lagförslaget givna reglerna för fiske, som inte är oskiftat, gälla då fiskevårdsområde består allenast av en fastighet eller fiske som tillhör endast en fastighet.

I 1 § andra och tredje styckena uppdrages gränsen mellan fiske som kan ingå och fiske som inte kan ingå i fiskevårdsområde. Undantaget i andra styckets första punkt hänför sig till den särskilda rätten att vid vissa kuststräckor fiska med fast redskap på allmänt vatten. Enighet föreligger mellan 1956 och 1957 års förslag om undantagets sakliga berättigande. Det återfanns emellertid inte i 1956 års förslag till lagtext. *Fiskeristyrelsen* ansåg att en generell bestämmelse om att fiske i allmänt vatten inte fick ingå i fiskevårdsområde inte borde utgöra hinder för att i ett fiskevårdsområde å någon av de i 3 § fiskerättslagen omförmälda kuststräckorna inbegripa även det fiske med fast redskap som innehavare av enskild fiskerätt enligt nämnda lagrum utan myndighets tillstånd ägde bedriva i allmänt vatten. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anmärkte att uttalandet inte lät sig väl förena med lagtexten. *Länsstyrelsen* ansåg för sin del att dylikt fiske inte borde omfattas av lagen. *Departementspromemorian* yttrade om förevarande spörsmål.

I själva sakfrågan synes det tvivelaktigt om det är lämpligt att från den föreslagna regleringen undantaga ifrågavarande fisken. Resultatet skulle kunna bli att den yttersta delen av ett i 3 § fiskerättslagen omförmält redskap skulle vara undantaget från lagens tillämpningsområde, medan den del av redskapet, som befinner sig närmast stranden och innanför gränsen för den enskilda fiskerätten däremot skulle kunna omfattas av lagen. Då den föreslagna lagstiftningen just beträffande fiske med fasta redskap torde ha en särskilt viktig uppgift att fylla, torde anledning sålunda saknas att frånga fiskeristyrelsens uppfattning i sakfrågan.

Däremot synes det för att undgå all tveksamhet vara lämpligt att låta del nyss sagda tydligt framgå av lagtexten, vilken i anledning därav jämkats. Därvid har även synts ändamålsenligt att låta de fisken, som på grund av förordnande enligt 3 § tredje stycket fiskerättslagen helt eller delvis få utövas på allmänt vatten följa samma regler som övriga i paragrafen omförmälda fisken.

Mot vad sålunda föreslagits i promemorian har remissinstanserna i allmänhet ej haft något att erinra. *Hovrätten för Övre Norrland*, som säger sig dela den i promemorian uttalade uppfattningen, ifrågasätter dock om inte skäl föreligger att låta undantagsbestämmelsen omfatta också sådant fiske som jämlikt 2 § fiskerättslagen må bedrivas i allmänt vatten.

I den inledningsvis omnämnda skrivelsen från 21 ålfiskare och fiske-

rättsägare på Listerlandet i Blekinge län, för vilka bestämmelsen i 3 § tredje stycket fiskerättslagen är av särskild betydelse, har uttalats att den föreslagna lagen inte i något fall bör göras tillämplig på sådant fiske efter ål med fast redskap som bedrivs utanför Listerlandet. Det befaras att den föreslagna lagen skulle kunna medföra inte önskvärda komplikationer.

Departementschefen. Att fiske i allmänt vatten i allmänhet inte skall kunna ingå i fiskevårdsområde liksom ej heller under några förhållanden fiske, som envar svensk medborgare enligt lag äger bedriva i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt, är helt i överensstämmelse med det allmänna syftet hos den föreslagna lagstiftningen. Den rätt till fiske i allmänt vatten som behandlas i 3 § fiskerättslagen erinrar till sitt materiella innehåll mycket om rätten till enskilt fiske. I likhet med fiskeristyrelsen och promemorieörfattaren anser jag därför och på de skäl i övrigt som anförts i promemorian, att fiskevårdsområde bör kunna omfatta även sådant fiske. Med tanke på den utformning den föreslagna lagstiftningen nu erhållit särskilt i fråga om förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande synes mig farhågorna för komplikationer överdrivna.

Hovrättens för Övre Norrland förslag att lagens tillämplighet skall utsträckas även till sådant fiske som nämnes i 2 § fiskerättslagen kan jag däremot inte biträda. Sagda lagrum är närmast ett komplement till de allmänna reglerna i 1 § om tillstånd till fiske med fast redskap i allmänt vatten. Även då 2 § tillämpas lämnas tidsbegränsade tillstånd, vilka inte medför sådan garanti för fortsatt fiskerätt, som förordnande enligt 3 § tredje stycket.

Bestämmelsen i 1 § andra styckets andra punkt att fiskevårdsområde inte får omfatta fiske som enligt lag får bedrivas i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt har behandlats i den allmänna motiveringen. Ett besläktat spörsmål upptogs under remissbehandlingen av fiskeristyrelsens förslag av *Kalmar läns södra hushållningssällskaps fiskerinämnd*, som yttrade.

Fiskeristyrelsen föreslår, att allmänt vattenområde ej skall få ingå i fiskeområde och därom är ingenting att säga. På Öland äger emellertid kronan ett betydande antal utmarksfastigheter, vilka vanligen har beteckningen fiskeläge, dock utan att i de flesta fall fylla denna funktion, och till vilka hör ett vattenområde med fiskerätt. Genom kungörelse den 11 januari 1952 har Kungl. Maj:t med avvikelse från vad som eljest gäller för kronans fisken, föreskrivit att på dessa fiskevatten skall upplåtas fiske med fast fiskredskap efter samma grunder, som gäller för allmänt vattenområde. Därmed torde också ha sagts, att även för övrigt fiske inom området gäller samma regler som för allmänt vattenområde. Då det finns anledning uppfatta förhållandena så, att de till utmarksfastigheterna hörande vattenområdena icke kan ingå i ett fiskeområde, vill nämnden fästa uppmärksamheten på att detta är mycket olyckligt och skulle i hög grad motverka strävan att med hjälp av lagen om fiskeområde åstadkomma större, mera bärkraftiga arrendefisken, speciellt för ålfiske.

I *departementspromemorian* yttras i anledning härav.

Enligt förordningen den 1 december 1950 (nr 597) får varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap vid sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar (i det följande kallade *kronans stränder*), vilka icke hör till något hemman eller innehaves under särskilda villkor.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 11 januari 1952 (se Svensk lagsamling, Kronans jord, s. 26) har föreskrivits, att länsstyrelsen utan avgift må upplåta rätt till fiske med *fast redskap* vid kronans stränder.

Det torde vara sistnämnda brev som åsyftas i fiskerinämnens yttrande. Enligt de nämnda båda författningarna ter sig fisket både med avseende på fasta och rörliga redskap vid kronans stränder ur den enskilde fiskarens synpunkt såsom snarlikt det fiske som enligt fiskerättslagen kan bedrivas i allmänt vatten. Likväl torde icke råda någon tvekan om att fisket vid kronans stränder icke är att hänföra till fiske i allmänt vatten. Då förslagen i nu förevarande sammanhang från lagens tillämpningsområde undantager, förutom allmänt vatten, enskilt vatten, vari enligt *lag* fiske får bedrivas utan stöd av enskild fiskerätt, men den av fiskerinämden berörda fiskerätten utövas i vatten som ej är att hänföra till någon av nämnda kategorier, kommer således fisket vid kronans stränder att omfattas av lagen.

I likhet med vad som i den allmänna motiveringen utvecklats i fråga om konflikter mellan förevarande lagstiftning och kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken torde lagstiftningen om fiskevårdsområden icke böra medföra någon inskränkning i rätten för envar att fiska med rörligt redskap vid kronans stränder. Beträffande det därstädes bedrivna fisket med fasta redskap synes det däremot, som fiskerinämden framhållit, vara angeläget att, om förutsättningarna i övrigt är för handen, kunna organisera detta enligt den nya lagen, vilket, som torde ha framgått av det sagda, ock enligt förslaget skall kunna ske.

Departementschefen. Det återgivna uttalandet i promemorian rörande fisket vid vissa *kronans stränder* har inte föranlett någon erinran. För egen del vill jag endast tillägga att — med hänsyn till att envar äger fiska med rörligt redskap vid dessa stränder — fiskevårdsområde därstädes endast torde kunna omfatta fiske med fast redskap.

Undantagsbestämmelserna i fråga om *gränsvatten* och *nationalparker* har överförts från *promemorian*, där de motiveras på följande sätt.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har ifrågasatt lämpligheten att bilda fiskevårdsområden i de *gränsvatten*, där fisket regleras genom särskild överenskommelse *mellan Sverige och Finland*. Länsstyrelsen anför härom.

»I allmänna fiskeristadgan har intagits en reservation för stadgans tillämpning på gränsvattnen mot Finland. Anledningen härtill är de särbestämmelser som gäller för dessa vatten. En tillämpning av en eventuell lagstiftning om fiskeområde på gränsvattnen torde utan finsk medverkan icke komma att få någon praktisk betydelse. Därjämte kan möjligheten att bilda fiskeområde komma att försvåra den gemensamma svensk-finska administrationen av fisket. I detta sammanhang må framhållas, att såväl svenska som finska staten inom delar av gränsvattnen hävdar s. k. regalrätt ifråga om laxfisket, ett spörsmål som icke berörts i betänkanDET. Vi-

dare bör erinras om, att gällande bestämmelser om fiskets bedrivande i gränsvattnen för närvarande är föremål för översyn av en särskild svensk-finsk delegation. Med anledning härav anser länsstyrelsen, att lagstiftningen om fiskeområde icke bör äga tillämpning beträffande de vatten, där fisket regleras av särskild överenskommelse mellan Sverige och Finland.»

Enligt ett flertal författningar (se Svensk lagsamling, Jakt, fiske och naturskydd, s. 100 ff.) har särskild reglering införts beträffande fiske i de vatten som gränsar till Danmark, Finland och Norge. Av samma skäl som för det föreslagna stadgandet att fiskevårdsområde icke skall kunna avse fiske, som enligt lag får bedrivas i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt, vilken bestämmelse beträffande gränsvattnen icke i alla fall torde vara tillfyllest, har föreslagits, att samma undantag skall gälla samtliga ifrågavarande gränsfisken, vilka i lagtexten angivits såsom fiske, vilket regleras genom överenskommelse med främmande makt. Jfr den i 2 § fiskeristadgan begagnade formuleringen.

Även om frågan om *nationalparks* indragande i fiskevårdsområde endast sällan torde bli aktuell, har för fullständighetens skull ett undantagsstadgande ansetts böra medtagas i lagen. I sammanhanget må hänvisas till 26 § fiskerättslagen och 2—4 §§ naturskyddslagen den 21 november 1952.

I 1 § tredje stycket regleras frågan om den föreslagna lagstiftningens ställning i förhållande till lapparnas särskilda fiskerätt. I yttrande över fiskerättskommitténs förslag uttalade *lappfogdarna*, att om meningen med förslaget vore att även kronovatten där lapparna hade företrädesrätt till fiske skulle kunna tvingas in i fiskevårdsområden, förvaldade efter de av kommittén föreslagna grunderna, lappväsendet inte kunde biträda förslaget utan att i så fall förslaget borde omarbetas så att full trygghet skänktes lapparnas rättigheter till fiske i dessa vatten.

Fiskeristyrelsen fann likväl tillräckliga skäl inte föreligga att av hänsyn till lapparna göra undantag från lagens tillämpningsområde. Länsstyrelsen borde dock vid bildande av fiskevårdsområde i dessa vatten tillse att lapparnas behov av fiskemöjligheter blev fullt tillgodosett.

Frågan berördes i flera remissyttranden. Alla var ense om att någon inskränkning i lapparnas rätt inte borde ske.

Kammarkollegiet anförde.

Med bildande av fiskeområde sker självfallet ej något intrång i lapparna enligt lag och sedvana tillkommande fiskerätt. Lagförslaget anvisar emellertid ingen möjlighet för enskild lapp, lappby eller annan i förhållande till länsstyrelsen fristående företrädare för lappintresset att bevaka denna rätt i ärende angående fiskeområde möjligen bortsett från anförande av besvär. Kollegiet vill därför ifrågasätta om icke till 22 § (utkastet 2 §) borde göras ett tillägg om talerätt även för lappintresset.

Länsstyrelsen i Jämtlands län förklarade att den inte kunde biträda den av fiskeristyrelsen företrädade uppfattningen. Länsstyrelsen anförde.

De inskränkningar i fiskerätten, som lapp enligt 55 § renbeteslagen är skyldig att underkasta sig, avser enligt länsstyrelsens uppfattning icke sådana inskränkningar, som kan följa genom bildandet av fiskeområde. Där emot måste lapparna — liksom andra medborgare — respektera de inskränkande föreskrifter i fråga om fiskets nyttjande, som eljest kunna

gälla. Sålunda är, om länsstyrelsen jämlikt 14 § fiskeristadgan meddelar särskilda bestämmelser om fiskets vård och bedrivande, även lapparna bundna av dessa bestämmelser. För att fiskevatten inom områden, som anvisats till lapparnas uteslutande begagnande, skall kunna anslutas till fiskeområde, måste det finnas garantier för att en sådan anslutning icke äventyrar lapparnas fiskerätt enligt 55 § renbeteslagen och övriga intressen. Dylika garantier torde knappast kunna skapas på annat sätt än att i lagen intages bestämmelse om att dylikt vatten icke må ingå i fiskeområde, med mindre den myndighet, som företräder kronan, lämnar sitt medgivande härtill. Är medgivandet förenat med villkor, som hänför sig till lapparnas fiskerätt, skall dessa villkor vara bindande för fiskeområdet. Härigenom skulle bl. a. de anförda bestämmelserna i 55 och 56 §§ renbeteslagen samt kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken kunna beaktas.

En anslutning — under angivna förhållanden — av berörda fiskevatten till fiskeområde torde i många fall — särskilt då fisket är oskiftat — vara förenligt med kronans intressen och icke medföra intrång för lapparna.

Liknande synpunkter framfördes av *länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län samt fiskeriintendenten i nedre norra distriktet*.

Hushållningssällskapet i Norrbottens län framhöll att frågan i vilken utsträckning den föreslagna lagen skulle komma att tillämpas i länet i mycket berodde på hur frågan om lapparnas rätt skulle lösas. Sällskapet anförde härom.

Det är angeläget att fiskeområdet omfattar all förekommande fiskerätt. För jaktens vidkommande har lapparnas särskilda rätt att jaga medfört att några jaktvårdsområden icke bildats ovan odlingsgränsen, och detsamma torde bli fallet i fråga om fiskeområden. Även beträffande bildandet av fiskeområden i de delar av lappmarken som ligger nedom odlingsgränsen måste man ställa sig tveksam med hänsyn till lapparnas rätt. Utarrendering av dylika fiskeområden torde visserligen icke kunna göras utan reservation för lapparnas fiske. Inom ett fiskeområde kan emellertid, även när fisket alltfört bedrivs av delägarna, komma att fattas sådana beslut om omfattningen av varje delägares rätt att fiska, fredningstider, fredningsområden m. m., som visserligen kan vara tillfyllest för den bofasta befolkningen men gör, att lapparnas berättigade krav på att snabbt och med enkla redskap skaffa den fisk de behöver — i första hand för sitt eget behov — eftersättes. Sålunda kan ett beslut om t. ex. fiskeförbud under en månad, utan att det nämnvärt inskränker de bofastas fiskemöjligheter, komma att infalla under lapparnas flyttningstid och göra deras fiskerätt helt illusorisk. Huru lapparnas rösträtt och delaktighet i fiskeområden skall beräknas synes fiskeristyrelsen ej tillräckligt ha beaktat.

Hushållningssällskapet i Västerbottens län anlade liknande synpunkter.

Ett konkret förslag till frågans lösning framlades av *fiskeriintendenten i övre norra distriktet*, som anmärkt att den föreslagna lagstiftningens tillämplighet inom distriktets sötvatten var beroende av att den ej kolliderade med den fiskerätt, som tillförsäkrats lapparna genom renbeteslagen. I yttrandet anfördes vidare.

Lagen torde knappast kunna tillämpas ovan odlingsgränsen. Att låta lapparnas allmänna rätt komma till uttryck i fiskeplaner torde knappast vara möjligt. Kronovattnen ovan odlingsgränsen torde knappast heller

genom något röstningsförfarande i enlighet med lagförslaget kunna inlemmas jämte enskilda vatten i fiskeområden. De renskötande lapparnas fiskerätt nedanför odlingsgränsen torde visserligen vara inskränkt till vederbörande lappbys område och deras fiske får på kronans vatten liksom på enskilda vatten bedrivas vid sidan av andra fiskeberättigades. Lapparna har i alla fall en principiell rätt att fiska inom alla dessa vatten, även om de får finna sig i att rätten är delad. Inom detta område — mellan lappmarks- och odlingsgränsen — borde en lag av den föreslagna lydelsen kunna tillämpas, om garantier finnes för att hänsyn toges till denna lapparnas rättighet och att denna får komma till uttryck i de stadgar och fiskeriplaner, som fiskeområdena kommer att meddela. Det torde därför vara av vikt, att länsstyrelserna icke blott granskar och fastställer stadgarna vid bildandet av fiskeområdena utan också får tillfälle granska de ändringar, som kan komma att införas i stadgarna.

Departementspromemorian 1957. I frågan om lapparnas fiskeprivilegium hade man att skilja mellan sådana områden där lapparna i princip hade en i förhållande till andra *uteslutande* rätt till fisket och sådana områden där rätten *delades* med andra. Inom de områden, där rätten var exklusiv d. v. s. i huvudsak ovan odlingsgränsen samt å renbetesfjällen, torde kronan så gott som undantagslöst vara ensam jordägare. Det kunde till följd härav antagas att behov av eller förutsättningar för inrättande av fiskevårdsområde å ifrågavarande områden endast sällan förelåg. De områden, där fiskerätten inte var exklusiv, syntes vara synnerligen betydande i anseende till såväl arealen som förutsättningarna att där bedriva ett omfattande fiske. Trots att man fick räkna med att fall kunde förekomma, då det arbete på fiskevårdens område som av ett fiskevårdsområde nedlades på ett sådant vatten i större eller mindre utsträckning kunde komma att spolieras genom lapparnas ifrågavarande privilegium, torde man likväl ha anledning att räkna med att dylika händelser skulle bli undantagsfall. Av samma skäl som undantag från lagens tillämpningsområde icke föreslagits beträffande *vatten*, där fiske utan stöd av enskild fiskerätt fritt fick bedrivas av envar — det var endast det ifrågavarande *frifisket* som undantagits — borde inte heller de vatten, där lapparna jämte den bofasta befolkningen hade rätt att fiska, undantagas. Promemorian fortsatte.

Genom den i tredje stycket föreslagna regeln har ett försök gjorts att utan intrång i lapparnas rätt tillgodose det ej minst i lappmarkerna föreliggande behovet att på ett rättvist och rationellt sätt ordna de bofastas fiskeförhållanden. Såsom exempel på hur frågan om lapparnas särskilda rättigheter lagtekniskt utformats i annat sammanhang må hänvisas till lagstiftningen om nationalparker (4 § andra stycket naturskyddslagen den 21 november 1952). Med den utformning undantagsbestämmelsen erhållit ankommer det på länsstyrelsen att i samband med beslut om inrättande av fiskevårdsområde och fastställelse av stadgar beakta att intrång i lapparnas fiskerätt icke sker. Enligt 1 § sista stycket instruktionen den 31 augusti 1938 (nr 592) för lappfogdarna åligger det dessa att deltaga i handläggningen hos länsstyrelsen av ärenden som berör lappväsendet. Lappfogde kan även förordnas som föredragande i sådant ärende. Tillräcklig garanti för att lapparnas intressen kommer att tillgodoses vid länsstyrelsens prövning torde därför finnas.

De *remissinstanser* som yttrat sig över promemorians förslag i denna del har i allmänhet ansett att detta utgjorde en förbättring i förhållande till fiskeristyrelsens förslag. I flera yttranden tillbakavisades promemorieförfattarens förmodan att kronan så gott som undantagslöst skulle vara ensam jordägare ovan odlingsgränsen. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* önskar ge lappintresset en ännu starkare ställning än det erhållit i promemorian och anför.

Länsstyrelsen skulle helst se, att — som länsstyrelsen anför i sitt yttrande över fiskeristyrelsens förslag — en anslutning till fiskevårdsområde av vatten, som anvisats till lapparnas uteslutande begagnande, icke finge ske, med mindre den myndighet, som företrädde kronan, lämnade sitt medgivande härtill. Det är riktigt att — som i promemorian sägs — kronan i regel ensam äger fisket i dylika vatten, men i åtskilliga vatten är dock kronan endast delägare i fisket. Så är t. ex. fallet med länets förnämsta fiskevatten, Landverksströmmen (Indalsälven mellan Ännsjön och Gevsjön).

Genom det föreslagna tredje stycket i 1 § kommer otvivelaktigt lappintresset att bli beaktat vid själva bildandet av ett fiskevårdsområde. Länsstyrelsen kan godtaga detta förslag under förutsättning, att det anses möjligt för länsstyrelsen att i stadgar för fiskevårdsområdet införa skyldighet för fiskevårdsområdet att underställa upplåtelser av fiskerätt länsstyrelsens prövning. Eljest skulle den lapparna jämlikt 55 § renbeteslagen tillkommande fiskerätten kunna helt paralyseras genom upplåtelse av fiske i för stor omfattning. Det bör även anmärkas, att vid den prövning av upplåtelse av fiskerätt, som sker jämlikt 56 § renbeteslagen, även andra lappintressen än de, som sammanhånga med fisket, måste beaktas. Sålunda måste hänsyn även tagas till de olägenheter för lapparnas näringsutövning, som t. ex. närvaron av främmande personer i ett för renarna känsligt område, t. ex. en kalvningstrakt, kan medföra. Under alla förhållanden måste bestämmelserna i 55 och 56 §§ renbeteslagen vid upplåtelse av fiske tillbörligen beaktas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har inte något att erinra mot promemorians förslag men finner det vara angeläget att det tillses att länsstyrelsen ej avhändes möjligheten att med stöd av 56 § renbeteslagen upplåta fiskerätt till annan än lapp.

Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet uppger att man ovan odlingsgränsen i flera sjöar, varest finnes såväl »enskilda vatten som kronovatten», bildat fiskevårdsföreningar, varför det kan förutsättas att det föreligger ett behov att även här kunna bilda fiskevårdsområden.

Lappfogdarna i Norrbottens södra distrikt och Norrbottens skogsdistrikt framhåller i ett gemensamt yttrande att man vid lagens tillämpning får vara beredd på att möta mycket svårlösta frågor, särskilt i de områden där lapparnas fiskerätt är exklusiv, d. v. s. ovan odlingsgränsen och på de jämtländska renbetesfjällen.

Departementschefen. Den särskilda rätt till fiske som på grund av främst renbeteslagen tillkommer de renskötande lapparna synes kunna karakteriseras som en till dessa personer begränsad allemansrätt. I fråga om de områden, som blivit »till lapparnas uteslutande begagnande anvisade» är

dock denna rätt i princip av exklusiv art i det att upplåtelse av fiskerätt till annan där får ske endast under särskilda förutsättningar. Enligt 56 § renbeteslagen gäller sålunda, att upplåtelse av fiske inte får göras av lapp, att sådan upplåtelse däremot må av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer mot avgift meddelas, om så kan ske utan fara för tillgången på vilt eller fisk och utan besvärande intrång för lapparna, att berörda lappar skall höras i ärendet samt att medel som inflyter genom sådana upplåtelser skall användas bl. a. till förmån för lapparna. Behörighet att meddela upplåtelse har givits länsstyrelserna.

Såsom i vissa yttranden framhållits kan svårigheter tänkas uppstå vid den föreslagna lagens tillämpning på vatten, där lapparna äger utöva sitt fiskeprivilegium. Ett sätt att lagtekniskt lösa problemet är att från lagens tillämpningsområde undantaga allt fiske där lapparna på grund av särskild lagstiftning äger fiskerätt. Ett så vittgående undantag synes emellertid inte vara nödvändigt. Många av de vatten varom här är fråga utgör mycket förnämliga fiskevatten, vilket är ett skäl att i största möjliga utsträckning inrymma dem i den nya lagstiftningen. Av de inkomna yttrandena framgår att betydande delar av fisket inte blott nedom utan även ovan odlingsgränsen är i enskild ägo.

Övervägande skäl talar därför enligt min mening för att inte göra ett generellt undantag från lagens tillämpningsområde beträffande alla de områden, inom vilka lapparna äger utnyttja sitt fiskeprivilegium. Med tanke bland annat på de olägenheter som till följd av den pågående vattenkraft-exploateringen uppstått för befolkningen i lappmarkerna och då särskilt för lapparna, har det emellertid samtidigt för mig varit en utgångspunkt att den föreslagna lagstiftningen inte gör intrång i lapparnas rättigheter och intressen.

Nyssnämnda synpunkt torde utan att behöva komma i konflikt med den föreslagna lagstiftningens allmänna syfte bäst tillgodoses på det sättet att man från lagens tillämpningsområde undantager de områden som blivit anvisade till lapparnas uteslutande begagnande — det vill säga all mark ovan odlingsgränsen samt å renbetesfjällen, som ej disponerats för annat ändamål — samt beträffande övriga områden, där lapparna äger utöva sitt fiskeprivilegium, endast gör ett generellt förbehåll för denna rätt. Anledningen till denna klyvning är dels den att behovet av inrättande av fiskevårdsområden ovan odlingsgränsen på områden där lapparna äger exklusiv fiskerätt kan antagas vara förhållandevis ringa, medan detta behov inom övriga områden där lapparna har fiskerätt torde få anses mera påtagligt, dels ock det förhållandet att upplåtelse av fiskerätt inom förstnämnda områden såsom jag nyss nämnt särskilt reglerats i renbeteslagen. Bevakandet av lapparnas rätt nedom odlingsgränsen och renbetesfjällen kommer i sista hand att åvila länsstyrelserna i samband med fiskevårdsområdes bildande. Visar det sig, sedan ett fiskevårdsområde bildats, att fisket till men för lapparna väsentligt förändrats, har länsstyrelsen möjlighet att upplösa området med stöd av förslagets 24 §. Länsstyrelse är därvid — i motsats till vid

bildandet — inte beroende av ansökan från delägare. Framställning om uppösning kan göras av envar, vars rätt beröres.

2 §.

2 § motsvaras i 1913 års lag närmast av 31 § samt i 1947 års förslag av 47 §, i 1956 års förslag av 22 § och i 1957 års förslag av 2 §. — I paragrafen regleras spörsmålet vilka personer som skall anses som delägare i den samfällighet fiskevårdsområdet utgör. Bestämmelserna härom har i förhållande till 1913 års lag och de tidigare reformförslagen förenklats.

Paragrafens första stycke innehåller huvudregeln och uttalar, att delägarna utgöres av ägarna till det fiske som ingår i fiskevårdsområdet. Någon motsvarighet till en sådan definition fanns inte i de tre första förslagen.

I yttrande över fiskeristyrelsens förslag föreslog *länsstyrelsen i Västmanlands län* att man för att erhålla ett enhetligt bedömande av vem som var ägare borde föreskriva att med ägare skulle förstås »lagfaren ägare». Häröver anfördes i *departementspromemorian* att den sålunda föreslagna regeln naturligtvis i hög grad skulle underlätta och förenkla arbetet vid fiskevårdsområdets bildande. Regeln skulle emellertid behöva kompletteras med bestämmelser för de fall där lagfart inte meddelats. Det erinrades om att före lagfartsförordningens tillkomst skyldigheten att söka lagfart inte gällde alla fång, något som fortfarande kunde vara av betydelse. Kronans och kyrkans fastigheter hade sålunda i stor utsträckning inte varit föremål för lagfart. Då det bl. a. på grund härav ansågs motiverat att i promemorian lagutkast upptaga en närmare bestämning av begreppet delägare föreslogs att som sådan skulle i första hand anses »ägare av fastighet, vartill hör andel i det fiske som ingår eller avses skola ingå i fiskevårdsområde». Det använda uttryckssättet avsåg då även fastighet, vilken — såsom de särskilda fiskelägenheterna — i sin helhet utgjordes av fiske. Härutöver anfördes.

Självfallet kommer lagfarten, där sådan finnes, i förevarande liksom i andra sammanhang att utgöra legitimation för ägaren. I vilken utsträckning »vilande lagfart» skall ha samma verkan får bero på anledningen till vilandeförklaringen. I övrigt får äganderätten prövas efter allmänna regler. — Att den som med fideikommissrätt innehar fast egendom vid tillämpningen av denna lag skall anses som fastighetens ägare har ansetts överflödigt att särskilt omnämna i lagtexten.

Lagberedningen, lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen i Kristianstads län påpekade att uttrycket »fastighet, vartill hör andel i fiske» mot vad avsikten varit kunde förstås så, att ägare av särskild fiskelägenhet inte skulle anses som delägare. Lagberedningen föreslog i stället uttrycket »fastighet, vartill hör fiske som ingår etc.»

Departementschefen. Jag anser att det innehåll man vill ge begreppet delägare enklast och tydligast uttryckes med orden »ägarna till det fiske som

ingår i området». Genom det i förslaget använda uttryckssättet vinnes samtidigt fördelen av en begränsning av delägarskapet. Andra än fiskerättsägarna kan således enligt huvudregeln inte vara delägare. — Förfarandet vid tvist eller ovisshet om äganderätten ämnar jag behandla under 21 §.

2 § andra stycket utgör — i likhet med 3 § — undantag till 2 § första stycket. I 2 § andra stycket nämnes vissa kategorier som utan att vara *ägare* till fiske likväl i sin egenskap av innehavare av fiskerätt på annan grund enligt den föreslagna lagen utan någon inskränkning betraktas såsom delägare i ägarens ställe. I 3 § behandlas en kategori fiskerättshavare som likaledes, ehuru med betydande inskränkningar, är att anse som delägare i ägarens ställe.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i de tidigare förslagen.

I fråga om den ställning som bör tillerkännas den som grundar sin fiskerätt på *servitut* föreslog *fiskerättskommittén* att med delägare skulle jämföras »ägare av fastighet, till vars förmån gäller servitut innefattande rättighet till fiske i fiskevattnet, såframt servitutet tillkommit i sammanhang med laga delning av fastighet» (47 § 1 mom. andra stycket). Kommittén framhöll, att denna typ av servitut städse betraktats såsom ett tillbehör till den härskande fastigheten, varöver ägaren inte haft befogenhet att fritt disponera genom avtal.

I fråga om andra slag av servitut än nyss sagts — nämligen huvudsakligen sådana som bildats genom avtal — föreslogs, att servitutshavaren skulle, om inte annat förbehåll skett, äga föra talan för fiskevattnet, dock med vissa inskränkningar beträffande frågor av väsentlig vikt (47 § 2 mom. andra stycket).

Under förarbetena till 24 § fiskerättslagen uttalade *lagrådet* att en servitutsrätt städse var ett tillbehör till den berättigade fastigheten och detta oavsett om servitutet var av mer eller mindre varaktig natur. Det var i detta hänseende ingen skillnad mellan ett jorddelningsservitut och annat servitut. Ägaren av en fastighet till vars förmån ett fiskeservitutsförhållande bestod kunde därför alltid, när servitutet ej innefattade uteslutanderätt till fisket, sägas vara delägare i detta. — Till lagrådets uppfattning anslöt sig *föredragande departementschefen* (prop. 1950: 60, s. 188 f, 288).

Fiskeristyrelsen uttalade att den som grundade sin fiskerätt på servitut borde vara likställd med »delägare i fisket» oavsett om servitutet tillkommit i samband med lantmåteriförrättning eller inte. Den lagregel som styrelsen på grundval härav föreslog överflyttades i huvudsakligen oförändrad form till departementspromemorians lagutkast. Erinringar mot förslaget framfördes inte vid remissbehandlingen av vare sig styrelsens eller memorians förslag.

Boställshavare, som själva brukar bostället, och innehavare av besittningsrätt för obegränsad tid av fastighet som

tillhör kronan eller allmän inrättning behandlas i 1913 års lag något olika. Innehavare av stadgad åborätt skall sålunda anses som ägare medan sådan boställshavare som nyss nämnts »äge föra talan för fiskevatten, som han i nämnda egenskap äger nyttja». Boställshavaren företräder emellertid inte ensam fisket utan rätten härtill tillkommer i vissa i lagen angivna hänseenden ägaren och brukaren var för sig. I de tidigare förslagen till ny lagstiftning har frågan behandlats på likartat sätt. I yttrande över 1957 års förslag framhåller emellertid *kammarkollegiet* att det kan finnas anledning att jämställa de båda kategorier av sakägare varom här är fråga. Det är enligt kollegiet i båda fallen fråga om ålderdomliga rättsinstitut som är under avveckling.

Departementschefen. Ur privaträttslig synpunkt synes det i förevarande sammanhang saknas anledning att inte tillerkänna den som grundar sin fiskerätt på servitut samma ställning som den som kan åberopa äganderätt. Detta synes å andra sidan böra medföra, att i den samfällighet som fiskevårdsområdet utgör fiske som företrädes av en servitutshavare inte samtidigt skall företrädas av ägaren. Den ägare, vars hela fiske upplåtits i servitutets form, blir således utestängd från delaktighet i samfälligheten, medan en ägare, som i servitutets form medgivit en granne rätt till fiske till husbehov, blir delägare i samfälligheten med ett tal som motsvaras av hans hela fiskerätt reducerad med den rätt som servitutet kan anses representera. Då detta förhållande inte klart framgått av de tidigare förslagen har lagtexten nu förtydligats på denna punkt. Vid dessa bestämmelsers tillämpning kan svårigheter tänkas uppstå av den anledning att åtskilliga fiskeservitut inte avser en fastighets hela fiske eller en viss kvotdel därav utan är av obestämd omfattning och avser fiske exempelvis till husbehov. Detta spörsmål, som jag ämnar närmare beröra i motiveringen till 8 §, är dock knappast av beskaffenhet att böra rubba principen om servitutshavarnas och fiskeägarnas likställighet inom fiskevårdsområde.

I anledning av kammarkollegiets uttalande har i förslaget såväl boställshavare som innehavare av ständig besittningsrätt fått ställning som delägare.

3 §.

3 § motsvaras närmast i 1913 års lag av 31 § 2 mom. andra och tredje styckena, i 1947 års förslag av 47 § 2. andra stycket, i 1956 års förslag av 22 § 2. andra stycket samt i 1957 års förslag av 2 § 2. andra stycket. — Paragrafen utgör liksom de båda sista styckena i föregående paragraf ett undantag från den i sistnämnda paragrafs första stycke uttalade principen att fiskevårdsområdets delägare utgöres av ägarna till fisket. I paragrafen regleras spörsmålet i vilken utsträckning den som grundar fiskerätt på arrende eller annan nyttjanderätt kan föra talan för fisket.

1913 års lag låter — om intet annat avtalats — arrendator i allmänhet i likhet med boställshavare som själv brukar bostället föra talan för fisket. Arrendatorns rätt härvidlag är dock såtillvida inskränkt, att upplåtarens

samtycke alltid fordras för giltigheten av beslut om gemensamhetsfiskes bildande och vissa andra, särskilt nämnda avgöranden av mera ingripande slag. I övrigt gäller för arrendator liksom för nämnda boställshavare att rätten att företräda fisket i ett antal i lagen angivna hänseenden tillkommer ägaren och brukaren var för sig. Har upplåtelsen skett av offentlig myndighet är arrendatorn vid lagens tillämpning i allo jämställd med boställshavare som själv brukar bostället.

Detta 1913 års lags tämligen invecklade schema återfinnes även i de tidigare förslagen. *Fiskeristyrelsen* föreslog att såsom delägare, ehuru med vissa inskränkningar i fråga om viktigare avgöranden, skulle anses innehavare av fiskerätt, som föreligger enligt arrendeavtal. *Lagberedningen*, som fann detta innebära att ställning av delägare skulle tillkomma endast arrendator i nyttjanderättslagens mening, föreslog att den avsedda befohgenheten utsträcktes till envar som på grund av upplåtelse, avseende tid överstigande ett år, hade fiskerätt inom området. — I *departementspromemorian* angavs den avsedda kategorien såsom arrendatorer, vars arrendetid översteg ett år. Härtill anmärker *kammarkollegiet* att den föreslagna förmånligare ställningen för vissa nyttjanderättshavare bör begränsas till sådana som har ensamrätt till fisket. Tillämpningssvårigheter kunde eljest befaras uppstå. Vidare framhåller kollegiet att det inte synes föreligga tillräckliga skäl att, såsom föreslagits, ge arrendatorer, som grundar sin rätt på upplåtelse av offentlig myndighet, en förmånligare ställning än andra arrendatorer. *Lagberedningen* anser att det i promemorian använda uttryckssättet kan ge anledning till tvekan och därför bör förtydligas.

Departementschefen. Det har inte rätt någon meningsmotsättning om principen att den som äger nyttja ett fiske också skall ha rätt att föra talan därför inom fiskevårdsområde och vid dess bildande. Å andra sidan är det uppenbart att inte varje innehavare av nyttjanderätt till fiske gärna kan göra anspråk på denna gynnade ställning. Jag anser sålunda att det inte finns anledning att tillerkänna sådan ställning åt andra än dem som för längre tid än ett år fått ensamrätt till en fastighets hela fiske eller — om detta blott till en del ingår i fiskevårdsområdet — till hela denna del. Samtidigt måste naturligtvis även ägarens intresse beaktas. En avvägning mellan detta och brukarens intresse i förening med kravet på en enkel regel synes mig leda till att ägaren och brukaren gemensamt bör få företräda fisket när det gäller att taga ställning till sådana ingripande frågor som fiskevårdsområdes bildande, ändring och upplösning eller antagande eller ändring av stadgar. Är ägare och brukare därvid av olika mening synes avgörandet böra tillkomma ägaren. Som samlingsbeteckning för dessa slags frågor har i lagtexten använts uttryckssättet »fråga, där det slutliga avgörandet tillkommer länsstyrelsen». I andra frågor anser jag det riktigast att brukaren får ensam företräda fisket.

I den nya lagtexten har i överensstämmelse med dess allmänt dispositiva natur inte medtagits någon motsvarighet till erinringen i 1913 års lag

att ägare och brukare har möjlighet att överenskomma om annan ordning för lösande av förevarande spørsmål.

I enlighet med kammarkollegiets förslag har den förenklingen vidtagits att någon åtskillnad inte gjorts mellan fiske som utarrenderas av offentlig myndighet och av annan upplåtare.

4 §.

I 4 § regleras vissa spørsmål som har omedelbart samband med fiskevårdsområdes bildande.

Paragrafens första stycke motsvarar närmast i 1913 års lag 1 § första stycket andra punkten och 22 §, i 1947 års förslag 33 § första stycket och 36 §, i 1956 års förslag 3 § och i 1957 års förslag 4 §.

I den allmänna motiveringen har jag under rubriken *Förutsättningar för fiskevårdsområdes bildande* redovisat skälen för att beslut om fiskevårdsområdes bildande bör meddelas av myndighet och att denna myndighet bör vara länsstyrelsen. Det får anses stå i överensstämmelse med den föreslagna lagstiftningens syfte att ett beslut varigenom fiskevårdsområde bildas också omfattar fastställande av stadgar för den nybildade organisationen. Bestämmelse härom finnes i samtliga tidigare förslag.

Paragrafens andra styckes första punkt motsvarar närmast i 1947 års förslag 36 § andra stycket första punkten, i 1956 års förslag 10 § första stycket och i 1957 års förslag 13 § första stycket. I den allmänna motiveringen har under rubriken *Stadgarna* redogjorts för förslagets innebörd i denna del.

Paragrafens andra styckes andra punkt motsvarar närmast i 1913 års lag 16 §, i 1956 års förslag 10 § andra stycket och i 1957 års förslag 13 § andra stycket. Motsvarighet saknas i 1947 års förslag.

Bland olika former för gemensamhetsfiskes nyttjande nämner 1913 års lag även *bolag* (2 §). Härför kräves enhällighet bland delägarna (16 § första stycket). Bedrives gemensamhetsfiske i bolagsform är emellertid lagen inte tillämplig »beträffande delägarnas inbördes förhållande och ordnandet av deras gemensamma angelägenheter».

Fiskeristyrelsen anförde härom i 1956 års förslag.

Enligt 1913 års lag är beslut om nyttjande av gemensamhetsfiske i bolag ej giltigt mot ny ägare av fastighet vars fiske ingår i gemensamhetsfisket. Förhållandet mellan delägarna och till tredje man regleras av bestämmelserna i lagen om handelsbolag och enkla bolag.¹ Skall fiske inom ett fiskeområde kunna bedrivas i nämnda form torde alltså böra uppställas krav på enhällighet bland delägarna. Nyttjandet av fisket i bolag torde därmed komma att bli en mycket sällsynt företeelse. Å andra sidan finnes ju intet hinder för delägare i fiske att utan inrättande av fiskeområde sluta bolagsavtal beträffande fiskets utnyttjande. På grund härav och då en reglering i den föreslagna lagen av denna form för fiskets bedrivande torde komma att nödvändiggöra ett flertal särbestämmelser i lagen förordar styrelsen att denna form ej skall vara tillåten inom fiskeområdets ram.

¹ Se Hj. Karlgren, Studier över privaträttens juridiska personer och samfälligheter utan rättspersonlighet, Göteborg 1929, s. 191 ff.

Paragrafen har i ifrågavarande del utformats enligt fiskeristyrelsens förslag mot vilket någon erinran inte framställts.

5 §.

Enligt 32 § 1913 års lag skall vad delägarna i laga ordning beslutat gälla mot ny delägare. Bestämmelsen överfördes oförändrad till 43 § i 1947 års förslag. I 18 § 1956 års förslag kompletterades bestämmelsen att gälla även vad styrelsen beslutat. Fiskeristyrelsen uttalade att det av lagförslagets allmänna grunder torde följa att även beslut av länsstyrelse var bindande för ny delägare, varför detta ej syntes behöva utsägas i lagtexten. Bestämmelsen motsvaras i 1957 års förslag av 27 §. — Bestämmelsen har i förevarande förslag givits en sådan utformning att den tydligt ger vid handen att varje beslut som fattats med stöd av lagen erhåller giltighet också mot nya delägare i fiskevårdsområdet. Med tanke på stadgandets centrala och väsentliga karaktär har det placerats bland de inledande allmänna bestämmelserna.

6 §.

6 §, som behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Föresättningar för fiskevårdsområdes bildande*, motsvarar närmast i 1913 års lag 11 § andra stycket och 14 §, i 1947 års förslag 35 §, i 1956 års förslag 8 § och i 1957 års förslag 5 §.

I denna paragraf kommer den för vissa frågor i lagen väsentliga skillnaden mellan skiftat och oskiftat fiske för första gången till synes. Under remissbehandlingen av departementspromemorian berördes spörsmålet vilken ställning som därvidlag skulle tillerkännas ägare av en genom *sämjedelning* bildad »fastighet».

Länsstyrelsen i Södermanlands län ansåg det angeläget att det vattenområde, som vid *sämjedelning* tillagts en *sämjevis* bildad fastighet, i förevarande lagstiftning inte behandlades såsom oskiftat. Vattenområdet med tillhörande fiske hade i dessa fall ofta sedan lång tid brukats och behandlats såsom endast tillhörigt den ifrågavarande brukningsdelen och borde därför i förevarande hänseende inte behandlas efter de särregler för oskiftat vatten, som kunde komma att genomföras. *Hovrätten för Västra Sverige* uttalade samma mening. Denna delades även av *promemrieförfattaren*, som anförde.

Frågan om verkan av *sämjedelning* får i förevarande sammanhang betydelse dels då en delägars fasta egendom i sin helhet utgöres av en *sämjedelningslott*, dels då de skilda fastigheterna väl blivit i laga ordning utbrutna men ett till fastigheterna hörande oskiftat fiske blivit *sämjevis* delat.

Beträffande den sistberörda frågan torde vägledning kunna hämtas av rättsfallet NJA 1937: 510. Enligt dess rubrik har *sämjedelning* av oskiftat (strömmings-)fiske ansetts icke kunna mot delägars bestridande rubbas annat än genom laga skifte. Frågan hade aktualiserats genom att några av delägarna i strömmingsfisket hos häradsrätten begärt föreskrifter angående fiskets brukande enligt 10 § i då gällande fiskelag (motsvarande 24 §

fiskerättslagen). Justitierådet Wedberg var skiljaktig och ansåg, att varken den — år 1820 — ingångna sāmjedelningen eller vad eljest i målet förekommit utgjorde hinder för tillämpningen av det återopade lagrummet.

Av rättsfallet torde man vara berättigad att draga den slutsatsen att om ett oskiftat fiske sāmjevis gjorts till föremål för en verklig delning, dylikt fiske därefter icke skall följa de för oskiftat fiske stadgade reglerna. Saken har ansetts icke påkalla närmare reglering i den föreslagna lagen.

Vad åter angår frågan om verkan av sāmjedelning beträffande hela fastigheter har redan i förarbetena till 24 § fiskerättslagen uttalats att med »fastighet» avses ej blott registerfastighet utan även t. ex. fastighet som tillkommit genom sāmjedelning.¹ Anledning saknas att i förevarande sammanhang tillerkänna sāmjedelningarna annan betydelse. I Dalarna och på andra platser där sāmjedelningar är vanliga, skulle det säkerligen te sig främmande att låta varje sāmjedelad jordregisterfastighet följa de för oskiftade fisken uppställda reglerna. I likhet med vad som skett beträffande fiskerättslagen torde något uttryckligt stadgande i saken ej erfordras.

Lantmäteristyrelsen har i sitt yttrande över 1957 års förslag uttalat, att det syntes lämpligt att till de i förevarande lagrum upptagna villkoren för fiskevårdsområdes bildande överföra även den i 1 § första stycket angivna förutsättningen »ordnande av fiskerättsförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intresse» (promemorians formulering).

Länsstyrelsen i Uppsala län förordar i yttrande över 1957 års förslag formuleringen »fiskevårdsområde må bildas etc.» i stället för »fiskevårdsområde skall bildas». Man kunde eljest få den uppfattningen att initiativrätten tillkom inte de enskilda delägarna utan offentlig myndighet.

Departementschefen. I förevarande paragraf anges vissa speciella men väsentliga förutsättningar för fiskevårdsområdes bildande. Härutöver kan i viss mån hela lagen sägas innehålla dylika förutsättningar. För att en i ämnet inte närmare insatt läsare av lagen snabbt skall få en uppfattning om dess syfte och villkor har lagtexten inlett med de allmänna bestämmelserna härom. Lantmäteristyrelsens påpekande har emellertid medfört en omformulering av förevarande paragrafs överskrift. Länsstyrelsens i Uppsala län påpekande att den använda formuleringen skulle kunna leda till att principen om delägarnas exklusiva initiativrätt skulle kunna åsidosättas har föranlett ett förtydligande av 15 § första stycket, som inleder bestämmelserna om förfarandet vid fiskevårdsområdes bildande. Ett direkt tillmötesgående av nämnda länsstyrelsens önskemål skulle emellertid kunna medföra det missförståndet att den fastställande myndigheten vore behörig att underlåta att besluta om bildande, ehuru lagens alla förutsättningar härför var uppfyllda.

¹ Prop. nr 60/1950 s. 113. Jfr uppsats av Prawitz i Svensk lantmäteritidskrift 1953 s. 271: »Av formuleringen i 1 kap. 1 § tredje stycket jorddelningslagen torde framgå, att principen om sāmjedelad jords likställighet med oskiftad endast gäller vid tillämpning av jorddelningslagens föreskrifter. I andra sammanhang torde däremot sāmjedelningarna äga samma rättsverkan som tillkom dem före jorddelningslagen.» — Se även lag den 17 april 1953 om verkan som laga skifte av sāmjedelning m. m.

I fråga om innebörden av uttrycken »oskiftat fiske», »eljest samfällt fiske» och »icke samfällt fiske» följer lagen gängse terminologi. Frågor här- om får därför avgöras efter allmänna regler. Beträffande den i prome- morian berörda speciella frågan delar jag den där uttalade uppfattningen att fiske som gjorts till föremål för verklig sämjedelning icke skall anses som oskiftat. — Sämjelottsägares ställning i röstningshänseende behand- las i samband med 9 §.

7 §.

7 § har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Tiden för fiskevårdsområdes bestånd*. Paragrafens första stycke motsvaras i 1913 års lag av 1 § andra stycket. I de tidigare förslagen motsvaras be- stämmelsen av 32 § i 1947 års förslag, 2 § i 1956 års förslag och 3 § i 1957 års förslag.

Bestämmelserna om förlängning i andra stycket saknar motsvarig- het i 1913 års lag men motsvaras i 1947 års förslag av 46 §, i 1956 års förslag av 21 § och i 1957 års förslag av 19 §.

I promemorian föreslogs att förlängningen skulle avse »samma antal år» som senast gällt för fiskevårdsområdes bestånd. Länsstyrelsen i *Kristian- stads län* framhåller att det citerade uttrycket inte står i full överens- stämmelse med förslaget att fiskevårdsområde skall inrättas för viss tid, vilken inte med nödvändighet måste bestämmas till visst antal hela år. — Tiden för förlängningen har i anledning av detta påpekande ändrats till »samma tid som senast gällt etc.»

8 §.

8 § har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Delaktigheten bestämmade*.

Paragrafens första stycke motsvarar närmast i 1913 års lag 4 och 9 §§, i 1947 års förslag 37 §, i 1956 års förslag 9 § och i 1957 års förslag 6 §.

Den särskilda uppskattningsregeln i paragrafens andra styc- ke har inte någon direkt motsvarighet i vare sig 1913 års lag eller tidigare förslag.

I föreliggande förslag har i första styckets sista punkt använts uttryc- ket *samfällt fiske med bestämda andelar* i stället för det i promemorian brukade *i sin helhet oskiftat fiske*. Anledningen är följande. Delaktigheten inom fiskevårdsområde bör i alla fall, där tidigare bestående delaktighets- tal finns att tillgå, grunda sig på dessa. Dylika tal torde emellertid finnas inte blott för oskiftat fiske utan även för vissa samfällda men icke oskif- tade fisken, exempelvis fisken som är samfällda på grund av servitut och där servitutshavaren erhållit viss kvotdel av den besvärade fastighetens fiske. Den nyss nämnda principen för delaktigheten bestämmade bör kun- na komma till användning även i sådana fall. Gäller ett fiskeservitut fiske till husbehov eller annan rätt som inte utgör en bestämd kvotdel av den be-

svärade fastighetens fiske, synes däremot, om enighet inte uppnås, en uppskattning bli oundviklig. Eftersom den i andra stycket föreslagna uppskattningsprincipen inte gärna kan tänkas bli tillämplig på dessa fall får uppskattningen i stället grunda sig på vad parterna i servitutsförhållandet överenskommit.

9 §.

9 § har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Rösträtten*. De allmänna rösträtsreglerna, d. v. s. reglerna om rösträtt i de fall denna inte annorstädes är särskilt reglerad, återfinnes i 1913 års lag i 29 § första och andra styckena. Bestämmelser härom finnes i 1947 års förslag i 38 och 39 §§, i 1956 års förslag i 7 § andra stycket och 14 § samt i 1957 års förslag i 7 §.

Bestämmelsen i första stycket om förfarandet vid lika röster saknar motsvarighet i de första förslagen. En sådan bestämmelse infördes i 7 § av 1957 års förslag under åberopande av andra författningar på associationsrättens område, bl. a. 29 § andra stycket 1913 års lag. Efter förebild av sistnämnda lagrum föreslogs i promemorian att vid lika röster val skulle avgöras genom lottning men andra frågor genom ordförandens utslagsröst. Vid sammanträde under förrättning skulle utslagsrösten tillkomma förrättningsmannen.

Hovrätten för Västra Sverige påpekar, att det knappast är förenligt med förrättningsmannens ställning — han har ju eljest inte rösträtt — att avge utslagsröst.

Departementschefen. Ehuru frågan om rösträkning vid lika röster väl endast sällan torde få praktisk betydelse anser jag likväl att spørsmålet ej kan förbigås. Jag delar uppfattningen att utslagsröst inte bör tillkomma förrättningsmannen. I syfte att göra lagreglerna så enkla som möjligt föreslår jag att omröstning vid lika röster alltid skall avgöras genom lottning.

Reglerna i andra stycket att endast en röst skall räknas för den som äger flera fastigheter och att detsamma skall gälla dem som med samäganderätt äger en eller flera fastigheter återfinnes även i 24 § andra stycket fiskerättslagen och synes i praxis vara vedertagna också vid bildande av jaktvårdsområden.¹ — Tillägget i första punkten »eller fiskerätt med stöd av skilda grunder» syftar på fall, då en delägare för olika delar av fisket inom ett fiskevårdsområde kan till stöd för fiskerätt åberopa exempelvis såväl servitut som nyttjanderätt. Reservationen i andra punkten att den där uttalade regeln endast skall gälla om fisket tillhör mer än en fastighet har tillkommit med tanke på att fiskevårdsområde enligt föreliggande förslag skall kunna omfatta även fiske som tillhör endast en fastighet eller utgör endast en enda fastighet. Finnes flera delägare till sådant fiske är f. n. lagen om samäganderätt tillämplig å förhållandet dem emellan. För att det skall vara möjligt att åstadkomma majoritetsbeslut inom ett sådant

¹ 1949 års jaktutredning (SOU 1950: 40 s. 82).

fiskevårdsområde synes det vara nödvändigt med den inskränkning som jag här föreslagit. Om fråga uppkommer att bilda fiskevårdsområde av — *förutom annat fiske* — fastighet som består av eller utgör del av ett mera värdefullt fiske med ett betydande antal delägare torde det i 6 § uppställda lämplighetskravet i allmänhet inte kunna sägas vara uppfyllt. Nu nämnda fisken torde också i regel vara så belägna att de inte lämpar sig att i fiskevårdsområde förena med annat fiske.

Ingår ett med samäganderätt innehaft fiske — jämte annat fiske — i fiskevårdsområde och är inte alla samägarna ense eller företrädde av god man enligt 3 § samäganderättslagen, kommer någon giltig röst för ifrågavarande fiske inte att föreligga. Att, såsom föreslagits av *hovrätten för Västra Sverige*, särskilt uttala detta i lagtexten anser jag dock vara att i onödan tynga denna.

Med den ställning som den föreslagna lagstiftningen tillägger ägare av fastighet som bildats genom *sämjedelning* har det inte ansetts påkallat att i lagtexten särskilt uttala att sådan fastighetsägare äger individuell rösträtt.

10 §.

10 § jämte den följande har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Förutsättningarna för upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde*. Paragrafen motsvaras i 1913 års lag av 17 §, i 1947 års förslag av 40 § första stycket, i 1956 års förslag av 11 § första och andra styckena samt i 1957 års förslag av 14 § första och andra styckena. — I de båda närmast föregående förslagen behandlades bestämmelserna om upplåtelse — liksom de som gällde skyldigheten att lämna tillskott och möjligheten att förfoga över inkomster för gemensamt ändamål — i systematiskt hänseende i sammanhang med bestämmelserna om stadgarna och deras innehåll. Eftersom frågan om förutsättningarna för upplåtelse och övriga nyssnämnda spörsmål — ehuru av beskaffenhet att i förekommande fall böra regleras i stadgarna — likväl inte äger större samband med stadgarnas fastställande och innehåll än åtskilliga andra av lagens föreskrifter, anser jag att lagtexten vinner i klarhet om den tidigare systematiken härvidlag brytes och de ifrågavarande spörsmålen behandlas i skilda avsnitt och under särskilda rubriker.

11 §.

11 § har liksom den föregående behandlats i den allmänna motiveringen i samband med förutsättningarna för upplåtelse.

Bestämmelsen om vetorätt för vissa fiskarekategorier i paragrafens första stycke har en motsvarighet i övergångsbestämmelserna till 1913 års lag. Sistnämnda bestämmelse innefattar vetorätt för vissa kategorier innehavare av fiskerätt under förutsättning att denna grundar sig på upplåtelser som är äldre än lagen. — Någon motsvarighet härtill fanns ej i 1947 års förslag. I 1956 års förslag förelåg i 11 § tredje stycket vetorätt för de egentliga fiskearrendatorerna. 1957 års förslag utvidgade i 14 § tred-

je stycket denna rätt på sätt som i huvudsak överensstämmer med det nu framlagda förslaget.

Bestämmelsen i *a n d r a* s t y c k e t har överförs från 14 § fjärde stycket departementspromemorian. Sistnämnda bestämmelse hade tillkommit för att lagfästa ett motivuttalande i 1956 års förslag (s. 90). I övrigt saknas motsvarigheter. Den föreslagna bestämmelsen bör emellertid jämföras med 21 § tredje stycket 1913 års lag, som ger varje delägare möjlighet att hindra att hans eget fiske, i plan för gemensamt nyttjande, upplåtes till annan delägare. En bestämmelse av motsvarande innebörd fanns i 36 § tredje stycket första punkten i 1947 års förslag.

12 §.

12 § liksom den följande har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Skyldigheten att lämna tillskott och avstå från inkomst*. Paragrafen bör närmast jämföras med 28 § i 1913 års lag, 36 § tredje stycket andra punkten i 1947 års förslag, 13 § i 1956 års förslag och 16 § i 1957 års förslag. I sistnämnda förslag infördes såsom en nyhet att bidragsskyldigheten skulle fördelas i förhållande till delaktigheten, såvida ej en majoritet i huvudtal och delaktighet annorlunda bestämde. Några remissinstanser, bl. a. *lagberedningen*, påpekar att en sådan bestämmelse inte står i överensstämmelse med ett uttalande i motiven att för beslut om annan fördelningsgrund för bidragsskyldigheten än delaktighetstalet bör fordras enighet. Då avsikten torde ha varit att reglera denna fråga på det sätt som angivits i motiven bör enligt remissinstanserna lagtexten ändras i enlighet därmed. Så har ock skett i det nu framlagda förslaget.

Frågan om sättet för indrivningen av uttaxerade tillskott berördes av *lagberedningen* och *länsstyrelsen i Kristianstads län* i yttrande över promemorians bestämmelser. Lagberedningen konstaterade, att för organisationens rätt att exekutivt uttaga delägars tillskott, då bidragsskyldigheten inte fullgjordes frivilligt, erfordrades rättegång, varigenom betalningsskyldighet fastställdes. Lagberedningen uttalade ingen erinran mot denna ordning. — Nyssnämnda länsstyrelse föreslog däremot, att beslut om tillskott skulle vara omedelbart exigibelt. Det syntes innebära en onödig omgång att avvakta domstolsutslag. Ett på stadgarna grundat beslut av delägarna om utdebitering syntes böra vara exigibelt i likhet med liknande beslut i vissa andra samfälligheter. Härom anfördes i *promemorian*.

Den av länsstyrelsen efterlysta ordningen förefinnes exempelvis beträffande vägsamfällighet (63 § andra stycket lagen om enskilda vägar), vattenregleringsföretag (3 kap. 20 § tredje stycket vattenlagen) och betessamfällighet (43 § lagen om ägföred). I fråga om nu nämnda samfälligheter torde emellertid starkare skäl tala för att utdebiterade belopp i regel skall erläggas utan avvaktan på domstolsförfarande. Samfälligheterna måste ha medel till löpande utgifter för underhållsåtgärder m. m. Beslut om tillskott till fiskevårdsområde är däremot icke ett led i den löpande förvaltningen

utan torde regelmässigt avse vissa engångsutgifter. Åtgärder för att erhålla betalningsföreläggande eller annan exekutionstitel torde därför endast sällan behöva tillgripas. Tillräcklig anledning att införa bestämmelser liknande dem som innehålles i nyssnämnda lagrum synes därför ej föreligga.

I sitt yttrande över promemorian påpekar *lagberedningen* att avsaknaden av möjlighet till omedelbar exekution av beslut om utdebitering i förening med styrelsens bristande befogenhet att verkställa uttaxering bland delägarna kan tänkas medföra viss osäkerhet för tredje mans rätt. Lagberedningen säger sig inte kunna ingå på bedömande av huruvida fiskevårdsområdets uppgifter och verksamhet kan antagas bli av den art att bestämmelser i dessa ämnen kan undvaras men säger sig från de allmänna synpunkter den haft att anlägga ha velat påpeka förhållandet.

Hushållningssällskapet i Hallands län anser att beslut om uttaxering bör vara omedelbart exigibelt.

Departementschefen. Jag ansluter mig till den uppfattning som uttalats i departementspromemorian i fråga om indrivningen av uttaxerade belopp. Beträffande beslut om tillskott och styrelsens befogenhet att uttaxera dessa torde till skydd för delägarna och tredje man vissa jämkningar i promemorieförslaget böra vidtagas. Såsom jag anfört i den allmänna motiveringen bör innan beslut fattas om att vidtaga viss åtgärd undersökas huruvida finansieringen av denna föranleder tillskott från delägarnas sida. Är detta fallet, bör delägarna innan beslut fattas få kännedom härom. Samma krav på viss majoritet, som uppställts för beslut om tillskott från delägarnas sida, bör gälla beslut som bedömes komma att medföra uttaxering. I enlighet härmed har 12 § utformats. Till skydd för tredje mans rätt föreslår jag viss ändring i förhållande till tidigare förslag beträffande skyldighet för styrelsen att i vissa fall uttaxera medel och i fråga om styrelseledamöternas ansvarighet. Härom ämnar jag återkomma vid behandlingen av 14 och 27 §§.

13 §.

13 § har i samband med den föregående behandlats i den allmänna motiveringen.

Paragrafens första stycke motsvaras i 1913 års lag av 19 § första stycket, i 1947 års förslag av 41 § första stycket sista punkten, i 1956 års förslag av 16 § samt i 1957 års förslag av 24 §.

Fiskeristyrelsen upptog i sitt år 1956 avgivna förslag inte någon särskild bestämmelse för det fall att upplåtelse avsåg endast en del av ett fiskevårdsområde, varest fisket var skiftat. Styrelsen uttalade att bestämmelsen i sådant fall borde tolkas såsom avseende endast de av upplåtelsen berörda delägarna.

Lagberedningen fann att den av fiskeristyrelsen föreslagna lagtexten inte kunde tolkas på annat sätt än avseende samtliga delägare inom fiskevårdsområdet. — I anledning av det förtydligande som på grund härav skedde i *promemorian* framhåller *lagberedningen* att det av lagen bör tydligt framgå

att delaktigheten bör vara fördelningsnorm även vid fördelning mellan blott vissa delägare.

Kammarkollegiet anser att den i promemorian begagnade formuleringen bör jämkas med hänsyn till att »berörda delägare» kan ha tilldelats rätt att fiska inom annan del av vattenområdet.

Departementschefen. Vad lagberedningen i sitt sista yttrande påpekat har jag beaktat. Däremot anser jag det inte vara nödvändigt att i anledning av kammarkollegiets anmärkning göra ytterligare jämkningar i lagtexten. Innebörden av densamma synes knappast kunna missförstås. Det fall som av kammarkollegiet åsyftas kan åskådliggöras med följande exempel. Ett fiskevårdsområde har bildats av tre oskiftade fisken, A, B och C. Delägarna beslutar att den del av hela vattenområdet som motsvarar A skall utarrenderas, och att ägarna till A i stället skall få fiska i B tillsammans med B-fiskets ägare. C lämnas på grund av sin belägenhet utanför uppdelningen mellan ägarna till A och B. Inkomsten av upplåtelsen av A bör uppenbarligen fördelas mellan ägarna till A och B. Enligt lagtexten skall inkomsten fördelas mellan »berörda delägare». Eftersom ägarna ej blott till A utan även till B får anses vara »berörda» av upplåtelsen, anser jag att den i lagtexten begagnade formuleringen täcker även det nu exemplifierade fallet.

Paragrafens andra stycke äger en motsvarighet i 28 § 1913 års lag. I de tidigare förslagen motsvaras bestämmelsen närmast, i 1947 års förslag av 41 § första stycket första och andra punkterna, i 1956 års förslag av 12 § och i 1957 års förslag av 15 §.

Med anledning av promemorians uttryckssätt »Har fisket inom hela fiskevårdsområdet upplåtits etc.» framhåller *hovrätten för Övre Norrland* att den anser det välgrundat att — såsom föreslagits i promemorian — den stipulerade inskränkningen i rätten att förfoga över inkomsterna inte skall gälla inkomster som härleder av särstillstånd. Såsom bestämmelsen formulerats kan emellertid enligt hovrättens mening tveksamhet uppstå för den händelse att särstillstånd avser hela fiskevårdsområdets vattenområde och gäller längre tid än ett år.

Departementschefen. I anledning av hovrättens för Övre Norrland påpekande har lagtexten ändrats till »Har allt fiske inom fiskevårdsområdet upplåtits etc.» Genom förevarande bestämmelse införes för ett visst fall för delägarna en ovillkorlig rätt till hälften av bruttointäkten. Bestämmelsen kan, åtminstone teoretiskt, tänkas få oförmånliga verkningar för en tredje man, som på fiskevårdsområdet har en fordran som ej kan betalas med halva bruttointäkten. Såsom jag närmare ämnar utveckla vid behandlingen av 14 § kommer i en dylik situation styrelsen att vara behörig att hos delägarna uttaxera erforderligt belopp.

14 §.

14 § första stycket behandlar fiskevårdsområdets ansvarighet för gäld. Eftersom varken gemensamhetsfiske eller de organisationsformer som

föreslagits i 1947 och 1956 års förslag kan sägas ha karaktären av juridisk person, har frågan om organisationens ansvar för gäld för deras del icke varit aktuell. Så var däremot fallet i departementspromemorian. Motsvarighet till förevarande paragraf finns där i 25 §. Med tanke på den kritik som från flera håll, främst lagberedningen, riktades mot fiskeristyrelsens förslag av år 1956 föreslogs i promemorian en väsentlig förstärkning av den föreslagna samfällighetens rent organisatoriska uppbyggnad. I samband därmed aktualiserades också frågan om fiskevårdsområdets ansvarighet för gäld. Frågan löstes med 59 § 1939 års lag om enskilda vägar som huvudsaklig förebild. Det nu framlagda förslaget överensstämmer i sak med promemorians förslag.

I andra stycket har — efter förebild av stadgandet i 62 § lagen om enskilda vägar — införts ett stadgande om skyldighet för styrelsen att hos delägarna uttaxera och indriva medel som erfordras till betalning av klar och förfallen gäld. Motivet till denna bestämmelse är att öka skyddet för tredje man. Stadgandet bör ses i samband med den föreslagna bestämmelsen i 12 § rörande beslut om åtgärd som inte kan genomföras utan tillskott från delägarnas sida. Uttaxeringen skall ske efter delaktigheten, därest annat ej bestämts av delägarna i samband med beslutet om den åtgärd som gälden avser. Frågan om skyddet för tredje mans rätt kommer jag att ytterligare beröra i samband med behandlingen av 27 §.

15—22 §§.

I 15—22 §§ behandlas förfarandet vid fiskevårdsområdets bildande. Bestämmelserna härom har väsentligt ändrats i förhållande till såväl 1913 års lag som de tidigare reformförslagen. Vissa av hithörande frågor har behandlats i den allmänna motiveringen, särskilt de delar av denna som bär rubrikerna *Initiativrätten*, *Nödvändigheten av förrättning* och *Stadgarna*.

Såväl 1913 års lag som tidigare förslag räknar med särskild förrättning såsom normalt inslag vid tillkomsten av samorganisationen. Det är emellertid karakteristiskt för samtliga att bildandet sker genom ett växelspel av insatser från än förrättningsmannen, än länsstyrelsen.

I yttrande över 1957 års förslag lämnades av *lantmäteristyrelsen* en utförlig kommenterande redogörelse för tillkomstproceduren, sådan den tedde sig enligt det lagutkast som fanns fogat till nämnda förslag. Sammanfattningsvis anförde lantmäteristyrelsen.

Utkastets förfarande för bildande av fiskevårdsområde blir synnerligen tidsödande och tungrovt. Risk föreligger att onödigt arbete kommer att verkställas. Särskilt framstår den länsstyrelsen enligt 10 § åvilande under rättelseplikten såsom mindre rationellt utformad. Enligt lantmäteristyrelsens mening är det icke obefogat att jämföra det tilltänkta förfarandet med det före 1954 års ändringar i lagen om enskilda vägar gällande förfarandet för bildande av vägförening, vilket utsatts för en stark kritik (se härom SOU 1952: 26 s. 49 f.). Styrelsen anser sig med hänsyn till det anförda böra bestämt avstyrka lagutkastets utformning i denna del.

Lantmäteristyrelsen anser att förfarandet för bildande av fiskevårds-

område i stället bör uppbyggas på principiellt likartat sätt som förfarandet för bildande av vägförening sådant detta utformats enligt nu gällande bestämmelser i 3 kap. lagen om enskilda vägar. Det i lagutkastet upptagna förfarandet skulle således ersättas av ett förrättningsförfarande som i sina huvuddrag skulle utformas på följande sätt. Ansökning om bildande av fiskevårdsområde ställs till länsstyrelsen, som — bortsett från de fall där ansökningen uppenbart borde avslås — alltid skall förordna förrättningsman att företaga förrättning för prövning av frågan om fiskevårdsområdes bildande. Förrättningsmannen skall därvid givetvis i erforderlig utsträckning samråda med fiskerimyndigheterna. Vid sammanträde med sakägarna, vilket sammanträde kan hållas på stället eller annan lämplig plats, skall förrättningsmannen upptaga till behandling alla de spörsmål som skall regleras i samband med bildandet av fiskevårdsområdet. Inom förrättningsens ram, av förrättningsmannen själv eller av särskild sakkunnig, skall, sedan möjlighet föreligger att preliminärt bedöma ärendets utgång, verkställas erforderliga utredningar om fastighetsförhållandena. Förrättningen skall utmynna i ett utlåtande, där förrättningsmannen avger beslut i frågan om fiskevårdsområdets bildande och i de frågor som upptagits i lagutkastets 13 § under punkterna 2—7, 10 och 11. Därjämte skall han ha att förelägga sakägarna förslag till stadgar, vilka skall upptaga regler om fiskevårdsområdets organisation i enlighet med punkterna 1, 8, 9 och 12—15 i lagutkastets 13 §, ävensom föranstalta om val av styrelse och övriga funktionärer. Huruvida utlåtandet skall underställas länsstyrelsens prövning kan enligt lantmäteristyrelsens mening bli beroende av förrättningsmannens kompetens. Stadgarna bör dock alltid fastställas av länsstyrelsen. Uppstår efter fiskevårdsområdes bildande fråga om ändring i utlåtandet kan man i likhet med föreskrifterna i 3 kap. lagen om enskilda vägar tänka sig beslut av länsstyrelsen utan förrättning i enklare fall eller ny förrättning i mera komplicerade fall.

Det nu skisserade förfarandet synes i jämförelse med lagutkastets förfarande erbjuda mycket betydande fördelar. Sålunda föreligger bättre möjligheter att lämna sakägarna information angående lagstiftningen och dess syfte. Vidare kan erforderligt utredningsarbete begränsas till vad som verkligen erfordras. Sakägarna befrias därtill från det för dem betungande arbetet att skriftligen giva sin mening till känna. Länsstyrelsens arbetsbörda i anledning av lagstiftningen minskas. Någon risk att anförtro förrättningsmännen beslutanderätt i frågan om bildande av fiskevårdsområde föreligger icke enligt lantmäteristyrelsens mening, enär de materiella reglerna i lagutkastet knappast kan anses svårare att tillämpa än vad fallet är i fråga om t. ex. reglerna i fastighetsbildningslagstiftningen eller i lagen om enskilda vägar. Lantmäteristyrelsen vill på grund av det sagda förorda att lagutkastet blir föremål för omarbetning beträffande förfarandet i angiven riktning.

Departementschefen. Med anledning av den kritik som främst från lantmäteristyrelsen men också från åtskilliga länsstyrelser och andra remissorgan riktats mot det tidigare föreslagna förrättningsförfarandet har bestämmelserna härom i grund omarbetats. En riktpunkt har varit att så mycket som möjligt befria länsstyrelsen från allt förberedande arbete och i stället ge den fastställande myndigheten möjlighet att grunda sitt ställningstagande på ett fullständigt och vid förrättning tillkommet material. Samtidigt har det varit min strävan att inte tynga lagtexten med administrativa be-

stämmelser, vilka i stället i erforderlig utsträckning bör införas i tillämpningsföreskrifter till lagen.

15 §.

15 § saknar egentlig motsvarighet i 1913 års lag men motsvaras i 1947 års förslag av 33 § första och andra styckena, i 1956 års förslag av 4 § och i 1957 års förslag av 9 § första och andra styckena.

Paragrafens första stycke reglerar bl. a. initiativrätten, som under särskild rubrik behandlats i den allmänna motiveringen. Lagrummet har formulerats så att det klart framgår att endast delägare har initiativrätt och att fiskevårdsområde över huvud taget inte kan komma till stånd på annat sätt än efter ansökan från delägare.

I andra stycket anges vissa minimikrav på ansökningens innehåll. Bestämmelsen har utformats i nära anslutning till förslag av *lagberedningen*. Uppfyller inte ansökningen kraven är länsstyrelsen i och för sig behörig att på grund av 17 § första stycket omedelbart avslå ansökningen. Naturligtvis är länsstyrelsen även behörig lämna sökanden tillfälle att komplettera ansökningen.

16 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i 1913 års lag. I sammanhanget bör emellertid observeras att »statens fiskeritjänsteman» i regel skall förordnas till förrättningsman enligt nämnda lag. — I de tidigare förslagen motsvaras paragrafen i 1947 års förslag av 33 § tredje stycket andra punkten (statens fiskeritjänsteman), i 1956 års förslag av 5 § andra stycket (fiskeriintendenten) och i 1957 års förslag av 10 § andra stycket (fiskeriintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent).

I yttranden över fiskeristyrelsens förslag förordade *länsstyrelsen i Gotlands län, hushållningssällskapen i Uppsala, Gotlands, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, Svenska fiskevårdsförbundet och Malmöhus läns insjöfiskareförening* att som obligatorisk remissinstans vid sidan av fiskerintendenterna skulle insättas jämväl hushållningssällskaps fiskerikonsulent. Motiveringen var i allmänhet att det fick anses vara av värde att utredningsmaterialet — bortsett från de fall då fiskerikonsulent själv varit förrättningsman — kunde kompletteras med den stora lokalkännedom som fiskerikonsulent kunde beräknas besitta. — Ett ytterligare motiv härför utgjorde enligt *promemorian* den omständigheten att fiskerikonsulenter enligt förslaget inte skulle äga initiativrätt. Ett av rikets hushållningssällskap (i Göteborgs och Bohus län) saknade såväl fiskerikonsulent som fiskerinämnd. Det ansågs dock inte nödvändigt att i lagtexten särskilt framhålla, att hushållningssällskap kunde sakna fiskerikonsulent.

Västerbottens läns hushållningssällskap och *Svenska insjöfiskarenas centralförbund* anser i yttranden över *promemorian* att hushållningssällskaps fiskerinämnd i stället för dess fiskerikonsulent bör anges som remissinstans.

Departementschefen. Jag anser inte att anledning föreligger att vidtaga ändring i promemorians förslag. I paragrafen anges inte i vilket skede av förfarandet yttrande bör inhämtas. Därest förrättningsmannen inte är sakkunnig i fiskefrågor torde han ofta komma att under hand samråda med fiskeritjänsteman redan under förrättningen. I regel torde det emellertid vara lämpligast att formellt yttrande inhämtas först sedan förrättningen är avslutad. Å andra sidan kan fall tänkas där yttranden, som avgives innan förrättningsman förordnats, kan göra det möjligt för länsstyrelsen att avslå en uppenbart ogrundad ansökan och därigenom inbespara eljest onödiga förrättningskostnader. Det bör under alla förhållanden tillses att samma remissorgan om möjligt inte besväras med mera än ett yttrande i samma ärende.

17 §.

17 § motsvarar närmast i 1913 års lag 5 och 13 §§, i 1947 års förslag 34 §, i 1956 års förslag 6 § och i 1957 års förslag 10 § tredje stycket samt 11 och 12 §§.

De ansökningar om bildande av fiskevårdsområde som inkommer till länsstyrelserna uppdelas av paragrafen i tre grupper.

Första stycket behandlar de fall där ansökningen kan omedelbart avslås. Så skall kunna ske om ansökningen inte uppfyller de minimikrav, som anges i 15 § andra stycket, eller om det är uppenbart, att ansökningen inte kan bifallas. Att i lagtexten söka närmare exemplifiera de fall som här kan komma i fråga, anser jag inte vara påkallat. En jämförelse med motiveringen till 16 § torde utvisa att möjligheten att avslå ansökningen föreligger inte blott i ärendets första skede utan även senare, om det då skulle bli uppenbart att bifall inte kan ske. Har det t. ex. kommit till länsstyrelsens kännedom att fiskeriintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent i yttranden, som de avgivit i samband med pågående förrättning, funnit bildande av fiskevårdsområde uppenbarligen inte böra ske, kan länsstyrelsen, om den finner de sakkunnigas motivering bärande, med stöd av förevarande lagrum avslå ansökningen. Skulle förrättningsmannen därvid vara av motsatt mening, kan han naturligtvis inte beordras att avsluta förrättningen men intet hindrar att länsstyrelsen, låt vara efter nödigt varsel, med omedelbar verkan återkallar förrättningsmannens förordnande.

Andra stycket fastslår att förrättning i princip är nödvändig. I syfte att förenkla och förbilliga den nya lagens tillämpning har i de tidigare förslagen inte upptagits någon motsvarighet till möjligheten i 1913 års lag att förordna *gode män* som biträde åt förrättningsmannen. Detta har visserligen föreslagits av *Svenska insjöfiskarens centralförbund* men jag finner dock inte skäl att här frånga de sakkunnigas förslag, vilket även omfattats av majoriteten av remissinstanserna.

En annan olikhet med 1913 års lag är att den nya lagen inte uttalar sig om förrättningsmannens kompetens. Självfallet skall förordnande medde-

las endast för personer som kan anses väl kvalificerade för uppgiften. Jag har för avsikt att efter hörande av bl. a. fiskeristyrelsen och lantmäteristyrelsen i förslag till tillämpningsföreskrifter lämna en exemplifiering av personer som i första hand bör komma i fråga.

Tredje stycket behandlar de fall där fiskevårdsområde kan bildas utan att någon förrättning ägt rum. Frågan har i den allmänna motiveringen behandlats under rubriken *Nödvändigheten av förrättning*. En jämförelse med proceduren vid inrättande av gemensamhetsfiske visar att detta i liknande fall skall ha föregåtts av ett kungörelseförfarande, som lämnar rättsägare tillfälle att avge påminnelser. Bortsett från att några remissinstanser ansett att förrättning bör vara obligatorisk, har någon motsvarighet till det ifrågavarande kungörelseförfarandet inte påfordrats. Även jag är av den uppfattningen att det utan våda kan undvaras. Finner länsstyrelsen att tredje mans rätt är i fara, är det allmänna lämplighetskravet i 6 § inte uppfyllt och därmed inte heller de i förevarande lagrum uppställda förutsättningarna.

18 §.

Bestämmelser om kallelse till förrättningsammansammanträde finnes i 6 § 1913 års lag men saknas i de tidigare förslagen. Med hänsyn till den betydelse förrättningen enligt föreliggande förslag erhåller vid tillkomsten av ett fiskevårdsområde anser jag att bestämmelser om kallelse till förrättningsammansammanträde bör inrymmas i lagtexten. I likhet med flertalet övriga bestämmelser i förevarande avsnitt av lagen har 1939 års lag om enskilda vägar i viss utsträckning tjänat som förebild. Första stycket kan sålunda jämföras med 24 § första stycket nämnda lag. Andra stycket har utformats i viss anslutning till 25 § första och andra styckena i 1939 års lag. En skillnad föreligger dock såtillvida att sammanträde skall offentlig kungöras endast när det gäller det första förrättningsammansammanträdet och detta endast om anledning finns till antagande att alla sakägare inte nås av personlig kallelse. Därmed torde även vara klarlagt att i förevarande fall den som är känd till namnet men inte till adress och vistelseort inte kan anses som »känd sakägare».

Förebild till den i tredje stycket föreslagna möjligheten att muntligen kalla till fortsatt sammanträde finns i 3 kap. 4 § andra stycket jorderdelningslagen och 28 § 1939 års lag, vilket lagrum i förevarande sammanhang bör jämföras med 78 § tredje stycket samma lag. Härmed kan vidare jämföras den likartade bestämmelsen i 33 kap. 15 § rättegångsbalken.

19 §.

19 § motsvaras i 1913 års lag närmast av 10 § och 11 § första stycket.

Första stycket har utformats i viss anslutning till 79 § lagen om enskilda vägar. Andra och tredje styckena kan jämföras med 80 § första stycket samma lag. Omfattningen av förrättningsmannens ut-

låtande får bero av omständigheterna. Föreligger enighet eller en mycket klar majoritet för att fiskevårdsområde skall bildas eller inte skall bildas, kan utlåtandet naturligtvis göras mera kortfattat än om frågan härom är föremål för starkt delade meningar. En situation som kan beräknas bli inte ovanlig är att i frågan om bildande en majoritet i huvudtal står emot en majoritet i delaktighet. För att länsstyrelsen skall ha ett tillräckligt underlag för sitt bedömande är det i en dylik situation angeläget att utlåtandet ingående redovisar såväl de olika synpunkter som framkommit vid sammanträdena med delägarna som förrättningsmannens egen uppfattning.

20 §.

20 § motsvaras i 1913 års lag av 12 §. Motsvarighet saknas i de tidigare förslagen. Innehållet i första stycket har sin närmaste förebild i 80 § fjärde stycket lagen om enskilda vägar medan andra stycket motsvaras av 80 § femte stycket samma lag.

21 §.

21 § motsvaras av 7 § i 1913 års lag men saknar motsvarighet i de tidigare förslagen.

I yttrande över fiskeristyrelsens förslag framhöll *kammarkollegiet* såsom tidigare nämnts att vid oklarhet om rätten till fiske det allmänna lämplighetskravet inte kunde anses uppfyllt och att länsstyrelsen borde hänvisa sökanden till domstol. Även *länsstyrelserna i Skaraborgs och Västmanlands län* framhöll, att tvister rörande exempelvis äganderätt och ägo gränser borde hänskjutas till domstol. Sistnämnda länsstyrelse ansåg det böra ifrågasättas om inte sådan tvist borde efter beslut av delägarna hänskjutas till domstol. Om talan där inte väcktes inom viss tid, borde frågan om bildande av fiskevårdsområde kunna av länsstyrelsen på anmälan av förrättningsmannen förklaras ha förfallit. Lagförslaget borde kompletteras med bestämmelser av denna innebörd.

I *departementspromemorian* uttalades, att länsstyrelsen som fastställande myndighet självfallet inte ägde behörighet att upptaga sådana frågor av tvistig natur som hänförde sig till innehörden eller omfattningen av delägars fiskerätt. Det föreslogs att en motsvarighet till 7 § 1913 års lag intogs i tillämpningsföreskrifterna till lagen.

I yttrande över promemorian och i motsättning till dess förslag uttalar *kammarkollegiet* samt *länsstyrelserna i Stockholms och Västmanlands län*, att befogenhet för länsstyrelse att hänvisa tvistande delägare till rättegång och i avvaktan på denna förklara ärendet vilande hos länsstyrelsen bör regleras i lag.

Departementschefen. Det lär inte kunna undvikas att i samband med fiskevårdsområdes bildande tvister om fiskets natur och omfattning uppkommer. Självfallet bör dessa hänvisas till domstol. Å andra sidan bör inte

delägare enbart genom obefogade påståenden om bättre rätt kunna omintetgöra den nya lagens syften. I likhet med de nyss nämnda remissorganen anser jag att bestämmelser i detta ämne bör intagas i lagen. Det av mig föreslagna stadgandet ansluter sig nära till 7 § 1913 års lag, dock har det tillägget gjorts att länsstyrelse givits möjlighet att välja mellan att låta förrättningen vila och förklara frågan om fiskevårdsområdes bildande förfallen. Om tvisten kan beräknas bli avgjord inom inte alltför avlägsen tid eller om anledning finns till antagande att åberopandet av tvistiga förhållanden är mindre väl grundat, synes vilandeförklaring böra tillgripas.

22 §.

22 § saknar motsvarighet i de tidigare förslagen. Enligt 22 § tredje stycket 1913 års lag har länsstyrelsen, när det gäller av delägarna antagen plan för gemensamhetsfiskets brukande att antingen fastställa planen i oförändrat skick eller vägra fastställelse. Enligt föreliggande förslag skall länsstyrelsen härutöver ha möjlighet att föranstalta om ytterligare utredning. Ansvar för denna synes emellertid icke böra åligga länsstyrelsen utan förrättningsmannen.

23 §.

1913 års lag innehåller i 33—36 §§ bestämmelser om ändring av grunderna för gemensamhetsfiske samt om gemensamhetsfiskes upphörande. Den nu föreslagna 23 § motsvarar närmast 33, 34 och 36 §§ i 1913 års lag, 44 § i 1947 års förslag, 19 § i 1956 års förslag samt 17 § i 1957 års förslag.

I yttrande över departementspromemorian instämmer *lagberedningen* i förslaget att jämkning av delaktighetstal till följd av ändrad fastighetsindelning bör kunna beslutas i enklare former än vad som eljest stadgas för ändring av beslut som rör fiskevårdsområdet. Det syntes dock böra föreskrivas att ägarna av de nybildade fastigheterna hördes i ärendet. *Lantmäteristyrelsen* framhåller att det syntes innebära onödig omgång att kräva särskilt beslut i sådan fråga. Styrelsen ifrågasätter därför om inte sådan jämkning borde kunna ske automatiskt.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser att det i promemorian föreslagna enklare tillvägagångssättet för ändring av beslut borde utvidgas också till andra fall, i vilka en förrättning skulle te sig alltför omständlig. Det borde kunna anförtros åt länsstyrelsen att i sådana fall besluta efter den utredning som i varje särskilt fall kunde anses erforderlig. — Föreskriften att varje delägars delaktighet skall angivas i stadgarna och att förändring i delaktigheten också kräver stadgeändring finner *länsstyrelsen i Norrbottens län* inte vara lyckad. Denna angelägenhet borde kunna anförtros åt styrelsen och delägarna. Man kunde möjligen tänka sig skyldighet för styrelsen att efter ordinarie årsmöte till länsstyrelsen insända förteckning över delaktighetstalen eller anmäla att förändring i dessa inte inträffat.

Hovrätten för Västra Sverige påpekar att ändring av ett fiskevårdsområdes lokala omfattning synes vara en fråga av sådan vikt att den inte lämpligen borde betraktas som en fråga om ändring av stadgar.

Departementschefen. Det förhållandet att beslut om bildande av fiskevårdsområde är bindande för ny ägare av ett i området ingående fiske och alltså har sakrättslig verkan innebär icke att lagstiftaren har anledning att motsätta sig en ändring av beslutet och detta ej ens om ändringen skulle innebära att fiskevårdsområdet upplöses. En förutsättning är givetvis att det erforderliga majoritetsunderlaget i motsvarande mån förändrats. Har sålunda detta underlag så förändrats att den anslutning som kräves för att fiskevårdsområde skall kunna bildas ej längre är förhanden, skall fiskevårdsområdet upplösas, oavsett vilken uppfattning länsstyrelsen har om lämpligheten härav.

Vad lagberedningen och hovrätten för Västra Sverige påpekat har jag beaktat. Länsstyrelsens i Kristianstads län förslag att förrättning i förevarande slag av ärenden skall kunna underlätas, när länsstyrelse så finner motiverat, har jag tillmötesgått genom att föreslå, att sådan ändring av stadgar, som inte avser fiskevårdsområdets omfattning eller grunderna för fiskets utövande, inte nödvändigtvis behöver föregås av förrättning. Det torde utan våda kunna läggas i länsstyrelsens hand att avgöra när detta lämpligen kan ske. De erinringar som i övrigt framförts har icke medfört någon ändring i förhållande till promemorians förslag. Av rättssäkerhets-hänsyn anser jag det sålunda i varje fall inte för närvarande och innan praktisk erfarenhet av den nya lagstiftningen vunnits vara rådligt med ytterligare förenklingar av tillvägagångssättet vid ändring av tidigare beslut. Mitt förslag innebär dock en förenkling såtillvida, att den obligatoriska bestämmelsen om att stadgarna skall innehålla uppgift om delägarna och deras delaktighet borttagits.

24 §.

Motsvarighet till 24 § finnes i 35 § andra och tredje styckena i 1913 års lag, 45 § i 1947 års förslag, 20 § i 1956 års förslag och 18 § i 1957 års förslag.

Bland de omständigheter som kan leda till fiskevårdsområdes upplösning bör enligt *lantmäteristytrelsen* i lagtexten även nämnas laga skifte för omdelning av by eller annan genomgripande ändring av fastighetsindelningen. Sådan fastighetsreglering kan nämligen medföra att behovet av fiskevårdsområde minskar eller upphör.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser det från språklig synpunkt vara föga tillfredsställande att »förordna om fiskevårdsområdes upplösning». Bättre vore »förordna att beslutet om bildande av fiskevårdsområde skall upphöra att gälla» eller, såsom i 1913 års lag, »förklara beslutet ... förfallet».

Departementschefen. Jag anser att den nya lagen i likhet med 1913 års lag bör inrymma möjlighet att i speciella situationer upplösa eller ändra fiskevårdsområde på ansökan av endast en delägare och sålunda utan viss anslutning från övriga delägare. Sådan möjlighet synes mig böra föreligga även på begäran av annan än delägare, om hans rätt är därav beroende. Såsom exempel på fall då sistnämnda möjlighet kan bli aktuell har vid behandlingen av 1 § tredje stycket nämnts att förekomsten av ett fiskevårdsområde visar sig medföra att fisket till men för lapparna väsentligt förändrats. — Såsom exempel på omständigheter som kan antagas medföra väsentliga förändringar på fisket har tidigare angivits »sjösänkning», »sjöreglering» och »vattenreglering». Jag förordar i stället uttrycket »byggnade i vatten» som enligt vattenlagens terminologi täcker alla de angivna företeelserna. Att en omfattande fastighetsreglering kan utgöra skäl att upplösa eller ändra ett fiskevårdsområde anser jag vara klart utan att fallet särskilt behöver nämnas i lagtexten. Vid upplösning med stöd av förevarande lagrum synes ett förenklat förfarande kunna begagnas. — I likhet med tidigare förslagsställare har jag inte ansett det påkallat med särskilda bestämmelser om likvidationsförfarande vid upplösning. Spörsmålet kommer att närmare behandlas i samband med 27 §.

25—28 §§.

I 25—28 §§ behandlas fiskevårdsområdets styrelse. — 1913 års lag saknar bestämmelser härom. Som verkställande organ fungerar i stället i vissa fall en syssloman (26 §). Sådan skall utses om delägarna är fler än tre eller det yrkas av någon vars rätt är därav beroende. Det tillkommer sysslomannen att uppbära, omhänderhava och fördela delägarna tillkommande medel samt mottaga uppsägning och annat meddelande som rör fisket. Lagen innehåller vidare bestämmelser om rätt för länsstyrelsen att utse syssloman och om sysslomans entledigande.

Fiskerättskommittén föreslog, att delägarna, om de var flera än tre eller eljest någon vars rätt var därav beroende yrkade det, skulle utse styrelse, bestående av en eller flera personer. Styrelsens uppgift skulle vara att uppbära och omhänderha samt i förekommande fall fördela delägarna samfällt tillkommande medel ävensom i övrigt handha fiskevårdsområdets gemensamma angelägenheter. Om delägarna inte utsåg styrelse, då så skulle ske, skulle länsstyrelsen på ansökan kunna utse sådan. Vidare föreslogs, att i rättegångsbalken skulle införas bestämmelse om att i mål angående fiskevårdsområde delgivning med delägarna kunde ske genom att handlingen överlämnades till ledamot av styrelsen. I motiven för detta förslag anförde kommittén, att stadgarna borde innehålla närmare föreskrifter om styrelsens sammansättning.

Fiskeristyrelsen anslöt sig i denna del helt till fiskerättskommitténs förslag och tillade i motiven endast, att det utan särskilt stadgande torde kunna förutsättas att länsstyrelsen inte till styrelseledamot utsåg annan än den som kunde väntas komma att visa ett personligt intresse för uppgiften.

I remissyttrandena över fiskeristyrelsens förslag angående utseende av styrelse gjordes erinran endast av länsstyrelsen i Norrbottens län, som ifrågasatte huruvida behov verkligen förelåg av en bestämmelse om rätt för länsstyrelse att utse styrelse. Länsstyrelsen anförde härom.

Det torde vara mera sällan som en sammanslutning icke utser sitt verkställande organ och göres det ej, kan starkt ifrågasättas om det intresse finns, som måste vara förutsättningen för att fiskevårdsområde skall tjäna något verkligt ändamål. Om det emellertid likväl skulle anses nödvändigt med en föreskrift av nu avsett slag, synes den böra utformas så, att länsstyrelsen utan att avvakta framställning därom skall äga utse styrelse, därest länsstyrelsen finner förhållandena påkalla detta.

Lagberedningen framhöll, att i lagtexten borde ingå ytterligare bestämmelser om styrelsens behörighet att företräda fiskeområdet. Lagberedningen anförde härom.

Fiskeområdets angelägenheter skall enligt förslaget i allmänhet handhas av en styrelse; om dennas befogenheter meddelas bestämmelser i 15 §. I detta sammanhang uppkommer vissa spörsmål angående styrelsens behörighet att företräda delägarna i förhållande till tredje man. Någon uttrycklig bestämmelse härom har ej upptagits i förslaget. Av det förslag till ändrad lydelse av 33 kap. 16 § rättegångsbalken, som fiskeristyrelsen framlagt, framgår väl att delgivning kan ske med ledamot av fiskeområdets styrelse; detta stadgande innebär emellertid icke att styrelsen som sådan är i rättegången behörig ställföreträdare för delägarna i fiskeområdet. Skulle en sådan behörighet vara åsyftad, hade det varit påkallat att ge publicitet åt styrelsens sammansättning genom anmälan till offentlig myndighet. Å andra sidan är påtagligt att behov av ställföreträdarskap såväl i rättegång som i förhållande till tredje man vid rättshandlingar av annan karaktär föreligger i sådana fall då enligt förslaget styrelse skall finnas. I 23 § synes ock vara förutsatt att styrelsen i fråga om åtal skall kunna uppträda å samfällighetens vägnar. I varje fall torde förslagets ståndpunkt i denna fråga böra närmare klarläggas (jfr 3 kap. 18 § vattenlagen, 4 kap. 43 § lagen om ägofred och 54 § lagen om enskilda vägar).

Skulle en sådan behörighet anses böra tilldelas styrelsen, torde även böra föreskrivas att anmälan om styrelsens sammansättning skall göras hos länsstyrelsen. Redan på grund av det framlagda förslaget till ändrad lydelse av 33 kap. 16 § rättegångsbalken angående delgivning med delägarna torde erfordras att upplysning om styrelsens sammansättning är att tillgå hos länsstyrelsen. Även för tillämpning av bestämmelserna i 15 § andra stycket (utkastet 20 § andra stycket) synes lämpligt att anmälan om att styrelse utsetts sker hos länsstyrelsen.

Såsom inledningsvis erinrats torde vara åsyftat att även styrelsen skulle kunna å samfällighetens vägnar uppträda och föra talan som målsägande. Härför torde dock erfordras att styrelsen i lagen tillägges befogenhet att i detta hänseende företräda samfälligheten.

Sammanfattningsvis anförde lagberedningen.

Såsom framgår av det anförda är förslaget i de organisatoriska delarna knapphändigt utbyggt. Att detta är förhållandet även i 1913 års lag torde äga sin förklaring däri att de associationsrättsliga frågorna vid lagens tillkomst ännu icke i vad de angå fast egendom tilldragit sig större uppmärksamhet. Beredningen ifrågasätter huruvida icke en utbyggnad av förslaget i

detta hänseende skulle bidra till ökad klarhet och även vara till fördel för de intressen som förslaget avser att tillgodose.

I *departementspromemorian* påpekades, att de huvudsakligaste förebilderna för föreliggande lagstiftningsförslag varit 1913 års lag samt jaktlagens och jaktstadgans bestämmelser om jaktvårdsområde. Varken samfällighet för gemensamhetsfiske eller jaktvårdsområde hade emellertid av lagen utrustats med de för en juridisk person utmärkande egenskaperna. Enligt fiskeristyrelsens förslag avvek fiskevårdsområdet inte heller i detta avseende från de nämnda föbeelderna. Emellertid var det enligt *promemorian* uppenbart, att den omfattande verksamhet som ett fiskevårdsområde förutsattes komma att bedriva ofta skulle komma att medföra behov av bestämmelser, som tämligen utförligt reglerade områdets organisation och representation. På jaktvårdens område hade man löst frågan så, att — i enlighet med vad man ansett sig kunna förutsätta vid tillkomsten av 1938 års jaktlag — för varje jaktvårdsområde bildats en jaktvårdsförening med antagna stadgar.¹ I och för sig kunde samma förfarande tänkas komma till tillämpning i fråga om fiskevårdsområdena. Förfarandet hade den fördelen att organisationsformen med lätthet kunde anpassas till de krav som ställdes på densamma i varje särskilt fall och även gav större utrymme för det enskilda initiativet. Och i de fall där fiskevårdsföreningar redan fanns, kunde måhända övergången till fiskevårdsområden tänkas ske lättare. Olägenheterna med ett dylikt system var emellertid ävenledes uppenbara. Den viktigaste var att möjlighet till tvångsanslutning till en fiskevårdsförening även i framtiden kom att saknas. Vidare måste den nödvändiga dubbelorganisationen för mången te sig obegriplig eller verka förvirrande, särskilt i sådana fall, där någon fiskevårdsförening tidigare inte funnits. Det hade visserligen och med rätta i olika sammanhang påpekats att den nya lagstiftningen borde göras så enkel och kortfattad som möjligt. Genom att i *promemorian* föreslogs att 24 § fiskerättslagen skulle kvarstå i sak oförändrad, fanns emellertid i detta lagrum en möjlighet — visserligen begränsad till samfällda fisken — att tillämpa friare organisationsformer. Övervägande skäl talade sålunda för att redan i lagen infördes en inte alltför summarisk reglering av de associationsrättsliga spörsmålen. Med utgångspunkt från lagberedningens kritik hade ett försök härtill gjorts i 20—23 §§ i *promemorians* lagutkast.

Departementspromemorians förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet *remissinstanser*. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* finner det sålunda rationellt att fiskevårdsområdet blir juridisk person. Härigenom undvikes den dubbelorganisation, som i liknande fall finns på jaktvårdens område, vartill kommer att man kan undgå olägenheten av att tvångsanslutning inte kan ske till en fiskevårdsförening.

Departementschefen. Vid den reglering av föreningsrättsliga frågor som skett i förevarande förslag har målet varit att skapa en för ändamålet till-

¹ Bouveng, Jakträtt och viltvård, Sthlm 1956, s. 51.

räckligt effektiv organisation och samtidigt göra lagreglerna härom så kortfattade som möjligt. I frågor som inte direkt berörs i lagen har allmänna associationsrättsliga principer förutsatts skola gälla.

25 §.

Bestämmelserna i 25 § går i mycket tillbaka på bestämmelserna om syssloman i 26 § 1913 års lag. Paragrafen motsvaras i 1947 års förslag av 42 §, i 1956 års förslag av 15 § och i 1957 års förslag av 20 §.

Enligt alla de förslag som föregått 1957 års förslag skulle styrelse finnas dels då delägarna var fler än tre, dels då så påyrkades av någon »vars rätt är därav beroende». I 1957 års förslag gjordes emellertid inrättande av styrelse obligatoriskt. I promemorian anfördes härom.

Det torde endast sällan komma att inträffa att delägarna i ett fiskevårdsområde är mindre än fyra. Att för dessa förmodligen sällsynta fall tillskapa en särskild reglering synes knappast motiverat, i synnerhet som fiskeristyrelsen räknar med att även i dessa fall styrelse under viss förutsättning skall kunna finnas. Då fiskevårdsområdet enligt utkastet tänkes erhålla den mera fasta organisation, som följer med karaktären av juridisk person, torde det vara naturligt att området, även om det blott har få delägare, utåt företrädes av ett särskilt organ. Eljest skulle även i detaljfrågor, t. ex. avlåtande av skrivelser som endast innebär verkställighet av delägarnas beslut, medverkan fordras från samtliga delägare. Även rent praktiska skäl talar därför för att en styrelse alltid bör finnas och den kan ju bestå av endast en person.

I yttrande över promemorian framhåller *fiskeriintendenten i mellersta distriktet* att endast delägare borde kunna utses till ledamot av styrelsen. Detta borde framgå av lagtexten.

Departementschefen. Paragrafen överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelse i promemorian. — Det är självfallet lämpligast att ledamot av styrelsen också är delägare i fiskevårdsområdet. Eftersom det torde vara nödvändigt att länsstyrelse har möjlighet att utse styrelse om delägarna skulle underlåta att själva göra det, är det enligt min mening ofrånkomligt att annan än delägare därvid skall kunna utses. Bestämmelsen skall givetvis betraktas som en utpräglad undantagsbestämmelse.

26 §.

26 § reglerar styrelsens uppgifter och befogenheter. I 1913 års lag regleras sysslomannens motsvarande ställning i 26 § första stycket. I de tidigare förslagen motsvaras paragrafen, i 1947 års förslag av 42 § första stycket, i 1956 års förslag av 15 § första stycket och i 1957 års förslag av 22 § första stycket.

Lagberedningen, hovrätten för Övre Norrland samt länsstyrelsen i Västmanlands län framhåller, att det torde vara erforderligt att i lagtexten ange att styrelsen äger företräda fiskevårdsområdet i förhållande till tredje man.

I fiskeristyrelsens förslag hade föreslagits ett tillägg till 33 kap. 16 §

rättegångsbalken av innebörd att delgivning med delägarna i fiskevårdsområde, för vilket styrelse utsetts, skulle anses ha skett då den med delgivning avsedda handlingen överlämnats till ledamot av styrelsen. — I promemorian föreslogs denna bestämmelse bli ersatt med ett i 22 § såsom ett andra stycke insatt stadgande av innebörd att vad i 33 kap. 17 § rättegångsbalken sades om delgivning med dödsbo m. m. skulle gälla även för fiskevårdsområde. — Härom yttrar *lagberedningen* att på grund av bestämmelserna i förevarande paragrafs första stycke 33 kap. 17 § rättegångsbalken är direkt tillämplig på delgivning med fiskevårdsområdet. Den i promemorian föreslagna bestämmelsen borde därför antingen uteslutas eller ersättas med en hänvisning av samma slag som förekommer i t. ex. 54 § andra stycket lagen om enskilda vägar.

Departementschefen. Genom den nu föreslagna formuleringen torde tillräckligt tydligt och fullständigt ha uttryckts att styrelsen skall vara fiskevårdsområdets verkställande och ställföreträdande organ. Bestämmelse om skyldighet för styrelsen att i visst fall uttaxera medel hos delägarna har föreslagits i 14 § andra stycket. I övrigt hänvisas till den för 25—28 §§ gemensamma motivering jag nyss lämnat.

27 §.

En motsvarighet till den i 27 § första stycket föreslagna jävsbestämmelsen fanns i 23 § första stycket departementspromemorian men saknas i de äldre förslagen. Bestämmelse av motsvarande innehåll är vanlig i den associationsrättsliga lagstiftningen. Jag kan hänvisa till 3 kap. 19 § andra stycket vattenlagen, 43 § ägofredslagen, 54 § fjärde stycket lagen om enskilda vägar och 27 § lagen om ekonomiska föreningar. Promemorians förslag bygger på dessa förebilder men upptar inte någon särskild jävsregel för det fall att fråga är om rättegång eller annan talan vari fiskevårdsområdet och styrelseledamoten äger stridiga intressen. *Hovrätterna för Västra Sverige och Nedre Norrland* anser emellertid att lagtexten bör kompletteras med tanke på sistnämnda situation. — De båda hovrätternas synpunkter har beaktats i det nu framlagda förslaget. Samtidigt har hela lagrummet omformulerats så att det kan täcka *alla* fall där stridiga intressen kan föreligga mellan styrelseledamot och fiskevårdsområdet. — I den använda formuleringen har inte, såsom i de nyss nämnda förebilderna, skilts mellan sådana fall där den nämnda konflikten föreligger omedelbart mellan styrelseledamoten och samfälligheten, och sådana där den föreligger mellan samfälligheten och tredje man, och styrelseledamoten i frågan äger ett väsentligt intresse. Är styrelseledamoten omedelbart berörd av t. ex. ett avtal eller en rättegång får han anses alltid vara i väsentlig grad intresserad och därmed jävig.

Paragrafens andra stycke, som behandlar styrelseledamöternas enskilda ansvar, motsvaras i 1957 års förslag av 23 § andra stycket men saknar eljest motsvarighet inom detta ämnesområde.

Liknande bestämmelser finnes exempelvis i 3 kap. 21 § vattenlagen, 43 § ägofredslagen, 55 § lagen om enskilda vägar, 106 och 107 §§ lagen om ekonomiska föreningar samt 26 § lagen om häradsallmänningar. — Bestämmelsen var i promemorian utformad endast med sikte på styrelseledamöternas förhållande till samfälligheten.

Hovrätterna för Västra Sverige och Nedre Norrland ifrågasätter om inte bestämmelsen bör utformas så att ansvarigheten gäller också till förmån för tredje man. Förstnämnda hovrätt anser dock att det kan diskuteras, om den i promemorian föreslagna bestämmelsen över huvud taget är behövlig. Även *lagberedningen* berör i sitt yttrande över promemorian frågan om skyddet för tredje man. Lagberedningen anför.

Enligt 25 § i promemorians lagutkast skola delägarna svara för fiskevårdsområdets förbindelser envar efter sitt andelstal, och skall vid brist hos någon av dem bristen fördelas mellan de övriga efter samma grund. Betalningsansvar som sålunda åvilar delägare må dock göras gällande endast av fiskevårdsområdet, i följd varav fordringsägare ha att för betalning söka detta. Frågan hur en fordringsägare skall kunna få ut betalning, om organisationen saknar tillgångar och styrelsen försummar att utkräva medlemmarnas betalningsansvar, är emellertid oreglerad. I vissa författningar som avse likartade förhållanden har denna fråga lösts på det sätt att styrelsemedlemmarna äro (solidariskt) ansvariga gentemot borgenären för försummelse att hos medlemmarna utdebitera och uttaga klar och förfallen gäld (se t. ex. 3 kap. 21 § vattenlagen, 43 § lagen om ägofred och 62 § lagen om enskilda vägar). En ytterligare säkerhet för tredje man ligger i att dylika författningar vanligen innehålla en allmän bestämmelse om skyldighet för styrelsemedlemmarna att svara för skada som de genom överträdelse av bestämmelserna i författningen eller i gällande stadgar tillskynda tredje man (se ovannämnda lagrum i vattenlagen och ägofredslagen samt 55 § väglagen). Någon motsvarighet till dessa stadganden finnes icke i promemorieförslaget; den i 23 § andra stycket intagna bestämmelsen om skadeståndsskyldighet för styrelseledamöterna avser endast skada som vållats fiskevårdsområdet.

Älvsborgs läns norra hushållningssällskap framhåller i yttrande närmast över 25 § i promemorians förslag, att det knappast kan vara meningen att ett fiskevårdsområde skall utöva sådan verksamhet att frågan om fullgörande av ekonomiska förpliktelser kan bli aktuell.

Departementschefen. Jag utgår ifrån att ett fiskevårdsområdes ekonomiska engagemang i flertalet fall kommer att vara av tämligen obetydlig omfattning. Emellertid anser jag att det både för dessa fall och de sannolikt fåtaliga fall där en mera omfattande ekonomisk verksamhet kommer i fråga är ofrånkomligt att regler ges om styrelseledamöternas ansvarighet och tredje mans skydd. — En bestämmelse att styrelseledamöterna i förhållande till såväl samfälligheten som tredje man skall svara för av dem vållad skada, kan visserligen såsom uttryck för en allmängiltig princip sägas vara självklar och därmed icke alldeles nödvändig i lagtexten. Likväl påträffas stadganden av motsvarande innehåll inom närbesläktade lagstiftningsområden. Även jag anser att lagtexten i klargörande syfte bör innehålla bestämmelser i ämnet. Ej minst gäller detta med tanke på skyddet för tredje man.

Detta skydd är i den föreslagna lagen tänkt att fungera på följande sätt. En fordringsägare som hos fiskevårdsområdet vill ha betalt för sin fordran har att i första hand vända sig till detta, därvid styrelsen fungerar som fiskevårdsområdets ställföreträdare. Saknar fiskevårdsområdet likvida medel åligger det styrelsen att med stöd av bestämmelserna i 14 § avkräva delägarna vad som erfordras till gäldens betalning. Underlåter styrelsen detta blir dess ledamöter med stöd av förevarande lagrum själva ansvariga för gälden. Styrelsens befogenhet och skyldighet att — i nödfall genom rättegång — avkräva delägarna medel till gälds betalning är ej beroende av bestämelsen i 12 § att delägare inte utan viss kvalificerad majoritet kan förpliktas lämna tillskott — en skuld kan ju uppkomma utan fiskevårdsområdets eller dess styrelses förvällande — men nämnda lagrum bör å andra sidan mana styrelsen att innan den fattar beslut, som kan ådraga fiskevårdsområdet utgifter, noga överväga om beslutet kan medföra utgifter som måste finansieras genom tillskott. Är så fallet bör frågan underställas delägarna och handläggas enligt 12 §. Lämpligen bör årligen av delägarna fastställas en stat, som anger hur stort belopp styrelsen för skilda åtgärder äger disponera över.

Såsom jag redan i samband med 23 § anført innehåller föreliggande förslag inte några särskilda bestämmelser om likvidationsförfarande vid fiskevårdsområdets upplösning. Det viktigaste syftet med dylika bestämmelser torde väl vara att förhindra att organisationen skiftar sina tillgångar innan all gäld blivit gulden. — Då det får anses ligga i sakens natur att styrelsen inte äger att vid fiskevårdsområdets upphörande eller upplösning skifta tillgångarna innan alla skulder blivit betalade, anser jag att angivna syfte i erforderlig utsträckning får anses tillgodosett genom förevarande stadgande i förening med bestämmelsen i 14 § om delägarnas ansvarighet.

28 §.

Genom 28 § införes en preskriptionstid för styrelsens ansvarighet i förhållande till fiskevårdsområdet. Motsvarighet till bestämmelsen saknas i 1913 års lag och de tidigare förslagen men är eljest vanlig i lagar av associationsrättsligt innehåll. Sålunda kan hänvisas till 63 § lagen om ekonomiska föreningar och 42 § lagen om häradsallmänningar.

29 §.

29 § motsvaras i 1913 års lag av 37 § samt i de tidigare förslagen av 55 § c) i 1947 års förslag, 23 § i 1956 års förslag och 26 § i 1957 års förslag. Sistnämnda förslag innebär i förhållande till de föregående såtillvida en nyhet att såväl fiskevårdsområdet som enskild delägare däri skulle äga rätt att såsom målsägande ange brott mot lagen till åtal. Härom anfördes i *departementspromemorian*.

Som ett av målen för den föreslagna lagstiftningen har angivits önskemålet att bättre än hittills kunna bekämpa tjuvfiske. Olovligt fiske är liksom olovlig jakt i princip målsägandebrott (34 och 40 §§ fiskerättslagen samt 28 och 34 §§ jaktlagen). Samma är förhållandet med förseelse mot 1913 års lag. Att låta förseelse mot den föreslagna lagen falla under

allmänt åtal synes knappast påkallat. Beträffande oskiftat fiske torde varje delägare vara berättigad att ange en tjuvfiskare till åtal, däremot torde en sådan delägares rätt att yrka skadestånd på grund av tjuvfisket vara begränsad till den del av skadan som motsvarar hans egen andel i fisket.

I jaktlagen (34 § fjärde stycket) har beträffande jaktvårdsområden särskilt uttalats att »såsom målsägande enligt denna lag skall — — — anses — — — beträffande jaktvårdsområde — — — ägare av i området ingående mark eller å området eljest jaktberättigad person».

Fiskeristyrelsens förslag innebär att man då det gäller att bestämma vem som äger ställning som målsägande har att följa den allmänna regeln i 6 kap. 8 § strafflagen. Detta kan komma att betyda, att det understundom icke är givet att varje delägare har ställning av målsägande. Om fiskevårdsområdet är stort och angivarens fiskerätt är lokaliserad till en annan del av området än den där förseelsen ägt rum, kan det måhända göras gällande att angivaren icke av gärningen »förnärad blivit eller skada lidit». För att undanröja varje anledning till tveksamhet torde det därför vara motiverat att i lagen inrycka en bestämmelse att delägare städse är behörig angivare.

Varken jaktvårdsområde som sådant eller jaktvårdsförening är utan särskilt bemyndigande behörig att vara målsägande. En motsvarande ordning på förevarande lagstiftningsområde skulle innebära att varken fiskevårdsområdet som helhet eller styrelsen skulle kunna äga besluta om angivelse till åtal. Området skulle i stället nödgas att varje gång det ville göra en angivelse söka förmå någon av delägarna härtill.

Nackdelarna med en dylik ordning torde vara alltför uppenbara för att här behöva närmare utvecklas. I utkastet har därför även fiskevårdsområdet jämförts med målsägande. *Hushållningssällskapen i Jönköpings och Kronobergs län* har föreslagit att förseelser mot lagen skall falla under allmänt åtal. Om området tillerkännes angivelserätt är det troligt att man också vunnit en del av vad nämnda båda hushållningssällskap åsyftat. — Områdets behörighet är emellertid såtillvida inskränkt, att den omfattar endast rätten att ange till åtal, vilket innebär att rätten att yrka skadestånd följer allmänna regler.

Praktiska hänsyn talar för att tillerkänna fiskevårdsområdet ställning såsom målsägande jämväl beträffande rätten att yrka skadestånd. En sådan ordning skulle dock förutsätta att själva fiskerätten som sådan överginge på fiskevårdsområdet. Detta har emellertid aldrig varit avsikten med en reglering på förevarande område och skulle därjämte vålla komplikationer t. ex. vid bestämmande av ersättning för mistad fiskerätt.

I yttranden över promemorian framhåller *länsstyrelsen i Uppsala län* att det otvivelaktigt varit tacknämligt, om fiskevårdsområdet, åtminstone i fall då området angivit saken till åtal, jämväl beträffande rätten att yrka skadestånd kunnat uppträda på delägares vägnar. *Fiskeriintendenten i mellersta distriktet* påpekar att en god bevakning och efterhållande av dem, som inte vill följa gällande föreskrifter för fisket, är oundgängligen nödvändigt för ett framgångsrikt arbete inom området. Om fiskevårdsområdet står som målsägande, torde knappast några svårigheter yppa sig att få överträdelser eller tjuvfiske beivrade.

Departementschefen. Vad i promemorian anförts har praktiskt taget genomgående lämnats utan erinran. Även jag kan ansluta mig till det där

förda resonemanget. Att utvidga målsäganderätten på sätt föreslagits av länsstyrelsen i Uppsala län kan måhända understundom vara praktiskt. Mot en sådan reform uppställer sig emellertid, såsom ock i promemorian uttalats, betänkligheter av principiell art. — Straffbudet var i 1956 och 1957 års förslag förbundet med reservationen »om ej gärningen är belagd med straff enligt lagen om rätt till fiske». Uttrycket har nu ändrats till »om ej gärningen eljest är belagd med straff». En delägare, som genom en och samma yttre handling bryter mot såväl förevarande lag som exempelvis fiskeristadgan, synes sålunda böra bestraffas endast enligt fiskeristadgan. — Eftersom det inte torde vara erforderligt att låta straffsanktionen omfatta andra än delägare, har de tidigare förslagens »Fiskar någon etc.» ändrats till »Delägare, som fiskar etc.». Fiskar annan än delägare, t. ex. en innehavare av fiskekort, i strid mot de för fiskevårdsområdet gällande bestämmelserna torde gärningen, under förutsättning att övriga brottsrekvisit föreligger, alltid kunna hänföras till olovligt fiske. — Enligt 1956 och 1957 års förslag skulle straffbudet omfatta den som fiskade »i strid med vad som stadgats med stöd av denna lag». Med en dylik formulering förelåg möjlighet att tolka bestämmelsen så att även beslut av styrelsen omfattades av straffbudet. Detta torde dock knappast ha varit avsikten. För egen del anser jag det lämpligt att inte blott stadgarna utan även vad delägarna i laga ordning beslutat skall omfattas av lagbudet. Däremot bör inte andra beslut, t. ex. av styrelsen, vara straffsanktionerade. Lagtexten har jämkats med hänsyn härtill.

30 §.

30 § har inte någon allmän motsvarighet i 1913 års lag men motsvaras i 1947 års förslag av 40 § andra stycket och 41 § andra stycket, i 1956 års förslag av 17 § samt i 1957 års förslag av 28 §.

Enligt 18 § andra stycket 1913 års lag äger delägare i gemensamhetsfiske, som är missnöjd med delägarnas beslut om godkännande av anbud å arrende, överklaga beslutet till länsstyrelsen, som kan återförvisa ärendet till delägarna för ny behandling, om det är uppenbart att delägarnas gemensamma bästa inte tillvaratagits.

I 8 § lagen om förvaltning av bysamfälligheter m. m. stadgas att delägare som menar, att beslut som delägarna fattat enligt lagen länder honom till märkligt förfång eller att det inte tillkommit i laga ordning eller att det står i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrider delägarnas befogenhet, äger att inom viss tid vid rätten väcka talan mot samtliga övriga delägare.

Enligt 13 § 4 mom. jaktlagen föreligger fullföljdsrätt till länsstyrelsen. Stadgandet har följande lydelse.

Menar den vars rätt beröres av beslut, som fattas angående jaktutövningen eller upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområde, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller kränker hans enskilda rätt, må han hos länsstyrelsen föra talan

mot beslutet genom besvär, vilka skola hava inkommit inom en vecka från den dag, då han erhöll del av beslutet. Har meddelande om beslutets fattande införts i tidning inom orten, skall delgivning anses hava ägt rum den dag då så skedde.

Beslut angående jaktutövningen skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av att talan föres mot beslutet.

Den i jaktlagen upptagna besvärsrätten infördes genom lag den 1 juni 1951. I det betänkande som låg till grund för lagändringen anförde 1949 års *jaktutredning* (SOU 1950: 40 s. 99 ff.) bl. a. följande.

Uppenbart är — — — att — — — jakträttsinnehavares rätt ofta kan kränkas genom beslut som fattas av jaktvårdsområdenas beslutande organ. Även om stadgarna utformas så, att de lämna minsta möjliga utrymme för godtycke, kunna — — — av dessa organ fattas beslut av den art att den vars rätt därav beröres måste anses ha ett berättigat anspråk på att få besluten ompröva. För att få en sådan prövning till stånd synas med nu gällande bestämmelser två utvägar stå honom till buds. Han torde nämligen åtminstone i vissa fall vara berättigad att vid allmän domstol föra talan om beslutets ogiltigförklarande och han torde vid det förhållandet att överträdelse av de angående jaktutövningen å ett jaktvårdsområde gällande reglerna är straffbelagd kunna få beslutets giltighet prövad av allmän domstol i samband med åtal för överträdelse av beslutet. Däremot saknar han möjlighet att draga frågan under administrativ myndighets prövning.

Sedan jaktutredningen därefter förklarat sig anse det föga tillfredsställande, att frågan om giltigheten av beslut som nu sagts inte kunde lösas utan rättegång vid allmän domstol, anförde utredningen vidare.

Gentemot införandet av rätt att i administrativ ordning överklaga beslut, som fattas av jaktvårdsområdenas beslutande organ, kan invändas, att det är ägnat att ingiva betänkligheter att göra ett så betydande ingrepp i enskilda sammanslutningars beslutanderätt, som en dylik anordning innebär. Det må emellertid framhållas, att jaktvårdsområden, såsom förut nämnts, i stor utsträckning icke bildas på helt frivillig väg och således i dylika fall utgöra sammanslutningar, som kommit till stånd allenast därigenom att lagstiftaren berett en majoritet av jordägare möjlighet att få ett beslut om bildande av jaktvårdsområde tvångsvis genomfört. Vidare må erinras, att man år 1938 vid ställningstagandet till frågan om införande av tvångsanslutning till jaktvårdsområden valt att göra bildandet av sådana områden till en rent administrativ anordning i stället för att bibehålla det judiciella förfarandet, som den tidigare anknytningen till servitutslagstiftningen innebar. Exempel saknas ej heller på att lagstiftaren just i fråga om tvångsvis bildade sammanslutningar medgivit besvärsrätt åtminstone beträffande vissa beslut.

Ett ytterligare skäl, som kan anföras mot införande av besvärsrätt i fråga om beslut av jaktvårdsområdes beslutande organ, är att vissa av dessa beslut äro av den art att man snarast bör få visshet om huruvida besluten bliva bestående eller ej. Detta gäller särskilt de beslut om jaktutövningen, som å jaktstämma fattas kort före ett jaktårs början. Beträffande sådant jaktvårdsområde, där alla delägare ha rätt att jaga å hela området, innefattar jaktstämman beslut en fördelning på de olika delägarna av det antal djur av skilda slag, som ansetts kunna fällas under jaktåret. Om ett dylikt beslut får överklagas, är det givetvis angeläget att det snarast blir klarlagt vad som skall gälla i det överklagade hänseendet. Den olägenhet, som sålunda kan vara förknippad med införande av besvärsrätt, synes emellertid kunna und-

vikas genom att besvärstiden icke göres längre än som skäligen kan erfordras och genom att man medgiver, att det överklagade beslutet åtminstone i vissa fall skall lända till efterrättelse, där icke den besvärsprovande myndigheten annorlunda förordnar.

Utredningen finner med hänsyn till det anförda, att de invändningar, som kunna riktas mot införandet av rätt att hos administrativ myndighet anföras besvär över beslut av jaktvårdsområdes beslutande organ, icke böra tillmätas avgörande betydelse, särskilt om besvärsrätten inskränkes till att omfatta allenast vissa beslut. Det synes nämligen såvitt hittills vunna erfarenheter giva vid handen icke vara erforderligt att medgiva besvärsrätt i fråga om andra beslut än dels sådana som avse själva jaktutövningen och dels sådana som gälla delägares rätt att till annan upplåta sin rätt till jakt inom jaktvårdsområdet.

I den proposition, nr 189, varigenom förslaget till 1951 års ändringar i *jaktlagen* förelades samma års riksdag, anförde *föredragande departementschefen*, statsrådet Sträng, om utredningens förslag.

Förslaget om införande av möjlighet att anföras besvär över beslut som fattats å jaktstämma eller av styrelse för jaktvårdsområde bör enligt min uppfattning genomföras. Den nuvarande ordningen, enligt vilken giltigheten av sådant beslut kan provas endast i domstolsväg, kan icke anses tillfredsställande. Det synes mig ej heller med fog kunna göras gällande att en prövning av administrativ myndighet skulle innebära ett alltför stort intrång i delägarnas fria bestämmanderätt. Jag erinrar att beslut i vissa viktigare frågor redan för närvarande skola underställas länsstyrelsen för fastställelse. I likhet med utredningen anser jag besvärsrätten böra begränsas till beslut som gälla jaktutövningen eller upplåtelse av jakträtt. Länsstyrelsens prövning bör enligt min uppfattning avse endast beslutets rättsgiltighet, och någon befogenhet att sätta annat beslut i stället för det överklagade bör icke föreligga.

Beträffande sättet för delgivning av beslut, som avses i 13 § 4 mom. *jaktlagen*, yttrade departementschefen.

Delgivning bör självfallet alltid kunna ske i vanligen vedertagna former, t. ex. genom att handling som innehåller beslutet bevisligen tillställs dem som beröras därav. De som deltagit i jaktstämma torde få anses ha fått del av beslut som därvid fattats i deras närvaro. För de fall då beslut angår alla eller de flesta delägarna torde möjlighet böra beredas att offentligen kungöra beslutet med den verkan att delgivning anses ha skett genom kungörandet. Det kungörelseförfarande genom annonsering i ortstidning som jaktutredningen förordat synes mig vara det mest ändamålsenliga som står till buds. Det torde kunna antagas, att delägarna i jaktvårdsområde komma att på förhand besluta i vilken ortstidning kungörelser skola införas, och att bestämmelse därom intages i jaktvårdsområdets stadgar. Vad beträffar kungörelses innehåll synes det vara till fyllest att däri kort anges vad beslutet avser.

I 40 § andra stycket i *fiskerättskommitténs förslag* föreskrevs, att delägare, som menade att beslut om upplåtelse av fiskerätt fattats i strid med de i förslaget givna bestämmelserna om viss majoritet för upplåtelse eller att antaget anbud å arrende inte bort godkännas, hade att inom tjugu dagar från beslutet anföras besvär däröver hos länsstyrelsen. Enligt 41 § andra stycket

i förslaget tillkom samma besvärsrätt delägare, som menade att beslut om förfogande över inkomst fattats i strid med de härom i förslaget meddelade bestämmelserna. I övrigt innehöll förslaget ingen föreskrift om rätt att få beslut av fiskevårdsområde prövat av myndighet.

Fiskeristyrelsen framhöll i 1956 års förslag att ehuru de viktigaste frågorna rörande verksamheten inom ett fiskeområde skulle regleras i stadgarna, beslutanderätten likväl i betydande utsträckning skulle tillkomma delägarna eller styrelsen. Ätminstone när det var fråga om viktigare beslut måste möjlighet finnas för delägare att få giltigheten av beslutet prövad av myndighet. I lagar rörande andra liknande sammanslutningar och samfälligheter fanns också bestämmelser om sådan möjlighet för delägare. Styrelsen fortsatte.

Besvärsrätten i fråga om fiskeområdes beslut synes böra i huvudsak regleras på samma sätt som i 13 § 4 mom. jaktlagen. Anledning torde emellertid saknas att begränsa klagorätten till vissa särskilt angivna slag av beslut, t. ex. beslut om fiskets utövande eller upplåtelse av fiskerätt. Klagorätt bör föreligga även om delägare menar, att beslut strider mot stadgarna. Tillräcklig anledning att låta länsstyrelsens prövning avse även lämplighetssynpunkter synes ej föreligga.

Den i jaktlagen angivna besvärstiden, en vecka, torde vara alltför kort, icke minst i de ej sällsynta fall då någon delägare är bosatt å annan ort. Besvärstiden torde i stället böra bestämmas i likhet med vad som enligt lagen den 4 juni 1954 (SFS nr 355) numera i allmänhet gäller vid talan mot förvaltande myndighets beslut, nämligen till tre veckor från delfäendet, för menighet dock fem veckor.

Fiskeristyrelsens förslag överflyttades till *departementspromemorian* utan någon saklig ändring. Under remissbehandlingen av sistnämnda förslag uttalade lagberedningen vissa betänkligheter. *Lagberedningen* anförde.

Att fullföljden förlagts till länsstyrelsen överensstämmer med vad som f. n. i begränsad omfattning gäller beträffande beslut av jaktvårdsområde men står däremot i strid med andra jämförbara associationsrättsliga bestämmelser (3 kap. 23 § vattenlagen, 58 och 63 §§ lagen om enskilda vägar). Uppenbart är att den i förslaget sålunda valda fullföljdsordningen kan leda till att frågor som eljest anses vara av tvistemåls karaktär kunna komma att, såsom med förslaget torde vara avsett, med bindande verkan avgöras i administrativ ordning; tydligt är dock att sådan prövning icke medför rättsverkan mot annan än delägare. Med hänsyn till den ståndpunkt lagstiftningen i det nyss anmärkta närliggande fallet intagit har beredningen dock icke på denna punkt ansett sig böra framställa någon anmärkning.

Departementschefen. Enligt såväl 1956 som 1957 års förslag skall fullföljd genom besvär till länsstyrelsen kunna ske över såväl delägarnas som styrelsens beslut. Möjligheten av sådan fullföljd mot *styrelsens beslut* torde sakna motsvarighet inom föreningslagstiftningen. Beslut, som styrelsen fattar enligt 14 § andra stycket, innebär emellertid en direkt ekonomisk förpliktelse för delägare och bör därför enligt min mening kunna överklagas. I övrigt anser jag inte att behov av besvärsrätt över styrelsens beslut föreligger, i synnerhet som sådant beslut enligt det nu framlagda förslaget inte

omfattas av straffbestämmelsen i 29 §. Däremot anser jag det vara påkallat att den förhållandevis enkla och billiga fullföljdsvägen som besvärsinstitutet utgör generellt står till buds i fråga om beslut av delägarna. Besvärsrätten synes endast böra tillkomma delägare (jfr t. ex. 47 § 1 mom. lagen om häradsallmänningar). — Besvärstiden skall enligt förslaget och i likhet med vad fallet är i exempelvis 1952 års allmänningsslagar räknas från beslutets dag. — Tiden har i likhet med vad som föreslås i följande paragraf och gäller enligt vissa andra författningar på fiskets område satts till två månader. Jag kan därvid hänvisa till 41 § andra stycket fiskerättslagen och 41 § andra stycket fiskeristadgan.

31 §.

31 § handlar om kungörande av länsstyrelsens beslut och besvär över sådant beslut. Paragrafen motsvaras, i 1913 års lag av 40 §, i 1947 års förslag av 60 §, i 1956 års förslag av 24 § och i 1957 års förslag av 29 §. Paragrafen bör vidare jämföras med 41 § fiskerättslagen, vilket lagrum återgår på nyssnämnda bestämmelse i 1947 års förslag.

Fiskeristyrelsen, vars förslag byggde på 41 § i fiskerättslagen, framhöll att det betydande allmänna intresset att fiskevårdsområden bildades borde medföra att kostnaden för kungörandet i länstrycket och tidningarna betalades av allmänna medel.

I anledning av ett uttalande av länsstyrelsen i Malmöhus län framhölls i *departementspromemorian* under hänvisning till 41 § fiskerättslagen och 41 § fiskeristadgan att skyldigheten att tillkännagiva beslutet i länskungörelserna och daglig tidning givetvis inte innebar att beslutet i dess helhet måste kungöras på sådant sätt. Det var tillräckligt med ett meddelande att beslutet fattats och om dess huvudsakliga innebörd. — I anledning av det föreslagna förfarandet med kungörelse i kyrka påpekades i promemorian att riksdagen den 6 december 1955 (skr. nr 376) förordat, att det hittillsvarande kyrkokungörandet ersattes med modernare publiceringsmetoder, och att vid publicering genom anslag de kommunala anslagstavlorna begagnades. Då nämnda framställning ännu inte resulterat i någon lagstiftning, hade dock någon annan metod än den vedertagna inte kunnat föreslås.

Med anledning av ett uttalande av *länsstyrelsen i Jönköpings län* att den besvärstid av två månader, som föreslagits var längre än vad i allmänhet gällde beträffande administrativa beslut framhölls i promemorian.

Enligt lagen den 4 juni 1954 om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut gäller en allmän besvärstid av fem veckor för »menighet» och i övrigt tre veckor. Av förarbetena till denna lag (NJA II 1954 s. 343) framgår att det varit ett önskemål att i lag eller administrativ författning avvikelser från nämnda allmänna besvärstid icke göres, om det ej föreligger mycket starka skäl därför. — Till förmån för att begränsa besvärstiden i enlighet med 1954 års lag — vilket av nämnda länsstyrelse förordas — talar också den omständigheten att man därigenom skulle erhålla samma besvärstider i 28 och 29 §§.

Emellertid utgör besvärstiden i fråga om beslut av länsstyrelse enligt så-

väl fiskerättslagen (41 §) som fiskeristadgan (41 §), vilken stadga utfärdats efter tillkomsten av 1954 års ovannämnda lag, två månader, varför det ansetts motiverat att härvidlag icke göra ändring i fiskeristyrelsens förslag.

Under *remissbehandlingen* har *länsstyrelserna i Uppsala och Södermanlands län* uttalat att de funnit bestämmelserna onödigt omständliga. *Förstnämnda länsstyrelse* framhåller sålunda att anslag i länsstyrelsens lokal och tillkännagivande i länskungörelserna torde få anses som föråldrade kungörelseformer med hänsyn till den begränsade krets som nås av dylika meddelanden. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att det föreslagna förfarandet borde reserveras för beslut om bildande av fiskevårdsområde och därmed sammanhängande frågor. I fråga om andra avgöranden krävdes inte några särregler. — *Länsstyrelsen i Malmöhus län* framhåller ånyo att lagtexten måste ge tydligare besked i frågan huruvida vid kungörelse i kyrka och tidning det är tillräckligt med ett tillkännagivande att beslutet fattats jämte uppgift om dess huvudsakliga innehåll eller om hela beslutet måste återges i kungörelsen. — *Länsstyrelsen i Blekinge län* anser att besvärstiden bör bestämmas enligt nyssnämnda 1954 års lag. — *Svenska insjöfiskarens centralförbund* anser att nu ifrågavarande beslut även bör kungöras genom de lokala radiostationerna.

Departementschefen. Med hänsyn till betydelsen av länsstyrelsens beslut i dessa frågor anser jag det ofrånkomligt, att beslutet i de fall då det angår så många att det inte lämpligen kan tillställas varje sakägare blir offentlig kungjort. Att såsom föreslagits ha olika bestämmelser härvidlag för skilda slag av beslut är knappast praktiskt. Ett beslut om avslag torde dessutom merendels inte komma att angå flera än att personliga underrättelser kan göras. — I fråga om själva kungörandet har detta i förhållande till de tidigare förslagen betydligt förenklats. Kungörandet skall sålunda ske genom meddelande i en eller flera ortstidningar. Kungörande i kyrka samt kungörelse i länsstyrelsens lokal och länskungörelserna skall sålunda icke behöva ske. I paragrafen har vidare gjorts en ändring, varigenom klart ut säges att meddelandet inte behöver innehålla hela beslutet utan kan begränsas på sätt länsstyrelsen finner lämpligt.

Lämpligheten av att länsstyrelses beslut, som avser annat än fiskevårdsområdes bildande, i allmänhet är omedelbart verkställbart torde vara uppenbar. En sådan ordning torde emellertid icke bli gällande utan stöd i lag. Beslut om fiskevårdsområdes bildande synes dock med hänsyn till att det understundom kan få ingripande verkningar för den enskilde för sin verkställbarhet böra avvakta laga kraft. Lagrummet har utformats så att de fall som inte blir omedelbart verkställbara utgör undantag från huvudregeln om omedelbar verkställbarhet. Nämnda undantagsbestämmelse bör tillämpas restriktivt. I ärende angående ändring av stadgar eller upplösning av fiskevårdsområde skall i tillämpliga delar gälla vad om fiskevårdsområdes bildande är stadgat (23 §). Det torde utan särskilt stadgande vara klart att länsstyrelses beslut i nyss nämnt ärende bör följa den i förevarande lagrum föreslagna huvudregeln om omedelbar verkställbarhet.

I förevarande sammanhang anser jag mig böra något beröra frågan huruvida besvär över länsstyrelsens beslut bör av Kungl. Maj:t prövas i statsrådet eller regeringsrätten. Såväl fiskerättskommittén som fiskeristyrelsen fann starka skäl tala för att sådan talan skulle prövas i regeringsrätten. Fiskeristyrelsen hänvisade dock i denna fråga till den då pågående utredningen angående kompetensfördelningen mellan statsrådet och regeringsrätten. I direktiven för denna utredning, som numera är avslutad (SOU 1959: 4), uttalades bl. a. att den ledande principen för fördelningen liksom hittills borde vara, att mål vari rättsfrågan var huvudsaken borde handläggas i regeringsrätten, medan mål vari lämplighetsfrågan var avgörande borde handläggas i statsrådet. — I fråga om 1913 års lag påpekas i utredningen (s. 188) att regeringsrätten lär vara behörig att handlägga besvär över länsstyrelses beslut angående förordnande om förrättning men att övriga besvärsmål rörande tillämpningen av 1913 års lag torde skola avgöras i statsrådet. Utredningsmannen påpekar att länsstyrelsen i sin befattning med vissa ärenden enligt lagen har att tillvarataga det allmännas intresse av fiskevattnens ändamålsenliga nyttjande, men att det är omsorgen om att enskild fiskerättsägares rätt inte trädes för när som är den dominerande faktorn i lagstiftningen. Det är enligt utredningsmannen här fråga om typiska rättsärenden. Han föreslår därför att regeringsrätten skall vara behörig att pröva mål om tillämpning av 1913 års lag. — Om det i enlighet med utredningsmannen anses lämpligt att överföra frågor om tillämpningen av 1913 års lag från statsrådet till regeringsrätten, synes samma skäl tala för att så blir fallet även med den nu föreslagna lagen.

32 §.

32 §, som behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken *Kostnaderna*, motsvaras i 1913 års lag av 39 §, i 1957 års förslag av 31 § men saknar motsvarighet i övriga förslag. De nu föreslagna bestämmelserna är utformade i nära anslutning till 39 § 1913 års lag.

33 §.

33 §, som uppdrager åt Kungl. Maj:t att i administrativ väg utfärda tillämpningsföreskrifter till lagen, saknar motsvarighet i 1913 års lag. I 34 § andra stycket 1947 års förslag stadgas en motsvarighet, som emellertid var inskränkt till bestämmelser om förrättning. En ordagrann motsvarighet till förevarande paragraf förekom i 1956 och 1957 års förslag. — Som av den tidigare framställningen framgått föreligger på åtskilliga punkter behov av bestämmelser som lämnar närmare anvisningar om lagens tillämpning. Då dessa torde bli av den karaktär att de kan utfärdas i administrativ ordning föreslår jag att i lagen intages en föreskrift härom.

Övergångsbestämmelserna

I denna del överensstämmer förevarande förslag med de tidigare. Någon tidpunkt för ikraftträdandet har dock ej föreslagits i dessa.

Fiskerättskommittén anförde.

Den föreslagna lagstiftningen om fiskevårdsområde är avsedd att ersätta de hittillsvarande bestämmelserna om gemensamhetsfiske. Några nya gemensamhetsfisker skola följaktligen ej få bildas. I flertalet fall torde det kunna väntas att befintliga dylika fisker komma att ombildas till fiskevårdsområden. I den mån så ej sker, komma de automatiskt att upphöra då tiden för deras bestånd gått till ända. Så länge ett gemensamhetsfiske består, böra emellertid bestämmelserna i lagen om gemensamhetsfiske fortfarande äga giltighet för detsamma. Någon tillökning av dess område enligt 33 § 1913 års lag bör dock lämpligen icke ifrågakomma. Skulle beslut där- om likväl fattas av delägarna, torde därför fastställelse böra vägras av länsstyrelsen.

Fiskeristyrelsen biträdde vad kommittén sålunda anförde och utformade övergångsbestämmelserna i anslutning till kommittéförslaget.

I *departementspromemorian* anfördes om hänvisningen i andra stycket.

Andra stycket gäller icke varje hänvisning till 1913 års lag utan endast bestämmelse däri, som verkligen *ersatts* av bestämmelse i den nya lagen. — Bestämmelsen i 33 kap. 16 § tredje stycket rättegångsbalken kan således icke sägas hänvisa till lagrum som ersatts av någon bestämmelse i den nya lagen. Då nämnda lagrum i rättegångsbalken i utkastet föreslås kvarstå oförändrat, kommer det därför i fortsättningen att gälla kvarstående gemensamhetsfisker. Så länge sådana finns kvar, d. v. s. längst 25 år efter nya lagens ikraftträdande, torde den ifrågavarande bestämmelsen i rättegångsbalken icke kunna undvaras.

Departementschefen. För att myndigheter och allmänhet, som kommer att beröras av den nya lagstiftningen, skall hinna att i erforderlig utsträckning sätta sig in i dess bestämmelser och förbereda dess tillämpning, anser jag den 1 januari 1961 vara en lämplig dag för ikraftträdandet under förutsättning att lagen antages av 1960 års riksdag under vårsessionen.

2. Förslaget till lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske

24 §.

Jag har tidigare redogjort för innebörden av första stycket av 24 §, som i sina huvudsakliga delar överförts från 10 § i 1896 års fiskelag. *Fiskerättskommittén* föreslog i sitt förslag till ny fiskelag, vari bestämmelserna om fiskevårdsområde ingick som en del, att man skulle slopa den del av 10 § i 1896 års lag, som innefattade möjlighet för delägare i oskiftat fiske att, då delägarna inte kunde enas, genom hänvändelse till domstol erhålla föreskrifter för fiskets bedrivande. — Eftersom den del av kommitténs förslag som gällde fiskevårdsområdena lämnades åt sidan vid tillkomsten av 1950 års fiskerättslag, föreslog *föredragande departementschefen* i propositionen till nämnda lag att i avvidan på att frågan om fiskevårdsområden löstes, möjligheten för domstol att meddela föreskrifter om fiske i oskiftat vatten borde bibehållas.

Fiskeristyrelsen föreslog i likhet med fiskerättskommittén, att möjligheten att med domstols medverkan erhålla föreskrifter för oskiftat fiske skulle avlägsnas i samband med lagstiftningen om fiskevårdsområden. Jag erinrar i detta sammanhang om att styrelsen föreslog att fiskevårdsområde i vatten med oskiftat fiske skulle kunna inrättas även om det inte yrkats av mer än en delägare.

I remissyttrandena över *fiskeristyrelsens förslag* uttalades från flera håll att ifrågavarande bestämmelse i en eller annan form borde kvarstå. Man åberopade därvid att stadgandet kunde komma att visa sig behövt i sådana fall då det av någon anledning inte gick att bilda fiskevårdsområde, eller då oenigheten gällde endast en detalj och bildandet av ett fiskevårdsområde framstod såsom en onödig omgång.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anförde sålunda.

Fall torde kunna förekomma, då enighet om fisket ej kan uppnås och där förutsättningar för att bilda fiskeområde ej föreligger. Möjlighet att kunna hänvända sig till myndighet, bör därför alltså i en sådan belägenhet stå öppen för vederbörande. Med hänsyn till att frågan om bildande av fiskeområde först bör bedömas och då denna prövning tillagts länsstyrelsen, synes nu ifrågavarande uppgift böra överflyttas från domstol till länsstyrelse.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet framhöll att ifrågavarande bestämmelse behövdes framför allt för fiskets ordnande i lappmarken ovan odlingsgränsen. Räckvidden av bestämmelsen borde utvidgas att avse också vatten, vari flera skifteslag ägde fiskerätt.

Länsstyrelsen i Västmanlands län framhöll att stadgandet ej torde bli överflödigt genom tillkomsten av en lag om fiskevårdsområde och anförde vidare.

Om i visst fall reglerande föreskrifter erfordras men de i 8 § angivna förutsättningarna för bildande av fiskevårdsområde ej är för handen, bör delägare ej vara betagen möjligheten att vända sig till domstol. Stadgandet synes visserligen sällan ha tillämpats i praktiken men har gammal hävd i lagstiftningen och står i god överensstämmelse med gällande rättsregler på närbesläktade områden. Då tvister om fiskerättens omfattning under alla förhållanden måste avgöras av domstol, ligger det nära till hands att domstolen i samband därmed även skall kunna meddela föreskrifter av administrativ art rörande fiskets bedrivande. Enligt länsstyrelsens mening bör stadgandet i fråga därför bibehållas.

Bland övriga remissinstanser som förordade att bestämmelsen kvarstod oförändrad märktes *länsstyrelserna i Södermanlands och Östergötlands län, fiskeriintendenten i mellersta distriktet, hushållningssällskapen i Uppsala, Södermanlands, Gotlands, Västmanlands och Norrbottens län samt Malmöhus läns insjöfiskareförening och Svenska Ostkustfiskarens centralförbund*.

I *departementspromemorian* föreslogs med hänsyn till den betydande opinion som förelåg bland remissinstanserna att 24 § första stycket fiskerättslagen skulle kvarstå oförändrad till sitt sakliga innehåll.

I remissyttrandena över *departementspromemorian* framställs i allmänhet inte någon erinran mot förslaget att bibehålla 24 § fiskerättslagen oförändrad. Bestämmelsens bibehållande tillstyrkes uttryckligen av *fiskeriintenden- ten i mellersta distriktet, hushållningssällskapet i Uppsala län* samt *Uppsala läns mälarfiskareförening*.

Lantmäteristyrelsen, som tillstyrkt en omarbetning av lagens bestämmelser om förrättning, vilket förslag jag i allt väsentligt tagit fasta på, anser att dess förslag i denna del öppnar möjligheter att i förfarandet enkelt inordna meddelande av föreskrifter för nyttjande av oskiftat fiske i de fall bildandet av fiskevårdsområde framstår såsom en för långt gående åtgärd. Vid sådant förhållande anser lantmäteristyrelsen att bestämmelsen i 24 § fiskerättslagen om domstols medverkan för att erhålla föreskrifter för oskiftat fiske kan utgå.

Departementschefen. I det nu framlagda förslaget till lag om fiskevårdsområde har förutsättningarna för bildande av sådant område i fall, där fisket är oskiftat eller eljest samfällt, betydligt skärpts i förhållande till de tidigare förslagen. För mig framstår därför som en nödvändighet att möjligheten kvarstår för envar delägare att med stöd av 24 § första stycket fiskerättslagen genom hänvändelse till myndighet erhålla föreskrifter om samfällt fiskes nyttjande. Bestämmelsen har såsom länsstyrelsen i Västmanlands län påpekar gammal hävd i fiskelagstiftningen, och den omständigheten att domstols medverkan sällan påkallas behöver naturligtvis inte innebära att stadgandet är betydelselöst. Tvärtom tror jag att redan dess existens har en viss betydelse när det gäller att förhindra alltför påtagligt missbruk av rätt till samfällt fiske. Därtill kommer att stadgandet, trots den kritik som tidigare riktats mot detsamma, likväl har förtjänsten att erbjuda ett enkelt förfarande som lätt kan anpassas efter skilda förhållanden. Länsstyrelsen i Norrbottens län har väckt tanken att överflytta domstolens befogenheter på länsstyrelse. Enligt min uppfattning är ifrågavarande ärenden av mer administrativ än judiciell karaktär. Tvist om fiskerätt kan för övrigt inte avgöras inom ramen för det i 24 § omnämnda förfarandet.

Länsstyrelserna handlägger redan nu ett flertal olika ärenden som berör fisket. Jag behöver blott hänvisa till de talrika bestämmelser härom som finns i fiskerättslagen, fiskeristadgan och 1913 års lag om gemensamhetsfiske. Även enligt den nu föreslagna lagen om fiskevårdsområde föreslås att handläggningen av ärenden om bildande av sådant område skall ankomma på länsstyrelserna. Det torde sålunda inte vara något tvivel om att länsstyrelserna är sakligt mycket väl kvalificerade att handlägga också sådana ärenden, som avses i 24 § fiskerättslagen. — Även från en annan synpunkt har den ifrågasatta överflyttningen sitt givna värde. Eftersom det är min förhoppning att fiskevårdsområden skall komma till stånd i betydligt större omfattning än vad fallet varit med gemensamhetsfiskena, kan det tänkas att fråga understundom väckes samtidigt om bildande av fiskevårdsområde och

meddelande av föreskrifter enligt 24 § fiskerättslagen. Delägare i oskiftat fiske, som önskar få fiskevårdsområde till stånd men inte är övertygad om att den härför erforderliga majoriteten kommer att uppnås, önskar kanske i andra hand påkalla åtgärder enligt 24 § fiskerättslagen. För dylika fall är det både av praktiska skäl och till förhindrande av kompetenskonflikter myndigheter emellan motiverat med en överflyttning. — Jag föreslår därför att domstols befattning med förevarande ärenden överflyttas på länsstyrelse. — Den föreslagna ändringen bör medföra en följdändring i 35 § fiskerättslagen.

Den ändring som föreslås i paragrafens tredje stycke är av redaktionell natur och föranledd av förslaget om lag om fiskevårdsområde.

26 §.

Motiveringen till ändringen av denna paragraf är densamma som anförts vid behandlingen av förslaget till ändring av 24 § tredje stycket.

35 §.

Ändringen utgör en följd av ändringen i 24 § första stycket. Eftersom domstol enligt förslaget inte längre skall kunna meddela föreskrifter enligt lagen, kan förekomsten av ordet domstol i förevarande paragraf te sig svårbegriplig. Å andra sidan bör givetvis domstols föreskrifter, som meddelats före lagändringens ikraftträdande, även i framtiden omfattas av paragrafens straffbud. Jag finner det därför mest ändamålsenligt att ur lagtexten utesluta orden »av länsstyrelse eller domstol».

40 §.

Den föreslagna ändringen sammanhänger med den befogenhet att ange till åtal som i 29 § förslaget till lag om fiskevårdsområde tillagts fiskevårdsområdet. Förslaget överensstämmer i förevarande del med *departementspromemorian* vari anfördes.

Enligt såväl fiskeristyrelsens som promemorians förslag skall gärning som tillika innefattar olovligt fiske endast bestraffas enligt fiskerättslagen och icke enligt förevarande lag. Detta skulle kunna medföra att dylik gärning icke kan beivras efter angivelse av exempelvis fiskevårdsområdes styrelse, vilket synes otillfredsställande. Över huvud taget torde det vara till fördel för det ändamål som avses med fiskevårdsområdenas verksamhet, om de alltid vore behöriga att ange olovligt fiske till åtal, oavsett om detta tillika utgjorde brott mot den föreslagna lagen om fiskevårdsområde eller icke. I utkastet har därför föreslagits att en häremot svarande regel införes i fiskerättslagen. Att utsträcka denna angivelserätt även till delägare i fiskevårdsområde synes däremot knappast påkallat.

Departementschefen. Vad i promemorian föreslagits har inte mött någon erinran under remissbehandlingen. Jag finner förslaget välgrundat.

3. Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden

Föreliggande ändringsförslag överensstämmer med departementspromemorians förslag, som motiverades sålunda.

Enligt 3 § fiskearrendelagen gäller att sådan upplåtelse av fiske, som avses i lagen, skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Från denna huvudregel göres det undantaget att upplåtelse av gemensamhetsfiske dock må ske för återstoden av den tid, för vilken fisket bildats. Av samma skäl som föranlett detta undantag i fråga om upplåtelse av gemensamhetsfiske torde en motsvarande regel böra införas beträffande fiskevårdsområden. Den omständigheten att den föreslagna lagen om fiskevårdsområde — i motsats till 1913 års lag — innehåller möjlighet till förlängning av den en gång bestämda tiden torde med hänsyn till fiskearrendelagens regler om optionsrätt icke behöva vålla några särskilda svårigheter. Det torde av grunden för undantagsstadgandet framgå att arrendatorn, om tiden för områdets bestånd förlänges, har optionsrätt, men eljest måste avträda arrendet då fiskevårdsområdet upphör.

Promemorians förslag har av *remissinstanserna* tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Västerbottens läns hushållningssällskap* framhåller emellertid att, även om det måste anses självklart att fiskearrendelagen förses med en bestämmelse som gör det möjligt att anpassa arrendetiden efter tiden för fiskevårdsområdet, arrendators optionsrätt likväl inte bör upphöra, när fiskevårdsområdet upphör, såvida inte fiskerättsägarna återtager fisket för eget bruk.

Departementschefen. Det föreslagna stadgandet är ett undantag från bestämmelsen att upplåtelse inte får avse mindre tid än fem år. Förlänges tiden för fiskevårdsområdets bestånd kan förevarande stadgande inte tagas till intäkt för att även arrendeförhållandet förlängts. Däremot kan förutsättningar då föreligga för arrendatorn att begagna sin optionsrätt enligt 4 §. Den av Västerbottens läns hushållningssällskap väckta frågan om arrendatorn skall vara bevarad vid arrendet även sedan fiskevårdsområdet upphört, får besvaras i enlighet med vanliga regler för brytande av optionsrätt. Det föreligger sålunda enligt min mening möjlighet till optionsrätt även i dylika fall. Är situationen den att några av delägarna äger bryta optionsrätten, kommer denna att gälla endast mot de övriga.

4. Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1) om samäganderätt

Föreliggande ändringsförslag utgör en följdändring till förslaget att fiskevårdsområde inte nödvändigtvis behöver bestå av flera fastigheter eller flera fastigheters fiske utan skall kunna omfatta även det till endast *en* fastighet hörande fisket eller, om fastigheten utgöres av fiske vartill ägande-

rätt till grunden inte är förenad, allenast *en* sådan fastighet. Förslaget har i förslaget till lag om fiskevårdsområde närmare behandlats dels i den allmänna motiveringen under rubriken *Behovet av ny lagstiftning. Syfte och omfattning*, dels i den speciella motiveringen till 1 §. Det föreslagna undantagsstadgandet innebär att samäganderättslagen sättes ur kraft endast i den mån lagen eljest skulle komma att stå i strid med lagstiftningen om fiskevårdsområden. Samäganderättslagen avses sålunda alltjämt skola gälla, därest fråga uppkommer till exempel om försäljning av ett av flera ägt men icke samfällt fiske, som ingår i fiskevårdsområde, liksom i frågor om förvaltning av sådant fiske, om förutsättningar i det enskilda fallet saknas för att fiskevårdsområde skall kunna komma till stånd.

I enlighet med det anförda har inom departementet utarbetats förslag till

1) *lag om fiskevårdsområden*;

2) *lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske*;

3) *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden*; samt

4) *lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1) om samäganderätt*.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslagen av den lydelse *Bilaga B* till detta protokoll utvisar, måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén

I. Förslag till lag om fiskevårdsområde

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

För ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma ekonomiska intresse må i vattenområde, där fisket är i sin helhet samfällt eller eljest tillhör två eller flera fastigheter vilka icke äro i samma ägares hand, bildas fiskevårdsområde enligt vad nedan sägs.

Fiske i allmänt vatten må ej ingå i fiskevårdsområde i annat fall än då fisket bedrivs med stöd av stadgandet i 3 § första stycket lagen om rätt till fiske eller förordnande enligt tredje stycket samma lagrum. Ej heller må fiskevårdsområde avse fiske, som enligt lag får bedrivas i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt, eller utövas inom nationalpark eller område, vari fisket regleras genom överenskommelse med främmande makt.

Genom bildande av fiskevårdsområde må ej inskränkning ske i lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket enligt vad därom särskilt är stadgat.

2 §.

1. Med delägare avses i denna lag ägare av fastighet, vartill hör andel i det fiske som ingår eller avses skola ingå i fiskevårdsområde eller till vars förmån gäller servitut som innefattar rätt att fiska.

Den som med besittningsrätt för obegränsad tid innehar fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, är i avseende å tillämpningen av denna lag att anse såsom ägare av fastigheten.

2. Boställshavare, som själv brukar bostället, ävensom arrendator av boställe, vilket är i författningsenlig ordning utarrenderat, eller av annan genom offentlig myndighet utarrenderad fast egendom är berättigad att i delägares ställe enligt denna lag föra talan för fiske, som han i nämnda egenkap äger nyttja.

Samma befogenhet tillkommer, såframt upplåtelsen överstiger ett år och annat förbehåll ej skett, även annan arrendator, dock att denne ej utan samtycke av fiskets ägare må framställa begäran eller lämna medgivande enligt 5 § andra stycket, 6 § andra stycket, 7 § sista stycket, 9 §, 14 § första och andra styckena, 15 § eller 16 §, ej heller göra ansökan om ändring av fiskeområdes omfattning eller fiskeområdes upplösning eller med laga verkan göra sådan anmälan som omförmäles i 19 §.

3. Såväl fastighetsägare som annan i denna paragraf nämnd sakägare är berättigad att anföra besvär jämlikt 28 § ävensom att avgiva yttrande i frågor, vilka ankomma på länsstyrelsens prövning.

3 §.

Fiskevårdsområde skall bildas för viss tid, minst tio och högst tjugufem år.

4 §.

Beslut om bildande av fiskevårdsområde meddelas av länsstyrelsen, som i samband därmed har att fastställa stadgar för området.

Förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande

5 §.

Fiskevårdsområde skall bildas, då så med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt befinnes lämpligt.

Därest fisket icke är i sin helhet oskiftat eller eljest samfällt för två eller flera fastigheter, fordras tillika att antingen flertalet delägare eller delägare med mer än hälften av delaktighetstalet samtycka till att fiskevårdsområdet bildas. Ingå i det föreslagna fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig samfällda fisken, skall därjämte samtycke föreligga från minst en delägare inom varje sådant fiske.

Delaktighet och rösträtt

6 §.

Är fisket i sin helhet oskiftat, skall varje delägare åtnjuta del i fiskevårdsområdet efter sin andel däri. I annat fall skall efter uppskattning bestämmas den andel i fiskevårdsområdet som med hänsyn till omfattningen och värdet av delägarens rätt till fiske inom området tillkommer honom.

Annan beräkninggrund för delaktigheten må bestämmas, därest samtliga delägare äro ense därom.

7 §.

Då ej annat är för visst fall stadgat, skall varje delägare äga en röst och den mening gälla, varom de flesta röstande äro ense. Vid lika röster avgöres val genom lottnings, i andra frågor gälle den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet eller, därest omröstningen sker under sådan förrättning varom i 12 § sägs, av förrättningsmannen.

För den som äger flera fastigheter eller fiskerätt med stöd av skilda grunder räknas endast en röst.

För dem som med samäganderätt äga en eller flera fastigheter räknas ävenledes endast en röst.

Om i annat fall en fastighet tillhör flera, skall rösträtten bedömas enligt de regler, som för varje särskilt fall gälla beträffande rätten att förfoga över fastigheten.

Annan beräkningsgrund för rösträtten må bestämmas, därest samtliga delägare äro ense därom.

8 §.

Vid bedömande huruvida vid omröstning enhällighet eller erforderlig anslutning av delägare föreligger skall ej medräknas delägare, som underlåter att delta i omröstningen. Gäller omröstningen fråga, varom länsstyrelsen har att besluta, och har delägaren icke erhållit sådan underrättelse som avses i 10 §, skall han anses hava motsatt sig det beslut omröstningen avser.

Vad nu sagts om den som ej deltagar i omröstning, skall även gälla den som vid prövning, vilken utan förrättning företages av länsstyrelse, underlåter att därstädes tillkännagiva sin mening.

Förfarandet vid bildande av fiskevårdsområde

9 §.

Ansökan om bildande av fiskevårdsområde må endast göras av delägare. Ansökningen skall vara skriftlig och insändas till länsstyrelsen.

I ansökningen skall sökanden uppgiva:

1. det vattenområde som fiskevårdsområdet avses skola omfatta;
 2. det huvudsakliga ändamålet med fiskevårdsområdets bildande;
 3. det huvudsakliga sätt, varpå detta ändamål avses skola tillgodoses;
- samt

4. i vad mån upplåtelse av fiske inom området lämpligen bör ske.

Ansökningen bör vara åtföljd av:

1. förslag till stadgar;
2. förteckning å delägarna med angivande beträffande samfällt fiske av envars delaktighet däri;
3. förteckning å övriga i 2 § omförmälda sakägare; samt
4. den ytterligare utredning sökanden önskar åberopa.

10 §.

Då ansökan om bildande av fiskevårdsområde inkommit, skall länsstyrelsen genom särskild underrättelse bereda sakägarna tillfälle att yttra sig över ansökningen, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Länsstyrelsen skall ock höra fiskeriintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent.

Kan ansökningen uppenbarligen icke bifallas, må den avslås utan att underrättelser utfärdats.

11 §.

Har fullständigt förslag till stadgar ej bifogats ansökningen må ärendet ej upptagas till slutlig prövning, innan genom länsstyrelsens försorg sådant förslag utarbetats samt sakägarna erhållit tillfälle att yttra sig däröver.

12 §.

Innan fråga om bildande av fiskevårdsområde avgöres skall, om sådan uppskattning som avses i 6 § skall verkställas eller om länsstyrelsen eljest så finner erforderligt, förrättning företagas på stället. Sådant förrättningar skall hållas av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar. Närmare föreskrifter rörande förrättningen meddelas av Konungen.

Stadgar

13 §.

Fiskevårdsområdets stadgar skola angiva:

1. fiskevårdsområdets benämning;
2. det vattenområde varav fiskevårdsområdet bildats;

3. huruvida fiskevårdsområdet skall omfatta allt eller blott visst slag av fiske;
4. tiden för fiskevårdsområdets bestånd och förutsättningarna för förlängning av denna tid;
5. grunderna för fiskets och fiskevårdens utövande;
6. storleken av varje delägars delaktighet;
7. beräkningsgrunden för delägarnas rösträtt därest denna bestämts med stöd av 7 § sista stycket;
8. huru kallelse till sammanträde med delägarna (*fiskestämma*) skall ske, omröstning verkställas och beslut fattas;
9. huru ofta ordinarie fiskestämma skall hållas;
10. i vad mån fisket skall kunna upplåtas samt, därest upplåtelse skall ske, huru stor del av ersättningen för upplåtelsen som årligen högst må användas eller fonderas för gemensam räkning;
11. i vad mån delägarna må förpliktas att lämna tillskott i penningar eller varor samt grunden för fördelning av sådan skyldighet;
12. styrelsens sammansättning och grunderna för dess beslutförhet;
13. huru revision av styrelsens förvaltning skall ske;
14. tiden för räkenskapsavslutning; samt
15. vad i övrigt kan finnas erforderligt.

Ej må i stadgarna föreskrivas att fiske skall nyttjas av delägarna i bolag. Länsstyrelsen skall vid fastställande av stadgar såvitt det är möjligt och lämpligt följa delägarnas mening.

14 §.

Bestämmelse att fisket eller del därav skall upplåtas må, därest fisket är i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, ej meddelas utan samtycke av delägare med mer än hälften av delaktighetstalet.

I annat fall må sådan bestämmelse meddelas endast med samtycke av delägare med minst två tredjedelar av delaktighetstalet. Utgöres del av fiskevårdsområde av vattenområde, varest fisket är samfällt för två eller flera fastigheter, eller ingå i fiskevårdsområde flera sådana vattenområden, skall i stället beträffande varje sådant område gälla vad i första stycket är stadgat.

Bestämmelse att fisket skall upplåtas må ej utan samtycke av utövaren meddelas beträffande yrkesfiske eller annat fiske av väsentlig betydelse för utövarens försörjning, därest fisket tillhör honom enskilt eller bedrives i lott som blivit honom tilldelad. Är utövaren av dylikt fiske arrendator erfordras städse hans samtycke.

Vad i denna lag stadgas om upplåtelse skall ock gälla, då delägare tilldelas fiskerätt i vatten, där han förut icke ägt sådan rätt.

15 §.

Skall fiskerätt inom hela fiskevårdsområdet upplåtas för längre tid än ett år, må ej, med mindre samtliga delägare äro ense därom, bestämmas att mer än hälften av ersättningen får användas eller fonderas till utgifter för områdets räkning.

16 §.

Föreskrift om tillskott må ej meddelas utan att samtycke föreligger från mer än hälften av delägarna och dessa tillika företräda mer än hälften av delaktighetstalet. Utan sådan anslutning från delägarnas sida må ej bestämmas, att bidragsskyldigheten skall fördelas efter annan grund än delaktighetstalet.

Om ändring av stadgar och av tiden för fiskevårdsområdes bestånd**17 §.**

Önskar delägare ändring av stadgarna, har han att därom göra ansökan hos länsstyrelsen. Avser ansökningen allenast jämkning av delaktighetstal till följd av ändrad fastighetsindelning, äger länsstyrelsen omedelbart besluta i ärendet. I övriga fall skall vad i 5—16 §§ stadgats äga motsvarande tillämpning.

18 §.

Har i följd av naturhändelse, vattenreglering eller annan omständighet fiskevattnet undergått väsentlig förändring till beskaffenhet eller omfattning och saknas på grund härav eller av annat förhållande skäl för fiskevårdsområdets bibehållande, äger länsstyrelsen på ansökan av delägare förordna om fiskevårdsområdets upplösning. Beträffande sådan ansökan skall vad i 10 § stadgats äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Har ej senast sex månader före utgången av tiden för fiskevårdsområdets bestånd delägare företrädande minst en tiondel av delaktighetstalet hos länsstyrelsen skriftligen anmält att förlängning av sagda tid ej önskas, skall tiden anses förlängd med samma antal år, som senast gällt för fiskevårdsområdets bestånd.

Har sådan anmälan gjorts, skall ankomma på länsstyrelsens prövning, huruvida förlängning skall ske. Därvid skola bestämmelserna i 6—16 §§ gälla i tillämpliga delar. Beslut om förlängning skall avse viss tid, högst tjugo-fem år.

Styrelse**20 §.**

För fiskevårdsområde skall finnas en styrelse bestående av en eller flera personer.

Utse ej delägarna styrelse, äger på ansökan av någon vars rätt är därav beroende länsstyrelsen tillsätta styrelsen. Delägare ävensom sådan sakägare som omförmåles i 2 § första stycket, är om han av länsstyrelsen utses till ledamot av styrelsen, skyldig mottaga uppdraget; han äger dock avgå efter fem år och är sedermera ej skyldig att ånyo mottaga sådant uppdrag förrän ytterligare fem år förflutit.

Ledamot av styrelsen må av delägarna entledigas. Av länsstyrelsen utsedd ledamot skall dock kvarstå till dess hos länsstyrelsen visats att delägarna utsett annan ledamot och denne åtagit sig uppdraget.

21 §.

Anmälan om val av styrelse eller ändring i dess sammansättning skall ofördröjligen göras hos länsstyrelsen.

22 §.

Styrelsen skall uppbära, förvalta och fördela delägarna samfällt tillkommande medel, inför domstolar och andra myndigheter företräda fiskevårds-

området ävensom i övrigt handhava områdets gemensamma angelägenheter i alla frågor i vilka beslutanderätten ej förbehållits delägarna.

Angående befogenhet för styrelseledamot att för fiskevårdsområdet mottaga delgivning skall vad i 33 kap. 17 § rättegångsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

23 §.

Ledamot av styrelsen äger ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och fiskevårdsområdet, ej heller angående avtal mellan fiskevårdsområdet och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot fiskevårdsområdets.

Ledamöter av styrelsen, vilka genom att överskrida sin befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda fiskevårdsområdet skada, svara för skadan en för alla och alla för en.

Fördelning av inkomst och ansvarighet för gäld

24 §.

Inkomst, som ej användes eller fonderas till utgifter för fiskevårdsområdets räkning, skall fördelas mellan delägarna efter delaktigheten, eller, därest inkomsten härleder från upplåtelse av endast viss del av vattenområdet, mellan berörda delägare.

25 §.

För fiskevårdsområdets förbindelser svara delägarna envar efter sitt andelstal. Vid brist hos någon av dem fördelas bristen mellan de övriga efter samma grund. Betalningsansvar, som sålunda åvilar delägare må göras gällande endast av fiskevårdsområdet; och har förty fordringsägare att för betalning söka detta.

Straffbestämmelse

26 §.

Fiskar någon i strid med vad som stadgats med stöd av denna lag, straffes, om ej gärningen är belagd med straff enligt lagen om rätt till fiske, med dagsböter. Sådant brott må ej åtalas av allmän åklagare, med mindre det av målsägande angives till åtal. Fiskevårdsområdet ävensom sakägare varom förmäles i 2 § skall därvid städse anses som målsägande.

Särskilda bestämmelser

27 §.

Vad delägarna eller styrelsen beslutat med stöd av denna lag skall gälla mot ny delägare.

28 §.

Menar den vars rätt beröres av beslut, som fattas av fiskestämman eller styrelsen, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans en-

skilda rätt, må han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, vilka skola hava inkommit inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet; dock skall för menighet besvärstiden vara fem veckor. Har meddelande om beslutets fattande införts i tidning inom orten, skall delgivning anses hava ägt rum den dag då så skedde.

Beslut angående fiskets utövande skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av att talan föres mot beslutet.

29 §.

Då beslut som länsstyrelse meddelar enligt denna lag angår så många att avskrift av beslutet ej lämpligen kan tillställas envar av dem, skall beslutet kungöras i kyrkan för den eller de församlingar, där fiskevårdsområdet är beläget, samt tillika anslås i länsstyrelsens lokal och på statsverkets bekostnad tillkännagivas i länskungörelserna ävensom i en eller flera tidningar inom orten. Delgivning skall anses hava skett den dag då kungörandet i kyrka ägde rum.

Är någon missnöjd med länsstyrelsens beslut enligt denna lag, må klagan föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader efter det klaganden erhöll del av beslutet.

Beslutet skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

30 §.

Fråga om fiskevårdsområde handlägges, därest området hör till mer än ett län, av länsstyrelsen i det län, där största delen är belägen; dock att om annan länsstyrelse bestämt, att förrättning skall företagas jämlikt 12 § eller ock utan förrättning förordnat om bildande av fiskevårdsområde, samma länsstyrelse fortfarande skall handlägga ärenden angående fiskevårdsområdet.

31 §.

Kostnaderna för förrättning, som avses i 12 §, samt för den utredning rörande äganderäts- och fastighetsförhållanden, som erfordras i ärende om bildande av fiskevårdsområde skola, i den utsträckning Konungen bestämmer, bestridas av statsverket. Lämnas ansökan om bildande av fiskevårdsområde utan bifall, skall dock sagda kostnader städse stanna å statsverket.

32 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den _____, då lagen den 30 juni 1913 (nr 97) om gemensamhetsfiske skall upphöra att gälla. Sistnämnda lag skall dock alltjämt äga tillämpning på fastställt gemensamhetsfiske.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2. Förslag till lag om ändrad lydelse av 24, 26 och 40 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske

Härigenom förordnas, att 24, 26 och 40 §§ lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

24 §.

Oskiftat fiske — — — märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av — — — flera fastigheter.

För fiske som ingår i fiskevårdsområde gälla i stället för vad i denna paragraf stadgas bestämmelserna i lagen om fiskevårdsområde.

26 §.

Om fiskevårdsområde, om fiske inom nationalpark, så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

40 §.

Brott varom — — — synpunkt påkallat.

För fiske som ingår i fiskevårdsområde skall därvid området städse anses som målsägande.

Denna lag träder i kraft den _____; dock skall i fråga om fastställt gemensamhetsfiske äldre lag alltjämt tillämpas så länge gemensamhetsfisket består.

3. Förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Upplåtelse av fiske skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Upplåtelse av gemensamhetsfiske eller fiske, som ingår i fiskevårdsområde, må dock ske för återstoden av den tid, för vilken gemensamhetsfisket eller fiskevårdsområdet bildats. Därest upplåtelser: — — — fem år.

I fråga — — — tillämpning.

Denna lag träder i kraft den _____

Förslag

till

Lag**om fiskevårdsområden**

Häriigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser**1 §.**

För ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen må bildas fiskevårdsområde. I området ingående fiske utgör en samfällighet, för vilken delägarna äga besluta på sätt närmare stadgas i denna lag.

Fiske i allmänt vatten må ej ingå i fiskevårdsområde i annat fall än då fisket bedrivs med stöd av stadgandet i 3 § första stycket lagen om rätt till fiske eller förordnande enligt tredje stycket samma lagrum. Ej heller må fiskevårdsområde avse fiske, som enligt lag får bedrivas i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt, eller utövas inom nationalpark eller inom område, vari fisket regleras genom överenskommelse med främmande makt.

Fiskevårdsområde må ej heller avse fiske inom område som blivit anvisat till lapparnas uteslutande begagnande. Genom bildande av fiskevårdsområde må ej inskränkning ske i lapparnas rätt till fiske i vissa övriga delar av riket enligt vad därom särskilt är stadgat.

2 §.

Fiskevårdsområdes delägare utgöras av ägarna till det fiske som ingår i området.

Ägare av fastighet till vars förmån gäller servitut, som innefattar rätt att med uteslutande av fiskets ägare fiska inom området,

boställshavare, som själv brukar bostället, samt innehavare av besittningsrätt för obegränsad tid till fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning,

skola dock i fiskerättsägarens ställe anses som delägare.

Innefattar servitut rätt till allenast en del av den besvärade fastighetens fiske inom området, skall i fråga om den delen vad i andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

3 §.

Har viss fastighets fiske i vad det ingår i fiskevårdsområde upplåtits i sin helhet för längre tid än ett år, skall brukaren i stället för upplåtaren anses som delägare. I fråga, där det slutliga avgörandet tillkommer länsstyrelsen, må dock brukaren endast med upplåtarens samtycke föra talan för fisket.

4 §.

Beslut om bildande av fiskevårdsområde meddelas av länsstyrelsen, som i samband därmed har att fastställa stadgar för området.

Stadgarna skola angiva fiskevårdsområdets omfattning samt grunderna för fiskets utövande och områdets förvaltning. Ej må föreskrivas att fiske skall nyttjas av delägarna i bolag.

5 §.

Beslut enligt denna lag skall gälla mot ny delägare.

Förutsättningar för fiskevårdsområdes bildande

6 §.

Fiskevårdsområde må bildas om samtycke föreligger antingen från delägare, som företräda mer än hälften av delaktighetstalet och tillika utgöra minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare, som företräda mer än en tredjedel av delaktighetstalet och tillika utgöra minst hälften av antalet delägare. Ingår i det föreslagna fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall därjämte samtycke föreligga från minst en delägare inom varje sådant fiske.

Äro de i första stycket angivna förutsättningarna uppfyllda och befinnes det föreslagna fiskevårdsområdet lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållanden i övrigt, skall fiskevårdsområdet bildas.

Tiden för fiskevårdsområdes bestånd

7 §.

Fiskevårdsområde skall bildas för viss tid, minst tio och högst tjugufem år.

Har ej senast sex månader före utgången av den sålunda bestämda tiden delägare, företrädande minst en tiondel av delaktighetstalet, hos länsstyrelsen skriftligen anmält att förlängning av sistnämnda tid ej önskas, skall denna anses förlängd med samma tid, som senast gällt för fiskevårdsområdets bestånd. Har sådan anmälan gjorts, skall länsstyrelsen pröva huruvida förlängning skall ske. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad om områdes bildande är stadgat.

Delaktighet och rösträtt

8 §.

För varje delägare skall bestämmas hans delaktighet i fiskevårdsområdet. Delägarna äga själva bestämma därom då de äro ense. I annat fall skall delaktigheten bestämmas, för samfällt fiske med bestämda andelar, efter delägarens andel däri och i övrigt genom uppskattning.

Beträffande fiske, som ej är samfällt, skall uppskattningen, om ej särskilda skäl till annan beräkningsgrund föreligga, grunda sig på omfattningen av de skilda vattenområdena.

9 §.

Där ej annorlunda föreskrivits i denna lag eller fiskevårdsområdets stadgar, skall varje delägare äga en röst och den mening gälla, varom de flesta röstande äro ense. Vid lika röster skall lottning ske.

För den som äger flera fastigheter eller fiskerätt med stöd av skilda grunder räknas endast en röst. Tillhör fisket inom fiskevårdsområdet mer än en fastighet, skall för dem som med samäganderätt äga en eller flera fastigheter ävenledes räknas endast en röst.

Annan beräkningsgrund för rösträtten må bestämmas, därest samtliga delägare äro ense därom.

Upplåtelse

10 §.

Är fisket inom fiskevårdsområde i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, må upplåtelse av fiske ske endast om delägare med mer än hälften av delaktighetstalet samtycka därtill.

Är fisket inom fiskevårdsområde ej så beskaffat som i första stycket sägs, må upplåtelse ske endast om delägare med mer än två tredjedelar av delaktighetstalet samtycka därtill. Ingår i sådant fiskevårdsområde ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall i stället beträffande varje sådant fiske gälla vad i första stycket är stadgat.

11 §.

Är delägare yrkesfiskare eller är fisket eljest av väsentlig betydelse för hans försörjning, må utan hans samtycke upplåtelse ej ske av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar, eller av fiske, vilket tidigare såsom särskild lott tilldelats honom.

Vad i denna lag stadgas om upplåtelse skall ock gälla, då delägare tilldelas fiskerätt i vatten, där han förut icke ägt sådan rätt.

Skyldighet att lämna tillskott m. m.

12 §.

Beslut om skyldighet för delägare att lämna tillskott samt om åtgärd, som icke kan genomföras utan tillskott, äro ej giltiga med mindre samtycke föreligger från mer än hälften av delägarna och dessa tillika företräda mer än hälften av delaktighetstalet. Bidragsskyldigheten skall fördelas efter delaktigheten såvida ej samtliga delägare äro ense om annan beräkningsgrund.

13 §.

Inkomst, som ej användes eller fonderas för fiskevårdsområdets räkning, skall efter delaktighet fördelas mellan delägarna eller, därest inkomsten härleder från upplåtelse av endast viss del av vattenområdet, mellan berörda delägare.

Har allt fiske inom fiskevårdsområdet upplåtits för längre tid än ett år, må ej, med mindre samtliga delägare äro ense, mer än halva vederlaget användas eller fonderas för områdets räkning.

14 §.

För fiskevårdsområdes förbindelser skola, därest annan fördelningsgrund ej överenskommits enligt 12 §, delägarna svara envar efter sin delaktighet. Brist hos någon skall fördelas mellan de övriga efter samma grund. Betalningsansvar, som sålunda åvilar delägare, må göras gällande endast av fiskevårdsområdet; och har förty fordringsägare att för betalning söka detta.

Förslå ej de till fiskevårdsområdet influtna medel, som må för ändamålet användas, till betalning av klar och förfallen gäld, skall styrelsen utan dröjsmål hos delägarna uttaxera och indriva vad som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande.

Förfarandet vid fiskevårdsområdes bildande

15 §.

Fiskevårdsområde må bildas allenast efter ansökan av delägare. Ansökningen skall vara skriftlig och ingivas till länsstyrelsen.

I ansökningen skola uppgivas:

1. det vattenområde som fiskevårdsområdet avses skola omfatta;
2. det huvudsakliga ändamålet med fiskevårdsområdets bildande; samt
3. det huvudsakliga sätt varpå detta ändamål avses skola tillgodoses.

16 §.

Innan fiskevårdsområde bildas skall yttrande inhämtas från fiskeriintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent.

17 §.

Innehåller ansökningen ej de i 15 § andra stycket angivna uppgifterna eller kan ansökningen uppenbarligen icke bifallas, må den omedelbart avslås.

Bildande av fiskevårdsområde skall prövas vid förrättning under ledning av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar.

Äro delägarna ense, må länsstyrelsen utan föregående förrättning avgöra ärendet.

18 §.

Förrättningsmannen skall så snart som möjligt kalla sakägarna till sammanträde.

Skriftlig kallelse skall senast fjorton dagar före sammanträdet tillställas varje känd sakägare. Finnes anledning till antagande att icke alla sakägare därigenom underrättas, skall beträffande första sammanträdet kallelsen därjämte inom samma tid kungöras på sätt i 31 § stadgas.

Kallelse till fortsatt sammanträde må jämväl ske genom att meddelas vid sammanträde som i laga ordning utlysts.

19 §.

Förrättningsmannen skall tillse att vid förrättningen förebringas utredning angående de förhållanden som kunna vara av betydelse för frågan om fiskevårdsområde bör bildas.

Sedan sakägarna beretts tillfälle att yttra sig över den förebragta utredningen ävensom förslag till stadgar, skall, om enighet ej uppnås, förrättningsmannen genom omröstning bland sakägarna utröna deras vilja.

Förrättningsmannen skall därutöver upprätta utlåtande huruvida fiskevårdsområde bör komma till stånd eller ej. I förra fallet skall i utlåtandet tillika intagas förslag till stadgar samt angivas huru förrättningskostnaderna böra gäldas.

20 §.

Förrättningen skall avslutas med att utlåtandet jämte övriga till förrättningen hörande handlingar under en månad hållas tillgängliga för delägarnas granskning. Meddelande härom skall kungöras i samma ordning som kallelse till fortsatt sammanträde.

Då den i föregående stycke omförmälda tiden gått tillända, skall förrättningsmannen utan dröjsmål översända förrättningshandlingarna jämte avgivna erinringar till länsstyrelsen.

21 §.

Uppstår vid förrättning ovisshet om förhållande, som har betydelse för fiskevårdsområdets bildande men är av beskaffenhet att böra avgöras av domstol, och kan enighet ej uppnås, skall förrättningen avbrytas och förhållandet anmälas hos länsstyrelsen. Därest ej länsstyrelsen finner att förrättningen i avbidan på ovisshetens undanröjande bör förklaras vilande, skall frågan om fiskevårdsområdes bildande förklaras förfallen. Förklaras förrättningen vilande, skola berörda sakägare hänvisas att inom viss av länsstyrelsen förelagd tid anhängiggöra talan vid domstol vid påföljd att förrättningen eljest förklaras förfallen.

22 §.

Sedan ärendet av förrättningsmannen överlämnats till länsstyrelsens prövning, har denna, därest ej ansökningen om bildande av fiskevårdsområde finnes böra avslås, att antingen fastställa utlåtandet oförändrat eller återförvisa ärendet till förrättningsmannen för ytterligare utredning vid fortsatt förrättning.

Ändrade förhållanden

23 §.

Vid ändring av länsstyrelses beslut, som rör fiskevårdsområde, skall i tillämpliga delar gälla vad om områdes bildande är stadgat. Stadgeändring, som ej avser fiskevårdsområdes omfattning eller grunderna för fiskets utövande, må dock efter delägarnas hörande ske utan att förrättning hållits. I ärende, som avser allenast jämkning av delaktighetstal till följd av ändrad fastighetsindelning, må länsstyrelsen, sedan ägarna till de fastigheter som berörts av indelningsändringen lämnats tillfälle till yttrande, omedelbart besluta.

24 §.

Har naturhändelse, byggande i vatten eller annan omständighet väsentligt förändrat vattenområdet eller fisket, må länsstyrelsen på ansökan av delägare eller annan, vars rätt är därav beroende, förordna om fiskevårds-

områdes upplösning eller eljest ändra beslut, som rör fiskevårdsområdet.

Upplöses fiskevårdsområde med stöd av bestämmelsen i första stycket vare ej erforderligt att förrättning hålles, dock skola delägarna samt fiskerintendenten och hushållningssällskapets fiskerikonsulent höras.

Styrelse

25 §.

För fiskevårdsområde skall finnas en styrelse bestående av en eller flera personer.

Utse ej delägarna styrelse, äger på ansökan av någon vars rätt är därav beroende länsstyrelsen tillsätta styrelsen. Delägare är, om han av länsstyrelsen utses till ledamot av styrelsen, skyldig mottaga uppdraget; han äger dock avgå efter fem år och är sedermera ej skyldig att ånyo mottaga sådant uppdrag förrän ytterligare fem år förflutit.

Ledamot av styrelsen må av delägarna entledigas. Av länsstyrelsen utsedd ledamot skall dock kvarstå till dess hos länsstyrelsen visats att delägarna utsett annan ledamot och denne åtagit sig uppdraget.

26 §.

Styrelsen skall verkställa delägarnas beslut, företräda fiskevårdsområdet mot tredje man samt inför domstolar och andra myndigheter föra områdets talan ävensom i övrigt handhava områdets angelägenheter i alla frågor i vilka beslutanderätten ej förbehållits delägarna.

27 §.

Ledamot av styrelsen må ej deltaga i styrelsens behandling av fråga, vari han äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot fiskevårdsområdets.

Ledamöter av styrelsen, vilka genom att överskrida sin befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda fiskevårdsområdet skada, skola svara för skadan en för alla och alla för en. På sätt nu nämnts skola de jämväl svara för skada, som de genom överträdelse av bestämmelse i denna lag eller i gällande stadgar tillskynda tredje man.

28 §.

Väckes ej talan å förvaltningen inom sex månader från det styrelsens förvaltningsberättelse framlagts å sammanträde med delägarna, skall styrelsen anses hava beviljats ansvarsfrihet. Grundas sådan talan därpå att styrelseledamot begått brottslig gärning, må den ändock väckas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den gärningen.

Straffbestämmelse

29 §.

Delägare, som fiskar i strid med stadgarna eller vad delägarna med stöd av denna lag beslutat, straffes, om ej gärningen eljest är belagd med straff, med dagsböter. Sådant brott må ej åtalas av allmän åklagare, med mindre det av målsägande angives till åtal. Fiskevårdsområdet ävensom delägare däri må därvid anses som målsägande.

Besvär, kostnader m. m.**30 §.**

Menar delägare, att beslut, som fattats vid sammanträde med delägarna, eller beslut, som enligt 14 § andra stycket fattats av styrelsen, icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans enskilda rätt, må talan föras hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skola hava inkommit inom två månader från beslutets dag. Avse besvären talan mot styrelses beslut, skall besvärstiden dock räknas från det delägaren fick del av beslutet.

Beslut angående fiskets utövande skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

31 §.

Då beslut som länsstyrelse meddelar enligt denna lag angår så många att avskrift av beslutet ej lämpligen kan tillställas envar av dem, skall meddelande om beslutet på statsverkets bekostnad intagas i en eller flera tidningar inom orten. Delgivning skall anses hava skett den dag då meddelandet först infördes i sådan tidning.

Är någon missnöjd med länsstyrelses beslut enligt denna lag, må talan föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader efter det delgivning skett.

Länsstyrelses beslut, som avser annat än fiskevårdsområdes bildande, skall, om ej annorlunda förordnas, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

32 §.

Förrättningsman är berättigad till ersättning enligt vad särskilt stadgas. Förrättningskostnader skola, i den mån bidrag därtill icke utgår av allmänna medel, förskjutas av sökanden. Kommer fiskevårdsområde till stånd, skola sådana kostnader gäldas av delägarna efter vars och ens delaktighet.

33 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961, då lagen den 30 juni 1913 (nr 97) om gemensamhetsfiske skall upphöra att gälla. Sistnämnda lag skall dock alltjämt äga tillämpning på fastställt gemensamhetsfiske.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596)
om rätt till fiske**

Härigenom förordnas, att 24, 26, 35 och 40 §§ lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

24 §.*Gällande lydelse*

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må *rätten* på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser *av domstolen* erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av — — — — —

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som *utgör gemensamhetsfiske eller ingår i sådant fiske*.

Föreslagen lydelse

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må *länsstyrelsen* på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

— — — — — flera fastigheter.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som *ingår i fiskevårdsområde*.

26 §.

Om *gemensamhetsfiske*, om fiske inom nationalpark, så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

Om *fiskevårdsområde*, fiske inom nationalpark så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

35 §.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats *av länsstyrelse eller domstol* med stöd av 16, 22 eller 24 §, eller anbringar fiskeredskap eller anordning i uppenbar strid med vad som gäller om fiskådra, dömes till straff för olovligt fiske enligt vad i 34 § sägs.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats med stöd av 16, 22 eller 24 §, eller anbringar fiskeredskap eller anordning i uppenbar strid med vad som gäller om fiskådra, dömes till straff för olovligt fiske enligt vad i 34 § sägs.

40 §.

Brott varom — — — synpunkt påkallat.

För fiske som ingår i fiskevårdsområde må området anses som målsägande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock skall i fråga om fastställt gemensamhetsfiske äldre lag alltjämt tillämpas så länge gemensamhetsfisket består.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390)
om fiskearrenden**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

Gällande lydelse

Upplåtelse av fiske skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Upplåtelse av *gemensamhetsfiske* må dock ske för återstoden av den tid, för vilken *fisket* bildats. Därest upplåtelsen angår huvudgård till fideikommiss, boställe eller annan fastighet, varöver upplåtaren icke äger förfoga utöver sin egen besittningstid, må upplåtelsen ske för sådan tid. Är tiden icke så bestämd som nu sagts, skall avtalet anses ingånget för en tid av fem år.

Föreslagen lydelse

Upplåtelse av fiske skall ske för viss tid, ej understigande fem år, eller för arrendatorns livstid. Upplåtelse av *fiske, som ingår i fiskevårdsområde*, må dock ske för återstoden av den tid, för vilken *fiskevårdsområdet* bildats. Därest upplåtelsen angår huvudgård till fideikommiss, boställe eller annan fastighet, varöver upplåtaren icke äger förfoga utöver sin egen besittningstid, må upplåtelsen ske för sådan tid. Är tiden icke så bestämd som nu sagts skall avtalet anses ingånget för en tid av fem år.

I fråga — — — motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock skall i fråga om fastställt gemensamhetsfiske äldre lag alltjämt tillämpas så länge gemensamhetsfisket består.

Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1)
om samäganderätt**

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 30 september 1904 om samäganderätt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

19 §.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägarnes allmänna behov eller eljest äro samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryt-tare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet.

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägarnes allmänna behov eller eljest äro samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryt-tare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde *eller fiskevårdsområde*, bestående av allenast en fastighet *eller, vad angår fiskevårdsområde, det till allenast en fastighet hörande fiske-*ket.

Beträffande egendomsgemenskap — — — särskilt stadgat.
Vad i — — — — — äger del.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 januari 1960.

Närvarande:

justitieråden **BECKMAN,**
E. SÖDERLUND,
TAMMELIN,
regeringsrådet **NEVRELL.**

Enligt lagrådet den 2 december 1959 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 september 1959, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om fiskevårdsområden;
- 2) lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1) om samäganderätt.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn G. M. Bäärnhielm.

Lagrådet yttrade:

Förslaget till lag om fiskevårdsområden.

I likhet med departementschefen och det övervägande antalet remissinstanser finner lagrådet ett påtagligt behov av ny lagstiftning på ifrågavarande område föreligga.

Vad angår spørgsmålet om den lämpligaste benämningen på den nya organisationsformen är enligt lagrådets mening beteckningen fiskevårdsområde icke tillfredsställande, låt vara att genom införande av en sådan beteckning viss anknytning skulle erhållas till jaktlagens terminologi. Ordet område och sammansättningar med detta ord användas nämligen såväl i allmänt språkbruk som i juridisk terminologi i lokal betydelse. Så är förhållandet med uttrycket jaktvårdsområde i jaktlagen. Benämningen fiskevårdsområde skulle därför komma att leda tanken till sådana begrepp som vattenområde eller fiskevatten, under det att i själva verket här — i motsats till i jaktlagen — åsyftas en form av sammanslutning med karaktären av juridisk person, närmast hänförlig till sådant annat samfund än bolag och förening,

som omförmäles i 10 kap. 1 §, 11 kap. 2 § samt 33 kap. 9 och 17 §§ rättegångsbalken.

Lagrådet anser, att det nya rättsinstitutets karaktär riktigare skulle komma till uttryck genom användande av benämningen fiskevårdssamfällighet. I uttrycket fiskevård finge då, i enlighet med vad departementschefen uttalat, inläggas allt som är ägnat att främja tillkomsten av ett rikt och allsidigt sammansatt fiskbestånd och ett i vidaste mening ändamålsenligt utnyttjande av fisket. Benämningen samfällighet begagnas visserligen understundom, såsom i jorddelningslagen, jaktlagen och bysamfällighetslagen, i en annan betydelse än den här avsedda, nämligen för att beteckna mark, som är gemensam för två eller flera fastigheter, eller viss annan för fastigheter samfälld egendom. Emellertid användes på åtskilliga håll beträffande förhållanden som äro likartade med det varom nu är fråga benämningen samfällighet för att beteckna fastighetssammanslutningar för samverkan med avseende å visst för vederbörande fastigheter gemensamt ändamål. Exempel härpå äro vattenlagens stadganden om reglerings- och dikningssamfälligheter (3 och 7 kap.), lagen om enskilda vägar (50 §) och lagen om ägofred (41 §). Utvecklingen synes i själva verket gå mot en mera utbredd användning av sistberörda terminologi, till vilken det därför måste anses vara naturligt att här anknyta. Under hand har inhämtats, att en sådan terminologi står helt i överensstämmelse med den lagberedningen tänkt använda i sitt förslag till jordabalk.

Under återopande av vad nu anförts anser lagrådet benämningen fiskevårdsområde icke kunna godtagas utan hemställer om införande i dess ställe av ordet fiskevårdssamfällighet. Om denna hemställan bifalles, bör lagens rubrik ändras till »Lag om fiskevårdssamfälligheter» samt ordet fiskevårdsområde utbytas mot fiskevårdssamfällighet i underrubrikerna om förutsättningar för sammanslutningens bildande, om tiden för dess bestånd och om förfarandet vid bildandet.

Vid de särskilda paragraferna angivas de ändringar i dessas lagtext var till det nu sagda ger anledning jämte de erinringar lagrådet i övrigt funnit påkallade. I de fall då den av lagrådet föreslagna ändrade terminologin endast föranleder rent redaktionella ändringar har detta ansetts icke behöva särskilt anmärkas.

1 §.

Därest lagrådets hemställan om ändrad terminologi bifalles, kan första stycket lämpligen givas följande lydelse: »För samfällt ordnande av fiskeförhållandena i visst vattenområde samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen må bildas fiskevårdssamfällighet, för vilken delägarna äga besluta på sätt närmare stadgas i denna lag.» Andra stycket första punkten, som i förslaget börjar med orden »Fiske i allmänt vatten må ej ingå i fiskevårdsområde», kan då i stället inledas med orden »Fiskevårdssamfällighet må ej omfatta fiske i allmänt vatten».

2 §.

Lagrådet föreslår, att första stycket får följande lydelse: »Delägare i fiskevårdssamfällighet äro ägarna till det fiske som omfattas av samfälligheten», att i andra stycket i stället för orden »fiska inom området» införas orden »utnyttja fisket» samt att i tredje stycket orden »inom området» få utgå.

3 §.

Här torde uttrycket »i vad det ingår i fiskevårdsområde» kunna uteslutas och i stället till ordet delägare fogas bestämningen »i fiskevårdssamfällighet».

4 §.

I åtskilliga fall lär samfällighetens verksamhet komma att omfatta endast fiske efter visst eller vissa slag av fisk, exempelvis lax eller ål. Det är uppenbarligen avsett att bestämmelser härom skola intagas i stadgarna. Detta torde böra antydvas i lagtexten. Med hänsyn härtill hemställer lagrådet, att i andra stycket i stället för uttrycket »fiskevårdsområdets omfattning» införas orden »det fiske och det vattenområde som avses».

6 §.

Den terminologi som lagrådet inledningsvis föreslagit torde böra föranleda följande ändringar i denna paragraf. Första stycket inledes med ordet fiskevårdssamfällighet. Andra punkten i samma stycke gives följande lydelse: »Skall samfälligheten omfatta ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, erfordras därjämte samtycke från minst en delägare inom varje sådant fiske.» Andra styckets bestämmelse formuleras sålunda: »Äro de i första stycket angivna förutsättningarna uppfyllda, skall fiskevårdssamfälligheten bildas, om det befinnes lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt.»

7 §.

I andra stycket har beträffande länsstyrelsens prövning, huruvida förlängning skall ske, i tillämpliga delar hänvisats till reglerna för samfällighetens bildande. Därmed avses tydligen bl. a. såväl att förrättning i regel skall ånyo äga rum som att delägarnas ståndpunkt till förlängningen, såvitt de ej äro ense, skall fastslås genom omröstning enligt reglerna i 6 §. Att vissa delägare redan angivit sin ståndpunkt till förlängningen genom att biträda anmälan till länsstyrelsen enligt andra stycket första punkten kan sålunda självfallet icke göra omröstning enligt 6 § obehövlig.

9 §.

Enligt första stycket skall, där ej annorlunda föreskrivits i denna lag eller fiskevårdsområdets stadgar, varje delägare äga en röst och den mening gälla, varom de flesta röstande äro ense; vid lika röster skall lottning ske. Lagrådet hemställer, att orden »eller fiskevårdsområdets stadgar» få utgå. Skälen härför komma att angivas vid behandling av tredje stycket.

Vad angår andra stycket, skall enligt första punkten för den som äger flera fastigheter eller fiskerätt med stöd av skilda grunder räknas endast en röst. I andra punkten meddelas en regel om röstberäkningen vid samäganderätt. Sistnämnda regel är ej fullt klart uttryckt. Meningen torde vara att för dem som med samäganderätt äga en eller flera fastigheter ävenledes räknas endast en röst, dock att där de ensamma äro delägare vad i första stycket sägs skall gälla. Lagrådet hemställer, att andra punkten avfattas på sätt nu angivits.

Enligt tredje stycket må annan beräkningsgrund för rösträtten bestämmas, därest samtliga delägare äro ense därom. En härmed likalydande bestämmelse fanns i 7 § sista stycket av promemorieförfattarens utkast, men den hade där en helt annan innebörd på grund av den i 8 § tillagda föreskriften att vid bedömande huruvida vid omröstning enhällighet eller erforderlig anslutning av delägare föreläge ej skulle medräknas delägare som underlåte att deltaga i omröstningen. Då denna tilläggsföreskrift borttagits och enhällighet alltså erfordras ej blott bland de närvarande utan bland samtliga delägare, utsäger den i det remitterade förslaget upptagna bestämmelsen ej annat än vad som är självklart och bör därför utgå. Det kan emellertid ifrågasättas att i dess ställe bör upptagas en regel om att viss majoritet erfordras för att bestämma annan beräkningsgrund för rösträtten än den i första stycket stadgade beräkningen efter huvudtalet.

I andra paragrafer uppställas speciella omröstningsregler för särskilt viktiga frågor, i 6 § i fråga om kravet på anslutning bland delägare för sammanslutningens bildande, i 12 § i fråga om skyldigheten att lämna tillskott o. s. v. I alla icke särskilt reglerade fall gäller den i 9 § första stycket angivna huvudregeln om majoritet efter huvudtalet, där ej annorlunda föreskrivits i stadgarna. För antagande och ändring av stadgar är ingen särskild regel given, utan därför förutsättes majoritetsbeslut efter huvudtalet. Att lagen det oaktat räknar med möjligheten att i stadgarna kan komma att upptagas en annan huvudregel än lagens i fråga om röstberäkningen beror på bestämmelserna i 6 § om sammanslutningens bildande. Härför erfordras samtycke antingen från delägare, som företräda mer än hälften av delaktighetstalet och tillika utgöra minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare, som företräda mer än en tredjedel av delaktighetstalet och tillika utgöra minst hälften av antalet delägare. En majoritet efter delaktighetstalet har därför i vissa fall möjlighet att förhindra sammanslutningens bildande och kan då som villkor för sin medverkan till bildandet uppställa att i stadgarna införes en annan röstberäkningsregel än lagens. Tydligen äro dock möjligheterna härtill små. Till förebyggande av orättvisa resultat synes det påkallat att i någon mån bereda en kvalificerad majoritet möjlighet att fastställa avvikelser från huvudregeln i 9 §. Lagrådet hemställer därför, att i paragrafens tredje stycke upptagas bestämmelser, att delägarna vid fiskevårdssamfällighetens bildande må besluta annan beräkningsgrund för rösträttens utövande, om anslutning härtill föreligger i den omfattning som i 6 § första stycket sägs, samt att eljest särskild beräkningsgrund för röst-

rätten må bestämmas endast om samtliga delägare äro ense därom. Då härigenom skulle regleras förhållandena både vid stadgarnas fastställande och vid senare beslut i frågan, bör omnämmandet av avvikelse i stadgarna utgå ur första stycket.

10 §.

Om den terminologi som lagrådet inledningsvis föreslagit godtages, kunna lämpligen följande ändringar vidtagas i lagtexten under denna paragraf. De i första och andra styckena förekommande orden »inom fiskevårdsområde» få utgå. Första stycket inledes med orden »Fiske, som i sin helhet är samfällt för två eller flera fastigheter, må av fiskevårdssamfällighet upplåtas». Uttrycket »Ingår i sådant fiskevårdsområde» i andra stycket andra punkten utbytes mot »Omfattar fiskevårdssamfälligheten».

12 §.

Enligt 28 § lagen om gemensamhetsfiske må genom beslut av delägare tillskott i pengar, varor eller arbete ej åläggas delägare, som ej biträtt beslutet. I förslaget, som förutsätter att beslut i detta hänseende kan fattas av en kvalificerad majoritet, talas blott om tillskott. Lagrådet vill framhålla, att tillskott i regel böra bestämmas i pengar och att prestationer i varor eller arbete böra ordnas genom särskilda överenskommelser. Det är uppenbarligen olämpligt, att någon mot sitt bestridande ålägges tillskott annorledes än i pengar.

13 §.

Lagrådet hemställer, att i andra stycket uttrycket »allt fiske inom fiskevårdsområdet» ändras till »fisket i dess helhet».

15 §.

Lagrådet hemställer, att andra stycket punkt 1 i överensstämmelse med den ändring som föreslagits beträffande 4 § andra stycket gives lydelsen »det fiske och det vattenområde som avses».

18 och 19 §§.

Med sakägare åsyftas i dessa paragrafer blott den som, därest sammanlutningen bildas, blir delägare däri enligt reglerna i 2 och 3 §§. På en sådan sakägare användes emellertid i 15 § beteckningen delägare. Lagrådet hemställer därför, att sistnämnda beteckning användes jämväl i 18 och 19 §§. Tydligen bör dock förrättningsmannen vid utfärdande av kallelser till sammanträde enligt 18 § i tveksamma fall kalla envar, som kan antagas komma att bli delägare.

Vidare synes ett förtydligande böra ske i 19 § tredje stycket. I dess första punkt stadgas, att förrättningsmannen skall upprätta utlåtande huruvida sammanslutningen bör komma till stånd eller ej. Enligt andra punkten skall i förra fallet i utlåtande tillika intagas förslag till stadgar samt

angivas huru förrättningskostnaderna böra gäldas. Även om sammanslutning ej kommer till stånd, synes emellertid ett yttrande i kostnadsfrågan påkallat. Lagrådet hemställer därför, att i stället för sista ledet i det remitterade förslagets andra punkt upptages en tredje punkt av innehåll, att utlåtagendet skall angiva huru förrättningskostnaderna böra gäldas.

21 §.

Paragrafen upptar bestämmelser om förfarandet, då hinder för förrättningens genomförande möter på den grund att ovisshet råder om förhållande, som har betydelse för samfällighetens bildande men är av beskaffenhet att böra avgöras av domstol. Om enighet ej kan uppnås, skall förrättningen avbrytas och förhållandet anmälas hos länsstyrelsen. Denna äger besluta om vilandeförklaring eller ock förklara förrättningen förfallen. I samband med vilandeförklaring skall länsstyrelsen förelägga berörda sakägare att inom viss tid anhängiggöra talan vid domstol vid påföljd att förrättningen eljest förklaras förfallen.

När det gäller rättegångsmål föreligger enligt 32 kap. 5 § rättegångsbalken möjlighet till vilandeförklaring, då för avgörandet erfordras att fråga, som är föremål för annan rättegång eller »behandling i annan ordning», först avgöres. Med det citerade uttrycket avses t. ex. behandling i administrativ ordning. Även såvitt nu är i fråga torde vara att räkna med att andra åtgärder än domstols prövning kunna vara påkallade för ovisshetens undanröjande, t. ex. inledande eller slutförande av lantmåteriförrättning. Genom ändring av första punkten bör lagrummet erhålla den vidare omfattning som härav betingas. Stadgandet i rättegångsbalken kan härvid tjäna till ledning. I denna del synes vidare obehövt att som villkor för förrättningens avbrytande särskilt omnämna, att enighet ej kan uppnås. Om den uppkomna frågan i lagtexten angives vara »av beskaffenhet att kräva avgörande av domstol eller behandling i annan ordning», torde därav tillräckligt tydligt framgå, att förrättningsmannen ej behöver avbryta förrättningen, om frågan blir föremål för uppgörelse mellan parterna. En omformulering i denna riktning kan vara önskvärd även ur den synpunkten, att det ej är utslutet att frågan kan vara av indispositiv karaktär. I första punkten synes i övrigt en mindre jämkning böra vidtagas. Sålunda är det i 7 § lagen om gemensamhetsfiske använda ordet »yppas» att föredraga framför förslagets »uppstår»; tvist eller ovisshet torde vanligen råda redan före förrättningen, även om den framträder först vid förrättningen.

Med förslagets bestämmelser om föreläggande att »anhängiggöra» talan vid domstol torde ha åsyftats sådana fall, då talan skall väckas genom att käranden till domstol inger stämningsansökan (jfr 13 kap. 4 § rättegångsbalken och 21 kap. 24 § jorddelningslagen). Lagrådet anser, att »anhängiggöra» bör utbytas mot »väcka», detta bl. a. för att undgå förblandning med det i jorddelningslagen använda uttrycket »jorddelningsmåls anhängiggörande» (se rubriken över 21 kap. 17 § nämnda lag). Jorddelningslagen

räknar nämligen även med andra former för måls anhängiggörande vid ägodelningsrätt än ingivande av stämningsansökan, såsom underställning av fråga vid lantmäteriförrättning, besvär över sådan förrättning och hänskjutande till ägodelningsrätten av fråga om fastställelse. Det torde ligga i sakens natur, att dylika former för jorddelningsmåls anhängiggörande icke böra omfattas av något länsstyrelsens föreläggande enligt denna paragraf.

Vad angår det fall, att behov av lantmäteriförrättning föreligger för att undanröja sådan ovisshet som avses i denna paragraf, synes särskilt med hänsyn till de kostnader som kunna vara förenade med en sådan förrättning i regel icke böra ifrågakomma, att länsstyrelsen förelägger delägare att vidtaga åtgärder för inledande därav. Även utan stöd av uttryckligt stadgande torde emellertid länsstyrelsen kunna giva sådant föreläggande, om det undantagsvis skulle vara motiverat. I detta sammanhang må erinras, att någon gång möjligen även andra former för tvisters avgörande än de hittills berörda kunna ifrågakomma (jfr t. ex. vissa av de fall som omnämnas i 188 § utsökningslagen).

Avfattningen av andra och tredje punkterna synes i övrigt kunna förtydligas och förenklas. Av andra punkten framgår knappast tillräckligt tydligt att, såsom avsetts, länsstyrelsen och ej efter länsstyrelsens anvisning förrättningsmannen skall meddela beslutet om vilandeförklaring respektive förklara förrättningen förfallen. Ett förtydligande i detta hänseende bör alltså vidtagas, förslagsvis så, att länsstyrelsen må efter omständigheterna förklara förrättningen vilande i avbidan på hindrets undanröjande eller ock förklara frågan om fiskevårdssamfällighetens bildande förfallen. Tydligt är att med denna formulering länsstyrelsen är oförhindrad att återförvisa förrättningen till förrättningsmannen, om denne befinnes ha saknat grund för sin anmälan. — Tredje punkten kan omredigeras så, att när förrättningen skall vila länsstyrelsen äger, om anledning förekommer därtill, förelägga berörda delägare att inom viss tid väcka talan vid domstol vid påföljd att frågan om samfällighetens bildande eljest förklaras förfallen. Förbehållet, att föreläggande skall ges endast om anledning förekommer därtill, synes nödvändigt med hänsyn till de förut berörda fallen, då ovissheten kan komma att undanröjas annorledes än genom ett stämningsmål. För sådana fall bör det även bero av omständigheterna, om frågans lösning överhuvud skall avvaktas eller ärendet avskrivas. Har vilandeförklaring skett, bör länsstyrelsen följa ärendet och om det förhalas vidtaga därav påkallade åtgärder, eventuellt förklara frågan om samfällighetens bildande förfallen.

I enlighet med det nu anförda hemställer lagrådet, att första punkten utformas så, att om vid förrättning yppas ovisshet om förhållande, som har betydelse för fiskevårdssamfällighetens bildande men är av beskaffenhet att kräva avgörande av domstol eller behandling i annan ordning, förrättningen skall avbrytas och förhållandet anmälas hos länsstyrelsen. Andra och tredje punkterna böra utformas i den riktning som nyss angivits.

23 §.

Efter bestämmelserna om förfarandet vid sammanslutningens bildande följer i förslaget ett avsnitt om ändring av länsstyrelsens beslut i samma hänseenden. Detta avsnitt, som omfattar 23 och 24 §§, har fått rubriken »Ändrade förhållanden». Denna rubrik för emellertid närmast tanken på naturhändelser och liknande tilldragelser, vilka här icke spela annan roll än att de stundom men icke alltid äro den bakomliggande orsaken till att de ursprungligen fattade besluten ändras. Lagrådet hemställer därför, att rubriken i stället får lydelsen »Ändring av stadgar m. m.».

I samband härmed synes första punkten i 23 § böra förtydligas. Däri stadgas enligt den föreslagna lydelsen, att vid ändring av beslut i tillämpliga delar skall gälla vad om sammanslutnings bildande är stadgat. Denna formulering kan leda till missuppfattningen att för ändring av exempelvis stadgarna skulle erfordras den i 6 § för sammanslutningens bildande stadgade kvalificerade majoriteten. Meningen är emellertid blott att framhålla, att ändring av beslut i regel måste ske i samma ordning som den vari de fattats (se 15—22 §§; särskild förrättning i regel erforderlig o. s. v.). Lagrådet hemställer därför, att punkten erhåller följande lydelse: »Vid ändring av beslut om fiskevårdssamfällighets stadgar eller bestånd skall i tillämpliga delar gälla vad ovan är stadgat.»

24 §.

Enligt denna paragraf äger länsstyrelsen under vissa angivna förhållanden på ansökan av delägare eller annan, vars rätt är därav beroende, förordna om sammanslutningens upplösning eller eljest ändra beslut, som rör sammanslutningen.

Med stöd av detta stadgande skulle länsstyrelsen, enligt vad departementschefen anfört, kunna upplösa sammanslutningen exempelvis om förekomsten av en sådan sammanslutning visar sig medföra att fisket till men för lapparna väsentligt förändrats. Lagrådet kan emellertid icke finna detta exempel hänförligt till de i lagen angivna fallen, att naturhändelse, byggande i vatten eller annan omständighet väsentligt förändrat vattenområdet eller fisket. Lagrådet hemställer därför, att efter denna uppräknings tillägges »eller visar sig förekomsten av fiskevårdssamfällighet kränka tredje mans rätt». Ehuru tillägget av principiella skäl bör erhålla en generell avfattning, torde det sällan bli tillämpligt annat än såvitt angår lapparnas rätt nedom odlingsgränsen och renbetesfjällen.

29 §.

I lagen om gemensamhetsfiske är straff stadgat endast för de fall att den, som i följd av gemensamhetsfiskes inrättande allenast äger rätt till visst slag av fiske i honom tillkommande vatten, likväl där idkar annat slag av fiske samt att någon fiskar i strid med plan som fastställts av länsstyrelsen, allt under förutsättning att gärningen icke belagts med straff i fiskerättslagen.

Enligt förevarande lagförslag kriminaliseras — under förutsättning att gärningen eljest ej är belagd med straff — icke blott fiske i strid med stadgarna utan jämväl fiske som är stridande med vad delägarna med stöd av lagen beslutat. Det föreslagna stadgandet är i sin sist angivna del, i motsats till straffbestämmelsen i lagen om gemensamhetsfiske, av den beskaffenheten att det icke kan på förhand med säkerhet överblickas vilka olika gärningar som kunna komma att falla därunder, ett förhållande som ur straffrättslig synpunkt är ägnat att väcka principiella betänkligheter. Emellertid synes förslaget härutinnan ansluta sig till vad för motsvarande fall i rättspraxis antagits gälla i fråga om jaktvårdsområde (se NJA 1952 s. 400). Det är vidare att märka att en begränsning av möjligheterna att tillämpa straffbudet ligger däri, att det icke omfattar något annat förfarande än fiske samt att det i fråga om beslut av delägarna omfattar endast sådana beslut som tillkommit med stöd av lagen. Det sist angivna innebär att straff icke kan ifrågakomma för åsidosättande av andra beslut än sådana som tillkommit i det i lagens första paragraf angivna syftet, nämligen att samfällt ordna fiskeförhållandena och främja fiskerättsägarnas gemensamma intressen. I dessa delar sammanfalla delägarnas intressen med det allmänna intresset att befordra ett rationellt fiske och en effektiv fiskevård i landet. Med nu angivna erinringar finner lagrådet straffstadgandet kunna godtagas sådant det utformats i förslaget.

Enligt paragrafens andra punkt äger allmän åklagare endast efter angivelse av målsägande väcka åtal för brott som avses i paragrafen. I tredje punkten stadgas, att därvid sammanslutningen ävensom delägare däri må anses som målsägande. Lagrådet vill framhålla, att likställigheten med målsägande tydligen gäller, ej blott i fråga om befogenheten att angiva brottet till åtal, utan även därutöver i den omfattning som framgår av 20 kap. 16 § rättegångsbalken. Härom må särskilt hänvisas till 20 kap. 8 och 9 §§ nämnda balk.

I anledning av vissa i remissprotokollet (s. 196 och 197) återgivna uttalanden i 1957 års departementspromemoria må, till förebyggande av missförstånd, erinras, att enligt nya rättegångsbalkens terminologi ett brott anses höra under allmänt åtal även när, såsom här skall vara fallet, för sådant åtal kräves angivelse av målsägande.

32 §.

Efter det i första punkten upptagna stadgandet, att förrättningsman är berättigad till ersättning, innehåller paragrafen bestämmelser, i andra punkten om sökandens skyldighet att förskjuta förrättningskostnader samt i tredje punkten om kostnadernas slutliga gäldande för det fall att sammanslutningen kommer till stånd. För motsatt fall gives intet stadgande om det slutliga gäldandet. För tydlighets skull synes emellertid så böra ske. Andra punkten bör därför enligt lagrådets mening blott upptaga regeln, att sökanden är pliktig förskjuta förrättningskostnader. Vidare hemställer lagrådet,

att tredje punkten erhåller det innehållet att, i den mån bidrag icke utgår av allmänna medel, förskjutna kostnader skola slutligen gäldas av delägarna efter vars och ens delaktighet, om fiskevårdssamfällighet kommer till stånd, men eljest stanna å sökanden.

Förslaget till lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske.

På förut anförda skäl hemställer lagrådet, att i 24 § tredje stycket och i 40 § andra stycket i förslaget i stället för uttrycket »ingår i fiskevårdsområde» införs orden »omfattas av fiskevårdssamfällighet» samt att i 26 § benämningen fiskevårdsområde utbytes mot fiskevårdssamfällighet och i 40 § ordet området mot samfälligheten.

Vidare hemställer lagrådet om tillägg av en övergångsbestämmelse att, om före ikraftträdandet hos rätten gjorts ansökan enligt 24 §, ärendet skall behandlas enligt äldre lag.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 om fiskearrenden.

Lagrådet hemställer, att i 3 § första stycket i tillämpliga delar vidtagas ändringar i överensstämmelse med vad lagrådet föreslagit beträffande lagen om rätt till fiske.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 om samäganderätt.

För att innebörden av stadgandet i det senare ledet av 19 § tydligt skall komma till uttryck bör enligt lagrådets mening lagtexten givas en utförligare formulering än förslagets. På grund härav och med åberopande därjämte av vad lagrådet inledningsvis anført rörande benämningen på det nya rättsinstitutet hemställer lagrådet, att paragrafen i nämnda del gives följande lydelse: »ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, eller av fiskevårdssamfällighet, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket».

Ur protokollet:

Trygve Hellners

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1960.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, lagrådets den 18 januari 1960 avgivna utlåtande över de den 25 september 1959 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om fiskevårdsområden;
- 2) lag angående ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48 s. 1) om samäganderätt.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

I de till lagrådet remitterade lagförslagen har den nya organisationsformen benämnts fiskevårdsområde. Lagrådet har ansett att denna benämning inte kan godtagas och föreslår i stället fiskevårdssamfällighet. Såsom redan i departementspromemorian anförts, kan ur strängt terminologisk synpunkt visserligen erinringar riktas mot att använda beteckningen fiskevårdsområde för en personsammanslutning. Denna beteckning har emellertid — vid sidan av ordet fiskeområde — allmänt använts i diskussionen om ifrågavarande lagstiftningsreform alltsedan det första utredningsförslaget framlades år 1943. Främsta anledningen härtill torde ha varit anknytningen till det numera välkända uttrycket jaktvårdsområde, vilket redan genom namnet ger en viss uppfattning om lagstiftningens innehåll. Även om ordet område i modernt språkbruk endast användes i lokal betydelse, brukas uttrycket jaktvårdsområde numera allmänt inte blott i den betydelse ordet har i jaktlagen utan också för att beteckna sammanslutningen av delägare i jaktvårdsområdet. Bland annat med hänsyn härtill torde någon olägenhet i praktiken knappast behöva befaras därest som en benämning på den av mig föreslagna nya organisationsformen användes ordet fiskevårdsområde. Däremot kan möjligen ett införande av en för allmänheten helt ny benämning på denna organisationsform kunna föranleda en viss

osäkerhet om innebörden av densamma och på så sätt komma att utgöra ett försvårande moment då det gäller att stimulera till bildande av här avsedda sammanslutningar. Såsom lagrådet framhållit är för övrigt inte heller benämningen fiskevårdssamfällighet helt invändningsfri ur nu diskuterad synpunkt.

Av nu angivna skäl har jag inte funnit anledning föreligga att frångå den ståndpunkt i denna fråga, som jag tidigare intagit. I övrigt har i de remitterade lagförslagen de ändringar gjorts som lagrådet förordat. Därutöver har några redaktionella jämkningar vidtagits.

Föredraganden hemställer därefter, att Kungl. Maj:t måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreslå riksdagen att antaga de sålunda ändrade lagförslagen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lüzell

Innehållsförteckning

<i>Propositionen</i>	1
<i>Propositionens huvudsakliga innehåll</i>	1
<i>Författningsförslag</i>	4
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 25 september 1959</i>	14
Inledning	14
I. Gällande rätt i huvuddrag	
1. Vissa bestämmelser i lagarna den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde och om rätt till fiske m. m.	15
2. Vissa bestämmelser i fiskeristadgan	18
3. Delning av fiske enligt jorddelningslagen	18
4. Lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske	18
II. Huvuddragen av den föreslagna lagstiftningen	
1. Behovet av ny lagstiftning. Syfte och omfattning	23
2. Namnfrågan	54
3. Delaktighetens bestämmande	58
4. Initiativrätten	68
5. Förutsättningar för fiskevårdsområdes bildande	73
6. Rösträtten	99
7. Nödvändigheten av förrättning	116
8. Förutsättningarna för upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområde	121
9. Skyldighet att lämna tillskott och avstå från inkomst ..	139
10. Tiden för fiskevårdsområdes bestånd	149
11. Stadgarna	154
12. Kostnaderna	164
III. Specialmotivering	
1. Förslaget till lag om fiskevårdsområden	171
2. Förslaget till lag angående ändring i fiskerättslagen	218
3. Förslaget till lag angående ändring i fiskearrendelagen ..	222
4. Förslaget till lag angående ändring i samäganderättslagen	222
Departementspromemorians utkast till lagtext (Bilaga A)	224
Till lagrådet remitterat förslag till lagtext (Bilaga B)	232
<i>Utdrag av lagrådets protokoll den 18 januari 1960</i>	242
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 5 februari 1960</i>	252